

R. P. BERNARDI PEZII,
BENEDICTINI ET BIBLIOTHECARII
MELLICENSIS

BIBLIOTHECA ASCETICA
ANTIQUO-NOVA,

HOC EST:

COLLECTIO VETERUM QUORUNDAM ET RECENTIORUM OPUSCULORUM ASCETICORUM, QUÆ HUCUSQUE IN VARIIS MSS. CODICIBUS ET BIBLIOTHECIS DELITUERUNT.

TOMUS VIII.

Cujus contenta Lectorem sequens pagina docebit.

CUM FACULTATE SUPERIORUM.

RATISBONÆ,
Sumptibus JOANNIS CONRADI PEEZII,
ANNO MDCCXXV.

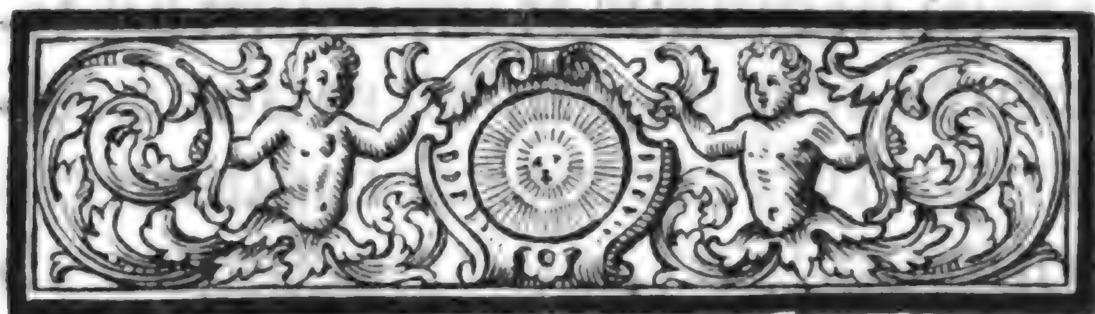

Contenta Octavi Tomi.

 chioris

PRÆ-

PRÆFATIO.

IN TOMUM VIII. BIBLIOTHECÆ ASCETICÆ ANTIQUO - NOVÆ.

CUm plures hactenus in iſta Collectione Tractatus & libellos ediderim, quibus ſalubres admodum & neceſſariæ de rectè formandis Aſcetarum moribus doctrinæ continentur, nihil ingratum Lectoribus me facturum exiſtimavi, ſi eos in tanta præceptorum veluti ſylva longius oberrantes ad planiora jucundioraque, id eſt, ad Hiſtoriarum campos deducerem,

cerem, in quibus & animum ſubtiliorum rerum conſideratione feſſum piè recrearent, & modum rationemque ea, quæ hucusque ab Aſceticæ diſciplinæ Doctoribus tradita ſunt, ad opus redigendi propoſitis Heroicæ pietatis exemplis condiſcerent. Utrumque hoc volumine aſſecuturum me ſpero, in quod ejusmodi vetera maximam partem monumenta congeſſi, quæ nullius non, niſi a pietatis ſenſu penitùs remoti animum ſuaviter poſſunt afficere, ac ad pulcherrimorum facinorum exſecutionem provocare. Quod ſi qua & hic nihilominus occurrerint, quæ non nihil pungant & urant (ùt nullibi roſæ ſine ſpinis proveniunt) ne me propterea æquus & prudens Lector illico condemnet, quaſi qui conſultiùs ea æterno ſilentio preſſiſſem, quàm

quàm in omnium oculos ingessissem. Præterquam enim, quòd boni ex omnibus proficiant, ista non alio a me animo atque consilio evulgantur, quàm quo a suis Auctoribus, hominibus sanè quàm sanctis ac rerum suarum gnaris, in litteras relata & posteris servata sunt, scilicet ut mala, quæ memorant, seriò caveantur, bona verò & egregia, quorum pars longè major est, exemplo sint ac imitationi. De potioribus nunc hujus Tomi monumentis eorumque auctoribus non nulla pro more observemus. Nam quò minùs idem in singulis faciamus, ipsa Opusculorum brevitas in causa est, præterquam quòd suis locis ea omnia vel in ipsis eorundem titulis, vel ad paginarum oram adnotaverimus, quæ Lectori scitu vel commoda vel necessaria videbantur.

I. *Ven. Catharinæ de Gevvesvviler Priorissæ Subtiliensis Ord. S. Dominici de Vitis primarum Sororum Monasterii sui Liber pag. 1.* De aureo hoc Opere ejusque Auctore Catharina Matthias Tannerus, qui illud primus e MS. Cod. erutum prelo paravit, in suo ad id propylæo ita egit, ut nihil ferè nobis dicendum amplius reliquerit. Id unum hic animadvertere juvat, eruditissimos e Dominicana familia viros Quetifium & Echardum, qui illustre *de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum* Opus nuper publicârunt, Tomo II. pag. 831. a Codice Baluziano deceptos, has Sororum Subtiliensium vitas cuidam Elisabethæ Stagłin perperam tribuere, utpote quas genuinum & indubitatum Catharinæ fœtum esse ex nostra editione luculentissimum sit. Catharinæ etiam meminit, sed paucis,

cis, Fridericus Steillius in *Ephemeridibus Dominicano-Sacris*, Germanicè Dillingæ editis anno 1692. ad diem 10. Junii. Quo in Opere ſparſim etiam memoriæ quorundam ex his noſtris Virginum extant, quæ tamen cum Catharinæ narratione non ſemper neque ſatis cohærent. Nimirum Steillius nunquam vidiſſe videtur Opus Catharinæ, citare duntaxat ſolitus Eppium Ordinis S. Dominici Scriptorem ſeculi XV. & Conradum Zittardum, qui *Chronicon Generalium Magiſtrorum* ſui Ordinis non niſi Germanico idiomate ſcripſit.

II. *Matthiæ Tanneri*, *Cartuſiani Friburgenſis Appendix de Vitis aliquot aliorum pietate præſtantium ejusdem Ordinis Virginum è diverſis MSS. Codd. collecta. pag. 400.* Longè amplior prolixiorque hæc Appendix in avtographo Carthuſiæ Axpacenſis,

censis, unde nostram editionem adornavimus, habetur. Verùm cùm in ea Vitas Sanctarum piarumque ex ordine Prædicatorum Virginum tam typis excusas quàm hactenus ineditas referri viderem, illis relictis has duntaxat, & si quæ aliæ vulgò minùs notæ essent, selegi, additis ex Tannero locis, unde singulas prompsisset: id quod facere in promptu fuit. Erat enim Tannerus vir doctus & usque ad scrupulum accuratus, omnia diligentissimè observare solitus, quæ ad fidem rebus conciliandam necessaria erant. Cujus labores si citiùs nonnihil e tenebris in lucem emersissent, non uno numero & loco supra laudatam Ordinis Dominicani Bibliothecam locupletare potuissent. Porro cùm hic vir tam strenuam conservandis piorum hominum vitis operam nava-

navaverit, æquum ſane eſt, ut & ejus perenni memoriæ hic quoquo modo conſulamus. Itaque Matthias Tannerus ſeu Thannerus, antequam Ordinem Cartuſienſem ingrederetur, Juri utrique operam dedit. Deinde cùm ſe ad matrimonium conferre decreviſſet, re prope confecta Evangelicæ perfectionis magiſtram præter opinionem in ſponſa reperit, quæ deſerto terreſtri ſponſo cœleſtem adamare cœpit, facta, ùt ferunt, Sanctimonialis Capucina. Tam illuſtris virtutis exemplo vehementer commotus Tannerus mox & ipſe Mundi commoda contempſit, Ordinem Cartuſianum Friburgi, labente ad finem ſæculo XVI. amplexus, ubi diu vitam ſanctis moribus & litteris excultam vixit. Inde cùm belli Svecici procella Rhenum adſitasque urbes in vade-

vaderet, in Austriam ad Cartusiam Gemnicensem profugere coactus est, in qua ob spectatæ virtutis & doctrinæ opinionem Vicarii munere decoratus fuit. Eidem postea loco cum laude jam grandævus præfuit in Cartusia Axpacensi usque ad annum 1648. quo, vel mox præcedente, diem supremum feliciter clausit. Eum ad annum 1648. Charta Capituli Generalis Ord. Cartus. his verbis celebrat: *Obiit D. Matthias Tannerus, professus Domus Friburgi, Vicarius Domus in Agsbach, qui laudabiliter vixit in Ordine ultra LII. annos.* Ejusdem, sed parcè admodum, meminit Carolus Marotius in Theatro Ordinis Cartusiensis. Amplius ejus elogium extat apud Ven. P. Ambrosium Maëss Cartusianum Axpacensem in vita P. Martini Windtleutner, Sodalis sui, anno 1685.

1685. demortui. Sic autem ſcribit: *Aſſignatus ei* (Martino) *fuit, ut moris eſt, in vitæ moderatorem & Magiſtrum Ven. P. Matthias Tannerus, profeſſus Friburgenſis, vir grandævus, quem in Auſtriam furor fugârat Svecicus. Hujus Venerabilis Patris memoria propter ſpectabilem vitæ ſanctimoniam ſemper in benedictione erit.* **Fuit** *quippe, ut pauca de plurimis referam, quæ narrante diſcipulo Martino aliisque ejus convictoribus didici, in ſeculo Juris utriusque Doctor. Sed ſacrum Ordinem ingreſſus, per ſanctarum aſſiduationem virtutum eò usque profecerat, ut ad primævos columbinæ ſimplicitatis annos rediiſſe viſus ſit. Hanc tamen aſtutiâ adeò ſerpentinâ temperare noverat, quòd & ſimplicitas eſſet intuentibus exemplo, & ſapientia ejus Ordini foret & Eccleſiæ emolumento. Plures enim in hoc edidit jam Ordini aſſociatus libros, & reſtant adhuc edendi plures,*

qui

qui hic in Cartusia nostra asservantur: & plerique a Reverendissimo Patre Generali, & a Censoribus ordinariis jam approbati sunt, nondum tamen ob expensarum difficultates evulgati. Hæc de Tannero Ambrosius. Jam verò ad ejus ingenii monumenta quod attinet, ex iis præter *Vitas Sororum Subtiliensium*, ad easque *Appendicem* tantùm tria sequentia typis commendata novit Venerabilis ac Eruditus P. Leopoldus Widemannus, Vicarius Gemnicensis, cui hæc omnia accepta refero.

I. *Vallis humilitatis, seu vera & profunda humilitas in Humanitate, nova methodo explicata, & Sanctorum exemplis illustrata.* Friburgi Brisg. 1631. 8.

II. *Ven. Virginis Baptistæ Vernaciæ Genuensis Ord. Can. Reg. S. Aug.*

S. Aug. Tractatus de Vita Spirituali ex Italico Latinè versus.

III. *Ejusdem Virginis Tractatus de Cognitione Dei*, itidem a Tannero Latinitate donatus, & Molshemii cum præcedente excusus, ùt ipse in præfatione ad mox sequentes ejusdem Vernaciæ Tractatus testatur, etsi annum editionis haud exprimat.

IV. *De Gaudiis & fletibus spiritualibus.* Incipit versio Tanneri: *Gaudete cum gaudentibus &c.*

V. *De mirabili vita Mundo mortuorum. Mortui enim estis &c.*

VI. *De Gaudiis cœlestibus. Intra in gaudium Domini tui &c.*

VII. *Appendix de modo obtinendi illa gaudia. O Deus sempiternum &c.*

VIII. *De perpetua cum Deo unione. Manete in me &c.*

IX. *De Osculo Divino. Osculetur me osculo &c.* Tractatus hi VI. proximè relati, ac a Tannero Latini ex Italico facti, extant manu descripti in Cartusia Axpacensi, nec mihi constat, typisne evulgati alicubi fuerint, necne. Idem dubium est de omnibus sequentibus Tanneri Opusculis, quæ in eadem, ni fallor, Cartusia hodieque adservantur.

X. *Vita B. Catharinæ de Riccis, vulgò Pratensis, Monialis Ord. S. Dominici, Cœnobii S. Vincentii Prati, Italicè primùm*

mùm A. R. P. Philippo Guido Dominicano ſcripta, nunc Latinè reddita.

XI. *Vita B. Mariæ Magdalenæ de Pazzis Carmelitanæ ex Italico Vincentii Puccini in Latinum translata.* Harum ambarum Beatarum vitæ editæ ſunt a PP. Bollandianis, ſed eos translatio Tanneri latuit.

XII. *Ejusdem S. Mariæ Magd. de Pazzis Vita in Germanicum verſa.*

XIII. *Vita B. Oſannæ de Mantua Ord S. Dom. ex Italico Latinè reddita.*

XIV. *Ejusdem Beatæ Vita Germanicè verſa.*

XV. *Vita & Doctrina Divinitus accepta Eliſabethæ ab Eicken, Monialis Cœnobii Ottenbacenſis Ord. S. Dom. in Helve-*

tia, ex Germanico in Latinum translatá.

XVI. *Vita & Revelationes B. Gertrudis Saxonicæ, e Latino in Germanicum conversæ.*

XVII. *Viridarium animæ*, sive Geistlicher Lust-Garten (alias Sophronii *Pratum Spirituale &c.*)

XVIII. *Devotæ Meditationes Germanicæ in Passionem Domini, olim ab egregio Contemplatore stilo valde obscuro scriptæ, nunc a F. Matthia passim correctæ, ac phrasi lucidiori donatæ.*

XIX. *Vita B. Dorotheæ Dantiscanæ* (alias *de Prussia*) *Viduæ, e septem libris ejusdem Confessarii in compendium redacta.*

XX. *Vita ejusdem Dorotheæ in Germanicam translata.*

XXI.

XXI. *Tractatus de perenni separatione animæ a Deo*, sive Trost- und Liebloses Scheiden / durch F. Matthiam Thanner erklärt.

XXII. *Tractatus de Amore Dei erga homines.* Germanicè.

XXIII. *Tractatus de cæcitate humana in præcipuis vitæ spiritualis punctis.* Itidem Germanicè.

XXIV. His omnibus addenda *versio Germanica Catharinæ de Gevvesvviler de vitis primarum Sororum Monasterii Subtiliensis & adjectæ Appendicis*, ab ipso Thannero adornata, quam fortè aliàs ac separatim in usum Virginum Deo consecratarum, quæ Latinæ Linguæ ignaræ sunt, in lucem proferemus. Cæ-

 terum

terum Latinam ejusdem Operis editionem ideo extantioribus formulis hic excuſam exhibeo quòd ejus exemplum Sanctiſſimo & Beatiſſimo Domino ac Patri noſtro Benedicto XIII. Pontifici Maximo, Dominicani Ordinis longè ſtudioſiſſimo, demiſſiſſimè offerre auſus fuerim. Id quod propterea commemoro, ne quis ſine cauſa libellorum meorum molem augere me arguat.

III. *Ven. Irimberti Abbatis Admontenſis de Incendio Monaſterii ſui ac de vita & moribus Virginum Sanctimonialium Parthenonis Admontenſis Narratio.* pag. 453. De auctore hujus narrationis plus ſimplici vice in hactenus a me editis Commenta-

riis

riis tractavi. Ejus integram etiam vitam ex veteribus monumentis contextam dedi in Dissertatione Isagogica ad Tom. II. *Thesauri Anecdotorum Novissimi* a pag. XI. usque ad XVI. ubi præter ea omnium Irimberti Operum recensionem institui. Inde habes, doctissimum hunc virum ex Cænobita Admontensi Abbatem Monasterii S. Michaëlis Bambergensis anno Domini MCLX. factum, anno verò MCLXXII. Cœnobii Admontensis Archimandritam creatum fuisse, in eaque illustri præfectura durâsse usque ad añum MCLXXVII. Ad quo, antiquo Chronographo Admontensi teste, *quievit in Domino.* Porro Narrationem istam profectò lugubrem in citata Dissertatione delibavi duntaxat, reliqua, quæ Irimbertus attexuerat de *Vita*

Virginum Admontensium, integri *in Libros Regum Commentarii*, unde excerpta est, editioni reservans. Verùm cùm postea viderem, licèt perinvitus, eam editionem longius produci, elegantem hunc ex laudato Irimberti Commentario locum Historiæ Virginum Subtiliensium illico propter argumenti similitudinem adnectere statui. Nec eum, ùt spero, pius Lector sine pio animi motu percurret, præsertim si posteriorum temporum mores cum illis priscis contulerit.

IV. *Ven. Joannis de Ellenbogen Abbatis Waldsassensis de Vita Venerabilium Monachorum Monasterii sui Liber. pag. 465.* Opusculum hoc ad me singulari benevolentia misit vir humanissimus juxtà ac doctissimus Jo. Christophorus Iselius, Bibliothecæ Academiæ Basileensis Præfectus, erutum ex veteri Codi-

ce,

ce, qui neſcio quo fato ad eum locum delatus eſt. Porro etſi mihi probè cognitum ſit, plures hoc nomine Abbates Celeberrimo Monaſterio Waldſaſſenſi ſeu Waldſachſenſi in Diœceſi Ratisbonenſi præfuiſſe, nec Codex Baſileenſis cognomentum *de Ellenbogen* ſeu *de Cubito* diſſertè præferat, vel ſolum tamen nomen *Petri Abbatis Aulæ Regiæ*, cui Auctor libellum ſuum inſcripſit, hujusque promicans undique pietas ſatis argumento ſunt, hunc *Johannem Abbatem Waldſaſſenſem* diverſum non eſſe a *Johanne* cognomento *de Ellenbogen*. Ejus laudes his verbis celebrat Gaſpar Jongelinus in Notitia Abbatiarum Ord. Ciſt. *Joannes de Cubito, vulgò Ellenbogen, oppido Bohemico ad Egram fluvium ſito, ex Priore Waldſaſſenſi, ejusque loci Abbas conſtituitur anno Domini 1313. vir Deo & hominibus*

 dile-

dilectus. In conspectu enim Regum ac Principum auctoritate summa præditus erat, quòd esset prudentia & consiliis maximus, erga omnium ordinum homines placidus ac mitis, in observatione verò instituti Cisterciensis & regulæ suæ cum zelo quodam strenuus & vigil, in prædicatione verbi Dei gratiosus, in operibus virtuosus. Is utilissimè & summa cum prudentia præfuit annis duodecim &c. Qui characteres Johannis satis perspicuè ex præsenti Libro elucent. De Petro Abbate Aulæ Regiæ, Johannis amico vide Carolum Vischium in *Bibliotheca Scriptorum Ordinis Cisterciensis* edit. Secundæ pag. 276. ubi ait eum quoque scripsisse *Librum Miraculorum B. Virginis Aulæ Regiæ, aliorumque sanctorum Monachorum & Conversorum, quem librum inscripsit Volumen Secretorum Aulæ Regiæ*, nondum, quod sciam, in lucem elatum.

V. *Ano-*

V. *Anonymi Benedictini Epistola de consuetudine ac modo vivendi Cœnobitarum Monasterii Sublacensis. a. pag. 491.* Vix ullum totâ Italiâ Monasterium a regularis vitæ observantia sub initium seculi XV. commendatius fuit, quàm Sublacense ac Sacri Specus. Eo velut ad communem quandam exactioris Monasticæ disciplinæ scholam convolabat, quisquis in perfectionis studio longiùs progredi volebat, rebanturque omnes, meliores Monasticæs Magistros sibi contingere non posse, quàm exercitatos in iisdem Monasteriis Cœnobitas. Inde in Austriam petiti Viri celeberrimi Nicolaus de Mazen, Petrus de Rosenhaim, aliique plures Monasterii Mellicensis reformatores sanctissimi, qui deinde per omnem Germaniam Monasticæ vitæ restitutionem susceperunt. Quocirca

circa nemo non vehementer nôsse cupierit, quænam vivendi consuetudo qualisve observantia Sublacensibus fuerit. Eam velut in tabella depictam habes hic in Anonymi cujusdam epistola, qui ipsis Sublacensium rebus quotidie interfuit. Prodit verò hoc insigne Monasticæ historiæ monumentum ex duplici Codice, Monasterii scilicet S. Udalrici & Afræ, ac Mellicensis, qui posterior nunc Lit. O. Num. 20. insignitus est.

VI. *Ven. Martini de Senging Prioris Mellic. Tuitiones pro observantia Regulæ S. P. Benedicti in Concilio Basileensi. pag. 503.* Nemo ignorat, quantùm Patres duorum Generalium Conciliorum, Constantiensis & Basileensis formandis in melius Monachorum moribus intenderint, cùm sibi persuasissimum haberent, Universalis Ecclesiæ instaura-

ſtaurationem non admodum diu perſtaturam, niſi hoc ſanctius ex inſtituto ſuo hominum genus, lapſu temporum vehementer defœdatum corrigeretur, arctioribusque legibus coërceretur. Ea de re dum deliberaretur in Concilio Baſileenſi, non una omnium Patrum opinio fuit, cenſentibus quibusdam, quorum caput Legatus Apoſtolicus erat, Ordinem S. P. Benedicti ſat reformatum fore, modò ad obſervantiam trium votorum ſubſtantialium reduceretur, cæteris, quæ in Regula Benedictina præcipiuntur ſuadenturve, Prælatorum arbitrio relictis. Ab hac opinione ut Martinus noſter, qui tum Concilio Notarii munere aderat, Patres abduceret, præſens commentariolum edidit, in quo probare adnititur, *non ſufficere Monaſteria ejusdem Ordinis, in Regulari obſer-*

observantia collapsa, reducere ad sola tria substantialia, prout Reverendissimus Pater Dominus Legatus intendebat. Neque enim, inquit, *est possibile reformationem hujusmodi fieri, videlicet reducendo ad tria substantialia omissis accidentalibus.* Quod argumentum dum prolixè pertractat, diversa notatu digna suorum temporum facta immiscet, quo nomine Opusculo, aliàs merè doctrinali, inter monumenta Ascetico-Historica locum dedi. Ei statim ejusdem Martini epistolam subjunxi *de statu Monasterii Bursfeldensis sub initium suæ reformationis*, unde tandem celeberrima illa *Congregatio Bursfeldensis*, quæ tot sanctis & doctis Monachis Germaniam implevit enata est. Porrò non videtur Martinus alio fine atque consilio Bursfeldam profectus, quàm ut exploratis ejus lociritibus ac obser-

van-

vantià videret, num ſperari poſſet universalis quædam unio & conformatio plurium in Germania tum florentium Obſervantiarum, Caſtellenſis ſcilicet, Mellicenſis & Bursfeldenſis, cujus unionis cupidiſſimum & ſtudioſiſſimum fuiſſe Martini Abbatem Mellicenſem, *Joannem* cognomento *de Welming* luculenter hujus aliorumque coævorum Abbatum, maximè *Tegernſeenſium* epiſtolæ, hic ex Tegernſeenſibus & Mellicenſibus Codicibus publicatæ, demonſtrant. Quid verò eo acceſſu apud Patres Bursfeldenſes effecerit Martinus, ex domeſticis monumentis non liquet, licèt rerum ab eo aliàs actarum non rarò meminerint. Ex his enim habemus Martinum natione *Auſtriacum*, domo *Sengingenſem*, ſacroque Presbyteratus Ordine decoratum fuiſſe, antequam Mona-

na-

nachum in Monaſterio Mellicenſi indueret ac ſolemniter profiteretur, id quod contigit anno 1427. Leonardo Abbate. Prius ipſe affirmat in Codice Mellicenſi B. 21. his verbis: *Explicit Tractatus de perfectione ſpiritualis vitæ editus per S. Thomam de Aquino, ſcriptus per fratrem Martinum profeſſum Monaſterii Mellicenſis in Ducatu Auſtriæ, ubi & ortus eſt, at regeneratus in Chriſto gubernatore conſenſu & licentia Patrum utriusque Monaſterii Sublacenſis & Specus S. Benedicti loci de Morrabuttis ſupra ſpecum. 1565.* Ubi *regenerationem* Martini alteram ejus profeſſionem in Monaſterio Morabuttenſi, ad Sublacenſe ſpectanti, interpretor. De prima enim ejus in Monaſterio Mellicenſi profeſſione hæc diſſertè habet antiquus Cœnobitarum Mellicenſium Catalogus ad añum 1427. *Martinus ex Presbytero de Senging*

ging ſeculari probatione prævia profeſſus eſt. Additur ibidem, eum *reformatæ hujus Congregationis tertium Cellerarium & tertium Priorem quatuor annis rexiſſe, abſolutumque anno Domini 1433. miſſum fuiſſe ad Concilium Baſilienſe ut Syndicum*, ubi *expedivit & impetravit unam Karolinam & unam conſervatoriam.* Catalogo conſonat Wolfgangus de Stira noſter in Itinerario ſuo apud R. Fratrem Tom. II. Scriptorum Rerum Auſtriac. ita ſcribens : *anno 1433. in Vigilia S. Bartholomæi, quæ tunc fuit Dominica, Abbas Leonardus moritur, & Chriſtannus dictus Eybenſteiner ſibi in Abbatem ſuccedit : qui etiam eligitur per Priorem Leonardum de Maurbaco, Priorem in Achspach, per Magiſtros Ruedolfum, Narciſſum & Conradum de Halſtat ſeptimo die Septembris, quæ fuit feria ſecunda, videlicet in profeſto Nativitatis Mariæ. Et poſt circa Adventum Domini*

 mini

mini Pater Martinus a Prioratu deponitur, & Pater Johannis de Spira in Priorem substituitur. Quæ postrema Wolfgangi verba in sensu Auctoris Catalogi accipienda esse facilè persuadent pietas, zelus sanctioris disciplinæ, varia in Divinis Litteris, SS. Patribus sacrisque Canonibus eruditio, quæ dotes in Martino extabant, ùt ejus ingenii ac industriæ monumenta sanè quàm plurima, quæ hodieque in nostra Bibliotheca servantur, testari possunt. Nihil enim antiquius Martino fuerat, quàm optimos quosque, in quos incideret, libellos exscribere, iisque Mellicensium penum litterarium augere. Cumque magnam Europæ partem tum universi Ordinis, tum Monasterii sui causâ peragraverit, a pulcherrima tamen hac exscribendi & excerpendi consuetudine nullibi se abduci passus est.

Cir-

Circa annum 1456. Romam adiit. Itineris ejus causam occasione terræ motus in Sicilia facti Johannes de Weilhaim Prior Mellicensis narrat in Codice K. 78. *Nota*, inquit, *quòd die Cathedræ S. Petri* (anno 1457.) *rediit de Curia Romana Frater Martinus, dicti Monasterii Mellicensis professus, ad quam missus fuerat per Prælatos Austriæ in causa subsidii & passagii contra Turcos, qui affirmavit veram famam esse de terræ motu facto in regno Siciliæ &c.* Si conjectura nostra de *regeneratione* Martini, quam paulo ante attulimus, vera est, stabilitas ejus in loco Morrabuttensi perpetua non fuit, siquidem anno 1474. jam iterum Mellicii egit, quo a Mellicensibus ad Marcum Cardinalem tit. S. Marci, Patriarcham Aquilejensem & Sedis Apostolicæ Legatum a Latere Augustam Vindel. missus fuit, ùt constat ex qua-

dam charta memoriali noſtri Joannis de Megies, aliàs de Septem Caſtris, quam his verbis ad calcem Chronici Mellicenſis manu exarati concludit: *Horum omnium teſtis eſt venerabilis Pater Martinus de Sängin, Senior nunc noſtri Conventus, qui & miſſus fuit ad præfatum Reverendiſſimum Patrem pro confirmatione nunc Domini noſtri Abbatis Ludovici Schänczel de Chrembs.* Quamdiu deinceps ſuperſtes Martinus fuerit, mihi nondum compertum eſt. Adhuc in vivis egit anno 1480. quo electioni Auguſtini de Obernalib in Abbatem Mellicenſem Senior interfuit, quod ex ipſis electionis actis liquet apud P. Anſelmum Schrambium Chronic. Mellic. part. VI. pag. 503. Præter *Tuitiones Regulæ S. Benedicti*, quæ ex Codicibus Mellicenſibus R. 26. & N. 16. hic erutæ proſtant, reliquit etiam Martinus amplum *Formu-*

Formularium ſcribendarum epiſtolarum, condendorum decretorum & edictorum in Codice Mellic. P. 50. in cujus primo folio hæc notantur: *Formularius bonus, ſcriptus & collectus in Baſilea tempore Concilii per Domnum Martinum Monachum profeſſum in Monaſterio Mellicenſi.* Scripſit præterea *Analyſin Conſtitutionum Benedicti XII. & Gregorii IX. de nigris Monachis*, in Codice Mellic. N. 16. & fortè alia plura, de quibus alibi commodius agetur. Opuſcula verò, quæ ad aliorum Codicum fidem ſua manu exaravit, propè innumera ſunt. Quibus accenſendus & ille Codex Helmſtadienſis, ex quo V. Cl. Hermannus v. der Hardt Tom. VI. Rerum Concilii Conſtantienſis, Andreæ Epiſcopi Magorenſis Hiſpani O. S. Ben. *Gubernaculum Conciliorum* edidit, ad cujus calcem ſequentia adſcripta ſunt:

Scriptum Basileæ, tempore Concilii Generalis ibidem celebrati, anno Verbi incarnati MCCCCXXXVI. a nativitate verò Christi anno &c. XXXVII. d. 19. Martii, manu fratris N. professi Monast. Mellicensis, Pataviensis Diœcesis, Ord. S. Benedicti. Quibus verbis Martinum designari tum ex hucusque dictis, tum ex aliis manu ejus descriptis Codicibus certissimum est.

XVIII. *Johannis III. Episcopi Eystettensis Historia reformationis Monasterii S. Walpurgæ Ord. S. Bened. p. 650.* Illustris hic doctrinâ & vitæ sanctimoniâ Episcopus Sedi Eystettensi ab anno 1445. usque ad an. 1464. præfuit, cujus *audita morte Pius II. Pontifex Maximus dixisse fertur in cœtu Cardinalium, Ecclesiam meritò lugere debere, quandoquidem columnam auream & Ecclesiæ præcipuam, & Alamannia notabilem Prælatum perdidisset*, ut tradit apud Jacob. Gretserum in

Cata-

Catalogo Episc. Eystettensium Auctor Appendicis ad *Gundackarum* pag. 511. qui paulo ante de reformatione Monasteriorum Diœcesis Eystettensis, Johannis ductu patrata, hæc commemorat: *Monasterium S. Walpurgis in civitate Eystettensi situm, ubi regularis observantia jam exulaverat, labore maximo, obsistentibus sibi nobilibus multis, reformat, funditusq; dirutum (nam vetustate & incuria ferme corruerat) ædificiis renovari fecit. In dies Præsulis vigilantiâ nedum in spiritualibus, sed temporalibus quoq; Monasterium augetur. Nam ubi olim vivebant decem tantùm, nunc triginta aut quadraginta Christi Virginibus pro alimentis reditus Monasterii sufficiunt. Ejusdem professionis Monasterium, nomine Bergen, ædificiis & observantia regulari optimè instauratum reliquit. Canonicos Regulares in Rebdorff vita severiori instituit, Windesheimensis observantiæ ritus*

ac statuta illuc transferens. Fratres Prædicatores in civitate Eystettensi, D. Dominici præcepta negligentes, regularem vitam amplecti compulit, rebellibus procul pulsis. Multa denique solicitudine Clero suo invigilavit, adeò, ut pœne omnium Presbyterorum suorum, maximè curatorum nomina, vel personas & mores probè cognosceret. Tum post aliqua subdit de Johannis Opusculis: *Inter alia reformationem Statutorum ac judicii Eystettensis, summo consilio editam, perpetuò observari voluit. Ordinem etiam Judiciarium compilaverat, juris scientiam præcipuam redolentem, sed nondum emanaverat, dum mortem obiret. Edidit & alios Tractatulos, ac Monasteriis chartas, quæ rectè vivendi normam darent, de comparatione vitæ activæ & contemplativæ. Item de Constantia ad Virgines S. Walpurgis, ac alia quædam reipublicæ ac Religioni proficua.* Ubi observes, Lector, Johannis

nis libellum *de constantia ad Virgines S. Walpurgis* hoc ipsum Opusculum esse, quod nos *Historiam reformationis Monasterii S. Walpurgis*, præcipuum illius argumentum spectantes inscripsimus. Extat id in Codice Mellicensi signato Litt. O. num. 52. Johannis ævô exarato. Reliquorum ejusdem Opusculorum, a Gundackarii Continuatore memoratorum, nihil vidi, nisi fortè ex iis quædam eadem sint, atque sequentia, quæ habentur in Bibliotheca Tegernseensi.

1. *Epistola ad Bernardum de Waging Priorem Tegern. de eo, num tutius & utilius sit uni Deo & sibi in Monasterio vacare, quàm in cura animarum & prælatione existere.* Incip. *Johannes Dei gratia &c. Allatæ sunt pridem &c.* In Cod. num. 596. notato.

2. *Aliæ quinque ad eundem Bernardum Epistolæ* in Cod. 548.

3. *Epistola ad Jacobum Anachoretam Domus Cartusiensis Cellæ Salutis in Ducklhausen, de gravi onere præsulatûs.* Incip. *Johannes Dei gratia &c. Quoniam juxta Prophetam &c.* In eod. Codice, ubi & additur responsio Jacobi duabus epistolis. Ibidem vidi *Erhardi ejusdem loci Prioris amplam ad Johannem Epistolam, qua eum in suis tribulationibus & oneribus consolatur.*

Ex his posterioribus epistolis puto me aliquid typis in 4. excusum conspexisse in Bibliotheca Tegernseensi. Quocirca si fallor, omnes profectò luce publica dignæ forent, qua eas, mox ut accepero, tanto promptiùs & libentiùs donabo, quantò præclariùs earum auctor de sacro nostro Ordine commeritus fuit.

Ven.

VEN. CATHARINÆ
de GEWESWILER,
Priorissæ Subtiliensis, seu Unterlindensis Ord. S. P. Dominici, Colmariæ in Alsatia,

DE VITIS
PRIMARVM SORORVM MONASTERII SVI
LIBER,

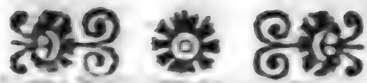
Ex MS. Cod. Tiliensi

Accessit Appendix de Vitis aliquot aliarum pietate præstantium ejusdem Ordinis Virginum e diversis MSS. Codd. collecta.

APPROBATIO.

EX *commiſſione Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Principis, Epiſcopi Conſtantienſis*, Vitam primarum Sororum ſub Tilia & aliarum noſtri Sacri Ordinis Prædicatorum, *ſumma diligentia conſpexi, & nihil ſanè animadvertere potui, quod ſpiritum non excitet, affectum inflammet, devotionem foveat ac nutriat. Quare noſtro judicio, pro Religioſæ ac Chriſtianæ vitæ amatoribus, præcipuè verò ad ſacrarum ſororum animos ad virtutem inflammandos meritò evulgari, atque ad manus omnium devenire poſſunt ac debent. In quorum fidem propria manu ſubſcripſimus. Friburgi Briſgoiæ 24. Maij 1625.*

F. Ludovicus Venegas
Ord. Præd. SS. Theologiæ Mag. & Studiorum Regens ac primarius Profeſſor.

ELOGIUM
DOMINÆ
CATHARINÆ
EX GEBESWILER *, PRIORISSÆ COENOBII SUB TILIA,
HUJUS LIBRI AUCTORIS.

Habetur in MS. Codice ejusdem Cœnobii.

Claruit in Monaſterio ſub Tilia, reverentiâ & laude digna Soror Catharina ex Gebeswiler, Sapientiſſima Virgo, magna Dei gra-

* Gebeswiler *ſeu, quod idem videtur,* Gebwiler, *eſt oppidulum ſuperioris Alſatiæ Abbatiæ, Murbacenſi ſubjectum.*

gratia, multíſque virtutibus excellens, â pueritia in eodem Sancto Monaſterio educata, ubi rigor Sacræ Religionis tum temporis maximus erat, canonéſque Monaſtici optimè ac perfectiſſimè â ſororibus ſervabantur. Inter quas ipſa tanquam ſplendidiſſima columna ſanctitatis, gratiæ, religionis & ſapientiæ clariſſimè refulſit. Ibidem uſque ad ſupremum vitæ ſuæ diem laudabiliter, ſanctéque vixit ſine omni querela, & Deo devotiſſimè ſervivit.

In ſcripturis admodum verſata & erudita erat (quo dono cæteris præſtabat) ùt evidenter apparet ex inſigni *libro*, quem conſcripſit *de perfecta converſione, ferventique erga Deum devotione prima-*

marum ſanctarum ſororum ſui Monaſterii ſub Tilia, quæ â principio uſque ad ipſius tempora in florido & virenti horto Ordinis Prædicatorum in omni ſanctitate, exacta monaſticæ diſciplinæ obſervatione, ac perfectâ virtutum exercitatione vixerant: quem librum ſancti, doctíque illius ordinis Patres approbârunt & commendârunt.

Hæc veneranda, & excellenti gratiâ illuſtris ſoror Catharina ſpeciali devotione & dilectione ferebatur erga Patres Ordinis, quos ſciebat ſapientiâ, doctrinâ, virtutibus, & vitæ laudabilis famâ inſignes, etiam in longè diſſitis regionibus exiſtentes: quódque non minùs præclarum eſt, ipſam iidem ſancti Patres maximo proſequebantur

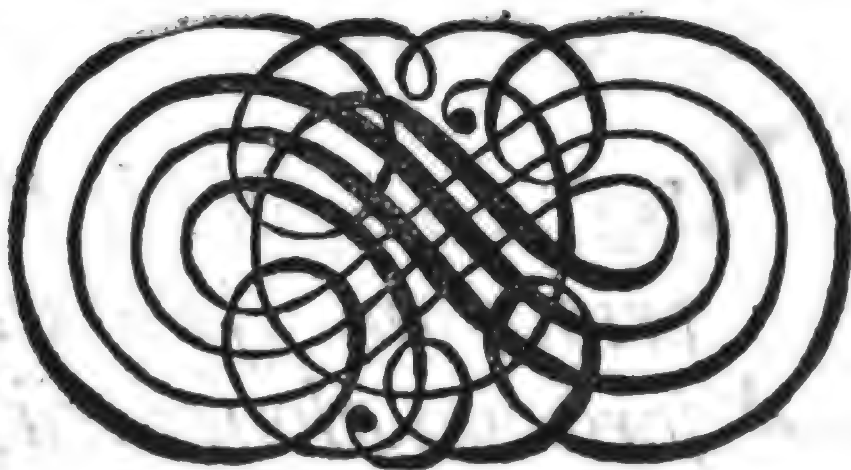
honore, favore & amore ob ſanctitatis tum ipſius, tum ſororum ejus fragrantiam longè latéque diffuſam, ùt ſatis teſtantur *Epiſtolæ Patris Venturini ad eandem ſororem Catharinam*, dum Prioriſſam ageret, ejúſque ſorores ſcriptæ.

Deſcriptio Civitatis Colmarienſis.

C*Olmaria*, olim *Columbaria* dicta, eſt Imperialis * & elegans Civitas in medio ferme Alſatiæ (quæ ſuperioris Germaniæ regio eſt) & fœcundo ſolo, vini frumentíque feraci ſita. Variis quondam exagitata eſt tum civium ſeditionibus, tum bellis ab externis, præcipuê Rudolpho Habsburgenſi, &

* Ab Anno 1673. juris Francici.

& Adolpho Naſſovienſi Regibus Romanorum, illatis, quò aliquot hujus libri hiſtoriæ alludunt. Multis alluitur amnibus, præſertim Loucho, Turo, Fächto, Ello &c. quorum pars in ipſam civitatem influunt, pars ſecus eam per prædia decurrunt, ipſúmque terræ fundum fertiliorem reddunt.

VENERABILIS

P. MATTH. THANNERI,

CARTUSIANI FRIBURGENSIS,

PRÆFATIO AD LECTOREM,

Nomine

JOANNIS HARTMANNI,

Typographi Molshemensis, cui hoc Opus typis excudendum ille destinaverat, conscripta.

CUm in *Librum de Vitis primarum sanctarum sororum Monasterii sub Tilia,* vulgò *Underlinden,* Ordinis S. Dominici, Colmariæ in Alsatia siti, incidissem, eùmque spiritalibus opibus & deliciis refertum offen-

offendiſſem, nolui omittere, pie lector, quin è latebris illum eruerem, & tibi quòque easdem opes *deliciásque* communicarem. Nam deſcribitur in eo harum beatarum ſororum *primò* auſteritas vitæ tanta, ut mirum, homines, præſertim imbecillioris ſexûs, tam ardua perfeciſſe, tam moleſta & acerba pertuliſſe. Deinde Monaſticæ diſciplinæ zelus & obſervantia perfecta. Adeo enim exactè juxta Ordinis ſui conſtitutiones vixerunt, ut vel apicem earum prætergredi nefas duxerint. Præterea eximia ſanctitas. Virtutibus enim, quæ verè ſanctum efficiunt, excellenter ornatæ fuerunt. Ad hæc præclara & ſtupenda DEI dona, quorum nonnulla intimis ſolummodo DEI

amicis, & perfectioribus Sanctis concessa leguntur. Et hæ sunt speciales opes, quas liber iste continet.

Deliciæ verò sunt suavissimi Dei in has amabiles sponsas suas influxus, divinæ consolationes, dulcedines, & animæ gaudia, quibus cumulatissimè perfusæ ac repletæ fuerunt. Sunt & mellitissimæ æternæ beatitudinis sorbitiunculæ, tum eis sublimiùs & abundantiùs collatæ, cùm sopitis sensibus mente in Deum excesserunt.

Quamvis autem ab iis, quæ hoc libro traduntur, omnis falsitatis suspicio abesse debeat, eò quòd olim, ùt paulò ante in elogio Dominæ Catharinæ ex Gebeswiler, auctoris ejusdem dictum, â sanctis & doctis Patribus Ordinis Prædicato-

torum liber visus, approbatus & commendatus sit, & quidam de illustribus ejusdem Ordinis personis agentes non pauca ex eo desumpserint: pro majori tamen fide illis concilianda nonnulla hîc in medium adducere libet.

P. Reinerus, Prior Fratrum Prædicatorum Basileæ, jussus â Domino Alberto Magno, tum temporis Episcopo Ratisponensi de Sanctis Patribus Ordinis S. Dominici, qui ab initio ad id usque temporis in Germania claruerant, historiam texere, in libelli sui præfatione ad eundem Episcopum sic scribit: *Fidenter dico, quòd si accuratè quoque stupenda, quæ Deus â principio Ordinis usque in præsens in nostris sororibus ad spirita-*

talem ipſarum conſolationem operatus eſt, inveſtigarentur, & literarum monumentis traderentur, eadem vel ſaxea corda ad compunctionem ac devotionem permoverent & ad plurimorum ædificationem cederent. Quod ut de multis Germaniæ Cœnobiis verum eſt, ita de Underlindenſi veriſſimum: ad quod etiam potiſſimùm id ſcribens reſpexiſſe videtur, cùm ea tempeſtate illi præfuerit & ſecreta ſororum probè perſpecta habuerit. Nam poſt P. Waltherum, Argentinæ fratrum Prædicatorum Priorem, cujus conſilio id extructum fuit, ipſe ſecundus illud ſanctè prudentèrque quadraginta tribus annis rexit. *

Cæ-

* Ita MS. Codex Cœnobii Underlindenſis teſtatur.

Cæterùm quod ad libri hujus Auctorem attinet, nempe Catharinam ex Gebeswiler, non tantùm ea ſcribit, quæ aliæ ſorores ex illis ipſis, quarum vitas edit, acceperunt, eidémque integra fide retulerunt, ùt ipſa paſſim teſtatur, ſed etiam non pauca, quæ propriis oculis conſpexit, ſicut hinc inde liquidò apparet. Et quid mirùm, cùm multas ſanctarum illarum ſororum noverit? Ut enim è diverſis locis conjicere licet, Monaſterium ingreſſa eſt circa annum Domini 1260. nimirum â prima ejus fundatione fermè triceſimum, quando paucæ adhuc prædictarum ſororum obierant, & in eo ſanctè exegit annos plus minùs ſeptuaginta, vitâ circa annum Domini 1330. functa. Cùm enim â pueritia in eodem Mona-

naſterio educata ſit, necdum decennem fuiſſe, quando ad Cœnobium venit, vero ſimile eſt. Et quia affectâ ætate *oculiſque caligantibus* ſe hunc librum ſcripſiſſe in prologo ſuo affirmat, annis plùs minus ſeptuaginta in eo vixiſſe & octogenariam, vel circiter deceſſiſſe colligitur. Quare multorum quæ ſcripſit teſtem oculatam fuiſſe oportet.

Sed & ipſemet Deus veritatem eorum, quæ hoc libro continentur, non ſemel apertiſſimo ſigno comprobare viſus eſt. Nam cùm Domina Catharina primùm ea tabulis cereis mandaret, tanta ex illis tabulis ubicunque locorum poſitis, odoris fragrantia prodibat, ut ſorores plurimùm mirarentur. Quo uno ſigno Dominus & ſcribentis, &

& ſororum, quarum vitas ſcribebat, ſanctitatem & ſcriptorum veritatem aſtruxiſſe dubium non eſt.

Fructum verò multiplicem pio lectori hæc hiſtoria afferet. Etenim quàm excellens bonum ſit Religio Monaſtica rite ſervata quantámque utilitatem, dignitatem, & jucunditatem ſuis alumnis conferat, intelliget: tum bonorum operum & laborum pro Chriſto exantlatorum virtutem ac præſtantiam perſpiciet, nempe quid eadem homini à Deo impetrent, & quàm charum gratúmque Domino Deo efficiant. Denique largiſſimam divinæ Pietatis & Charitatis in homines, præſertim ſanctè in Monaſtica Religione viventes, effuſionem cognoſcet dicetque: *Domine*

quid eſt homo, quod memor es ejus, aut filius hominis, quoniam viſitas eum? Minuiſti eum paulò minùs ab Angelis, gloria & honore coronâſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuũ tuarum. Pſ. 8. *Domine quid eſt homo, quia magnificas eum, aut quid opponis erga eum cor tuum?* Job. 7. Itémque: *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcondiſti timentibus te!* Pſ. 30. Si tam bonus & dulcis es hìc timentibus & quærentibus te, quid in Regno cœlorum fruentibus te?

Suaveolentibus roſis, quas hortus Underlindenſis tulit, adjuncta

junctæ sunt aliæ * in Viridario Ord. S. Dominici enatæ, quas ut cælestis sponsus suavi earum odore allectus jam legit & in Regiam suam transtulit, ubi simul omnes perpetuò vernant & fragrant, ita hic ad ejusdem Ordinis decus conjunctim in publicum proferre ac VV. VV. PP. ** dedicare volui, non tantùm, ut sanctæ & ad Canonis Monastici normam perfectè institutæ vitæ illustria in ipsis exempla cernerent, sed earum etiam nomine, ceu Nobilium Patriarchæ sui filiarum, insignium ordinis sui membrorum, & suarum in CHRISTO sororum, meritò sibi gratularentur.

Dominus DEUS, qui tam mirabilia & amabilia in his beatis so-

* *Ex his in Appendice non nisi aliquas selegi, quarum scilicet vitas aut omnino incognitas, aut certè perpaucis notas existimavi.*

** *Alloquitur RR. PP. Dominicanos Selestadienses.*

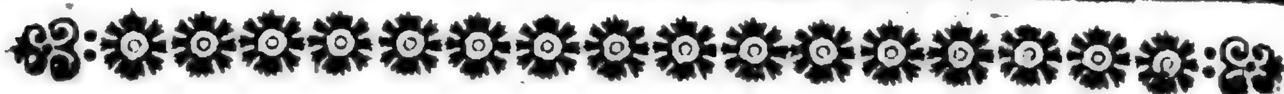
roribus, aliisque Sanctis suis operatus est, nobis omnibus intercessione illorum gratiam & gloriam largiri dignetur, qui vivit & regnat in secula seculorum, Amen.

E Typographia Molshemensi Anno Domini MDCXXV. die...

VV. VV. PP.

Observantissimus
JOANNES HARTMANN,
Typographus Molshemensis.

INDEX

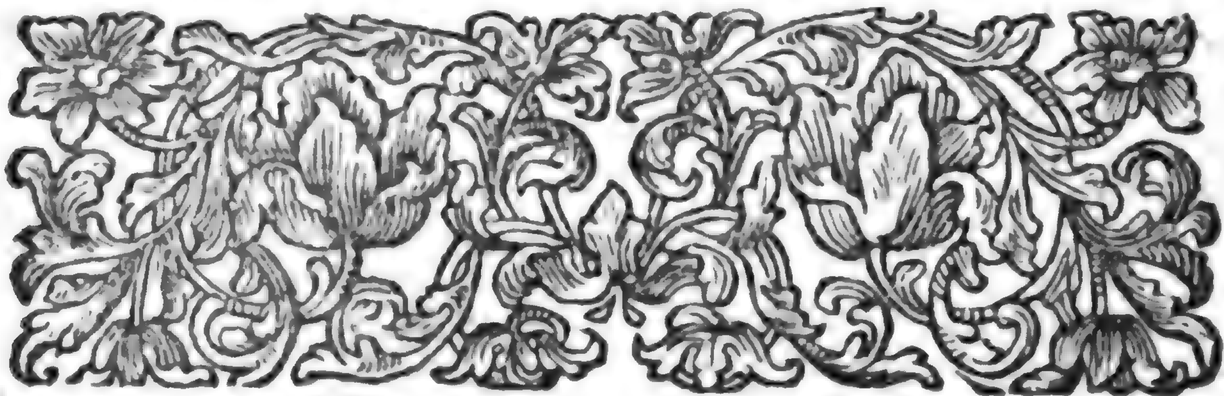

INDEX.

Capitum hujus Operis.

CHRI

APPENDIX.

PRIMORDIA MONASTERII SVB TILIA.

Ex MSS. ejusdem Monasterii codicibus.

Sicut malus inter ligna sylvarum : sic Dilectus meus inter filios. Sub umbra illius, quem disiderabam, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo. Cantic. 2.

Esideratissimus & suavissimus *Dilectus* est filius Dei Omnipotentis, æterna sapientia Patris, Benedictus fructus Virginei ventris Mariæ, Christus Jesus, *candidus & rubicundus*, *electus ex millibus*. Cantic. 5. Hic dilectissimus Dilectus descendit in hortum suum, ad areolam aromatum, ut pascatur, & Lilia colli-

colligat. Cant. 6. In horto sanctæ Ecclesiæ multæ sunt areolæ aromatum, id est, multa diversorum Ordinum Cœnobia, variis virtutibus suaviter redolentia. Ex iis quoddam præ multis aliis judicio sapientûm meritò celebratur ceu rigore vitæ monasticæ præcellentius, & virtutum copiâ redundantius. Hoc situm in oppido Colmariensi sub Tiliis ad S. Joannem Baptistam, cui quondam Sacellum ibi sacrum fuerat. Diciturque *Tilia*, quoniam speciosæ *Tiliæ* circa illud visuntur: potissimum verò, quia sorores ibi sub nobilissimis & floridissimis arboribus, hoc est, sub umbra Dilectissimi, de quo propositum thema loquitur, & sub protectione Genitricis Dei, atque regimine maximi inter natos mulierum, S. Joannis Baptistæ, Patroni sui sedent & quiescunt, dulcissimosque fructus S. Spiritûs carpunt. Ad hanc floridam & fertilem areolam aromatum Dilectus descendit, non tantùm ut lilia colligat, sed etiam mirâ & multiplici fragrantiâ, ex omnigenis ipsarum virtutibus exhalante, pascatur & recreetur.

Prima hujus nobilis areolæ aromatum benedicti Monasterii sub Tilia institutio

ſeu fundatio hæc eſt. Duæ Viduæ, pietate, morum honeſtate ac generis nobilitate conſpicuæ, Colmariæ habitârunt Agnes de Wittelnheim & Agnes de Herckenheim. Iis â Deo inſpiratum eſt, ut juxta conſilium F. Walteri, Lectoris in Conventu FF. Prædicatorum Argentinæ (cujus beata memoria habetur in Vitis Patrum Ord. S. Dominici) monaſterium conderent. Hoc ſuum propoſitum aliis vicinis viduis aperuerunr, auditura illarum quoque hac in re ſententiam. Inde multo gaudio affectæ eas conſilio & auxilio ſtrenuè juverunt. Prædictæ duæ viduæ ædes ſuas, quas Colmariæ habebant, ſub annua penſione aliis locantes, ſeſe unà cum filiis & filiabus ſuis in ſuburbium contulerunt, ubi altera earum domum & fundum poſſidebat in loco, qui dicitur *ſub Tilia* ubi tamen non diu moratæ ſunt. Nam duarum nobilium matronarum, quæ illis ſe adjunxerant, conſilio ſuburbium relinquentes, ad locum, qui *Auffmülen* vocatur, ad ſacellum S. Joannis Baptiſtæ pariter ſe receperunt in ejusdem ſancti Pervigilio Anno Domini 1222. erantque illarum octo.

Eodem

Eodem anno in ſolennitate S. Andreæ Apoſtoli præfatæ ſorores habitum Monaſticum à prædicto F. Waltero, Lectore Argentinenſi, ſub Generali Magiſtro Jordano ſuſceperunt. Mox eodem loco aliquot domos & longum, latum, altumque dormitorium conſtruxêre ex lapidibus, ubi ſe incluſerunt, vitam ducentes religioſiſſimam. Per conductitios ſervos & ancillas more priſcorum Cœnobiorum ſuos colebant agros & vineas, atque integræ famæ ſacerdotem, quotidie illic ſacris operantem, ſuis ſumptibus alebant. Verùm primæ duæ nobiles ac devotæ viduæ, hujus Monaſterii fundatrices, multo labore animoque infracto Romam profectæ ſunt, & Cœnobium ſororum, quod ipſe S. Pater Dominicus inſtituit, contemplatæ, cùm ſtructuræ, tum habitûs & diſciplinæ Monaſticæ ſpecimen inde ſumpſerunt. Sed & magno fervore atque conſtantiâ Ordinem & habitum FF. Prædicatorum à SS. Patre noſtro Innocentio Papa quarto poſtulârunt, & ut curæ ac regimini ipſorum commendarentur, ejuſdemque Ordinis Privilegiis gaudere poſſent, ſupplicârunt. Devotis illarum precibus Summus Pontifex libenter annuens

Bul-

Bullam misit Magistro Ordinis, & Provinciali Priori per Germaniam in hæc Verba.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Magistro, & Priori Provinciali Theutoniæ Ordinis Prædicatorum, salutem & Apostolicam benedictionem. Apostolicæ Sedis benignitas prudentes Virgines, quæ se parant accensis lampadibus obviam Sponso ire, tantò propensiori debet studio prosequi charitatis, quantò majori propter fragilitatem sexûs indigere suffragio dignoscuntur. Cùm igitur, sicut ex parte dilectarum in Christo filiarum, Priorissæ & sororum Monasterii S. Joannis Baptistæ in Columbaria Ord. S. Augustini, Diœcesis Basileensis fuit propositum coram nobis, eædem inclusæ corpore in castris Claustralibus, mente tamen libera, devotè Domino famulantes, de Constitutionibus Fratrum Ordinis vestri; illas quæ sibi competunt, hactenus laudabiliter observârint, ac committi vobis affectent, nos pium earum propositum in Domino commendantes, ipsarum supplicationibus inclinati, eas & idem Monasterium auctoritate Apostolica vobis duximus committendum, eâdem auctoritate nihilominus statuentes, ut eædem sub Magisterio & doctrina Magistri & Prioris Provincialis Theutoniæ dicti Ordinis, qui pro tempore fuerint, de cætero debe-

debeant permanere, illis gaudentes privilegiis; quæ Ordini prædicto conceſſa ſunt, vel in poſterum concedentur. Dat. Lugduni Non. Sept: Pontificatûs noſtri Anno tertio. *

Poſt aliquot annos eadem Bulla denuo confirmata eſt, & D. Hugo ** Cardinalis miſit illis tranſumptum cum dependenti ſigillo, cujus hoc eſt initium.

F. Hugo miſeratione divinâ Tit. S. Sabinæ Cardinalis almificis Agni Sponſis, omnibus Prioriſſis & ſororibus per Alemanniam conſtitutis Ordini Prædicatorum, à Sede Apoſtolica commendatis, ſalutem, & ſponſum apprehendere, quem ſequuntur. De florido horto Eccleſiæ roſæ quædam in Alemannia prodierunt, quæ ſicut ſpecie & pulchritudine ſua alliciunt propè poſitos, ita etiam odore ſuo attrahunt in remotis partibus conſtitutos. Sanè roſas iſtas, vos eſſe dixerimus, quas olim in præclaro roſario, roſeo videlicet Prædicatorum Ordine felix ille plantârat Hortulanus, piæ recordationis D. Innocentius Papa quartus, cùm vos venerabilibus FF. Magiſtro & Priori Provinciali Theutoniæ memo-

* *Domini 1246.*

** *Hic Hugo aliàs de S. Charo dictus, fuit doctus & ſanctus vir, in Cardinalem aſcitus Anno Domini 1244.* Conrad. Zillard. in Germ, Chron. Ord. Prædicatorum. *fol,22.*

morati Ordinis commendârat. Nos auctoritate ſpecialiter nobis in hac parte commiſſa vos eidem roſario reinſerimus ſicut priùs. Dat. Romæ apud S. Sabinam 3. Id. Feb. Pontificatûs D. Alexandri Papæ quarti Anno tertio. *

Sed anno à Redemptore nato 1252. ſorores de loco *Auffmülen* Colmariam reverſæ ſunt: cujus emigrationis cauſa hæc erat. Milites ſeu Nobiles civitati Colmarienſi vicini quotidie armati veniebant ad Civitatem, eamque incurſionibus vexabant; unde Cives coacti ſunt ſuburbium mœnibus & foſſâ cingere. Quo factum, ut prædictum Monaſterium *Auffmülen* à civibus deſereretur, proſúſque immunitum maneret: ſorores autem partim extraneos milites, partim etiam incolas civitatis timentes, loco *Auffmülen* relicto, iterum in ſuburbium ad primum locum ſub Tilia commigrârunt.

A noſtris majoribus tam ſpectatæ fidei perſonis, ut verbis eorum non credere nefas putemus, nec non ſæcularibus, quorum nihilominus parentes locum *Auffmülen* incoluerunt, accepimus, S. Joannem Baptiſtam

* *Fuit Annus Domini 1257.*

ſtam nocte, hanc loci mutationem præcedente, quibusdam Sororibus in ſomnis apparuiſſe ac dixiſſe, ſe pariter cum ipſis locum ſub Tilia petiturum, ibi ſemper apud eas manſurum, & adjutorem atque protectorem illarum ſeſe futurum, nec unquam eas deſerturum. Scirent etiam, incommoda quidem & afflictiones ipſas paſſuras, ſemper tamen â ſe fore liberandas. Quædam etiam vocem audierunt altè ſub terra clamantem: Ne ſine me hinc diſceſſeritis, ſed me vobiſcum tollite. Quam vocem inſecutæ, humum effoderunt, & venerandam S. Joannis Baptiſtæ imaginem cum duabus ardentibus lampadibus invenerunt. Duo quoque Angeli ibidem viſi ſunt, qui tamen mox earum conſpectibus ſeſe ſubduxerunt. Unde ingenti lætitiâ perfuſæ magna cum reverentia & devotione ſacram imaginem è terra levârunt, ſecumque in benedictum locum ſub Tilia aſportârunt, ubi in ſuperiori templi parte juxta Altare B. MARIÆ Virginis unà cum duobus Angelis, candelabra tenentibus, collocata eſt, in monimentum, quod ſub terra inter duos Angelos duasque ardentes lampades reperta eſſet.

Et

Et quoniam S. Joannes Baptiſta tam clementer apud Sorores eſſe ac manere voluit, idcirco eum in Patronum & protectorem ſui Cœnobii ſub Tilia delegerunt, quanquam prius S. Andream Apoſtolum adſciſcere decreviſſent, eò quòd in ſolennitate ejusdem Apoſtoli primò habitum monaſticum induiſſent. Poſtmodum Eccleſiâ & Monaſterium in honorem B. Joannis Baptiſtæ conſecrata ſunt. Eccleſiâ extructâ, ingens Crux plumbo cooperta in faſtigio tecti verſus Orientem poſita eſt: Super Crucem elegans S. Joannis Bapt. imago (ni fallor ærea) ſtatuta. Et ſi quandoque incendium monaſterio damnum minitans oriebatur, apertè S. Joannes pallio ſuo viſus eſt ignium globos diſcutere, longiusque â ſuo habitaculo propulſare. Quodam verò tempore ſævus turbo prædictam æream imaginem, è grandi ferreo clavo, cui immiſſa erat, abripuit, & in Religioſam domum Joannitarum, ùt nobis relatum eſt, demiſit, quam tamen ultrà recuperare non valuimus. Hæc à majoribus noſtris commemorata in ſcriptis non reperimus, ſed hîc annotavimus, ne progreſſu temporis penitus in oblivionem venirent, & ut poſteritas

ritas nostra eò majorem devotionem atque fiduciam erga sanctissimum Christi Baptistam, gloriosissimum Patronum nostrum conciperet.

Narratum etiam nobis est, quòd prædicta ejusdem honoranda imago ob ferocem gentilem populum, aliquando per partes illas profectum, subter terram occultata fuerit, qui sacellum S. Joan. Baptistæ, quod *Auffmülen* tunc temporis fuerat, destruxit, in quo fortè imago illa asservabatur: sed ita terræ mandata cùm à truculentis hominibus salvata, tum SS. Angelorum custodiâ beatarum sororum sub Tilia devotioni reservata est.

Anno verò Domini M. CCCC. memorata plumbea Crux cum clavo ferreo, qui priùs imaginem S. Joannis Baptistæ sustentaverat, vehementi turbine avulsa, & rectà per aërem delata, ac sine ullius hominis & ædificii detrimento, non procul â foribus Ecclesiæ deposita est. Crux hæc tam longa, grandis & gravis fuit, ut eam vix duodecim sorores loco movere possent; & nisi B. Joannes Baptista tam mirabiliter & opportunè eam sustulisset, tectum ac

teſtudinem chori caſu ſuo contriviſſet, qui profectò caſus ob interiorem trabem ligneam, vetuſtate temporis omni ex parte putrefactam, jam jam imminebat. Hoc S. Joannes Baptiſta conſpicatus, nos id ignorantes, ſed nec cernere quidem valentes, hac ratione protexit, propter quod miraculum & beneficium DEUS ſolemni cantico *Te Deum Laudamus*, magnificè â nobis collaudatus eſt.

Sequitur Liber, *quem Deo dilecta* Soror Catharina ex Gebeswiler *Latinè de auſtera primarum hujus cœnobii ſororum, converſatione ingentique ſanctitate ac devotione conſcripſit. Quocunque tabulas cereas, in quibus primùm ſcribenda conſignabat, repoſuit, tanta odoris ibi fragrantia ſpirabat, ut omnibus ſororibus id ſtupori eſſet, intelligerentque, hoc pacto declarari, quàm gratæ Deo eſſent ſanctæ ſorores illæ, & quantopere is hanc ſanctitatis earum conſcriptionem approbaret.*

PRO-

PROLOGUS AUCTORIS IN VITAS PRIMARUM SANCTARUM SORORUM DE SUB TILIA IN COLUMBARIA.

Libellum, si tamen dignus tali nomine æstimetur, quem diligentiâ multâ edidi & labore, de primis divinis Sororibus sanctæ Congregationis nostri Monasterii, earumque perfectissimo ac felicissimo statu in omni sanctimonia summaque vigilantia circa observantias regulares, rudi quidem stylo & imperito compositum, sed veritate firmissima com-

pletum, universis Deo dilectis Sororibus istius Monasterii gratis offero plurimo cum affectu.

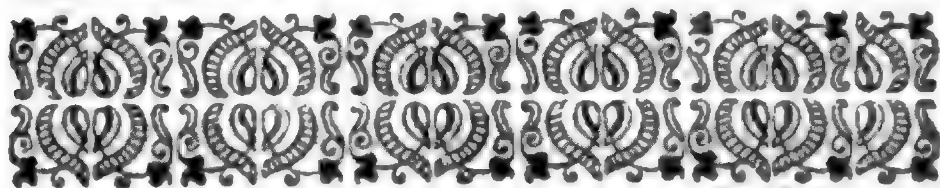
Cupiens itaque eximiarum Sororum, quæ cœli civibus in supernis sedibus jam conjunctæ, præfulgentem & prælucidam vitam aliquatenus plenaria certitudine, quantùm ingenii mei parvitas sufficit, exprimere, posterisque nobilitatem aviti generis intimare, primævæ sanctitatis ingenuitatem, prout potui, verbis simplicissimis & minùs congruentibus designavi, ne in oblivionem aliquando veniant tam excellentes sorores, earumque gesta gloriosa & mirabilia opera eximiæ sanctitatis, & ut cum quanta gloria & religione istud sanctum Monasterium sit fundatum, tam modernis, quàm posteris

ris innoteſcat. Non autem ùt voluì, nec ùt debui, feci tamen, quod potui. Textum hujus operis primùm in cera jam ſeneſcens conſcripſi propriis manibus oculíſque caligantibus & compegi, expaveſcens quidem & multùm erubeſcens, quòd imperitia mea ad aures veſtras unquam pertingere debet.

Accedunt ad hæc revelationes & multiplices conſolationes, divinitus factæ ſororibus Deo plenis, quæ ſpernendæ omnino non ſunt, revelationes veterum ſororum fideliſſimæ, & omnium credulitate digniſſimæ, per quas earum inclyta merita declarantur, quas ego indigna didici & percepi â perſonis fide dignis, quarum teſtimonia credibilia nimis, quæ firmiter aſſe-

verant, ſe auditu proprio percipere meruiſſe ab eisdem ſanctis & DEO placitis ſororibus, ad quas hæ revelationes factæ ſpecialiter dignoſcuntur. Ex his omnibus præſentis opuſculi materia ſumpta, & in unum libellum conſcripta fideliter & compacta eſt, cui auctoritatem præſtat geſtorum veritas, ſine qua nec valet auctoritas: Cæterùm ſcientes, quòd hæc ſub brevitate perſtrinxi, & ſuperficietenus depingendo quaſi quosdam pro delectamento floſculos decerpſi, dans occaſionem legentibus, ut & ipſæ proceſſu temporis peritam manum apponant huic informi materiæ, & opus perficiant glorioſum.

CAP.

CAPUT I.

De perfecta conversione & cordis fervore ad DEUM Sororum primò claustrum ingressarum.

FUerunt ſupra modum Deo devotæ ſanctæ Sorores hujus Congregationis, quæ per Dei gratiam divinitus inſpiratæ, ſanctæ Religionis habitum &Ordinem eximii Patris S. Dominici in principio aſſumpſerunt ſub Beatiſſimo Patre Jordano, Magiſtro Ordinis ſecundo, ſucceſſore primi inclyti Patris noſtri ſanctiſſimi Dominici Anno Domini 1232. plures ex illis nobiles extiterunt, divitiis, poſſeſſionibus & dignitatibus ſæculi præeminentes. Hæc omnia propter Chriſtum reſpuerunt, paupertatémque voluntariam, ùt verè pauperes ſpiritû, ſecutæ Chriſto viti veræ vo-

tis omnibus adhæſerunt. Odor itaque ſanctitatis earum cœpit latiùs ubique diffundi, tanquam vernantium & redolentium liliorum, quæ in florigero Prædicatorum Ordinis horto plantatæ, cœleſtis Hortulani manibus & excultæ, germinârunt vitam virtutibus plenam in ſalutem plurimorum, quam & ſolicitè ſuis poſteris indiderunt.

Quapropter in veneratione habebantur tunc maxima & favore, non modò apud Magiſtros Ordinis, earúmque Priores, Provinciales, aliáſque excellentes Ordinis perſonas, verùm etiam apud ſacroſanctam Romanam Eccleſiam, quæ eas tot Privilegiis, tot gratiis ſpecialiter inſignivit. In rebus quoque, & in grangiis ſuis tunc ab incurſibus iniquorum hominum, & quorumlibet potentûm illæſæ optimè cuſtodiebantur divinâ eas gratiâ protegente. Creverunt tunc filiæ Dei, & quaſi germinantes multiplicatæ ſunt: impleverunt locum Sanctum Monaſterii optimarum multicu-

tudine perſonarum , & pulcherrimam meſſem & copioſiſſimam pullulantes, quæ nunc ab Angelicis meſſoribus in cœlorum horrea congregatæ pro laboribus ſuis, quibus fideliter in Vinea Domini Sabaoth deſudârunt, ineffabilibus bonisDomini perpetuò perfruuntur in requie opulenta.

Nempe compendio multa ſatago præterire, ne propoſita brevitate priver, videlicet quantâ inſtantiâ & labore Prædicatorum Ordinem â Domno Apoſtolico impetrârunt Curiam Romanam in perſona propria adeundo, & qualiter de loco, quem primitus inhabitare cœperant, ad hunc locum, in quo nunc degimus, ſe tranſtulerunt, pleniùs de talibus dicere ſuperſedeo in præſenti. Verùm de ſanctitatis & perfectionis earum operibus aliqua pauca de innumeris dicam ad ædificationem modernorum.

Erat verè tunc tempus acceptabile diéſque ſalutis, cum tot ſanctæ ſorores odoriferum ſacrificium

in conſpectu Domini, & holocauſtum contriti ſpiritûs obtulerunt. Erant verè tunc dies immaculatarum, quas novit Dominus, ſpiritu ferventes, Domino ſervientes in veritate & corde perfecto, facientes, quod bonum & placitum eſt in oculis ipſius. Miſerat namque tunc Deus ignem de excelſo in oſſibus earum, & facta ſunt corda ardore charitatis æſtuantia vehementer. Diffundebatur autem flamma exteriùs lucentium operum, & efficacium exemplorum, quibus plures ad ſui imitationem attrahebant. Quotquot autem tunc per gratiam Dei â tumultibus ſæculi ad ſecreta clauſtri ſilentia convertebantur, toto mentis conamine ſe ipſas puras & immaculatas, hoſtiam ſanctam & Deo placentem offerebant. Rimabantur ſolicitè veſpere & mane ſecreta conſcientiarum ſuarum. Si quid autem obviabat, quod vel modicum cor pungeret, vel ejus munditiam obfuſcaret, ſtrictiſſimè punierunt puris confeſſionibus diluentes.

entes. Delicata enim conscientia non solùm criminalibus, verùm etiam peccatis minimis pungitur & torquetur. Tunc contra omnes carnis dæmonísque tentationes viriliter armatæ, scutum fidei prætendebant vanarum cogitationum spinas solicitè eradicantes. Omnium sæcularium negotiorum, commodorum, delitiarúmque nulla eis erat recordatio, sed solùm divinis intendere, se intra se continere, corpus suum servituti subjicere & despicere, DEO omnia committere, eíque soli jugiter inhærere solicitudo & intentio tota fuit, & hoc tantùm conquerebantur, quòd DEO servire tanto tempore distulissent.

CAP. II.

De stricta silentii observatione.

IN observatione silentii, quod fundamentum Religionis Sacræ est, stricta tunc fuit censura, devo-

ta

ta cura, & observantia studiosa & pura, maximè locis & temporibus interdictis. Nisi enim grandis urgeret necessitas, vel periculum immineret, disciplinam silentii infringere inter eas nefas tunc erat. Verbi gratiâ: cùm aliquam ex eis contingeret subitò & improvisè ex aliqua debilitate cadere, defectúmque mentis pati, omnes tacitæ accurrentes eam piis obsequiis relevabant. Aut si domus vicina claustro ab igne esset succensa, & incendium exinde monasterio timeretur, illico universæ accurrentes DEUM pro defensione loci devotis precibus & lachrymis invocabant. Siqua verò pro extinguendo igne erant necessaria, absque strepitu & clamore citiùs deferebant. Porro in his casibus & similibus, raro aliqua legem silentii transgredi præsumpsit.

Fuit ergo inter eas pax magna, *Coloss. 3.* concordia & *charitas, quæ est vinculum perfectionis*, quia refrenabatur lingua loquax. Nam sicut obstru-

ctio

cto ore clibani calor intus fovetur: sic servato silentio gratia S. Spiritûs in corde retinetur. Hoc cognoscentes ponebant custodiam ori suo, ut non delinquerent in lingua sua: ideoque concaluit cor earum intra eas, & *in meditatione earum exarsit ignis* ille, Dominus Deus noster, consumens omnem rubiginem vitiorum. *Ps. 38.*

CAP. III.

De diligenti instructione Novitiarum.

MAgna valde tunc fuit ad Novitiarum & juvenum sororum instructionem diligentia, ut primùm scirent quælibet Ordinis & Religionis instituta, & hæc districtissimè conservarent. Informabantur quoque tunc cura pervigili ad omnem morum honestatem, & ut decentiam & compositionem gestuum omniúmque membrorũ suorum motum diligentiùs obser-

va-

varent, ne quid incompoſitum appareret aut indecens in eisdem, quod oculos intuentium offenderet aut gravaret. Siquidem in loquendo valde parcæ & modeſtæ juvenes ſorores exiſtebant, dicenda proferentes abſque ſtrepitu & clamore, detractiones & jurgia ſolicitè vitantes: â nocivis, vanis & litigioſis linguam refrenabant, continentes ſe â diſſolutionibus, riſibus & cachinnis, maximè in conventu: nec aliqua, quamvis in ætate puellari & tenera conſtituta, talia excitare aut facere tunc præſumpſit. Honorem & reverentiam maximam conventui tanquam Domino
Mat.18 exhibentes, qui ſe medium promiſit congregatis in ſuo nomine affuturum. Greſſus quoque ſuos â vanis diſcurſibus cohibere, ſecumque habitare intrinſecus edoctæ Sancti Spiritûs unctione, voluntatem ſuam frangere, Prælatis ſuis abſque murmure obedire.

Divino verò officio omnimoda reverentia, ſolicitudine & timore

re

re assistebant, ad Psalmodiam intentum habentes animum & devotum, scientes omnium, quæ ibi dicuntur, usque ad unam literam se pro certo debitrices, vel dicendi in suo choro, vel in alio audiendi. Porro tanti fervoris juniores sorores ad DEUM tunc erant, quòd oportuit frenum discretionis eis adhibere, ne indiscreto labore vigiliarum & abstinentiarum debilitatæ, inutiles postea ad alia redderentur, sicut necesse est tepidos & remissos ad operandum stimulis perurgere.

CAP. IV.

De frequentatione Divini Officii & assiduitate Orationum.

MAtutinæ & Missæ, omnésque horæ Canonicæ certis temporibus quotidie cantabantur valde solenniter & distinctè quibus quælibet Priorissa & Suppriorissa tunc temporis interesse consueverunt,

runt, dantes operam diligentem, ut omnes pariter & tempeſtivè convenirent, & pſallerent alacriter & devotè.

Surgentes ad Matutinas, officium glorioſæ Virginis MARIÆ reverenter, ùt moris eſt, binæ & binæ ſtando complentes ſtatim ad chorum properârunt, ne tantillo tempore ab oratione vacarent. Finitis autem Matutinis & Completorio, communiter in Choro perſiſtebant ſorores in oratione uſque ad ſignum, ardentiſſimæ devotionis exercitiis illud tempus expendentes. Aliæ multis genuflexionibus laborantes ſemetipſas affligebant Majeſtatem Domini adorantes. Aliæ verò igne divini amoris liquefactæ non poterant ſe â lachrymis continere. Quin & devotiſſima vox plangentium expreſſiùs audiebatur, nec inde recedebant, donec ad novam gratiam incaleſcerent & invenirent, quem diligebat anima ſua. Aliæ virgarum verberibus, aliæ corrigiis nodoſis, habenti-

tibus ramos duos vel tres, aliæ catenis ferreis, aliæ autem flagellis ſpineis, ſingulis diebus carnem ſuam affligentes acerrimè lacerabant.

In Adventu Domini, & per omne tempus Quadrageſimæ univerſæ ſorores poſt Matutinas in Capitulum divertentes, ſive ad loca alia opportuna, diverſis flagellorum generibus corpus ſuum uſque ad ſanguinis effuſionem lacerantes, crudeliſſimè & hoſtiliter cæciderunt, ita quòd ſonitus verberantium ubique per omne monaſterium reſonaret, aſcendens in aures Domini Sabaoth ſuavior omni melodiâ, cui talia humilitatis & devotionis opera multùm placent, nec deſpicit gemitus contritorum.

Porro quædam ex eis deſiderio divini amoris ſuccenſæ vehementer, in oratione ante Matutinas ſæpius pernoctabant, aſſiſtentes tamen Matutinarum ſolenniis alacriter & devotè. Quædam verò ex eis in omni vita ſua, quamvis debiles & infirmæ, finitis matutinis ad le-

ctum suum nunquam redierunt, persistentes immobiles in oratione. Nec fraudatæ sunt â desiderio suo. Perfundebantur enim desuper gratiarum stillicidiis abundanter.

His itaque multis & diversis modis appropinquantes Domino, illuminabantur corda illarum, mundabantur cogitationes, incaluit affectio, serenabantur conscientiæ, elevabantur mentes in DEUM. Unde aliquæ earum in oratione elevatæ inter cœlum & terram aliquamdiu manere cernebantur, corpus terrenum & grave devotionis & gratiæ spiritu sursum agente. Solemnes & Dominicos quoque dies continuis orationibus & devotis expendentes, quodlibet festum novis devotionis exercitiis perornabant. Propterea rarò vacabat Chorus obsecrantibus, raróque sine sororibus illis diebus videbatur. Unde inveniebantur tunc frequentiùs ibi, cùm fuissent ab aliqua requisitæ.

CAP.

CAP. V.

De rigore abstinentiæ.

Cùm mensa Conventualis parca & sobria tunc temporis satis esset, ipsam tamen quarundam sororum sobrietas & superaddita abstinentia adornabat. Quædam namque per plures dies ab omni potu abstinentes penitus non bibebant: aliæ verò â vino multo tempore abstinebant, sola aqua frigida utentes. Quædam autem ex eis saporem cibi cum superfuso aliquo insipido diluebant. Multæ quoque, ne notam singularitatis incurrerent, nunc ab uno cibo, postmodum ab alio abstinebant, de oblatis sibi quotidie aliqua subtrahentes. Aliæ per totam Quadragesimam potum permodicum tantùm semel in die sumebant, nec loquebantur nisi de aliquo requisitæ. Aliæ similiter per multos annos ab omni potu, excepto tempore refectionis

propter Dominum abstinebant. Præterea fuerunt quædam, quæ non solùm ab omni cibo delectabili, sibi oblato, qui posset appetitum allicere, abstinebant, verùm quoque de cibis insipidis sibi necessaria subtrahebant, quòd vix natura tantillo modo potuit sustentari. Hæ igitur sanctæ & Deo dilectæ sorores habitabant in adjutorio Altissimi, propterea rigidam & austeram vitam pro nomine ipsius cum desiderio tolerabant, & protectione Dei cœli communitæ non deficiebant in arduis mirificísque operibus sublimium meritorum.

Aliquæ insuper ex sororibus beatis asperitate regularis habitûs non contentæ, indutæ occultè Ciliciis carnem propriam afflixerunt, lumbósque suos super nudam carnem cingulis spineis, artificiosè factis, accinxerunt. Aliæ quoque ex eis per multos annos valde strictè super nudo se cingentes funibus recentibus & nodosis: Quædam verò carnem suam cingulis ferreis & con-

concatenatis, usque ad sanguinis effusionem vulnerantes crudeliter cruciabant. Aliæ similiter flagellum sibi facientes de cingulis ferreis, præacutos habentibus clavos, instar acuum crudeliter pungentes, cum talibus flagellis innocens corpus suum quotidie verberantes, dirissimis punctionibus hostiliter lacerabant, adeò ut sanguis ubertim ex creberrimis inflictis vulneribus emanaret, ita quòd tunica interior intincta sanguine plurimô perfunderetur.

Itaque hæ sanctæ sorores portantes stigmata Christi in corpore suo non sunt fraudatæ gloria Martyrum. Ipsæ quoque Christi pro amore sanguinem suum fuderunt, in hoc passionem ejus pro suo modulo imitantes.

CAP. VI.

De obsequiis mutuæ Charitatis.

CHaritatem magnam valde tunc ad invicem conservabant, ca-

ventes modis omnibus, ne cauſam turbationis aut offenſionis alicui exhiberent, invicem prævenientes obſequiis & honore. Idcirco in conventu lecturis ſive ſervituris tunc certatim aliæ pro adjutorio occurrebant, præbentes ſe ſpontaneas & paratas ad quælibet pro ipſis ſervitia facienda. In laboribus ſive quibuslibet operibus ad utilitatem cōmunem pertinentibus affectuoſa admodum fuit tunc & charitativa jucunditas, quibus paſſim ſorores non vocatæ aut coactæ, ſed ultrò ſe ingerebant.

In ſublevandis quoque infirmarum ſororum neceſſitatibus miſericors erat valde omnium compaſſio, & indefeſſa, & efficax ſermonis & operis conſolatio. Proinde ſi quæ in compaſſione infirmarum & debilium ſororum, in conventualibus ſervitiis ſedulior eſſe poterat, feliciorem ſe coram Domino reputabat.

Erat tunc in ſororibus fervor Charitatis magnus ad omne opus vir-

virtutis, ſuavitas eximiæ devotionis, vigilantia continuæ orationis, obſervantia ſtrictiſſima religionis, pulchritudo converſationis in exemplis & moribus ſanctis, rigor ſtrenuiſſimus in vitiis coërcendis. Tunc enim levem transgreſſionem nequaquam levis ultio ſequebatur.

Gratiam admirandam contulerat eis Deus conſolandi triſtes & puſillanimes ſermonibus efficacibus atque blandis. Acceperant enim â Domino linguam eruditam, & valde medicinalem, quæ ægris mentibus medelam potenter conferre potuit ſanitatis. Ardebat namque in ſe ipſa igne divini amoris mens ipſarum: ideóque verba exinde procedentia mirabiliter alias conſolabantur, & frigida pectora inflammabant.

CAP. VII.

De Priorissis hujus Congregationis ab inchoatione Monasterii earúmque statu perlucido & perfecto.

LIbet hìc aliquantulum diutiùs immorari, & memorando contemplari divinissimas sorores quæ in officio regiminis super Congregatione Conventûs nostri ordinatione divinâ â fundatione Monasterii extiterunt. Erant denique stellæ radiantes in vita sua optimorum exhibitione & efficacium exemplorum floribúsque virtutum & famæ mirificè redolentes, talibus odoramentis omne Monasterium resperserunt. Hæ sanè sunt candelabra, præclarè lucentia ante Dominum, ex quarum consortio Sanctorum nunc gaudia augmentantur. Verùm de his ignaviæ soboles negligentia nihil hactenus in scriptis posteris dereliquit memoriâ dignum

dignum, cùm tamen propter incomparabilium earum virtutum insignia meritò commendari excellentissimè potuissent. Cùm ergo dignis laudibus perfectam earum vitam & lucentem nequeam describere, perpaucis verbis & simplicibus attentabo.

Ordinem suum integrè & perfectè servaverunt in nullo sibi parcentes. Rigorem quoque conventûs tenentes continuè in omnibus sequebantur. In Choro, in Refectorio, cibo & potu, in jejuniis & aliis Regulam & Ordinem in se strictissimè tenuerunt, pro posse laborantes, quòd sorores hæc omnia pro viribus observarent. Si quæ autem sororum his se forte subtrahere notabiliter nitebatur absque evidente necessitate, reproba & inutilis habebatur, & ad hæc quoque invita, pœnis afflicta gravibus, cogebatur. Sanè super custodiam gregis sibi crediti assiduâ solicitudine vigilabant, salutem sibi creditarum quærentes in omnibus & pro-

fectum, quem & promovere tam in spiritualibus, quàm in temporalibus studiosissimè laborabant, quæ sua sunt, in hujusmodi administratione non quærentes in aliquo vel suorum.

Habebant tunc rigorem strenuissimum in vitiis coërcendis, culpas delinquentium nullatenus dissimulantes. Transgressiones enim sororum, quantumvis leves, transire minimè patiebantur impunitas. Porrò modestæ & maturæ in omnibus actibus suis erant, multúmque providæ & discretæ in agendis, curantes quoque opere perficere, quod alias nitebantur postmodum edocere. Nomen officii sui decorabant bonis moribus & exemplis, Christi bonus odor factæ in omni loco hujus Congregationis. Has igitur verè beatas magni fore meriti apud Dominum Salvatorem verissimè prædicamus, quas tantis gratiarum copiis perfundere, crebris supernis visitationibus, diviníſq; revelationibus consolari voluit in

præ-

præſenti, & felici tranſitu conſummare, ſecum eas collocando intra paſcua æternæ viriditatis, ubi gloriâ vultûs ſui perpetuò ſatiantur.

CAP. VIII.

De ſpeciali devotione & veneratione primarum ſororum ad B. V. MARIAM.

GRandis admodum & continua ad glorioſam Virginem MARIAM, Matrem miſericordiæ, omnium ſororum in principio fundationis fuit devotio, mira reverentia, pia in ejus laudibus & cultu diligentia, ſedula ac fervens ad eam oratio, ſancti amoris affectio, magna fideliſque de ipſius patrocinio confidentia, inſatiabilis in ejus contemplatione ſuſpenſio. Denique in ſolennitatibus ejuſdem Virginis Glorioſæ crebrioribus & ferventioribus orationibus inſiſtebant, bonorum operum ſtudiis, arctioriſque vitæ diſciplinis majorem ſolitò operam

ram impendentes, ut gratiam Domini & misericordiam efficaciùs assequi valerent per ipsius preces potentissimas, quæ esse meruit cœleste promptuarium, divinarum gratiarum eructans abundantiam incessanter. Nocturnum quoque officium & diurnum in ipsius festivitatibus cantu altissimo & devoto valde solenniter celebrabant, diversarum vocum melodiis, tanquam vocibus Angelicis suavissimè resonantes.

In Sabbatis singulis, quando de ipsa divinum officium fieri debuit, charitate affectuosissima totum officium tam de nocte, quàm de die nimis celebri cantu persolvere consueverant. Porro divinam & sanctam Antiphonam: *Salve Regina*, voce cordis atque oris devotissimè decantabant ad laudem ejusdem Virginis & honorem usque ad cœlum vociferantes. Ad cujus quoque venerationem illâ horâ, quando prædicta Antiphona in choro â conventu cantabatur, omnes sorores, quæ Completorio intere è non

po-

poterant, decumbentes quoque le-ctο & febricitantes, quasi ad solennitatem venire solicitè properabant, semetipsas in fine diei eidem Virgini attentiùs commendantes, ejusque patrocinium devotis precibus & lachrymis invocantes, ut in hora mortis suæ benignum respectum miserationis ipsius assequi mererentur.

Quapropter gloriosa Mater Regis gloriæ pluribus sororibus hujus Monasterii in extremis vitæ constitutis visibiliter apparens, in lucta mortis eas mirabiliter consolans, angustiam & timorem abstulit, infundens eis gaudium & consolationem suâ præsentiâ gratiosâ sicut ipsæ in mortis transitu retulerũt. De quibus aliísque nonnullis sororibus, quædam eidẽ Dei Genitrici dignissimæ singulis diebus vitæ suæ mille *Ave MARIA*, interdum verò duo millia devotissimè offerebant. Quas etiam ipsa Adjutrix benignissima in opportunitatibus spirituali gaudio lætificare mirabiliter ac confortare non

non desiit in vita & in morte, consolationis eis gratiam largiter conferendo, ùt suo loco & tempore pleniùs enarrabo. Unde & nos piè credimus, confidimus & speramus, quòd Theotócos, sancta polorum terræque potentissima imperatrix, inter alia loca dominationis suæ, hortum sibi deliciarum præviderit, elegerit & constituerit istud Sanctum Monasterium ex antiquo, in quod libenter perambulavit & frequenter, clausum Dei custodiâ circumdedit, & protexit diligenter, ex quo orationum ferventium & virtutum omnium spiravit odor suavissimus abundanter.

In hunc ergo hortum, virtutum floribus decoratum, pia Dei Genitrix ad deliciandum libenter progressa, extirpavit vitiorum germina, plantans virtutum semina, rigando fœcundavit interiora cordium, perfundendo ea profusiori imbre gratiarum, stillante indesinenter Dei munere super terram.

De quo horto tam florido & amœ-

amœno numeroſam multitudinem ſanctarum ſororum, devotiſſimè ſibi ſervientium, tanquàm albeſcentia & ſuaveolentia lilia ſancta Dei Genitrix manu Virginea jam collegit, & in cœlicum pomarium ſui dilecti Filii transplantavit. Cujus meritis glorioſis, dum viverent, protectæ jugiter & adjutæ, longiùs â ſe abjicere prævaluerunt pondus omnium carnalium deſideriorum & terrenarum concupiſcentiarũ graviſſimam ſarcinam, quæ impugnant & impediunt miſeras animas mortalium, tranſeuntes per tot & tanta diſcrimina hujus maris magni & formidoloſi liberè & ſecurè pervenerunt ad regna cœleſtia, ejusdem Virginis ſuffultæ præſidiis & ducatu.

Nos igitur aſſidua diſcuſſione conſcientiæ nos ipſas dijudicemus, ne quid in nobis culpabile reperiatur, ut cùm Dominus noſter Jesus Christus ad particulare venerit judicium cum unaquaque noſtrum, & pulſaverit nos per mortem vocans de præſenti exilio, patriæ cœleſtis

lestis hæreditatem capiamus meritis sanctissimis & precibus ejusdem Virginis gloriosæ.

CAP. IX.

De sororibus, quibus in vita vel in morte Dominus specialem gratiam consolationis ostendere dignatus est. Et primò de quadam sorore nomine Benedicta de Mülhausen.

MAtrona quædam nobilis & juvencula, nomine Benedicta, de Mülhausen oppido oriunda, viro quoque nobili atque militi in matrimonium copulata, Columbariensi erant oppido residentes. Verùm miserante Domino non multo tempòre, postquam in simul convenerunt, divinitùs inspirati sæculum ambo reliquerunt, ad Religionem illico convolantes. Ipse verò ad Cisterciensem Ordinem sanctum se transtulit, in quo cursum vitæ suæ inDomini servitio fine laudabili

bili consummarit. Prædicta autem matrona, uxor ejusdem militis cum sorore sua adhuc parvula, nomine Otilia, se conjunxit sanctis, honestis & nobilibus viduis, quæ fundatrices sanctæ religionis Congregationis nostræ & Monasterii extiterunt.

Illa autem prima Sororum omniũ hujus Monasterii sancto habitu Ordinis induta Anno Domini 1243 * à Fratre Walthero Ordinis Fratrum

* *Hoc anno nempe 1243. Rector Cœnobii sub Tilia fuit B. Rainerus Prior F. F. Prædicatorum Basileæ (id enim regendum susceperat anno Domini 1238. cui 43. annis præfuit) non B. Waltherus, ut hîc dicitur, nec B. Jordanus amplius erat in vivis, sed generalem Magistrum tùm agebat B. Joannes Teutonicus, quartus Magister electus anno 1241. defunctus autem anno 1253. Vide Germanicum Chronic. Conradi Zillardi fol. 19. 23. & 24. Ergo in numero annorum hic erratum, & pro anno 1243. ponendus est annus 1232. quo prima octo Sorores habitum Relig. sumpserunt, ùt supra in primordiis Cœnobii &c. dictum.*

Prædicatorum, viro eximiæ ſanctitatis, quondam Lectore Argentinenſi, ſub Beatiſſimo P. Jordano, Magiſtro Ordinis ſecundo, Succeſſore primi Inclyti Patris noſtri ſanctiſſimi Dominici, cujus Dei gratiâ in hac Congregatione extitit filia generoſa. Siquidem in florida juventutis ſuæ ætate Domino devotiſſimè incipiens deſervire, corpusque ſuum in ſervitutem ſpiritûs redigens, vigiliis, jejuniis, orationibus continuis, cæterisque pœnitentiæ operibus ſemetipſam aſſiduè caſtigavit, vitam ducens religioſam, laudabilem valde, arduam & ſtrictam. Quod eò magis mirum fuit, & magnificè laudum præconiis inter cætera mira opera, & ſtupenda pii conditoris extollendum (*qui vocat ea, quæ non ſunt, tanquam ea quæ ſunt*) quantò eadem Soror Benedicta voluptatibus & deliciis hujus ſæculi abundavit. Grave onus Monaſticæ Religionis, & durum jugum tunc temporis paupertatis, quod vix his diebus credibile nimisque importabile

vide-

videretur, valde leniter ſuſtinebat, utpote unctione perfuſa S. Spiritûs copioſe. Erat denique circa Ordinis obſervantias, & cuſtodiam cordis ſui ſolicita & timorata nimis.

Sanctæ quoque paupertatis præcipua extitit amatrix. Induta ſemper habitu valde vili, pretioſitatem aut curioſitatem in magnis & in parvis, ſcilicet in cultellis & in cingulis non quæſivit. Quapropter ob cuſtodiam humilitatis, qua plurimum excellebat, nova vela, lotaque pepla & candida imponere per diem ſuo capiti diligentiùs evitabat, potius utens eis tempore Matutinarum, quousque effecta ſordida & abjecta. Amorem namque ſuum ſic in Deum fixum tenebat, quôd non ſolum à magnis abſtinere, verùm quoque à minimis affectus ſuos ſtuduit cohibere.

Sanè ad obedientiæ virtutem ſummam omnibus diebus vitæ ſuæ adhibere diligentiam contendebat, ſolicitè præcavens, ne quid faceret aut poſſideret, etiam in minimis,

absque licentia speciali. Porrò temporis sui solicita & diligens extitit conservatrix, aut operibus communibus vigilanti insistens diligentiâ & devotâ curâ, aut in orationibus divinisque suspensa contemplationibus, in quibus delectabatur, sicut in omnibus divitiis. Sciebat namque, quoniam volat irrevocabile tempus, quo nihil est pretiosius, quo nil vilius à nobis æstimatur, & dum pœnam, quæ in præsenti pro Domino suscipitur, declinamus, centuplicatam incurrimus in futuro. Cæterùm in officiis Supprioratus & Procurationis aliisque nostri Monasterii quamplurimis & diversis multùm strenuè, devotè & utiliter ad ultimum vitæ suæ senium laboravit, maturam valde, discretam, providam & circumspectam se exhibens in eisdem.

Verùm quoniam scriptum est: *Quem diligit Dominus, corripit & castigat* Hebr. 12. Per aliquot annos usque ad exitum suum gravibus & diuturnis incommodis flagellata

lata est, quibus tanquam aurum mundum à camino tribulationis excocta diutius & probata, mox gravi mole carnis deposita, Spiritus ad Creatorem suum ob merita sanctitatis, haud dubium, sine molestia evolavit. In hora autem mortis suæ, quanti meriti & sanctitatis apud Dominum foret, cuidam antiquæ Sorori, valde devotæ, pius Dominus ostendere dignatus est. Percepit enim odorem mirificum & suavissimum, quantùm in vita nunquam experta fuerat, illâ horâ, quando beata illa anima de ergastulo corporis solvebatur.

CAP. X.

*De Sorore nomine Benedicta, de Egensheim * supra modum Deo devota.*

HOnesta quædam, nobilis & multùm devota vidua, nomine Benedicta, dicta de Egensheim, habens tres liberos, videlicet duas ** filias virgines, & unum filium, quem ad serviendum in Ordine Prædicatorum Domino obtulit Creatori, cum duabus verò filiabus suis in principio inchoationis Monasterii nostri coadunare se studuit consortio sanctarum Sororum, devotissimè Deo ibidem servientium in patientia, humilitate & paupertate spiritûs sub disciplina regulari. Porro hæc Soror Benedicta, de qua loquimur, germana fuit Sororis Agnetis

* Egensheim *seu* Egisheim *oppidulum Alsatiæ, supra quod tres arces in monte sunt positæ.*

** *De harum altera vid. Cap. 13.*

Agnetis de Herckenheim * bonæ & verè beatæ memoriæ, quæ ejusdem noſtri Monaſterii fundatrix extitit, non diſpares moribus & ſanctitate. Ambæ enim exemplis eximiæ ſanctitatis & perfectionis in vita ſua ſingulariter effulsêre, pro ſuæ ſanctitatis reverentia affectum in ſe ſororum omnium provocantes.

Nunc verò de venerandæ Sororis Benedictæ puriſſima & religioſiſſima converſatione ad utilitatem legentium pauca commemorabo. Siquidem de tenebris hujus ſæculi in admirabile lumen Dei translata, atque in ſanctuario Domini ſanctæ hujus Congregationis locata, dignè ac ſtrenuè uſque ad exitum ſuum ſtuduit Domino militare, ubi tantis virtutum charismatibus effulſit, tantaque manſuetudine & charitatis gratiâ extitit decorata, ut univerſam ſororum multitudinem ferventiſſimâ converſatione ſua in amorem Dei accenderet vehementer.

* *De qua infra Cap. 21.*

Ipsa quoque sanctæ hujus & à Deo benedictæ Congregationis speciali prærogativâ, nomine & re Benedicta, Suppriorissa exstitit multis annis, in virtutum stans culmine, neque ab homine religionis incrementa mendicare necesse habens, cùm esset tantùm unctione Spiritûs S. edocta. Malens tamen in tuto humilitatis consistere, perfectiores quasque Sorores sibi præposuit in exemplum, virtutes earum admirari satagens, merita earum magna & sublimia æstimare, de se potiùs humilia sentiens, respectu aliarum Sororum conversationem suam nullius momenti reputavit. Utinam nos desides & inertes haberemus illam humilitatem in nostris negligentiis & peccatis, quam sanctæ Sorores habuêre tunc in virtutibus operibusque valde miris!

Cùm igitur in omnibus Sancti Ordinis institutis & regulâ exercitata, devota & fervens existeret, placuit Domino JESU CHRISTO famulam suam magnificare miris divinis

vinis visitationibus super terram. Quadam die tempore Communionis cum solita devotione & reverentia accessit ad altare ad percipiendum Sacramentum Corporis Domini Nostri JESU CHRISTI. Quo percepto audivit de interioribus animæ suæ Dominum Nostrum JESUM CHRISTUM dicentem sibi: *Accipe me dilecta mea. Ego enim ipse verè sum DEus tuus. Esto deinceps subdita mihi ob amorem, & humilia te sub omni creatura.* Hæc verba suavissima nimisque jucunda Domini loquentis in corde illius ita aperta & sonora exstiterunt, quòd etiam corporeis ejus auribus insonuerint. Post hæc à servitrice sua statim ad lectum suum reducta est. Erat enim tunc temporis valde debilis & infirma.

Cœpit interea ardentissimo devotionis affectu ruminando indesinenter in corde suo revolvere verba Domini sui plena cœlesti consolatione & dulciora animæ suæ super mel & favum. Porrò super

verbo Domini pretiosissimo sibique tam diligenter ab ipso commisso, scilicet: *Humilia te sub omni creatura*, plurimùm [erat] admirans, atque diu intra se anxiè quærens illius significationem, donec responsum accepit à spirituali quadem Sorore dicente, quòd in *homine*, omnis creatura intelligitur, eò quòd homo commune habeat aliquid cum omni creatura.

Mirabilis & excelsus Dominus, cui pervium est omne solidum, & apertum, pertingens usque ad divisionem animæ & spiritûs, adjecit secundò hanc Sororem beatam suis mirabilibus consolari. Quadam itaque die secundùm consuetudinem Ordinis, cùm participâsset corpus Domini Nostri JESU CHRISTI, valde dulciter cogitare de ineffabili cœpit dignitate & gratia hujus Sacramenti, & tota liquefacta in amorem dilecti sui, subitò mirabili modo, & sensibili persensit, quòd sanguis Domini Nostri JESU CHRISTI, quem perceperat, tanquam fluvius cum

cum impetu erumpens, per omnia membra corporis sui defluxit, pertingens ad intima animæ suæ, excoxit in ea omnem scoriam vitiorum, efficiens vas purissimum sanctitatis. Sicque veridicum factum est Prophetæ verbum, immò Domini per eum dicentis: *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.* *Ezech. 36*

Denique hæc Dei famula excellentiori valde adhuc charismatum gratia ditari promeruit, à Domino Salvatore. Quodam namque tempore, cùm in oratione posita esset, subitò aperti sunt intellectuales oculi ejus, totáque extra se rapta, atque in illam pacem, quæ exuperat omnem sensum, duce Domino introducta, quæ in præmium sempiternum omnibus Sanctis, & gaudium sinè interpolatione & decursione temporis conservatur. In tali siquidem raptu radioso intuitu videre & intelligere ad horam promeruit superessentialem luminosæ Deitatis Trini-

Trinitatem, quam nôsse, scire & intelligere vita est procul dubio sempiterna. Verè beata anima, cui mira dignatione divinæ gratiæ parvâ morâ prægustare atque frui concessum est illis ineffabilibus bonis, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descenderunt, quantum quidem homini mortali, adhuc carne circumdato, possibile erat! Quis autem dignè explicare valeat, quomodo cunctis affectibus animæ suæ recreatis & renovatis, tota in amorem illius, quem viderat incanduerit? Solius dantis & accipientis nôsse est, quantis tunc divinis delectationibus tenebatur. Unde meritò cum Patriarcha Jacob exclamare potuit: *Vidi Dominum facie ad faciem, & salva facta est anima mea.*

Genes. 32.

Hanc visionem gloriosam nisi annis quatuordecim elapsis nulli voluit revelare. Postmodum cuidam Sorori magnæ sanctitatis, tunc temporis Priorissæ, eam secretius patefecit, asserens, quôd in illa super-

cœlesti

cœlesti visione tam mira & ineffabilia viderit & audierit, quæ non licet, neque fas est homini loqui. Verumtamen eundem mentis excessum pari visione ac fruitione in vita sua ter ei Dominus iteravit, tamen successivè & multo temporis intervallo. Expletis autem in Prædicatorum Ordine, Monasterio sub Tilia, multis annis, sicut sincerâ devotione vixerat, sic etiam felici defunctione carne exempta est, complevitque dies suos in bonis, & annos suos in gloria.

CAP. XI.

De Sorore Agnete de Ochsenstein felicis memoriæ.

SOror Agnes de Ochsenstein, * una de primis Sororibus hujus sanctæ Congregationis, puræ ac innocentis vitæ à pueritia extitit, decus Virginitatis conservavit perpetuò illibatum. Denique in Monasterio sub Tilia

* Ochsenstein *Arx in Wasgoja.*

Filia nostri Conventûs à juventute sua usque ad obitum suum religiosissimè conversata, velut singulare jubar sanctitatis emicuit. Erat enim sanctitatis exemplum, religionis forma, Claustralis puritatis speculum, regularis observantiæ præcipua observatrix. Siquidem tanta morum honestate pollebat, tantóque divini fervoris impetu ferebatur, ut ipsam vas honoris & gratiæ fiducialiter prædicemus.

Præterea dulcis admodum & efficax sororum omnium extitit consolatrix, adeò ut omnes turbatæ qualibet de causa, ad se venientes discederent consolatæ, quibus etiam orationis suæ præsidio sæpius succurrebat. Plenum namque erat sanctissimis affectibus pectus ipsius, & ad omne commodum incommodumvè proximi piissimè movebatur, dulcibus, consolativisque sermonibus semper abundans. Equidem desiderabat æstu cordis incredibili omnes homines Christo lucrifacere. Idcirco à sanctis sedulisque admonitio-

tio-

tionibus non cessavit, affectuosissimè de Deo loquens cum Sororibus, pariterque cum extraneis ad fenestram. Tenuit enim multis annis officium audiendi ad fenestram tam sanctè, tam religiosè, ut omnes illuc venientes religiosi pariterque sæculares inde discederent non modicùm ædificati. Insuper in officiis Supprioratus, aliisque hujus Monasterii pluribus & diversis, humiliter, devotè ac strenuè laboravit, & pro suæ sanctitatis reverentia totus Conventus Sororum amplectebatur eam unico charitatis affectu.

Porro in virtute abstinentiæ incomparabiliter eminebat. Erat enim in cibo & potu temperantissima: ab omni cibo delectabili tam in magnis, quàm in minimis, quod appetitum posset allicere, penè in omni vita sua abstinens, semetipsa propter nomen Domini rigidissimè castigavit. Ad hæc in mensa aliis sororibus duo pulmenta edentibus, unum sibi semper subtraxit. Panem quoque hordeaceum peraridum comedens, triticeum

ticeum candidumque sibi oblatum non edebat. De pomis, nucibus aliisque fructibus his similibus vel modicum quid nunquam gustare voluit.

Profecto strictam valde & arctam vitam gessit, corpus suum innocens vigiliis, jejuniis, orationibus assiduis, aliisque bonis operibus supra modum hostiliter conterens & castigans. Sanè in æstate & hyeme ante Matutinas surgere ad orationem tanto temporis spatio solita erat, quo integrum Psalterium dici potuisset. Et hæc consuetudo erat ei in omni vita sua continua, cùm esset sana vel infirma. Ad hæc Matutinarum tamen solenniis adstare semper devotà animi vigilantiâ consuevit, postmodum ad stratum suum nunquam vel rarissimè revertens. Perpendat itaque quælibet devota Soror, quæ hæc fortè legerit, quam parvum & tantillum noctis spatium inter hæc corpusculo suo concesserit ad pausandum.

Verum-

Verumtamen hæc sufficere minimè potuerunt æstuanti animo, ignémque divini amoris jugiter vaporanti. Aliud namque genus afflictionis his superaddidit valde grave. Præcinxit sanè carnem suam multis annis valde strictè super nudo tribus cingulis, sed diversis. Unum illorum erat ferreum totum, habens laminas ferreas valde latas, ab invicem parumper disjunctas, inter quas erant circuli ferrei inserti, habentes clavos præacutos acerrimè pungentes. Tali fuit præcincta cingulo circa pectus. Secundum autem simile catenæ, qua latera præcinxit, ferreum quoque & ipsum similiter existebat. Tertium verò funis erat valde magnus, quo renes semper præcingere consuevit: sub quibus cutis & caro post obitum suum denigrata, tanquam carbo extinctus ac tabida nobis intuentibus apparebat. Verùm ad augmentum tantarum pœnarum nocte ac die caligas portabat, pro eo, ùt reor, quia Sorores in constitutionibus jubentur etiam cum caligis dormire in regio-

nibus, in quibus mulieres portare caligas consueverunt: nimirum satagens in hac causa, sicut & in aliis, Ordinis instituta perfectè & integrè observare.

Cúmque Virtutum profectibus sic succresceret in immensum, permisit tamen Dominus quadam densa caligine eam diutiùs involvi circa Sacramentum Dominici Corporis & Sanguinis Domini nostri JESU Christi, ita quòd ejusdem Sacramenti veritas minùs animæ suæ sapuit & illuxit, fidem tamen secundùm Ecclesiasticæ traditionis formam retinere satagens repugnanti sensualitati suæ jugiter reluctando. Colloquium habere de eodem divino Sacramento, aut ab aliis audire, studiosiùs evitabat, verens, ne fortè de certitudine fidei in opinionis ambiguum periculosiùs laberetur. Verùm postquam advenit tempus miserendi ejus, affuit ei pius Dominus, humilium Consolator, illuminans mentis ipsius tenebras tali modo.

Quadam die dum Missarum Solemnia

lemnia celebrarentur, aſpiceretque devota nimis animi attentione in hora ſacrificii Altare, ſubitò lux de cœlo ſplendidiſſima circumfulſit ſacratiſſimam Euchariſtiam in manibus ſacerdotis. Qua viſa ex tunc ab omni priori nubilo caliginis fuit protinus liberata. Mirabili profectò deinceps dulcedine paſcebatur in contemplatione hujus cœleſtis Mannæ Dominici Sacramenti; meditari de eo jugiter, aut loqui aut audire loquentes nimis duxit delectabile ac jucundum.

Denique huic Sorori beatæ incidit quidam hæſitationis ſcrupulus valde gravis, non ſine, ùt opinor, benigna Dei ordinatione, à quo etiam *omnia diligentibus eum cooperantur in bonum* ipſius provida bonitate. Hæſitavit enim aliquanto tempore ſatis pertinaciter, utrum Prophetarum verba myſtica inſtinctu S. Spiritûs, an potiùs ab humano ſpiritu fuiſſent prolata. Nam & hoc magìs ei ſapiebat, eò quòd ſibi videbantur nimis obſcura pariter & abſurda. Porro miſericors & miſerator Dominus,

Rom. 8.

qui non derelinquit ſperantes in ſe, miſertus hujus dilectricis ſuæ, excutiens tenebras ignorantiæ ejus, infudit ei lumen gratiæ ſalutaris. Illa nimirum quodam tempore devotiſſimè orans ſubitò tota extra ſe facta eſt per mentis exceſſum, atque ad agnitionem ſummæ veritatis altiſſimè ſublevata, datúmque ſibi fuit divinitùs revelatis oculis puriſſimè contemplari in lumine æternitatis, nôſſe & intelligere omnia ſanctorum Prophetarum ſcripta dictáque ab initio de verbo ad verbum tam de incomprehenſibili ſummæ Deitatis eſſentia, quàm de Incarnatione Domini Salvatoris, paritérque quòd iidem Prophetæ ſancti ſolùm inſpirati gratiâ S. Spiritûs fuiſſent ad loquendum omnia, quæ propheticè prædixerunt. Magnitudo hujus cœleſtis viſionis, & quantùm poſtmodum profecerit ex ſupernis illuminationibus, quibus tunc illuminata fuit mirabiliter à montibus æternis, irradiantibus in eam vehementer, ſibi ſoli notum extitit, paritérque eidem Patri lumi-

luminum, à quo bona procedunt omnia affluenter.

Nunc verò restat dicere, qualiter bonus Dominus Deus his, qui recto sunt corde, cujus deliciæ sunt esse cum filiis hominum, hanc eandem sibi dilectam famulam, quam multis quoque gratiarum prærogativis singulariter in spe constituerat, adhuc ex excellentiori suæ largitatis munere insignivit. Tempore itaque secundùm monasterii consuetudinem constituto, cùm Sacramentum percepisset altaris divinissimum solita animi puritate, continuò extra se sursum rapta, omnibúsque sensibus corporeis omnino consopitis per excessum mentis vidit spirituali animi visione luminosa multitudine Angelorum se circumdatam & vallatam, à quibus maximo cum honore ducebatur ad Dominum Majestatis. Qui eam protinus benigno ac sereno conspectu divinæ miserationis suæ intuens acceptavit eam nihilominus in sponsam sibi sempiternam coram adstanti multitudine Angelorum glo-

 riosa.

rioſa. Signis autem viſibilibus, ut ſibi videbatur, in illa ſupercœleſti viſione ſubarrhata fuit ac deſponſata Domino JESU Chriſto in hujus teſtimonium copulæ, ſtabilimentúmque æterni fœderis & amoris. Finita fuit citiùs viſio illa beata, ſed in corde videntis finiri non potuit viſionis illa intima devotio, & ad Deum poſtmodum fiducia admiranda. Unde frequentiùs in Orationibus ſuis piâ confidentiâ ad Deum dixit: *O Domine Deus, bone JESU, reminiſcere ſubarrhationis illius & deſponſationis, qua me tibi tam dignanter perpetuò ſubarrhâſti coram Angelis tuis venerandis.* Tanto deinceps devotionis impetu in amorem dilecti ſui Sponſi ferebatur, quòd ſibi profectò funditùs deſipuit, vileſcebátque vita iſta tranſitoria cum delectationibus ſuis, continuis deſideriis cupiens diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Nec mirum: guſtato enim ſpiritu deſipit omnis caro.

Cæterùm hanc divinam viſionem cum cæteris ſupernis revelationibus, quas præmiſimus, cuidam ſpiri-

ſpirituali valde & devotæ Sorori hac conditione patefecit, ut usque ad obitum ſuum ſilentio premerentur. Firmiter quoque aſſeruit, easdem supercœleſtes viſiones ſibi multò clariùs excellentiúsque revelatas, quàm verbis exprimi unquam poſſent: quod & ſecundùm teſtimonium ejus procul dubio ſic tenemus, præſertim cùm ſancta converſatio ipſius talis extiterit, ut fidem dictis illius non adhibere nefas eſſe penitus putaremus. Tantâ prorſus fidei virtutisque conſtantiâ hæc dilecta Deo & hominibus communita, corruptibilis carnis materiam exuit, [&] ad cœleſtis Agni nuptias præparata introire promeruit, ubi ſe perpetuò habebit optimè in optimo. Ipſi Deo Regi Sæculorum, laus & honor ſit in ſæcula ſempiterna, Amen.

Verùm poſt ejus obitum quædam honeſta Soror noſtri Monaſterii vidit in viſu noctis ſepulchrum ejus patefactum, ùt ſibi videbatur, in quod cùm curiosè introſpexiſſet, nihil in eo omnino conſpexit niſi Cry-

ſtallum valde magnam, ad corpuſculi hujus defunctæ menſuram in magnitudine atque longitudine optimè conformatam. Eadem autem Cryſtallus præcincta fuit tribus circulis aureis argenteíſque, ſupra claritatem Solis nimiùm reſplendentibus, aliquantiſper ab invicem disjunctis. Quæ evigilans recognovit, quòd Dominus præclara merita hujus beatæ Sororis hoc ſomnio voluit demonſtrare.

CAP. XII.

De Sorore Gertrude de Columbaria dignæ memoriæ.

Piiſſimæ recordationis Soror Gertrudis de Columbaria noſtri Monaſterii Soror exſtitit valde religioſa, & digna per omnia imitatione. Hæc itaque ſanctiſſima Soror puræ ac innocentis vitæ tertio decimo ætatis ſuæ anno incepit Domino ſtrenuè militare, portans jugum Domini ſuave usque ad obitum ſuum ſtudio

ſtudio indefeſſo. Ordinem ſuum integrè & perfectè cunctis diebus vitæ ſuæ conſervare ſtuduit, in nullo ſibi condeſcendens. Rigorem quoque Conventûs tenens in omnibus continuè ſequebatur in Choro, in Refectorio, in cibo & potu, vigiliis, jejuniis, in aliisque Ordinem atque regulam in ſe tenere ſtrictiſſime contendebat. Inſuper ſtatuta jejunia omnia Ordinis ſana pariter & infirma continuè obſervabat. Sanè per triginta annos carnem ſuam incredibili abſtinentia conterens & affligens carnes interim penitùs non comedit, neque ſaginata, niſi rariſſimè, guſtare voluit, licèt interea febribus valde gravibus aliisque corporis doloribus incommodiſſimè pluribus laboraret. Porro per hos triginta annos ſingulis noctibus quintæ feriæ in orationibus ſuis usque ad Matutinum conſuevit continuè pernoctare, & nihilominus ſtans ad Matutinum alacriter cantans & vociferans usque ad cœlum.

Denique in divinis exſequendis

erat promptissima & devota nimis, nec diebus neque noctibus requiescens. Officium incipiendi in Choro, scilicet Cantricis, multis annis strenuè ac laudabiliter administravit, tanta sedulitate mentisque solicitudine huic divino officio intendens, aliisque omnibus, quibus intendere per obedientiam tenebatur, ut stupori, admirationíque omnibus quidem esse poterat, paucis verò imitationi. Omnes quidem ad Chorum prævenire satagebat, summaque diligentia intendebat, ut Sorores omnes concorditer, altè ac solenniter Deo psallerent, sicut unicuique solennitati & tempori congruebat. Unde & ipsa voci minimè parcens assiduè cantabat, nec levem conscientiæ suæ jacturam reputabat, si quando raucitatis vel alicujus infirmitatis incommodo interveniente solennem psalmodiæ cantum minùs alacriter persolvisset.

Porro quotidie se ipsam disciplinis acerrimis verberabat, sedulitásque orationum suarum tanta tamque conti-

continua fuit, quam ſi vellem ſcribere, humanum modum credulitatémque legentium fortè excedere videretur.

Cùm tantis bonorum operum, virtutúmque exercitiis abundaret, placuit Domino JESU Chriſto hanc ſibi dilectam famulam viſione cœleſti ac mirifica conſolari. Itaque in die ſancto Pentecoſtes, dum divinus hymnus: *Veni Creator Spiritus*, devotâ nimis inſtantiâ valdeque ſolenniter in Choro à Sororibus cantaretur, ſubitò huic Sorori beatæ, in cujus corde is, qui ignem venit mittere in terram, devotionis ignem accenderet vehementem, oſtendit ſua mirabilia. Vidit enim repentè viſibiliter ignem divinum de cœlo magno cum ſonitu advenientem ſupra ſanctum Conventum Sororum Deo pſallentium. Et replevit totum Chorum, ubi erant Sorores in Dei laudibus congregatæ, illuminans eas adeò divinis ſplendoribus, ut omnes pariter igneæ apparerent. Radius inſuper cœleſtis luminis ſingulas earum

viſibi-

visibiliter circumfulsit tam diu, quousque ille divinus Hymnus totus finiretur. Denique ipse Dominus Deus noster, qui ignis consumens est, in Sororibus suæ bonitatis præsentiâ tunc absque dubio consumpsit omnes sordes vitiorum, & corda earum efficiens receptacula munda, reddidit ea in sui amore flammantia vehementer. Siquidem amœnitas hujus cœlestis visionis tandem sublata est ab oculis intuentis, sed remansit in corde conceptæ devotionis immensa jucunditas, ita ut in recordatione hujus divinæ visionis postmodum mira semper devotione afficeretur, totáque in gaudium verteretur.

Cæterùm huic Sorori sanctæ, de qua loquimur, apparuit visibiliter in Choro quædam juvenis soror hujus Monasterii, ante paucos dies defuncta, quæ officium, dum vixit, Cantricis tenuit, dono nobilissimæ vocis existens prædita. Hanc siquidem audivit corporeis auribus, atque vidit in Choro in loco sancto, in quo pecca-

peccaverat, justo quidem Dei judicio dirissimè torqueri, ac diutissimè verberari tam graviter tamque crudeliter, quòd ex singulis flagellorum plagis deficere videbatur ac pariter interire. Cumque Soror, quæ hæc vidit, diris his animæ hujus cruciatibus medullitùs compateretur, prorumperetque amarissimum in lamentum, per divinum oraculum instructa didicit hujus terribilis pœnæ causam. Dictum enim fuit divinitus, quòd eadem defuncta Soror idcirco hæc tormenta terribilia pateretur, quia jucundæ vocis gratiam, quam à Domino acceperat, nimiùm parcendo vocibus, in divino officio ad communem cantum sæpius expendere neglexit. Insuper quia humanam gloriam interdum in cantu suo magìs quàm Dei gloriam quæsierat, negligenter quoque ad Chorum veniens, inde verò citiùs recedere festinavit.

Hinc est nobis omni vigilantiâ laborandum, ut fideli sinceraque mentis intentione Domino serviamus, ne incau-

incautè in illam terribilem maledi-
ctionem Scripturæ dicentis incida-
Hierem. 48. mus: *Maledictus homo, qui facit opus Dei negligenter:* efficiamurque in posterum exsortes præmii cœlestis per vanæ gloriæ appetitum, secundùm verbum Domini intonantis
Matth. 6. in Evangelio: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.*

Sanè Soror hæc beata, cujus hactenus mentionem fecimus, antè obitum suum verbum bonum & dignum memoria de se protulit dicens: *Tria sunt, quorum exsecutione in vita mea nunquam fui vel leviter attædiata, scilicet divino in Choro officio jugiter adstare, semper Orationibus insistere, communibus operibus sedulò inhærere.* Et verè sic erat: hæc enim procul dubio vitâ & moribus evidentiùs comprobavit.

Cæterùm in Officiis plurimis hujus Monasterii utiliter atque laudabiliter usque ad ultimum vitæ suæ senium laboravit. Ad ultimum verò injunctum sibi fuit officium Circatricis, quod religiosè ac strenuè admi-
nistra-

niſtravit corripiendo, admonendo opportunè, importunè, Zelo Dei viriliter inſurgens contra omnes Sororum negligentias transgreſſionésque Regulæ & Conſtitutionum, murum pro Domo Domini ſe opponere non piguit. Igitur nec timore nec amore Sororibus in transgreſſionibus ſuis, etiam minimis, pepercit, ſed eas in Capitulo continuò admonens viginti Sorores interdum uno in Capitulo ſatis aſperè accuſavit. Ergo inſtituta Ordinis & Regulæ in diebus illis optimè cuſtodiebantur. Tandem beata hæc Soror & ſancta, cujus memoria in benedictione eſt, pretioſam ſoluta in mortem ſpiritum Deo reddidit, accipiens coronam juſtitiæ à Domino JESU Chriſto, qui vivit & regnat Deus in ſæcula ſempiterna Amen.

Quædam de ſororibus noſtris juvencula fuerat aliquando pro ſuis exceſſibus accuſata in Capitulo & punita. Unde triſtis effecta poſt finem Capituli in Chorum continuò intravit, proſternens ſe ibidem in oratio-

nem.

nem. Et leniter obdormiens vidit per ſomnium amitam ſuam, nuper defunctam, ad ſe venientem, cappô & velo amictam, quæ candelam etiam accenſam filumque cannabinum in manibus geſtabat, cœpitque filum, quod in manibus tenebat, accendere cum candela, dicens juveni ſorori: *Suſpice & vide.* Illa elevatis oculis vidit, quòd filum admotum lumini mox in favillam & cinerem ſolvebatur. Et ita defuncta ſoror actitabat, donec filum totum à lumine conſumeretur, juvencula illa vidente pariter & inſpiciente. Et iterum dixit illi: *Sic, ſic à facie ignis correctionisque Capituli omnis culpa transgreſſionis coram oculis Domini conſumitur & deletur, quemadmodum filum à lumine incenſum protinus in nihilum eſt redactum. Quocirca noli de cætero contriſtari, cùm accuſaris pro exceſſibus tuis in Capitulo, atque puniris.* His dictis continuò receſſit ab ea. Illa autem ſtatim plenè à ſomno evigilans apertis oculis vidit manifeſtè amitam ſuam defunctam

ctam ad recedendum iter ſuum dirigentem. Quam recedentem ſequi ipſa juvencula velociter nitebatur: ſed illa defuncta ſoror mox coram oculis videntis hæc diſparuit, ut eam ulteriùs non videret.

CAP. XIII.

De religioſa converſatione ſanctæ memoriæ ſororis Tudæ de Egensheim.

OPtimum & congruum æſtimamus ſanctæ recordationis ſororem, nomine Tudam, dictam de Egensheim, tradere memoriæ poſterorum. Hæc teneris ſub annis incepit Chriſto Domino devotiſſimè in iſto Monaſterio deſervire, vitâ & moribus decentiſſimè decorata. Rigidam & arduam vitam geſſit, multis jejuniis, vigiliis, orationibusque ſedulis & devotis caſtigans corpus ſuum ſpiritui ſervire cogebat. Hæc namque ita circumci-

ſa & temperans erat in his, quæ ad uſum corporis pertinere videbantur, ut omni voluptate ac vanitate depulſa ipſis quoque neceſſariis parciſſimè uteretur. Hanc in choro orantem circa horam Primæ terrere diabolus nitebatur. Apparuit enim ſibi viſibiliter in ſpecie porcæ, quam parvuli porcelli tanquam matrem ſuam, chorum intrantem, velociter ſequebantur. Illa autem ſus cum porcellis ſuis ſancto Altari continuò appropians ibi tanquam in volutabro ſuo diutiùs eſt volutata, porcelli autem lac ipſius cœperunt ſugere inhianter. Poſtea per gradus deſcendens venit ad lampadem accenſam in medio chori, faciebatque ibi ſimilia coram eadem ſorore plurimùm admirante, quomodo ſus cum tot porcellis nimirum ante Primam clauſtrum intrare potuerit. Ad ſe autem rediens recognovit, hoc eſſe immundi ſpiritûs figmentum, ſubitoque inhorruerunt capilli capitis ejus, & ſigno Crucis appoſito machinamentum illud diabolicum per

per chori teſtudinem tanquam pennigerum animal cum porcellis evolavit, poſt ſe fœtorem horribilem derelinquens.

Sanè inter plurima bonorum operum exercitia, quibus placere ſoli Domino cupiebat, eximios Eccleſiarum omnium Doctores, videlicet S. Petrum Apoſtolum, ac B. Paulum Coapoſtolum ejus ſpeciales ſibi elegerat in Patronos, quos in vita ſua valde dulciter diligens, venerationis & devotionis eis obſequia ſedulò exhibebat. Cui vigilanti & oranti viſibiliter apparuerunt vultu & habitu nimiùm glorioſi, in ea tamen conſtitutione & habitudine corporum, quâ ante, dum viverent, extiterunt, ſicut pictura imaginum eorum edocet manifeſtè. Quam blando quoque ſermone alloquuntur dicentes: *Noveris nos eſſe Domini Apoſtolos, quos ſincerè hactenus dilexiſti, devotis orationibus tuis ſedulò interpellans, miſſos à Domino, ut petitionem, quam volueris, inſinues.* Ad quos illa, ex claritate tamen vul-

tûs eorum non modicùm ſtupefacta, ait: *Domini Chariſſimi, ſi inveni gratiam in oculis veſtris, primum peto, ut ſalva fiam, & ut poſt mortem meam veſtris meritis ſanctiſſimis & precibus à pœnis citius abſoluta gaudiis perfrui merear ſempiternis, pariterque quod per mortis exitum hinc non recedam ante obitum matris meæ,* cujus quoque beatam memoriam ſuperiùs præmiſimus, quæ hujus etiam Monaſterii extitit ſoror nomine Benedicta de Egensheim, ante mortem ſuam jacens paralytica tempore valde longo. Ad hæc ſancti Dei clementer protinus dixerunt: *Scias ſine dubio, quòd petitionum tuarum effectum nobis intervenientibus à Domino conſequeris & de præſenti vita poſt defunctionem Matris tuæ te citius migraturam.* Quibus promiſſis gratiſſimis & jucundis, per egregios Dei Apoſtolos acceptis, tanta jucunditatis affluentia perfuſa eſt, quòd præ im̃enſitate lætitiæ ſe ipſam capere vix poſſet.

Cap. 10.

Huic

Huic multas alias Dominus consolationes in abſcondito faciebat. Sed quoniam verecunda nimis & humilis erat, voluit eas minimè revelare.

Ad ultimum verò in converſatione optima vitam præſentem finivit ærumnoſam, laboris ſui præmium cœleſtis regni gaudium â Domino perceptura ſecundùm fidelem promiſſionem Beatorum Apoſtolorum, qui eam de ſalute ſua æterna certam reddiderant, ac de celeri poſt obitum ſuum pœnarum ſolutione, ſicut præmiſimus, pariterque quòd poſt matris ſuæ tranſitum foret de præſenti ſæculo citiùs tranſitura. Nam ultra triceſimum diem obitus matris ſuæ perpaucos dies ſupervivens migravit ad Dominum JESUM Chriſtum, qui eſt benedictus in ſæcula Amen.

CAP. XIV.

De vita laudabili Beatæ sororis Hedvvigis de Steinbach.

RElıgiosam & Deo devotam sororem nomine Hedwigem, dictam de Steinbach * præterire silentio non debemus. Hæc in Cœnobio, cognomento Steinbach Ordinis S. Benedicti ab annis puerilibus enutrita, postmodum autem ad nostrum Monasterium in principio fundationis ejusdem Monasterii nostri translata, multum in nobis laboravit, tradens nobis primùm scientiam sacrarum scripturarum, in cantu quoque divini officii diligentiùs nos instruxit. Angelicæ puritatis ac innocentiæ extitit, admodum corpori suo dura. Rigidam profectò & arduam

* Steinbach *seu* Schœnensteinbach *in superiori Alsatia propè Ensisheimium olim Ord. Cisterc. hodie Prædicatorum.*

duam vitam geſſit, continuis vigiliis, cæteriſque abſtinentiæ laboribus ſeduliſque orationibus attenuatum corpus ſuum divinis operibus mortificans & caſtigans: ideoque ad omne opus bonum promptiſſimum illud habuit & devotum. Quæ dum ad decrepitam ætatem perveniſſet, viribuſque corporis eſſet deſtituta, ut jam baculo ſuſtentante vix incedere poſſet, nec tamen otio indulgere voluit, aut quietem aliquam ſuo corpori commodare. Chorum enim frequentavit ſicut juniores ſorores, continuis ſolitiſque orationibus vacans, in quibus devoto nimis corde ſtare baculo ſuſtentata diutiſſimè conſuevit.

Porro pro peccatis ſuis nimiùm dolens, indiſcreta quaſi formidine plurimùm torquebatur, graviter ſe peccâſſe clamitans, cùm tamen aſſentione ſuorum confeſſariorum nullius lethalis criminis unquam ſumpſiſſet contagium. A matris enim utero in ævum baptiſmi gratiam illæſam magno Dei munere

conſervavit, retinens innocentiam munditiamque hominis utriusque. Denique cuidam ſorori ſecretiùs fatebatur maximum peccatum ſuum, quodque graviùs omnibus exceſſibus ſuis judicavit, videlicet, quòd ſtimulis invidiæ pulſata rancorem tacitè in corde aliquantulum tenuiſſet contra quandam ſuarum ſororum, eò quòd ad divinum officium in Choro ſolebat eam frequentiùs prævenire.

Hinc ergo apertè colligitur innocentiæ ipſius puritatisque mira ſimplicitas, pariterque indefeſſæ erga Deum vehemens devotio charitatis.

Sanè Deus omnis gratiæ & totius conſolationis ante obitum ſuum multo tempore dignatus eſt eam magnificè conſolari prædicens ei ex hoc mundo tempus ſui tranſitus. Cujus quoque benigniſſimâ indulgentiâ peccatorum ſuorum remiſſionem accipere promeruit, inſuper admirabili ſuâ dignationis gratiâ clementer ſibi promittens, quòd mole carnis

nis deposita, mox spiritus ad regna syderea absque molestia evolaret.

His igitur divinis consolationibus ac revelationibus ineffabiliter roborata, omnique pristina trepidatione summota cœpit indesinenter in benedictionibus Domini exultare, ita quòd ex sententia dicere posset, *secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tuæ* centupliciter *lætificaverunt animam meam.* *Psal. 93.* Igitur in extremis posita in jubilum cordis & spiritûs exultationem prorupit dicens: *securam & certam spem meæ æternæ felicitatis habeo repositam in sinu meo ab eo, qui mihi pignus spiritûs dedit.* Grandis in morte fiducia justam & sanctam eam proloquitur. Nam sicut fideliter vixit, sic nimirum feliciter obiit plena dierum & virtutum, migravitque ad Dominum JESUM Christum, qui est fons bonorum omnium & origo. Ipsi laus & gloria in sæcula sempiterna. Amen.

CAP. XV.

De ferventissima conversatione bonæ memoriæ sororis Mechtildis de Wincenheim.

DIrigatur nunc sermonis nostri intentio ad prædulcis memoriæ sororem nomine Mechtildem, dictam de Wincenheim *, quatenus exemplis ipsius eximiæ sanctitatis nostra ad amorem Dei devotio ampliùs accendatur, cujus rei causâ pauca de pluribus, exempli gratiâ enarrabo.

Hæc sanè bonorum memoriâ digna â primævo ætatis suæ flore usque ad obitum suum in sancta congregatione Monasterii sub Tilia Domino sincerissimè deservivit. Tantâ quoque virtutum omnium gratiâ radiavit, ut in omni vitæ sanctimonia mirabilis appareret, etiam perfectis

* Wincenheim *est pagus Alsatiæ.*

ctis quibusque. Carnem afflixit jugiter in labore multiplici, ordinem & regulam conſervans integrè & perfectè, quantùm â gravi corporis moleſtia & languore, quo & frequentiùs laborabat, ſibi poterat extorquere, ſilentium quoque ſtrictiſſimè tenuit ſecundùm inſtitutionem Patris ſui Dominici, neque in omni vita ſua unquam ſilentium fregit. Cùm autem quadam vice finitis Matutinis æſtivo tempore vidiſſet auroram diei illuceſcere, dixit ſororibus: *Ecce dies!* Et quod tantùm contra diſtrictionem ſui ſilentii protulerat, pœnituit deinceps ſemper & doluit vehementer.

Denique otioſa & vana ſeu detrectoria verba omnino evitabat, nec facilè cuiquam loquebatur, niſi neceſſaria ex cauſa & perutili. Verùm frugalitati & parcitati in tantùm operam dedit, ut ipſis cibis, ſibi in menſa oblatis, parciſſimè uteretur, certam menſuram & permodicam ſingulis diebus ſibi faciens, ſupra quam ulterius non edebat.

Nem-

Nempe oratio ejus supra modum fuit fervida, continua & devota. In diebus autem Dominicis & festivis in Choro orationi continuæ se dedit, habens faciem velatam, nec inde recessit propter asperrimum hyemis algorem, aut æstatis seu Solis nimium fervorem, sed sic fixa sine omni motu tanto temporis spatio permanebat. Contemplationis enim pennis rapta Dei flamine ad sublimia evolavit. Cui etiam Dominus revelare dignatus est magna atque multa de secretis cœlestibus, innumerisque consolationibus seu mente excedendo eam creberrimè visitabat, quæ si omnia literis mandarentur, magni voluminis comprehenderent quantitatem. Unum ex eis saltem simpliciter enarrabo, quod tale ac tantum est, ut ex hoc uno â piis mentibus cætera credi vel æstimari facilè queant.

Apparuit sibi visibiliter vigilanti & oranti ille speciosus formâ præ filiis hominum, Dominus JESUS Christus, Verbum Patris, Filius Altissimi,

ſimi, in ſpecie parvuli pueri circa altare diutius diſcurrens, ludendo cum duobus pomulis coram illa. Verùm ipſa tanto mentis faſtigio in divinis contemplationibus ſuſpenſa, tantoque cœleſtium conſolationum nectare inebriata erat, quòd huic nimis glorioſæ apparitioni, forìs apparenti, parùm ultra intendere poterat, ſeu illâ delectari aut magnopere jucundari. Porro quis dignè effari valeat aut æſtimare gaudium & lætitiam cordis ejus, cùm de torrente voluntatis æternæ interioribus animæ ipſius tot gratiarum ſtillicidia influxerunt, cerneretque oculis beatis humanitatem ſanctiſſimam Chriſti JESU, in quem deſiderant Angeli proſpicere?

Cæterùm & duobus fratribus ſuis carnalibus, timore Dei poſtpoſito, rapinis, homicidiis, cæterisque nefandis operibus pertinaciter inſiſtentibus, cùm eſſent poſiti in extremis, ardentiſſimo devotionis affectu Dominum diutiùs implorabat, ut verâ cordis contritione & pœnitentiâ ab im-

impietatibus ſuis converſi perpetuam damnationem, jamjamque imminentem ſibi, evadere poſſent divinæ clementiâ bonitatis. Cujus Dominus preces & lachrymas benigniùs exaudivit, revelans ſibi vigilanti, ambos fratres ſuos propter orationum ſuarum inſtantiam conſecuturos miſericordiam ſempiternam. Poſt mortem verò illorum ab orationibus & lachrymis non ceſſavit, donec benigniſſimam Dei clementiam pœnarumque ſolutionem eis à Domino impetravit, ipſo hoc ei in ſpiritu revelante. Unde cùm pro uno illorum poſt obitum ipſius attentis precibus Domino ſupplicaret, apparuit ei viſibiliter diabolus, vultu terribilis, portans eundem fratrem ſuum ſuper humeros, minaciterque fremens adversùs eam, dicens: infeliciſſima! ut quid in tantum ſolicita es pro iſto nequam & deteſtando peccatore? Projiciens eum cum ira ſuper eam, ſicque abſceſſit. Illa autem magnæ molis ſuper ſe cadentis ruinam apertiſſimè ſentiens cognovit

vit in hoc, eum â vinculis fore dæmonis liberatum. Hinc liquidò perpendere possumus, quantæ fuerit efficaciæ virtutisque ejus oratio, quæ talem tantamque gratiam sceleratis peccatoribus potuit obtinere, ad quam ob enormitatem scelerum aliàs minimè valuissent de profunda mortis voragine respirare.

Hanc quoque quædam Soror valde devota de nostris Sororibus vidit à terra altitudine unius cubiti in sublime diutiùs sublevari, corpus terrenum & grave sursum spiritu devotionis & gratiæ attollente. Tandem educta est anima illa beata de valle præsentis miseriæ, introivitque in potentias Domini sui lætabunda, cœlestibus ineffabilibusque bonis, quæ hìc horis momentaneis prægustare promeruit, perpetuò revelata facie fruitura.

CAP.

CAP. XVI.

De odoris mira fragran-in obitu bonæ memoriæ Sororis Stephaniæ de Phirreto.

FElicis memoriæ Soror, nomine Stephania, dicta de Phirreto*, alto ſanguine extitit generata. Fuit enim filia Friderici quondam Comitis illuſtriſſimi Phirretorum, forma miræ pulchritudinis decorata. Quam cùm parentes ejus intenderent matrimonio copulare, rogavit B. Virginem MARIAM attentis precibus & devotis, offerens ſibi quotidie per annum CL. Ave MARIA ſtando, genuflexiones atque venias faciendo, ut ipſa benigna conſolatrix omnium, aliquam ſibi notabilem corporis deformitatem induceret, ſeu epilepticam eam faceret aut amentem, quatenus per hæc inhabilis connubio inutiliſque effe-

* *Hodie* Pfirt. *Eſtque Comitatus Songojæ.*

effecta, virginitatem ſuam Domino conſervaret perpetuò illibatam. Hæc referre per ordinem ſolita erat. Porro piiſſima Dei Genitrix exaudivit preces ejus, cœpitque protinus mirabili corporis moleſtiâ in annis puellaribus ægrotare, perdens rationem, quam in vita ſua minimè recuperare potuit, etiam multis adhibitis medicamentis. Quapropter parentes ipſius tradiderunt eam ad ſerviendum Chriſto Domino Creatori in Monaſterio ſub Tilia ſub diſciplina regulari. In quo per quinquaginta ferè vivens annos, tantis calamitatibus & miſeriis continuis eidem corporis incommodo ſubjacebat, quòd nec unius diei ſpatio in his per omne tempus vitæ ſuæ habere potuit ſublevamen. Unde meritò dicere potuit cum Propheta: *Defecit in dolore vita mea & anni mei in gemitibus.* Pſ. 30.

Educta eſt tandem anima illa beata de conflatorio hujusmodi purgationis & miſeriæ, velut aurum igne probatum munda & nitida, cum cæteris miſericordiæ vaſis tranſlata eſt

ad palatium ſummi Regis. Scilicet multiplicis laboris & ærumnæ ipſius erat remuneratio penes Deum ſibi repoſita copioſa. Nempe quàm pretioſa & dilecta ſibi fuerit beata hujus Sororis anima, per odoris ſuaviſſimi fragrantiam Dominus oſtendere dignatus eſt cuidam dignæ Sorori, acceſſionibus febrium graviter laboranti, in illa hora, quando tabula defunctorum in ipſius exitu pulſata eſt. Tanta ſiquidem dulcedine jucundi odoris, ſuperantis, ùt ſibi videbatur, fragrantiam pigmentorum, in illa hora perfuſa fuit, quòd viribus corporis & ſalute reparatis de ſudore febrium conſurrexit, perſolvens totum officium tam nocturnum quàm diurnum defunctionis ejusdem devotâ valde animi inſtantiâ diligenter.

CAP.

CAP. XVII.

De felicissima Sorore Helvvige de Wigenheim.

VEnerandæ & gloriosæ memoriæ Soror nomine Helvvigis, dicta de Wigenheim, monasterii nostri quondam Suppriorissa extitit, & postea Priorissa. Hæc revera beata & sancta quasi stella coruscans radiosa, in templo Dei hujus sanctæ Congregationis vita & moribus mirabiliter sic refulsit, ut odore virtutum omne resspergeret monasterium abundanter. Florida conversatione redolens suavissimè velut rosa Paradisi vernantissima, de omni honestatis & Religionis observantia curam nimis habuit studiosam. Tantâ quoque constantiâ indeclinabilis intentionis limites regularis observantiæ conservavit, quòd nec minima de his visa aliquando fuerit negligenter præterire, sed Ordinis, se-

 cun-

cundùm instituta Patris sui Dominici perfecta & præcipua extitit conservatrix. Porro vigilandi & orandi erat ei creberrima consuetudo. Hinc multas animæ consolationes, multasque supernas visitationes accipere promeruit à Deo salutari suo. Nempe oratio ejus fuit nimiùm fervida & accepta in conspectu Domini, quam sine intermissione Deo obtulit, in quam omnem spem suam contulit, per quam gratiarum abundantiam & misericordiam à divina clementia facilè impetravit. Verùm hujus vitæ sanctitas tanta ac talis extitit, quòd omnem oris mei excedit facundiam & sermonem. Idcirco de ipsius inenarrabilibus virtutibus malo humiliter tacere, quàm insufficienter amplius enarrare.

Redit tamen nunc ad mentem magnæ sanctitatis beatæ Sororis hujus quoddam miraculum, quod per manum ejus, dum adhuc vixit, dignatus est Dominus operari. Quodam siquidem tempore infinita muscarum multitudo, tanquam examen

men apum, fortè propter recentem Chori teſtudinem, congregata eidem ſuper altare teſtudini firmiter inhæſit, quòd inde avelli omnino non potuit vel fugari. Quo viſo Soror beata, de qua loquimur, pro tali inconvenientia tam ſacri loci doluit vehementer, timens, ne in Miſſarum ſolemniis, ibidem celebrandis, ex fortuito earundem deorſum muſcarum lapſu in calicem detrimentum & gravamen contingeret magnum valde. Quæ ſuper his devotiùs Dominum exorans, ſenſit protinus quandam divinam virtutem menti ipſius cœlitus infundi, ſcilicet miraculum operandi. Nec diſtulit, ſed mox ſigno crucis oppoſito, extemplò fugavit easdem in nomine & virtute Domini noſtri JESU Chriſti, ita quòd ulteriùs minimè redierint. Non igitur mirandum ſuper hujusmodi miraculi tam cito exitu & profectu. Neſcit enim tarda molimina Sancti Spiritus gratia.

Tandem hæc Deo dilecta Soror in omni vitæ ſanctimonia conſum-

mata, virtutibus quoque in habitum ſibi verſis, quod nimirum eſſe conſtat multò fulgentius, magnificentiusque ipſis miraculis & prodigiis, ſpecioſam reſoluta in mortem, ſpiritum reddidit Deo Patri ad regna introiens gaudioſa. Amen.

CAP. XVIII.

De laudabili vita & obitu Sororis de Gundelsheim, Monaſterii ſub Tilia Prioriſſæ.

O Suavem mihi locum, ubi memorandi ſcribendique ex ratione deducti usque huc Ordinis facultas ſe contulit ſuaviſſimi odoris Sororem, Hedwigem loquor dictam de Gundelsheim*, Prioriſſam, piam matrem noſtram, virtutis ſpeculum, honeſtatis Religionisque formam perfectiſſimam. Nempe ſuper candelabrum regiminis hujus ſanctæ Congregationis per ſeptendecim

* Gundelsheim *pagus Alſatiæ.*

cim annos continuos constituta, tanta morum honestate pollebat, tantoque divini fervoris impetu ferebatur, ut ipsam esse vas honoris & gratiæ, vas ornatum omni lapide pretioso verissimè attestemur. Denique in officiis Supprioratûs aliisque pluribus & diversis nostri Monasterii ita pacificè ac strenuè laboravit, quòd ipsius administratio in talibus & dispensatio complacuit Sororibus universis.

Verùm quantos & quales triumphos reportaverit gloriosos pro Virginitate & castitate, in Seculo viriliter decertando, divina sibi gratia mirabiliter opitulante, brevi sermone perstringere attentabo. Sanè divina providentia hanc beatam de spinis illecebrarum sæcularium sic extraxit. Fuit in villa Gundelsheim juxta Rubeacum, oppidum Alsatiæ, quidam paterfamilias, rebus, familia & progenie satis celebris & famosus. Hic eandem filiam suam, quam specialiter præ aliis suis liberis diligebat, cùm ad annos nubiles pervenisset, cuidam

ſibi pari ſecundùm morem ſæcularium deſponſavit. Cùm igitur tempus nuptiarum adveniſſet, congregatis ex utraque parte, ſponſi videlicet & ſponſæ, parentibus & cognatis, producta fuit memorata puella in medium, ipſius ſponſo coram adſtante. Quæ requiſita, utrum cum hoc in matrimonium conſentiret, reſpondit, ſe nullatenus conſentire, adjiciens, quòd nec huic, nec alicui alii vellet aliquatenus maritali copula ſociari. Allatus quoque fuit ſecundùm morem gladius, ſuper quem poſito utriusque pollice, ſponſi videlicet & ſponſæ, conjugalis ſponſio firmaretur. Ipſa verò manu in pugnum convolutâ pollicem ſic incluſit, ut à nullo etiam per vim excludi valuiſſet. Dicentibus autem quibusdam: quòd tota ipſius manus gladio ſuperponeretur, in tantum reſtitit, quòd nullius viri viribus poterat è ſinu extrahi vel evelli. Tunc indignati parentes cœperunt latera ipſius pungere, maxillas ejus alapis cædere, os pugnis tundere, per crines

nes

nes trahere, veſtes laniare, dicentes eam faſcinatam, ut non valeret aliter reſpondere. Acervus etiam ſpinarum ibidem congeſtus erat, in quem per capillos projecta ipſarum punctionibus cruentabatur.

Parentibus itaque tam immaniter in eam furentibus, nihil aliud poterat ab ea extorqueri, quàm Virginitatis votum, quod fecerat, immobiliter ſe velle ſervare, & potiùs mortem ſubire, etiam crudeliſſimam, quàm decus amittere virginale. Animadvertens autem ſponſus Virginem tam firmiter in ſuo propoſito perſiſtere, compaſſus, quòd tam dirè torquebatur, renuntiavit conditionibus, ſuper contractu matrimonii condictis. Et ſic, qui convenerant, ad propria rediêre.

Verùm patruus puellæ expetivit à patre eam ſibi committi, ſi fortè ipſam blanditiis aut minis, ſive cruciatibus ad conſentiendum inducere valuiſſet. Acceptam igitur per tranſverſum equo impoſuit, ſicut ſaccus ad molendinum fertur, & ſic ferè

per quartam partem miliaris ſupra dorſum ejus fabricando, & latera ejus tundendo, ita quòd propter tunſiones aſſiduas, ſanguis per os & nares virginis efflueret in immenſum, ad domum ſuam ipſam perduxit funeſtus parricida. Cumque ad domum perveniſſet, inſatiabilis homicida, patruus ille, timore Dei poſtpoſito, conſanguineæ immemor affectionis, ad perticam, quæ ad appendendas veſtes ſeu menſalia ordinata erat, teneram illam puellam per digitos ſuſpendit, donec ſanguis per ungues ipſius erumperet, qui etiam ungues ad exitum vitæ ſuæ deformes atque deſpicabiles in teſtimonium talis ſuſpendii permanſerunt. Virgo tamen nihil horum curans, conſtans in propoſito ſuo firmiter permanebat. Ac ſi diceret: *Suſpendium elegit anima mea*, ut Chriſtum lucrifaciam. *Job. 7.*

Denique jubet eam retrudi in haram porcorum, ut in illo ſqualore & fœtore poſt tantos cruciatus pernoctaret. Ubi dum ancilla ipſius miſer-

miſerta inferebat lectum occultè, tamen illa Dei famula lectum non curans, flexis genibus inter porcorum ſtercora ab oratione, tota nocte pervigil, non ceſſabat: quod ancilla mane facto ipſam ante lectum reperiens, nullumque ſui accubitûs indicium in lecto ſentiens, cum admiratione non parva eſt proteſtata. Extracta autem de hara gravibus tunſionibus attrita, fœdis putoribus repleta, cœpit langueſcere, & usque ad deſperationem vitæ graviter ægrotare. Expavit homo, homo inhumanus, homo truculentus, homo beſtialis, cor habens ferinum, quippe cujus actus ſæviores fuerunt ferocibus beſtiis, cùm illæ ſibi ſimile diligant, iſte verò ſanguinis ſui prodigus, ſuam neptem usque ad ſanguinis effuſionem non timuit impiè cruciare.

Verùm languor invaluit: ille parricidam ſe fieri exiſtimavit. Vocavit Confeſſarios, caſum expoſuit, emendam exhibuit, quæſivit conſilium, qualiter ſibi & puellæ poſſet in tali periculo

riculo providere. Vocati veniunt, parricidas asserunt, qui in puellam tam immaniter sævierunt, dignos eos pœnitentia publica judicantes. Insuper tale dederunt consilium, quòd si puella periculum mortis evaderet, & sanitatem pristinam recuperaret, eam ad Religionem promoverent, cùm experti comperissent, eam nec minis nec blanditiis nec cruciatibus flecti posse, ut in matrimonialem copulam consentiret.

Consilium placuit, restitutam sanitati in Monasterio Sororum sub Tilia Columbariensis oppidi, fama & religione præcipuo, locaverunt. Ubi moribus & vita junioribus, paribus & senioribus in Conventu Sororibus ita placere studuit, ut bonis & religiosis moribus ejus omnes & singulæ congauderent. Maturitatem enim joco sic temperare novit, sic jocos seriò depingere, ut nec in maturitate severitas, nec in serio asperitas, nec in joco levitas appareret. Quamobrem ad officia sive obedientias Ordinis habilis existens, ita singula

gula ſolerti diligentiâ diſpoſuit ordinatè, ut converſatione gratiſſimâ omnibus complaceret.

Tempore Prioratûs ejusdem beatiſſimæ Sororis defecerat quadam vice pecunia monaſterio, ita quòd pretium non habebat pro conducendis meſſoribus in diebus meſſium, neque quò frumentum in horreum congregaret. Hinc ergo plurimùm conturbata, ſedens in medio Sororum, lachrymis plena, prædictæ pecuniæ inopiam conquerebatur. Cujus mœſtitiam Sorores conſolari cupientes dicebant: *Chariſſima Priorisſa, nolite flere: Deus non derelinquet nos, ſed nobis neceſſaria citiùs providebit.* Sanè ſequenti nocte apparuit viſibiliter ſanctiſſimus Joannes Baptiſta Domini, ſingularis hujus monaſterii Patronus, cuidam viro honeſto, reſidenti in villa juxta oppidum Columbarienſe, Sororibus incognito & ignoto, vocansque illum nomine ſuo dixit: *Dormis, an vigilas?* Tunc homo ille: *Non dormio, Domine mi*, inquit, *ſed vigilo.* Et iterum San-

Sanctus ait illi: *Pecuniam, quam habes in sacculo illo, cras mane pergens Columbariam dabis Priorissæ Monasterii, quod dicitur sub Tilia. Ipsa namque valde opus habet pecuniâ.* Vir autem ille interrogans ait: *Quis es Domine, & quod est nomen tuum?* Tunc Sanctus: *Ego sum*, inquit, *Joannes Baptista, Patronus illius Monasterii & defensor.* Mane autem facto venit homo ille cum pecunia, quindecim ferè libras valenti. Vocatâ Priorissâ ad fenestram, eandem ei pecuniam, ùt S. Joannes jusserat, præsentavit. Priorissa autem acceptâ pecuniâ ingenti gaudio exultans requisivit dicens: *Amice unde habemus hanc pecuniam, aut quali intentione eam nobis dedisti?* Cui ille respondit: *Pro amore Dei & honore S. Joannis Baptistæ hanc vobis pecuniam ministravi.* Itaque exorsus homo ille cœpit Priorissæ & Sororibus prædictæ visionis seriem per ordinem enarrare, effectus deinceps familiaris eis specialisque amicus.

Missi fuerant aliquando ad nostras

ſtras partes â Domino Apoſtolico legati pro decimis colligendis, quæ â nobis ſimiliter, quemadmodum â cæteris Religioſis, poſſeſſiones habentibus, valde importunæ exigebantur â prædictarum collectoribus decimarum. Cujus rei causâ miſimus literas ad curiam deprecatorias per Fratres Prædicatores, ſupplicantes remiſſionem ſolutionis decimæ ſupradictæ. Inter hæc verò ſoror quædam devota hujus Monaſterii in Feſto decollationis S. Joannis Baptiſtæ, noſtri Patroni, pro eadem cauſa Domini miſericordiam devotiſſimè imploravit, invocans etiam ſuppliciter ejusdem Sancti merita glorioſa. In ipſa autem ejusdem ſolennitatis nocte prædictæ Sorori, circa auroram aliquantulum ſoporatæ, videbatur, quòd idem Beatiſſimus Joannes Baptiſta Domini Chorum Sororum intraret, Hoſpitaliorum Fratrum habitu indutus, plaudens manibus, & dixit: *Boni rumores, ſorores, boni rumores: ego vobis in curia obtinui plenam de dandis decimis remiſſionem.*

Nam

Nam Dominus Papa meis intervenientibus precibus vos ab isto gravamine supportavit. Quo dicto statim Sanctus recessit, & ipsa plenè vigilans invenit se plurimùm consolatam. Planè juxta verbum Sancti, sicut in visione isti Sorori prædixerat, totum est adimpletum. Nuntii namque ad curiam destinati non multò post cum gaudio repedabant, referentes causam nostram in Festo prædicto Decollationis S. Joannis Baptistæ fore prosperè expeditam, indulto insuper privilegio nobis ab eodem Domino Apostolico, ne causa consimili ulteriùs gravaremur.

Cæterùm Beata Soror Hedwigis annis XLII. & diebus quinque laudabiliter in ordine consummatis, post Epiphaniam Domini, tertio die, de hujus vitæ medio sublata non sine magno dolore gemituque Sororum & suspiriis migravit ad gaudia sempiterna.

Porrò Confessarius ejus generalis F. Burchardus, gratiosus Prædicator, strenuus & devotus, corpus ejus cum ma-

magna devotione omnium ibidem præſentium ſepulturæ tradidit, atque hos verſus dictavit, qui ipſius quoque ſarcophago ſunt inſculpti:

Moribus ornata jacet hic Soror intumulata.
Iſtud Prælata clauſtrum rexit bene grata,
Eſt augmentata ſub ea res, laus cumulata.

Epiſtola P. Burchardi Dominicani, nomine Conventûs Sororum ſub Tilia ad R. P. Provincialem Conradum Eſslingenſem ſcripta, quam viſum eſt hic loci inſerere, quippe ad com̃endationem Sororis Hedvvigis non parùm facientem.

Reverendo Patri Priori Provinciali Conventûs filiarum suarum Monasterii sub Tilia affectum filialis reverentiæ cum debita & devota obedientia.

MOestissimis visceribus gemitibusque continuis vobis, piissime Pater, flebiliter nuntiamus, Sororem Hedvvigem, speculum virtutum, zelatricem Religionis, piam Matrem, nostram Priorissam, post exactos laudabiliter in Ordine quadraginta duos annos & dies quinque, feriâ quartâ, Epiphaniam Domini proximè insequenti, obiisse. Cujus subtractio dolorem acerbi vulneris nobis inflixit: quia nunc proh dolor! regimine & solatio amatricis sanctæ Religionis, & conservatricis atq; auctricis mutuæ pacis orbatæ sumus. Laudabile meritum virtutum ipsius & beati ex hoc Mundo transitûs multis devotionis indiciis comprobatum est. Unde cùm Dei dispensatione immensa cordis tristitia repletæ simus (quanquam ejus gratiâ potiùs gauderemus, si magnitudo doloris id rationi permitteret) ad vestram pieta-

pietatem solatii causâ confugimus, bonaq; fiducia obnixè vos ex fundo cordis nostri rogamus, ut animam illius vobis habeatis commendatam, Fratrumq; & Sororum Ordinis nostri precibus eam serio commendetis. Ad quod provida & fervens charitas vestra eò magis incitari debet, quandoquidem hæc devota Ordinis alumna velut altera Martha extitit, pro virili sua fideliter seduloq; omnibus nostris undetunq; adventantibus Fratribus, præsertim novæ plantationi Fratrum nostrorum Colmariæ inserviens. Eja hoc amantissime Pater, cor vestrum intimè moveat, quod paulo ante obitum exhilarata dixit : Confido in misericordia Salvatoris, Dominum Deum brevem rationem mecum positurum, nec diu post separationem animæ meæ à corpore dulcissimi vultûs sui claritatem mihi negaturum, si Pater Provincialis & alii strenui & fideles milites Christi, Ordinis nostri Fratres, meritis & orationibus suis mihi ante districtum judicem in trutina meritorum meorum subsidio

 fue-

fuerint. *O si vidissetis gratiosos ejus integris decem diebus, quibus decubuit, gestus & mores, externis mira devotionis argumentis liquidò purissimos interioris ipsius hominis affectus demonstrantes! Utinam audissetis maternas & saluberrimas illas exhortationes, quas loco fidelissimi Testamenti meditandas & perficiendas reliquit Fratribus nostris Colmariæ, nostrisq; tam senioribus, quàm junioribus sororibus & etiam Fratribus laicis, singulis pro statu suo! Quæ omnia nunc nobis, proh dolor! subtracta sunt. Nostri autem tam acerbi doloris efficacissimum remedium hoc unum nobisq; gratissimum est, ut ejusdem vestræ in Christo filiæ animam pia vestra vestrorumq; devotione apud Dominum juvetis (quod de vobis planè persuasum habemus) ut hac ratione, si quid medii vel impedimenti adhuc inter ipsam & Deum intercedat, citò tollatur, & ipsa ceu una & verè electa ex sapientissimarum Virginum numero ardenti lampade, oleoq; parato convenienter instructa, in potentias Domini amabilissimi*

lissimi Sponsi sui, hoc est, præparatas Beatorum mansiones, ubi unum erit ovile & unus pastor, introire mereatur. Amen.

CAP. XIX.

De quadam nostri Monasterii Sorore nomine Hedvvige, cognomento de Logelnheim, cui mirabilem consolationis gratiam Dominus indulsit revelando sibi secreta cœlestia, in cujus quoque exitu lætificare Dominus dignatus est Sorores tunc præsentes per odoris insueti fragrantiam.

VEnerabilis & laude digna Congregationis nostræ Soror Hedwigis, cognomento de Logelnheim *, ab ipsis infantiæ rudimentis divinis obsequiis, mancipata, mox perfectionis viam arripuit, Christo Domino cum omni aviditate & simplicitate cordis sui deserviens

* Logelnheim *oppidum Alsatiæ.*

viens velut ſingulare jubar ſanctitatis emicuit. Tantæ ſiquidem manſuetudinis, humilitatis & patientiæ fuit, quòd nunquam eam vidimus iratam ſeu murmurantem, aut verba iracundiæ audivimus proferentem, quamvis ipſa verbis duris interdum fuerit provocata, tranquillo tamen animo perſeverans, & quaſi non habens in ore ſuo redargutiones ſuſtinuit patienter. Verùm circa omnes Ordinis obſervantias valde extitit ſolicita & devota, orandi habens ſtudium indefeſſum; multis vigiliis, flagellorum plagis acerrimis, aliiſque pœnitentiæ operibus corpus ſuum debile quotidie caſtigavit, per arctam & anguſtam viam gradiens omnem prorſus remiſſioris vitæ requiem declinavit. Porrò morbo miſerabili, ſcilicet caduco, pluribus annis oppreſſa graviter torquebatur, ita quòd ex hujus moleſtiæ vehementia ſeorſum tandem ſequeſtrata â ſororum conſortio manebat. In his omnibus devotè gratias egit Deo, æquanimiter ferens flagellum ipſius Domini valde grave. Interea

Interea cùm quadam die ſola in ſuæ manſionis cellula ſederet, volvens in animo ſuas calamitates & miſerias, ſubitò magna procella gemituum in ipſius pectore conſurrexit, ferens ingentem imbrem lachrymarum, eò quòd ab exſecutione divini officii in Choro aliisque Ordinis inſtitutis excludebatur, ad quæ æſtu cordis incredibili exſequenda â pueritia aſpirabat. Denique eâdem horâ lux de cœlo, Sole ſplendidior, divinitus reſplenduit in cellula, illuſtrans hanc beatam ineffabili claritate, irradiando in eam vehementer. Tunc verò ſenſit quaſi quandam cœleſtem virtutem ſenſibiliter ac manifeſtè in ſe ipſam introëuntem & penetralia cordis ſui ſuaviſſimè perungentem. Cumque hac mira ſuavitate recreata & quodammodo renovata fuiſſet, ecce repente affuit ei benignus Dominus JESUS Chriſtus, humilium conſolator, dicens in auribus ſuis ſenſibiliter; *Conſtans eſto omnino. Ego erò tecum, nec te deſeram, ſed poſt vitæ tuæ exitum aſſumam te ad*

 me

me ipsum. In charitate itaq; perpetua temperaliter te afflixi, quia quos amo, arguo & castigo, nec in futuro ulteriùs te affligam. Facta autem hac voce in auribus Dei famulæ subitò extra se facta adventum summæ & individuæ Trinitatis in anima sua scire & intelligere promeruit, ac feliciter experiri signis manifestissimis & apertis, operantis in ea mira quædam, ineffabilia, & omnino incognita inexpertis. Proinde quàm festiva & sublimia gaudia tunc duxerit, solius dantis & accipientis est nôsse, quamvis ex parte aliquantula & nobis innotuerunt ex eo, quòd illius jucunditatis affluentiâ, qua in prædicta nimis gloriosa visione perfusa fuit ac mirabiliter recreata, nec silentio reprimere valuit, nec sermone aliquatenus explicare.

Cæterùm adjecit pius Dominus secundò mirabiliter consolari famulam suam circa finem vitæ ejus, tum quadam vice positâ in tristitia & mœrore graviterque metuentem, se morte subitanea & improvisa præveniri

niri absque Sacramentis Ecclesiasticis, sicut similem morbum patientibus sæpius assolet evenire. Igitur apparuit ei visibiliter flenti & oranti Dominus JESUS Christus in specie divinissimæ humanitatis suæ, clementer eam consolans (quoniam *ipsi cura est de nobis* 1.Pet. 5.) omnemque cordis ejus tristitiam, formidinemque auferens, infudit ei pacem & gaudium spiritale, quod Mundus non novit, paternâ bonitate sua eam certam faciens, quòd minimè hinc esset per mortem subitam aut sine Sacramentis Ecclesiasticis transitura. Tandem visio illa nimis gloriosa ab oculis videntis continuò subtracta est: in corde autem ipsius remansit inenarrabilis gaudii magnitudo, ita quòd præ immensitate lætitiæ se ipsam capere vix posset.

Hæc nimirum beata, cùm in corpore suo multa dolorum gravamina patientissimè sustinuisset, tandem longo cruciatu, tanquam aurum in fornace probata, pacatissimo somno in Domino obdormivit. Denique

in ipſius exitu omnipotens Deus novo miraculo oſtendere dignatus eſt, quàm placita ſibi fuerit anima ejus. Nam ſtatim ut ſpiritum exhalavit, & etiam in ipſa hora exſpirationis illius ſentire diutiùs cœperunt cunctæ Sorores tunc præſentes naribus ſuis influentem peregrini cujusdam odoris nectaream ſuavitatem, omnium odoramentorum fragrantiam incomparabiliter ſuperantem. Tunc Sorores, quæ aderant, de percepti cœleſtis odoris fragrantia in jubilum & lætitiam cordis excitatæ ſunt tantamque devotionem mente conceperunt, ut beatorum ſpirituum præſentiam, atque ipſius Dei noſtri benignum reſpectum ibidem adeſſe nullo modo dubitarent. Sic nimirum novit mira omnipotentis Dei clementia electos ſuos non ſolùm in futuro, ſed etiam in præſenti ſingulari honoris gratia ſublimare, cui eſt honor, poteſtas & imperium per infinita ſæcula ſæculorum Amen.

CAP.

CAP. XX.

De veneranda & sancta Sorore bonæ memoriæ, Bertha nomine, e Rubeaco Monasterii de sub Tilia, quæ audire promeruit, dum adhuc vixit, Angelicam harmoniam, quam etiam Dominus JESUS Christus circa obitum suum invisere dignatus est cum MARIA matre sua.

DE Virtutibus & laudabilis vitæ præconiis venerabilis Sororis piæ memoriæ, Berthæ nomine, cognomento de Rubeaco*, loqui cupientes, pauca de pluribus adjuvante Domino proferemus.

Ex Nobilibus ſiquidem orta Natalibus divitiisque & honoribus hujus ſæculi valde prædita, divina tandem gratia inſpirante Mundum, veris gaudiis

* Rubeaquum *seu* Rubeacum *antiquiſſima inter Baſileam & Argentinam Alſatiæ Civitas Anno Domini 162. ut putatur, ædificata.*

diis peraridum, cum flore suo deseruit, levi Christi jugo se subjiciens, Prædicatorum Ordinem Religionisque habitum in nostro Monasterio assumpsit, sub alas sanctissimi Patris nostri Dominici confugiendo, in quo contemptu sæculi præclara extitit & sublimis, qualiscunque temporalis consolationis refrigerium non requirens, sed sanctæ contemplationis studiis sine mentis tædio invigilans, diversorum charismatum gratiâ tanquam cœli sydus splendidum refulgebat.

Planè in semitis Domini nostri JESU Christi posuit vestigia pedum suorum, nec retraxit pedem, donec cursum itineris consummavit, imitando obedientiam, humilitatem, patientiam, charitatem cæterasque virtutes ejus, quas verbo docuit & exemplo. Itaque in via mandatorum Dei non solùm ambulavit, sed & cucurrit, imò potiùs volavit, ita ut omnes labores Ordinis, Regulæ & Constitutionum non solùm tolerabiles, sed delectabiles ei & appetibiles

biles nimis forent. Sanè hæc beata fuit una de hujus Monaſterii columnis nobilioribus, firmiter in omni ſanctimonia radicatis (de prioribus loquor ſororibus, quarum zelo, ſtudio, conſilio & exemplo ſtatus Religionis ac ſanctæ obſervantiæ cum decore virtutum, robur vigoremque maximum capiebant.)

Porrò quàm ſtrenua ac devota erga omnes Religionis obſervantias fuerit, quamque diſtricta ac rigida ſui corporis extiterit caſtigatrix, non eſt facilè dictu. Unum tamen ex laudabilibus factis ejus exempli causâ ponamus in medium, unde & cæteris tam prolatis quàm dicendis fides poſſit faciliùs adhiberi. Finitis Matutinarum ſolenniis, quibus intereſſe devotè & reverenter conſuevit, poſtmodum in oratione pervigil pernoctabat, ad lectum per XL. annorum ſpatia, pauſandi gratiâ non revertens (licèt infirmitatum moleſtiis interim ſæpius gravaretur) ſed matutinalis ſomni dulcedinem recuſavit, præveniendo Dominum orationibus

nibus continuis & devotis, ut Christum pleniùs lucrifaceret in ſua dulcedine & gratia abundanti. Cumque Domino infatigabiliter in Ordine usque ad ætatem decrepitam deſervîſſet, utiliter quoque ac ſtrenuè in officiis laborâſſet monaſterii plurimis & diverſis, ſeptuageſimum jam ferè annum agens, permittente Domino paralyſis languore graviſſimè eſt correpta. Ex quo nimirum omnium membrorum à cingulo deorſum usque ad plantam pedis uſum amiſit, ita quòd nec incedere, aut in lecto volvi, ſive inde erigi valuit, niſi adjuta manibus alienis. Annis itaque in grabato plurimis carcerata, flagelloque divinæ miſericordiæ humiliter ſubdita, ſemper gratias egit Deo. Et licèt infirmitate diutina ac nimis gravi oppreſſa, tamen interim ſervavit omnia ſtatuta jejunia in Regula & Conſtitutione, nec etiam edebat interim ſaginata, niſi rariſſimè, per obedientiam vix coacta.

Et quoniam in tanta neceſſitate ſe ipſam deſpexit, in nullo ſibi condeſcen-

deſcendens pro nomine Salvatoris, idcirco benignus JESUS non eſt oblitus pauperculæ ſuæ, ſed unctione ſui Spiritûs intus in anima eam ſuaviſſimè perunxit, infundens ei divinæ conſolationis gratiam abundanter. Porro omnipotenti Deo, cujus eſt totum, quod eſt optimum, placuit hanc beatam per duorum annorum ſpatia & ultra (ùt opinor) ante ipſius obitum dono ſuæ magnificentiæ mirificè conſolari: in quibus ſingulis diebus, certis horis, ſcilicet infra Miſſarum ſolemnia, ac divini ſermonis tempore ad Sorores, corporeis auribus quotidie audire promeruit cœleſtem melodiam ineffabiliter ſuavem, beatorumque Spirituum Choros acutiſſimis vocibus & jucundis in æthere modulantes. Verumtamen ſupercœleſtis hujus cantûs magnitudo tanta fuit, quòd eum intelligere non potuit, niſi tantum illa verba, in quib⁹ ſub diſtinctione trium perſonarum unus Deus prædicatur & adoratur, videlicet *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth.* Hæc

ſola

ſola auditu diſcernebat, eò quòd prædicta verba indeſinenter repetendo, vocibus altiſonis expreſſiùs depromebat. Finitis autem prætaxatis horis hujus cœleſtis harmoniæ amœnitas ejus auribus minimè inſonuit, poſtquam â ſervitrice ſua cœpit ſeu ab aliis Sororibus frequentari. Sed in ipſius corde concepta devotionis immenſa jucunditas remanſit, quæ eam totam interiùs tantæ ſuavitatis dulcedine quotidie reddidit delibutam, quòd infirmitatem ſuam, licèt graviſſimam, exultans & lætabunda ſufferret absque tædio deinceps & mœrore.

Denique appropinquante vitæ ejus termino mirificavit miſericordias ſuas Altiſſimus cum illa. Apparuit enim ſibi vigilanti viſibiliter idem pius Dominus, cujus miſericordiæ non eſt numerus, cum MARIA Matre ſua, Virgine glorioſa, & cum eo ſanctorum Angelorum, aliorumque Sanctorum frequentia, & in pugna mortis dulciter eam conſolans, abſtulit ab illa omnem trepidationem & diræ

diræ mortis metum, infundens ei gaudium ineffabile ſuâ præſentiâ virtuoſâ. Cujus quoque piiſſimâ gratiâ promiſſionem ſuæ æternæ ſalutis atque delictorum ſuorum veniam in illa hora ſacratiſſima accipiebat. Sicque viſio illa ſupercœleſtis ab oculis videntis protinus ſubtracta eſt, relinquens ipſi conſolationem & gaudium copioſum, mundana gaudia incomparabiliter ſuperans.

Cumque Soror, quæ illi in infirmitate ſua multo tempore devotè inſervierat, vidiſſet illam ſic in mortis anguſtia exſultantem, flagitavit magnâ inſtantiâ, ut, ſi quid conſolationis à Domino accepiſſet, ſibi dicere dignaretur. Cui illa ſilere præ gaudio non valens: *Verè*, inquit, *accepi à Domino JESU Chriſto mira & ineffabilia bona, omnem loquendi excedentia facultatem.* Mox incepit totius viſionis ſeriem ei per ordinem enarrare, qualiterque per duos annos cœleſtis melodiæ dulcedine lætificata quotidie fuerat & refecta. Addidit quoque dicens, eundem Do-

minum Majeſtatis cum ſupradicto comitatu glorioſo ſecundùm benigniſſimam dignationis ſuæ promiſſionem ſibi in hora ſui tranſitus præſentialiter affuturum. Quibus ſervitrix ſua auditis feſtinavit nuntiare hæc omnia diligenter Prioriſſæ & Sororibus univerſis. Convenientibus autem illis feſtinanter ad hanc beatam in extremis poſitam, illa læto ore, & jucunda facie retulit apertè omnia ſupradicta, quamvis ex imminentis mortis articulo vix vocem emittere videretur. Quam Sorores cœperunt obnixiùs deprecari, ut cùm Dominum JESUM præſentem videret, in ſignum ipſius præſentiæ pollicem manus erigeret: cùm verò Matrem Chriſti glorioſam advenire cerneret, extenſione indicis demonſtraret: cùm autem ſanctos Angelos cæterosque Sanctos adeſſe conſpiceret, erectione ſeu elevatione omnium digitorum oſtenderet illorum præſentiam venerandam. Quæ continuò innuens ad ipſarum preces ſe facturam, exhilarata facie dixit circumſtan-

ſtantibus: *Ubi eſt nunc Prioriſſa? En adſunt mei superni Cantores cœlicam mihi harmoniam ſuaviſſimè modulantes.* Verùm percontata à Prioriſſa, utrum corporali moleſtia graviter premeretur, & an mortis anguſtiam formidaret, reſpondit dicens: *Ego mori non timeo, nec horrore mortis concutior, ac mortis doloribus non affligor.* Nimirum præventa jam erat à Domino in benedictionibus dulcedinis, qui omnem ei mœrorem à corde, omnem penè dolorem à corpore tulit. Cúmque ultimum jam traheret ſpiritum, gratiâ Dei illuſtrata divinam adeſſe præſentiam ac ſanctiſſimæ Dei Genitricis MARIÆ adventum & Sanctorum, prout rogata fuerat, ſignis evidentibus demonſtrabat. Sicque anima illa beata carnis ergaſtulo ſoluta requieſcit nunc à laboribus ſuis, in cœleſtibus regnis adepta præmium ſempiternum. Per omnia benedictus Deus in ſæcula Amen!

CAP. XXI.

De beata Sorore venerabilis memoriæ nomine Agnete, dicta de Herckenheim, hujus Monasterii fundatrice.*

VErtamus nunc ſtylum ſermonis noſtri ad venerandam ac Deo dilectam Sororem Agnetem, cognomento de Herckenheim, divæ memoriæ noſtri Monaſterii fundatricem, de cujus puriſſima, & verè in Domino ſancta converſatione pauca de multis commemorabimus, quantùm nobis dederit ipſe Dominus, bonorum omnium diſtributor.

Erat ſiquidem nobilis progenie, ſed fide & virtutibus multò nobilior. A cunabulis gratia Dei plena, coætaneis ſuis puellis, diem ludis expendentibus, nunquam ſe miſcuit, neque his, qui in levitate ambulant, participem ſe præbuit. Huic unum

* Herckenheim *vicus Alſatiæ ſuperioris.*

unum à pueritia ſemper ſtudium ac deſiderium fuit, ſe ipſum crucifigere Mundo & Mundum ſibi. Quam Parentes valde invitam, maritalem ſubire copulam contra caſtum animi ſui propoſitum compulerunt. Sanè quàm ſanctam vitam duxerit, quantisve virtutibus bonisque operibus abundarit tunc temporis, ſuperſedemus dicere in præſenti, prolixitatem, matrem faſtidii, evitantes. Verùm hoc unum ſecundùm veridicum ejus teſtimonium proferemus, quòd omnem ſæculi pompam, Mundi gloriam & honorem velut ſtercora reputabat, erantque ei oneri valde. Inſuper thorum viri ſui, quàm diu ipſe vixit, incredibiliter exhorruit, ejus conſortium abominans, & in quantum licuit, declinavit; non quòd ipſum exoſum habuerit, ſed quòd caſtiſſimum illius pectus ſuper omnia dilexerit continentiam caſtitatis. Genuit quoque duos filios, quos poſt mortem viri ſui in ætate tenera conſtitutos ad Prædicatorum Ordinem ſtuduit pro-

movere, ſcilicet F. Waltherum & F. Joannem, dictos de Herckenheim, probatos in Ordine, ſtrenuos & devotos.

Horum Mater Soror hæc beata, tempore viduitatis ſuæ mente integra, & corde perfecto cum Deo ambulavit, ex omni quod ſcivit & potuit, devotè ſuo ſerviens Creatori. Tandem èx inſpiratione divina hujus Monaſterii extitit fundatrix, & ſanctæ Congregationis, in qua nova bella elegit Dominus, & quæ ſe induit armaturâ Dei, dimicans contra antiquum hoſtem fortiter & conſtanter. Huic congregationi in diebus ſuis exemplar Religionis & ſpeculum Sanctitatis ſe præbuit, virtutum floribus & famæ redolens, verbo & exemplis mirificè radiavit. Porro Conventum ſuarum Sororum totis viſceribus in Domino dilexit, earum ſtatum tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus materno affectu pro viribus ſatagens in melius promovere, jugiterque eas protexit orationum ſuarum clypeo devotarum.

Erat

Erat deinde provida & diſcreta in agendis, valdeque matura in omnibus rebus ſuis. Nempe cuidam Deo devotæ Sorori ſecretiùs confitebatur, lethalis criminis macula ſe nunquam fuiſſe in vita ſua per Dei gratiam pollutam ſecundùm firmum judicium Confeſſariorum, licèt occaſiones frequenter ſe ei ingeſſerunt graviter delinquendi, utpote in ſæculo nuptæ, & aliis negotiis ſæcularibus quàm plurimùm intricatæ.

Denique in Contemplationibus divinis devota erat incredibiliter & ſuſpenſa, omne in Deum transferens deſiderium & affectum. Idcirco juſtus & miſericors Dominus, *qui non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia*, conſolationes ſibi faciebat multiplices in ſecreto, revelans ſibi profunda myſteria, inexperta plurimis, etiam perfectis, pariterque mente excedendo eam dulciter viſitabat. Hanc quoque in exceſſu mentis diutiùs raptam vidit prædicta Soror; inquirere tamen aliquid ab ea, cùm ad ſe rediit, non *Pſal. 83.*

præſumpſit, licèt manifeſtè ſibi daretur intelligi, eam fore repletam bonis ſublimibus & jucundis.

Aliud quoque bonum præmagnificum per decem annos continuos ante ipſius tranſitum ſibi contulit benignus Dominus, quo ſingulariter in ſpe conſtituere eam voluit in præſenti: Certitudinem namque de ſalute ſua perpetua ac de remiſſione omnium peccatorum ſuorum miris & occultis modis diebus ſingulis ei pius Dominus inſpiravit: ſecreto quoque ſuavi ſuſurro ejus, eam in conſcientia ſua quotidie certificavit, quòd mox gravi carnis depoſito pondere ſpiritus illius absque quolibet obſtaculo, libero volatu, ad regna eſſet ſyderea tranſiturus. Nimirum iſtud tam excellens & inæſtimabile donum ipſa plus ponderavit, chariusque habuit omnibus aliis cœleſtibus conſolationibus atque donis. Sicque Evangelicum promiſſum ſuum complevit in ea Dominus, qui pro quolibet ſimplo, propter ſe relicto, promiſit centuplum ſe daturum. *Matt. 19.*

Acce-

Accepit enim veraciter à Domino in præſenti ſuum centuplum incomparabiliter augmentatum.

Conſummatis igitur laudabiliter diebus vitæ ſuæ, debitum univerſæ carnis exſolvit, & quæ aliquandiu in lachrymis ſeminaverat, nunc in gaudio immortalis vitæ metit æternorum dulciſſimos manipulos gaudiorum. Nempe ante defunctionis ipſius diem nocte præcedenti quædam Deo devota & fide digna Soror vidit in viſu noctis per ſomnium arcam in clauſtro propè Capituli domum poſitam omnino ligneam & quadratam. Magnetem quoque prælucidum ſimiliter conſpexit in ea reconditum diligenter tanquam aurum puriſſimum, claritatis ſuæ radiis undique transparentem, cujus longitudo & latitudo replere eandem arcam videbatur. Prædictam verò arcam pariter cum lapide pretioſo in defoſſum ibidem ſepulturæ locum reponi continuò intuebatur. Porro poſt illius obitum corpus ejus in eodem loco fuit poſtmodum hono-

rificè reconditum & ſepultum. Quod autem ibi ſepelienda fuerat, Soror, quæ hæc videbat, minimè antea recognovit. Sicque quàm placita atque grata fuerit ſibi anima hujus beatæ, per tale ſomnium declarare voluit benignitas Salvatoris, qui eſt Deus benedictus in ſæcula ſempiterna Amen.

CAP. XXII.

De beata Sorore Herburge de Herckenheim, bonæ memoriæ, quam Dominus in præſenti multis ſupernis conſolationibus frequentavit.

Beata ac laude digna Soror Herburgis, cognomento de Herckenheim bonæ memoriæ, magnâ Dei gratiâ prædita & virtute, celſique meriti fuit procul dubio apud Deum. Hæc ſiquidem in Monaſterio Ordinis ſanctiſſimi Patris noſtri Dominici de ſub Tilia, in quo vigor diſci-

disciplinæ fervorque sanctæ Religionis in diebus illis optimè custodiebatur, & usque hodie Domino adjuvante præcipuè conservatur, usque ad vitæ suæ terminum non solùm sine querela, sed & cum multa gratia conversata diu noctúque Christo Domino devotissimè deservivit, magno Dei munere conservans castitatis lilium incorruptum. Tanto quoque pietatis affectu, compassionis benignitatisque erga omnes Sorores abundabat, quòd omnis illa sancta congregatio ad præsens memoriam abundantiæ suavitatis illius cum gratulatione eructet.

Rigidam insuper nimis & arduam vitam gessit, continuis operibus bonis durisque laboribus corpus suum conterens & castigans. Super lapides duodecim prægrandes multis annis in nocte cubare solita erat in honorem duodecim Apostolorum. Porrò tanto ardore pii ad Deum desiderii devotionisque impetu ferebatur, quòd sanguis frequentiùs ubertim profluxit de ipsius naribus atque ore.

ore. Vanarum quoque cogitationum levitatem toto mentis conamine continuè reſtrinxit, ut cordis munditiam puritatémque perpetuò retentaret. Et ut ipſius animus totus in Deum tranſiret, ipſi jugiter per internam contemplationem inhærendo, non ſolùm ab illicitis, verùm etiam à licitis omni diligentiâ abſtinuit, quantùm à fragilitate humana potuit extorquere.

Quapropter benignus & fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis effudit copiosè ſupernarum conſolationum abundantiam, ſuper latitudinem cordis ejus, revelans ſibi frequenter ſecreta cœleſtia, abſcondita à Sapientibus & prudentibus hujus Mundi. Quorum quidem plurima oblivioni ſunt tradita, nec ad notitiam meam pervenerunt. Quæ verò ſcire potui, tanta tamque magnifica ſunt, quòd ea veraci quidem ſtylo, Deo teſte, ſed ſimplicibus tamen verbis, quantùm ingenii mei parvitas ſufficit, litterarum monumentis tradere potiſſimùm æſtimavi.

Omnia

Omnia namque inſerenda huic operi & inſerta tam de iſta felici ſorore, de qua nunc loquor, quàm de aliis ſanctis ſororibus, huic ſæculo jam defunctis, diligentiſſimè inveſtigavi, & percepi à ſororibus fide dignis, quarum teſtimonia credibilia nimis, quæ mihi ſub teſtificatione veritatis atteſtatæ ſunt, hæc omnia ſe auditu proprio ſecretiùs percepiſſe ab eisdem Deo dilectis ac placitis ſororibus, dum viverent, ad quas hæ ſupernæ revelationes, conſolationésque multiplices divinitus ſunt factæ.

Hæc idcirco dixi, quatenus omni dubietatis remoto ſcrupulo fides non dubia aſſertionibus his fideliſſimis adhibeatur. Nunc verò ad propoſitæ narrationis ſeriem redeundum mihi eſt, à qua paululùm digreſſa ſum.

Expleto quadam vice Completorio hæc devota Dei famula, causâ orationis ſecretum locum petiit: & ecce repente factâ manu Domini ſuper eam rapta eſt in ſpiritu. Remanſit igitur ibidem toto corpore proſtrata ſine ſenſu atque motu ab illa hora

hora usque ad diei ſequentis auroram cunctis per exſtaſin ſenſibus corporeis attonitis pariter & conſopitis. Interea nimirum aperti ſunt ei cœli, ac revelatâ facie meruit inſpicere gloriam Domini Majeſtatis. Cumque diutiùs cœli ſecreta duce gratiâ rimata fuiſſet, tandem ad ſe reverſa eſt, & ad portam Monaſterii progrediens, cui ex injuncto ſibi officio intendere oportebat, mox cœli Regina, Angelorum Domina, oculis illius viſibiliter apparuit, geſtans in ulnis ſuis Regem gloriæ, parvulum ſuum Dominum JESUM Chriſtum, amictu deſuper humili palliata. Piiſſima verò Dei Genitrix MARIA parte pallii paululùm ſubmota obtulit eidem ſorori ad videndum dulciſſimam illam ſarcinam, quam geſtabat. Unde à conſpectu gloriæ vultûs parvuli glorioſi ſpecioſique formà præ filiis hominum, pariterque Chriſti puerperæ ſanctiſſimæ, Soror, cui hæc videre conceſſa ſunt, ſubitò inæſtimabilis devotionis dulcedine, jucunditatisque lætitiâ perfuſa eſt. Sic viſio

illla

illa sanctissima sublata est ab oculis intuentis, mentem tamen suam adeò solidatam, & in Christo fundatam ex tunc & deinceps cognovit, quòd ab amore Domini, seu à puritate Christianæ fidei nullis tentationum impulsibus potuerit separari, etiamsi in terra fuisset infidelium ab illa hora usque ad suum obitum commorata.

Revera magnâ nimis charismatum eminentiâ in vita sua emicuit. Deinde finitis quodam tempore Matutinis sola hortum ingressa devotione solitâ, sinceram in conspectu Domini orationem effudit, tantò ferventiorem, quantò & secretiorem locum sibi quæsierat, huic satis negotio opportunum. Cúmque in contemplatione ardentissimæ devotionis ibidem staret suspensa, subitò quædam mira animi tranquillitas, suavitas de cœlestibus inexperta, internum cordis gaudium, veluti fons vivus scaturiens ad interiora corporis & animæ suæ influens, utrumque ipsius hominem dulcore mirabili perfundebat. Ex quo miro sensibilique

lique modo percepit, animam intra corpusculum suum in motum exultationis prorumpere manifestum instar aquilæ grandis, alas suas excutiendo sæpius fortiterque repercutientis. Talem siquidem motum in intimis suis experta fuit apertissimè. Ipsa verò tantæ jucunditatis lætitiâ feliciter superfusa est, quòd in terram cadens mente deficeret, ac ferre ulteriùs non valeret. Thesaurizârat enim super eam Dominus cœlestium gaudiorum abundantiam in immensum, ita quòd ex sententia dicere potuit cum Propheta: *Defecit in salutari tuo anima mea Domine.* Viribus itaque corporis in tantum exinde destituta fuit, quòd vix reptando manibus pedibusque ex illo loco usque ad primam diei horam redire potuit, tanto temporis spatio, ad Sorores.

Psal. 118.

Adjecit quoque benignitas Salvatoris hanc Sororem, cui gustum supernæ suavitatis mirâ dignationis suæ gratiâ antea contulerat, respectu divinæ misericordiæ suæ mirabiliter visita-

visitare. Nunc verò miranda mirandis succedunt. Alio enim tempore in sui amorem mentem illius accendit vehementer nimis, totámque incanduit ipse Dominus, qui ignem salutiferum venit mittere in terram. Quapropter plures transegit noctes insomnes, nec somnum oculis suis multo tempore valuit indulgere præ amoris illius desiderio, ad quem votis omnibus aspirabat. Unde verbis Prophetæ eximii sæpius usa dixit sibi ipsi: *Quare tristis es anima mea?* Psal. 41. Quid vis, aut quid quæris? Nihil verò sibi aliud respondere noverat, nisi propemodum ejusdem Prophetæ verbum, qui sibi ipsi interroganti respondebat: Deum meum volo, ipsum desidero, ipsum solum quærit ex totis præcordiis suis anima mea. Cúmque querulosis vocibus ex desiderio, quo ardebat, sic continuè clamitaret, ecce pius Dominus advenit & replevit bonis omnibus desiderium animæ suæ, transfundens se non solùm oculis suis mentalibus, verùm etiam exteriùs

eam luce inæſtimabili illuſtravit, reddens eam intus & exteriùs totam luminoſam. Et dixit quoque in auribus ipſius corporeis ſenſibiliter & apertè: *Ecce ego ſum Deus tuus, ſalus tua ſempiterna: teneas & conſtringas me tibi in æternum ad tuæ placitum voluntatis.*

Quis verò mentem hujus excogitare dignè valeat, ſeu penſare, quantis bonis ex adventu tanti hoſpitis abundaverit, quantáque feſtiva gaudia cum Dilecto ſuo tunc duxerit? Solius Dei notitia hoc comprehendit & illius, cui conceſſum eſt feliciter experiri. Ipſa namque de torrente æternæ voluptatis, de qua ad horam plenè potaverat, ebrietate æſtuavit lætabunda in tantùm, quòd in lectum decidit languens tempore valde longo. Sic itaque multifariè multiſque modis immenſa pietas Conditoris gratam ſibi hanc facere his donis præcelſis & ſimilibus non deſtitit in præſenti, quibus eidem interminabilis in futuro cumulus procul dubio meritorum ſuccrevit.

Tre-

Tremendum venerandúmque ſacroſanctum Myſterium Corporis & Sanguinis ſui ipſe benignus Dominus JESUS pluries per cœleſtem huic nuntium miniſtravit, ardentiſſimæ quoque ipſius devotionis affectibus dignatus eſt ſatisfacere in hac parte. Cujus quoque benigniſſimâ indulgentiâ ter in vita ſua percipere promeruit remiſſionem peccatorum ſuorum omnium. Quæ aliquando in Choro orans vidit corporeis oculis duarum vultus Sororum prope adſtantium ſplendidiſſimis radiis, ſicut Sol lucet in virtute ſua, nimiùm coruſcantes. Quo viſo magni meriti easdem apud Deum fore minimè dubitavit.

Cæterùm quodam tempore obſidionis oppidi Columbarienſis magno timore exterritæ ſunt Sorores, exinde grave imminere periculum Monaſterio formidantes. Iſta ergo ſancta & devota Soror totam ſe contulit ad deprecandum pro defenſione loci beatam V. MARIAM, erga quam devotione ſemper præcipua fe-

rebatur. Accepit igitur imaginem ejusdem Virginis gloriosæ cum multa reverentia, ac pia nimis confidentia totum Monasterium ejusque omnes officinas tota amarissimis perfusa lachrymis tribus vicibus devotissimè circuivit. Sic itaque divina gratia suffragante per merita SS. Dei Genitricis MARIÆ, suis piis precibus & devotis obtinuit plenam liberationem ab instanti periculo non solùm Monasterio, verùm etiam toti pariter Civitati. Hæc enim in fine ultimæ processionis sibi clementer benignus Dominus demonstravit, revelans etiam ei propter devotarum preces Sororum, strenuè sibi in Ordine servientium, hoc Monasterium ab omnibus ingruentibus angustiis & periculis se clementer erepturum. Igitur quantæ virtutis & efficaciæ ejus oratio fuerit, patuit per effectum. Nam supradictæ dissensionis atque discordiæ causâ citiùs sedatâ cives Columbarienses pacem continuò receperunt.

Deni-

Denique acceſſit etiam aliquando ad hanc beatam Sororem quædam de noſtris ſororibus tota perfuſa lachrymis, rogitans diligentiſſimè ſuſpiriis gemitibusque immenſis, quatenus divinæ pietatis clementiam ſedulò interpellaret pro guerra * diutina, quæ nimis periculosè inter duos fratres ſuos germanos multo tempore verſabatur, ne fraterna cæde interempti morte miſerabili interirent. Cujus lachrymis plurimùm compaſſa promiſit ſe protinus Domini miſericordiam rogaturum inſtantiâ, quanta poſſet. Siquidem affluens valde viſceribus pietatis erga compaſſionem proximi, & maximè ſororum ſui Conventûs, ſe totam mirabiliter effundebat. Hinc devotiſſimè pro cauſa ſupradicta Dominum exorabat tota nocte usque ad diei diluculum pernoctando. Verùm poſt matutinum ſtans immobiliter uno in loco usque ad primam diei horam, baculo tantùm feſſos ſuſtentans artus, utpote longo ſenio prægra-

 vatos,

* *Id eſt:* bello.

vatos, ab oratione non cessavit, donec â Domino meruit exaudiri. Sancto enim Spiritu sibi revelante agnovit, quòd dicti fratres carnales nullam sibi forent corporis læsionem aliquando illaturi, Domino eos per ipsius preces conservante, quodque tandem, licèt serò, essent ad pacem & concordiam redituri. Manè verò facto, germanæ horum fratrum, quæ desolata ante eam venerat, consolationis gratiâ hæc omnia per aliam sororem, valde devotam, postmodum Supprioriſsam nostri Monasterii, significavit. Porro secundùm sermonem ejus Propheticum, ùt prædixerat, quamvis multis annis interim elapsis, omnia procul dubio evenerunt.

Huic quoque accidit alio tempore satis admirandæ devotionis gratia, quam prætereundam fore nullatenus æstimavi. Tanta namque charismatum gratia perfuderat interiora animæ suæ benignus Deus in insigni die solennitatis & lætitiæ, scilicet Dominicæ Nativitatis, atque

musto

muſto illo cœleſti eam fecerat æſtuare adeò vehementer, ut etiam artus omnes corporis ſui ſibi viderentur ſic perfuſi mirabiliter & repleti eâdem gratiâ, quòd ulterius capere non valerent. Sic, ſic ſpiritualibus referta deliciis ad Matutinum gratioſæ feſtivitatis, ut lectionem legeret, coram pulpito adſtans aperto ore, ebria Dei ſpiritu, nullum verbum de *verbo Incarnato* proferre potuit. Putavit tamen valde ſolenniter ſe lectionem illam more ſolito decantare, prout poſtmodum cuidam ſorori, admodum ſibi familiari, ſecretiùs enarravit. Cumque moram ſilentii in lectione ſic aliquantulum protraxiſſet, quædam ſoror defectum illius demum ſupplevit.

Tandem expleto vitæ ſuæ termino migravit â ſæculo, vivens cum Chriſto Domino, apud quem bonorum omnium abundantia perpetuò perfruetur, timore malorum ſublato. Per omnia benedictus Deus in ſæcula ſempiterna. Amen.

CAP. XXIII.

De felice Sorore Adelheide de Rhinfelda divæ memoriæ, hujus quondam Monasterii Priorissa.

DE Venerabili prædulcis memoriæ Sorore Adelheide, cognomento de Rhinfelda*, sanctæ Congregationis hujus quondam Priorissa loqui nunc cupimus ad profectum legentium, & ne in hoc libello columnam splendidissimam præcipuæ sanctitatis Religionisque hujus Monasterii transiisse sub silentio videamur. De cujus admirabili quoque conversatione, singulari sanctitate specialique virtutum prærogativa, quantùm ingenii nostri parvitas sufficit, proferemus.

Hæc sanè cùm in sæculo multis divitiis & honoribus redundaret, utpo-

* Rhinfelda *oppidum Rauracorum ad Rhenum.*

utpote nobili proſapiâ orta, ætate adhuc juvenili corporis animique vigore pollens, divinitus inſpirata, relictis parentibus, propinquis notis & amicis, omnique mundi gloriâ ſpretâ, ac ſolo patrio valedixit, quodque excellentius magnificentiusque fuit, maritum ſuum juvenem, Militem ac in rebus ſæculi valde præclarum cum duobus parvulis liberis ſuis deſeruit, Monaſterium ſub Tilia Ord. ſanctiſſimi Dominici ingreſſa, ibique ſub diſciplina ſuſcepti Ordinis perſeveranter in omni vitæ ſanctimonia Chriſto Domino militavit.

Prædictus verò Miles ad eundem Ordinem ſe tranſtulit, in quo functus ſacerdotio, factusque Prædicator fervidus ac devotus, multis annis poſtea vivens ſtrenuè Domino usque ad ſuum obitum deſervivit. Reliquit autem domi parvulos ſuos, ſcilicet filium & filiam ſub nutricis cuſtodia, cunas infantiæ vix egreſſos. Denique filio citiùs hujus vitæ miſeriis ſubtracto, filiam *, quæ utrique paren-

* *De hac vide cap. 34.*

parenti unica remanſerat, in eodem Monaſterio teneris ſub annis matri nutriendam tradidit pater, divinoque ſervitio ibidem cum ampla rerum ſubſtantia perpetuò mancipavit. Sicque cum filia mater ex divitiarum ſuarum abundantiis pauperum ſororum inopiam in primævo tempore largiſſimè ſuppleverunt.

Porrò quàm diſcreta circumſpectaque in omnibus actibus ſuis, quàmque ſolicita in cunctis Ordinis obſervantiis prædicta matrona in Monaſterio extiterit, nôrunt omnes, qui eam in corpore viderunt, quæ etiam odore ſanctitatis illius vehementer affectæ, informari exemplis ipſius & virtutibus nitebantur. Perfectionis enim apicem in primordio converſionis ſuæ arripuit, effectuque fortiter adimplevit.

Cumque quotidianis virtutum ſuccreſceret incrementis, permiſit Dominus mentem ejus, cujusdam tentationis ſtimulis aliquanto tempore acriter impugnari. Cujus tentationis moleſtia indies graviter augeba-

gebatur, nec eam precibus multis, lachrymisque ad Dominum effusis reſtringere, ùt optavit, ſeu abigere valebat. Ibat igitur marceſcens & contabeſcens miſerabiliter præ afflictione ſpiritûs & violentiâ tentationis, nec requiem ſeu conſolationem poterat invenire. Verùm poſtquam advenit tempus miſerendi ejus, miſericors & miſerator Dominus, qui poſt tempeſtatem tranquillum facit, affuit illi, dulciter conſolans eam in tempore tribulationis & anguſtiæ ſua ſolita pietate. Apparuit enim ſibi viſibiliter quadam die ſoli in dormitorio conſiſtenti benignus dominus JESUS veluti ad columnam ligatus, plagis totus lividus & cruentus, ſtigmata clavorum habens in manibus pedibusque, lanceâ quoque perforatus, ac ſi eadem die eſſet crucifixus, ita ut ſanguis ubertim de recentibus vulneribus emanaret. Et converſus Dominus benigniſſimè eam reſpexit tanquam patienti medullitùs condolendo. Siquidem ex ipſius gratioſiſſimi Dei conſpectu, cujus nimi-

nimirum facies plena gratiarum, ſubitò ab omni priſtina tentatione libera effecta, divinæ conſolationis gratiam ac ſecuritatem infuſam ſuo ſpiritui intellexit, adeò quòd omnis dolor & gemitus ex tunc ipſi fuit in gaudium & lætitiam commutatus.

Fuit quoque patiens valde & gaudens in tribulationibus, quas ex defectu victûs & veſtitûs tunc temporis ipſa cum ſororibus plurimis ſuſtinebat, in quibus ſemper Deo gratias referebat. Sanè nunquam in vita ſua pro cibo & potu aut lecto ſeu procuratione tenui, cùm eſſet ſana vel infirma, extitit queruloſa. Cibos verò in menſa ſibi oblatos nunquam mutavit, nec alios requiſivit, etiam cùm guſtare de appoſitis non valebat, utpote valde aliter in ſæculo educata, & aliàs ſemper debilis & infirma erat. Nempe obſervabat diligentiſſimè ut non delinqueret in lingua ſua, ſemper de Deo vel cum Deo loquens, raroque aliàs loquebatur. Verbum autem otioſum vel nocivum, vel adulationis & fictio-

fictionis ſeu detractionis nunquam audivimus ex ipſius ore procedere, Deo teſte. Falſitatis quoque & mendacii verbum in ſæculo & in Religione nunquam ex ore ejus prodiit, ipsâ hoc ſecretiùs referente, cujus verbis credulitatem facilè adhibemus, cùm nimirum converſatio illius talis fuerit, quòd fidem dictis ejus non adhibere nefas eſſe procul dubio putaremus.

Porro legem ſilentii omni tempore diſtrictiſſimè conſervavit, etiam cùm febribus ſeu acutâ laborabat. A ſervitrice ſua de veſtibus ſive capitegiis, cùm deeſſent, ſibi requirere poſt completorium præcavebat, malens propter Deum defectum ferre etiam valde gravem, quàm diſtrictionem ſilentii uno tantùm verbo infringere tali hora.

Infra Miſſarum ſolemnia de Choro nunquam exivit vel ad horam, etiam corporali moleſtiâ plurimùm exigente, quibus etiam intereſſe multâ animi devotione continuè conſuevit. In divino quoque officio

officio nunquam in vita sua attædiata fuit ex quacunque morositate cantûs, nec etiam depressa somnolentia & torpore, nec aliàs in Choro sive in prædicatione dormivit. Tanto mentis fastigio divinis contemplationibus suspensa, atque in Deo adeò absorpta fuit, ut, cùm de Choro exivit, videns gramen, arbores, nec non Monasterii ædificia, miraretur ea, æstimans de novo omnia surrexisse.

Per claustrum quoque aliquando deambulans cœlum apertum videre promeruit, ubi tantum claritatis, luminis & gloriæ conspexit, quòd nulla lingua sufficiat explicare. Hæc quoque cùm communi operi insisteret, & filaret, cui devotâ semper curâ diligentissimè intendebat, tantâ aliquando divina consolationis dulcedine & gratiâ interiùs in anima delibuta est, quòd ejusdem cœlestis dulcoris & gratiæ exuberantia de interioribus animæ suæ ebulliens per digitorum ungues sibi effluere videbatur.

Hanc

Hanc etiam pane vitæ & intellectûs ſcilicet vivifico Sacramento, absque humano miniſterio divinitus ſibi transmiſſo, aliquoties ſenſibiliter cibare dignata eſt mira & immenſa largitas Creatoris. Ex hujus autem supercœleſtis perceptione Viatici mirabiliter illuſtrabatur, mente proficiens ſedula virtutum & gratiæ incrementis.

Præterea ſolius deſiderio Conditoris jugiter inardeſcebat, nec deſiderabile quicquam aliud ſibi fuit, niſi placere Deo ſemper, illius totis affectibus continuè inhærere. Sicque corpus ſuum deſpiciebat, ac præſentia univerſa, quemadmodum ſolet herba putrida jam contemni. Agebarur enim ſpiritu Dei. Liberum habens imperium carnis ſuæ, puram ſibi in omnibus conſcientiam ſtuduit conſervare. Hinc ergo magnas illi conſolationes ſpiritales ac multiplices Dominus faciebat ſive vigilando ſive dormiendo, ſeu mente excedendo, ipſi plura abdita & ſecreta de cœleſtibus ac futuris revelans, de quibus quæ-

quædam tantæ profunditatis excellentiæque esse fateor, quòd mentis meæ valde excedant intellectum, nec in libris propriæ experientiæ illa legi, quæ tamen suis locis perpaucis verbis minusque convenientibus, prout potero, per ordinem declarabo.

Huic quoque vigilanti & oranti defunctæ hujus Monasterii Sorores frequenter, etiam interdum clara luce visibiliter apparuerunt. Ex quibus quasdam inter cœlum terramque conspexit in sublimi instar solis claritatis mirabiliter refulgentes. Cùm autem contigit interdum signum dari ad Chorum ad Horas, seu alicubi eundum secundùm Ordinis instituta, relictis ibidem visis defunctis sororibus, ad locum, ad quem signum factum fuerat, illico properavit. Tanti siquidem fervoris & studii circa omnes Ordinis observantias extitit, quòd propter hujusmodi visionem, nec alias, revocari aliquando potuit ab executione strictissima Regulæ & constitutionum, nisi infirmitate depressa corporis valde gravi. Præterea

Præterea hæc Deo devota Soror, Reverendi fratris Rudolphi de Rhinfelda Domus Basiliensis Fratrum Prædicatorum, quondam strenui admodum in sæculo militis relicta, sicut præmisimus, cùm post ipsius obitum multùm pro ejus anima foret solicita, divinumque auxilium invocare precibus & lachrymis non cessaret, vidit eum in spiritu in locis pœnalibus deputatum , & ibidem flammis ignium involvi acriter & vexari. Quo viso extemplò ad se rediit graviter ingemiscens, totis compatiendo visceribus patienti. Cui vigilanti visibiliter apparuit prædictus Frater Rudolphus, eisdem similiter pœnis miserabiliter afflictus, quibus sibi per visum ante fuerat demonstratus. Qui nimis tristis, vultúque lugubri eam diutiùs intuens, quasi orationum suffragiis petiit suppliciter adjuvari, statimque ab ipsius oculis elapsus est. Unde se totam ad deprecandum tamdiu devotissimè contulit, quousque plenam liberationem illi obtinuit à Domino JESU Christo. Post

hæc apparuit iterum eidem visibiliter & stupenti dictus Frater Rudolphus cum multa luminis claritate, vultu hilaris, & specie gloriosus devotas gratias ei egit dicens, quòd per orationum suarum merita â pœnis fuerit liberatus. Et requisitus ab ea, quomodo sese haberet, respondit dicens: *Modò benè mecum agitur, quia de cætero benè valeo expendere dies meos.* Quod verbum dum non intelligeret, ipse sibi exposuit dicens: *Æternâ Dei visione, perpetuo intuitu absq; vicissitudinis obumbratione felix perfruar amodo & usq; in sempiternum.* Et his dictis disparuit.

Alio quoque tempore rapta fuit in spiritu per mentis excessum ductaque ab Angelo ad loca horroris & pœnarum, plena miseriis, clamoribus & ejulatibus miserorum, in quibus infinitam hominum multitudinem utriusque sexûs, pariterque diversorum Ordinum Religiosos conspexit, graviter præ nimia multitudine se invicem comprimentes in tantùm, quòd ad cumulum suæ

mise-

miſeriæ cruciatum inde permaximum ſufferebant. Hi omnes culpis ſuis exigentibus, tormentis ibidem addicti graviſſimis & diverſis, quorum numerus per momenta ſingula creſcebat, & decreſcebat propter recedentium inde multitudinem animarum, & illuc per mortis tranſitum continuè alternatim advenientium. Vidit quoque ibi perſonas quasdam, quas, dum in carne viverent, noverat, familiaresque habebat, quæ ſimiliter pœna horribili multo tempore acriter cruciatæ ſunt per diſtrictum Omnipotentis Dei judicium, qui nullum delictum, etiam minimum pro humana æſtimatione, tranſire patitur impunitum. E quibus quandam ibi cernebat, quæ veluti candens ferrum tota ex incendii ardore ignita effecta, de flammis conſurrexit, torvo duroque valde aſpectu hanc, quæ videbat, intuens impetum in eam facere conabatur. Ipſa mox ſignum crucis opponens fugavit eam, quæ ſtatim in ignium

flammas corruens, ſibi nocere amplius non valebat.

Plura quoque alia ibi vidit, quæ poſtmodum nulli voluit indicare. Cùm inde ad ſe ipſam reverteretur, audire protinus cœpit tumultum quaſi magni exercitûs, curſu celeri lætanter alicubi properantis. Ipſa verò feneſtram ſibi oppoſitam aperiens, vidit turbam magnam beatarum animarum â pœnis purgatoriis abſolutam, immenſo lumine coruſcantem, liberóque volatu per aëra ad regna cœleſtia cum gaudio inæſtimabili volantem. Vidit quoque has ſanctiſſimas animas binas & binas in aëre pariter tranſeuntes, alias præcedentes, alias autem ſubſequentes, quas innumera Angelorum agmina comitabantur cum honore & lætitia magna valde. Audiebatur præterea ibidem ſuavitas harmoniæ cœleſtis inaudita, & reſonabat undique gratiarum actio & vox laudis. Nempe harum ſanctarum animarum, cœlum petentium, felicitatis immenſitas & lætitiæ jucunditas gloriæque magnitudo

tudo tanta ac talis extitit, quòd eam nec ſenſu corporis æſtimare potuit, nec linguà explicare. Verumtamen intimæ devotionis affectu hujus glorioſæ viſionis, quam oculis corporeis videre promeruit, ulteriùs à corde ipſius deleri non potuit.

Denique circa auroram cujusdam diei ſopor Domini irruit ſuper eandem, tenuis quidem ſed divinâ gratiâ ſuavis. Videbatur ſiquidem ſibi, quòd piiſſima Dei Genitrix, Regina Cœli, Angelorum Domina, decore & gloria admirabili decorata, in domo laboricii * noſtri ſederet ſororum hujus Monaſterii, aliorumque hominum circumdata multitudine copioſa, ad quos benigniſſimè concionabatur, pia ſolicitudine ſingulorum neceſſitatibus intendens, dansque eis conſilia & auxilia opportuna. At verò ſoror, quæ hæc vidit, ſtans à longè propiùs accedere non præſumpſit. Cui ſanctiſſima

 Chriſti

* Laboricium *ſeu* Laborarium (*ùt alibi vocat*) *eſt domus vel officina, ubi Sanctimoniales opera communia perficiunt.*

Christi puerpera, ut veniret, manu innuit virginali. Quæ cum reverentia humiliter accedens, quæsivit dicens: *Piissima Domina, suntne dimissa mihi peccata mea?* Cui Virgo beata respondit dicens: *Filius meus remisit tibi peccata tua.* Quo jucundo nimis responso, per almam Dei Genitricem accepto, adeò gavisa est, quòd præ im̃ensitate lætitiæ se ipsam capere non valebat. Sicque à somno protinus excitatur, recordaturque, quòd pro indulgentia peccatorum filiæ suæ, sororis Sophiæ*, minimè petierat Virginem gloriosam. Inde vehementer doluit, conversumque est sibi ingens gaudium subitò in gemitum & mœrorem. Porrò pia Virgo MARIA non deseruit diutiùs desolatam, & in se sperantem dignata est citiùs consolari. Nam sequenti nocte eâdem horâ, qua priùs, apparens ei Virgo sanctissima super peccatorum filiæ suæ remissione, certam eam, ùt optavit, reddidit per soporem.

Magni-

* *De hac infra cap. 34.*

Magnificam reverà mirabilemque gratiam, paucis expertam, etiam perfectis, ùt opinamur, in medium proferemus, quam eidem sorori ob meritum sanctitatis suæ divina conferre largitas dignata est. Cùm quadam nocte ante sonitum horologii ad Matutinas in stratu suo vigilans sederet, divinæ miserationis benignissimum respectum adesse sibi continuò intellexit, qui repente omnem peccati scoriam in ejus anima excoxit & consumpsit illo igne salutari, quem ipse Dominus misit in terram, adeò ut nullæ humanæ corruptionis maculæ in ea, quæ animam aggravant, residerent: Econtra nimirum cordis sui secreta mundissima veluti cœlum serenissimum relucebant. Hæc in illa hora propriâ experientiâ evidentiùs scire promeruit, ac feliciter experiri. Cogitatio verò repentè menti ipsius incidit, scire profectò desiderans, qualem statum gloriæ ejus anima esset exuta corpore receptura, cui tanta inerat munditia in præsenti. Cumque hæc tractaret, subitò facta

eſt in exceſſu mentis, atque divino lumine adeò illuſtrata, quòd anima illa beata absque materiali forma ſe ipſam in ſuo ſimplici eſſe revelata facie ſpiritualiter promeruit contemplari, cernens quoque ſe in ſublimi à corpore elevatam, quod infra ſe etiam poſitum proſpiciens, ſuum eſſe corpus nihilominus recognovit. Semetipſam autem claritate incomparabili præfulgidam gaudens inſpexit, tantisque meritorum dignitatibus adeò glorioſam, quòd hæc meditari, ſive fari nullus ſufficeret mortalium, ſicut poſtmodum ſecretiùs referebat. Agnovit quoque in eodem raptu per divinam inſpirationem, eandem ſe gloriæ dignitatem perpetuò adepturam, qua in viſione cœlica fruebatur. Finita verò viſione illa feliciſſima ad ſe ipſam revertitur exultans gaudio ineffabili in cunctis bonis mirabilibusque Domini in ſe factis divinitus & oſtenſis.

Satagebat deinceps corpus ſuum poſſidere in ſanctificationem, contendens cum omni libertate ſpiritûs tan-

tantam animæ ſuæ munditiam, à Deo ſibi miſericorditer indultam, conſervare perpetuò illibatam. Denique prædictæ nimis glorioſæ viſionis gratiam cum præcedenti animæ purgatione ab omni rubigine vitiorum, ſimilique raptu, quemadmodum præmiſimus, iterum ſibi contulit altera vice mira pietas Salvatoris. Verumtamen anima illius in raptu iterato ampliore gloria & decore incomparabiliter radiavit ex multorum meritorum præmiis interim acquiſitis per bonorum operum & virtutum continua incrementa.

Cæterùm in orationibus ſuis tanta divinæ gratiæ affluentia ſæpius perfundebatur & illuminabatur in anima, incaluitque affectio ita, quòd conſcientiæ ſuæ animæque ſecreta præter illas duas priores viſiones ab omni prorſus macula contagionis expurgata, nitida & ſerena, perſenſit & liquidò intellexit, ex quo nimirum peccata ſua clementer ſibi dimiſſa ac deleta à facie piiſſimi Domini Salvatoris nullatenus dubitavit. Præ-

terea orante ea aliquando post Matutinas in sabbato sancto ante Dominicam Palmarum, repente quasi in ictu oculi in momento facta est vox paternæ pietatis: insonans suavissimè in auribus cordis ancillæ suæ dixit: *Ecce ego sum terminus tuus.* Quid autem hoc verbum tantæ dignationis importaret, ille, qui loquebatur in corde ipsius, continuò inspiravit ei dicens: Ego ipse omnem vitam, intentionemque cordis tui sic ad me converti, solidavique in me ipso in perpetuum, conformémque meæ voluntati adeò te feci, quòd mox peracto cursu vitæ tuæ ad me, qui *sum tuus terminus* æternus, absque retardationis obstaculo pervenies, mihique immediatè & æternaliter unieris. Profectò nullatenus dubitandum est, quin & ipse benignus Dominus & fidelis in omnibus verbis suis, eam juxta promissionem suam veridicam continuò ad se assumpserit, cùm decessit, quæ firmiter illi adhæsit, & non recessit retrò cor suum, nec declinavit à semitis justitiæ

& per-

& perfectionis, quàm diu vixit, ſicut liquidò cunctis, ſanctam ejus in Domino converſationem intuentibus, apparebat.

Tempore Prioratûs ſui eadem Soror beata in perturbatione quadam ſpirituali quandoque poſita fuit & timore propter cujusdam Converſi noſtri exceſſum, quem inprimis aliquantulum remiſſiùs reſtrinxerat, negligentiúsque correxerat, quàm cenſura fortè juſtitiæ exigebat. Hinc ergò periculum ſibi graviter pertimeſcens, & fratrem, niſi citiùs reſipiſceret, in anima periturum. Quapropter in Vigilia glorioſæ Nativitatis Domini tota devotione converſa eſt ad deprecandum pro eo Dominum, ut illum de præcipitio illius ruinæ clementer eripere dignaretur, ſibique piè culpam hujus negligentiæ relaxaret. Tunc ſubitò facto ſpiritu Domini ſuper eam venit in mentis exceſſum, & ad contemplandum intellectualibus oculis ſummæ veritatis arcanum mirâ dignationis gratià altiſſimè elevata eſt, ubi æterna illa

bona & immensa cœlestium gaudiorum, quæ electis suis Deus reservavit in præmium sempiternum, in corruptibili vita prælibare quodammodo & prægustare, brevi quidem horâ ac parvâ morâ, promeretur. Porro cœlestium secretorum conscia jam effecta, & post istam supercœlestem visionem de incomprehensibili Divinitate beatis oculis videre meruit in eodem raptu in humanitate sua divinissima eundem Dominum Majestatis. Cernebat namque illum speciosum formâ præ filiis hominum Dominum JESUM Christum tanquam infantulum tenerrimum & pulcherrimum, recenter jam natum, coram se positum vagientem, cujus vultus incomparabiliter erat amabilis & decorus, corporis verò lineamenta & membrorum compositio supra humanæ naturæ formam venustate & pulchritudine radiabant. Huic dulcissimo Parvulo ardentissimo devotionis affectu adhæsit ipsa, quàm diu licebat, nec illius desideratissimi conspectus dulcedine poterat

rat ſatiari. Hauſit quoque ex illius beatiſſimi Parvuli conſortio & conſpectu immenſam divinæ conſolationis dulcedinem & gratiarum abundantiam magnam valde. Certificata etiam per divinam revelationem in eadem viſione de ſalute æterna ſuperiùs memorati fratris Converſi, pro quo ſolicitè & devotè Domino ſupplicârat, quem in gratia Dei, ſanctæque Religionis propoſito perſeveraturum & ſalvandum in ſpiritu prævidit, certiſſiméque deinceps tenuit, nullatenus de ſalute illius dubitans, etiamſi ipſum poſtea lethale crimen admittere conſpexiſſet, ſicut ipſa, quibus voluit, ſecretiùs referebat. Credidit quoque ex tunc firmiter Dominum JESUM Chriſtum in humanitate ſua ſanctiſſima, quam propter nos gerebat in hoc Mundo, talem in forma & pulchritudine per omnia extitiſſe, qualem eum in illa extaſi beatis oculis tunc conſpexit.

Præterea in Orationibus ſuis fervidis ac devotis aliquando præveniens faciem Domini in confeſſionibus

bus & obſecrationibus pro peccatis ſuis, repente ſpiritu divino mira in ipſius anima operante ſenſit quandam mentis cum Deo ſalutari ſuo dulciſſimam unionem. Et hanc gratiam maximè ponderavit. Porrò hujus feliciſſimæ unionis memoria ex tunc menti illius ſuaviſſimè ſic inhæſit, ut poſt multos annos, cùm eandem gratiam, in quantum poſſibile fuit, familiariſſimis ſuis referret, præ nimio pietatis affectu etiam tunc non poſſet à lachrymis abſtinere.

Cæterùm quædam Conventûs noſtri Soror magnæ Religionis, perfectionisque, nomine Rinlindis*, in primordio converſionis ſuæ ad hanc beatam ſororem frequenter venire conſueverat, petens, ut pro ſua ſuorumque ſalute Dominum exoraret. Quæ dum devotis precibus pro illa ſorore, ut petierat, inſtanter divinam clementiam imploraret, ſubitò benignus Dominus JESUS exaudivit lachrymas ejus, revelans ipſi, ean-

* De hac vide c. 40.

eandem & omnes liberos ipſius, pariter cum marito ſuo, viro tam generis quàm mentis nobilitate conſpicuo, hæredes regni cœleſtis futuros poſt præſentis miſeriæ incolatum. Denique converſionem Neptis ſuæ, nomine Eligentæ, ad Prædicatorum Ordinem in noſtro Monaſterio devotis precibus à Domino impetravit: Cujus ingreſſum, cùm necdum ad ſanctarum ſororum foret recepta Collegium, longè antè ſimiliter prævidit in ſpiritu atque prædixit, quod ſequens probavit effectus. Intravit enim poſtmodum ſanctum locum hujus Monaſterii, in quo vitam laudabilem duxit, & in brevi feliciter conſummavit. Quam in hora mortis ſuæ, cùm jam ultimum traheret ſpiritum, clauſis oculis repente exhilarata facie in riſum valde intimum prorumpere per horam aliquantulam nos omnes, quæ affuimus, cum gaudio conſpeximus. Sicque anima illa beata gaudens & exultans corporeis vinculis abſoluta eſt, im̃ortalis vitæ gaudia æternaliter perceptura.

Por-

Porrò benignus Dominus JESUS quædam de meritis virtutum felicis Sororis Adelheidis revelare dignatus eſt cuidam valde religioſæ devotæque Sorori Monaſterii hujus dicens: *Humilitas ipſius profunda atque vera exaltat eam ſemper in conſpectu meo: Patientia verò ejus firma ac conſtans multiplicat eam valde in præmiis meritorum: Charitas autem illius erga Deum perfecta fundat eam in gratia Dei & radicat, nec adverſitate aliqua commovebitur in æternum.* Adjecit iterum Dominus præconium laudis hujus dilectricis ſuæ ampliùs eidem, cui ſupradicta revelaverat, manifeſtare. Videbat namque illam beatam viſibiliter oculis corporeis intus & exteriùs totam luminoſam, & reſplenduerunt cordis illius intima tanquam Cryſtallus perlucida, mundiſſima prorſus ab omni macula. Et facta eſt vox de cœlo intonans in aure videntis hæc: *Talis eſt dilecta mea, nec mentis ipſius puritas poterit vitiorum maculis obfuſcari.* Quapropter totius perturbationis commotio-

motionisque causa, quam contra hanc beatam mente conceperat, ab ipsius animo continuò submota est.

Denique orantem quodam tempore eandem Dei famulam circumfulsit lux de cœlo ineffabilis, irradians in mentem ejus vehementer infudit illi spiritalis consolationis & gratiæ dulcedinem immensam.

Licet autem beatissima illa Soror, de qua loquor, omnia peccata sua, tam quoad pœnam quàm quoad culpam benignissimâ Domini indulgentiâ jam dudum dimissa sibi sciret ipso Domino revelante: tamen quadam vice in fervore devotionis zelo justitiæ nimiùm accensa, contra omnes iniquitates suas severissimè insurrexit, & expetivit incredibili cordis constantiâ de illis à Domino ultionem, obsecrando, ut ipse in eam vindicando, quod deliquit, non parceret, imò juxta judicii sui æquitatem, quod meruit, sibi redderet in præsenti. Statuerat tunc in sereno cordis semetipsam contra faciem suam profunda consideratione, in-

tuens vias ſuas pravas, quibus Dominum aliquando irritaverat: diſplicuit ſibi in illis vehementer atque in hunc modum ſe ream exclamando & vindictam de peccatis ſuis exigendo diutiſſimè ad modum duorum pugilum, contra ſe concertantium validiſſimè cum Domino luctabatur. Tandem benignus & miſericors Dominus, qui delicta diligentium ſe vehementer non requirit, inſpirando ei oſtendit, quòd de exceſſibus ſuis jam olim à facie ſua deletis, ulteriùs ultionem expetere non deberet.

Cæterùm tandem in optima converſatione vitam ſuam conſummans obdormivit in pace, videbitque perpetuò revelata facie in gloria majeſtatis Deum Deorum in Syon.

CAP.

CAP. XXIV.

De beata Sorore Gertrude, dicta de Herckenheim, dulcis memoriæ.

DIlecta Deo & bonorum memoriâ digna Soror Gertrudis cognomento de Herckenheim, illiterata quidem & laica Soror fuit, prærogativâ tamen sanctitatis, qua plurimùm excellebat, quasi gemma pretiosa in Congregatione sanctarum Sororum singulariter radiavit, repleta suavitate virtutum valde. Germana quoque fuit felicis Sororis Herburgis, cujus beatæ superiùs * fecimus mentionem, eaque fide & devotione præcipua non inferior. Perfuderat enim eam Deus, cui placita erat vita illius, donis charismatum abundanter. Hinc multas consolationes & frequentes faciebat Dominus in abscondito, revelans ipsi de secretis & cœlestibus ma- *Cap. 22.

gna valde. De quibus quædam, perpauca tamen, admodum gloriosa ad ædificationem legentium in hoc opusculo intendimus literarum tradere monumentis.

Quadam die extra portam Monasterii, ùt moris sibi fuit, ad hauriendam aquam egressa est: qua hausta statim in claustrum regredi festinavit. Huic revertenti apparuit Dominus JESUS Christus in specie leprosi, qui miserabiliter saucius videbatur & ulceribus plenus dicens illi: *Vis mihi dare in nomine Domini de aqua hydriæ tuæ bibere?* Quæ respondens dixit ei: *In nomine Domini Dei nostri accipias nunc & bibas.* Qui statim ut bibit, ab oculis ejus sublatus est. Quo viso vehementer obstupuit. Verùm Spiritus Dei revelans mysteria, dixit in corde videntis hæc: *Verè Dominus JESUS Christus est iste, cui potum de hydria dedisti.* Quæ continuò dulcedine & devotione ineffabili repleta accepit hydriam animo lætabunda & ad Monasterium rediens festinanter convo-

cavit

cavit Sorores universas, quibus & totius visionis seriem per ordinem ennarravit, exhortansque eas dixit: *Eja charissimæ Sorores, bibite nunc ex hac aqua omnes, quoniam Dominus JESUS Christus in veritate de aqua istius hydriæ bibere dignatus est.* Quibus auditis Sorores certatim accurrentes biberunt omnes aquam cum devotione magna & lætitia benedictam.

Adjecit iterum Dominus hanc sibi dilectam famulam miræ dignationis suæ gratiâ magnificè consolari. Nempe quodam tempore ad portam Monasterii ex injuncto sibi officio properavit. Quam aperiens protinus conspexit parvulum pulcherrimum supra modum speciosum & decorum solum in januis stantem. Quem intuens diligenter, ejusque pulchritudinem admirans plurimùm delectabatur, æstimans, quòd tantillus puer verba adhuc aliqua depromere non valeret. Alludens tamen ipsi requisivit dicens: *Amantissime parvule, unde es tu? Et*

quis est, aut quomodo vocatur pater tuus, & mater tua? Qui statim perfectis verbis respondens illi dixit: *Pater noster ipse est Pater meus, & Ave MARIA mater mea est.* Quibus dictis puer ille beatissimus ab oculis ejus continuò ablatus est, & ulteriùs non comparuit. Illa verò mox intellexit, parvulum illum divinissimum, qui sibi apparuit, & cujus vocem beatissimam audire meruit, esse Dominum JESUM Christum omnium Salvatorem. Hinc ergo jucunditate inæstimabili & exultatione repentè perfusa, tota in amorem illius, quem viderat, incanduit vehementer, & quasi tota extra se facta se ipsam continere ulteriùs non valens cœpit per omne Monasterium cursitando vociferari illa verba melliflua dulcissimi pueri, ac indesinenter dicere: *Pater noster est Pater meus, & Ave MARIA est mater mea.* Arctius enim sibi fuerant impressa ac dulciora animæ ipsius super mel & favum: ideo ab illis silere non poterat & cessare.

Dein-

Deinde magnificavit iterum benignus Dominus facere cum illa misericordiam visione mirabili & nimis gloriosa, visitans eam Oriens ex alto. Itaque tempore quodam in die celeberrimo Dominicæ Resurrectionis post Missarum solennia, devotione & Cantu præcipuo ritè celebrata, Sorores horâ debitâ ad prandium convenerunt, cum quibus beata illa Soror Gertrudis sedebat ad mensam in Refectorio lachrymis plena, revolvens in amaritudine animæ suæ Passionem Christi, & sepulturam sacratissimam pridie celebratam. Cumque tristis & mœrens ex piæ devotionis compassionisque affectu sine cibo & potu aliquamdiu consedisset, subitò apparuit ei visibiliter benignus Dominus JESUS Christus, verè mitis & humilis corde, in specie juvenis quasi triginta annorum, pulcherrimi nimiumque decori, stans in medio refectorii coram illa, & vultu placidissimo radiantibusque oculis eam intuens dixit: *Quare in die Resurrectionis meæ & lætitiæ tristis*

es atq; ploras? Ego enim à morte verè hodie resurrexi, & non solus resurrexi, sed tu hodie quoq; resurrexisti mecum æternaliter in gloria victura.

Viso itaque Domino, qui omnes Angelos adimplet lætitia, gavisa est gaudio magno valde, atque ipsius Domini eloquio ineffabiliter suavi, recreata & mirabiliter consolata,
Genes. 32. quòd meritò exclamare potuit: *Vidi Dominum facie ad faciem, & salva facta est anima mea.* Sicque tota in jubilum rapta, & quasi extra se facta nesciebat in arcto temporis, quid agere deberet. Volebat namque in medium prosilire, & apprehendere pedes dulcissimi Salvatoris, & retinebat eam pudor & reverentia Conventûs Sororum, ne velut insaniens reputaretur. Liquefiebat autem cor ejus pietate in semetipsa etiam præ immensa dulcedine amoris illius, quem intuebatur. Proinde visio illa cœlestis ab oculis illius continuò subtracta est. Ipsa autem præ immensitate lætitiæ & ardore pii desiderii mente deficiens cecidit, inde in Infirmi-

firmitorium delata, ibique jacuit aliquamdiu languens.

Præterea in feſtò Purificationis Virginis glorioſæ, dum Miſſarum ſolemnia in Choro valde devotè & ſolemniter â Sororibus peragerentur, vidit quoque corporeis oculis ſenſibiliter illam Puerperam piiſſimam, Virginem MARIAM â parte altaris conſiſtentem, vultu & habitu incomparabiliter ſplendidam & decoram. Proindc Virgo illa ſublimis inde progrediens per gradus presbyterii deſcendit, portans in ulnis ſuis benedictum fructum ventris ſui, prolem magnifici germinis: gradum ibi pauculùm fixit, miſericordes oculos ſuos ad Sorores convertens, quas benignisſimè reſpexit. Deinde utrumque Chorum Virgo Benedicta decentiſſimè perambulavit, tenens virgineis manibus ſuis parvulum ſuum dulciſſimum JESŬM Chriſtum, quem cuilibet Sorori obtulit mira dignationis gratià & favore. Ipſe vero Puer beatiſſimus, delectabilis & nimiùm gratioſus extenſis brachiis ſingulas

Sorores & universas dulci amplexu sibi tenerrimè adstrinxit, manu quoque sua sanctissima illas benedicens. Dumque benigna Mater Dei ad quandam Sororem venisset, quasi faciem avertendo velociter pertransivit, nec illi filium suum regalem exhibuit ad amplexum. Ex qua re manifestè dabatur intelligi, illi scilicet Sorori devotæ, quæ hæc videre meruit, prædictam Sororem, quam B. Virgo pertransivit, aliquo præoccupari delicto, quod non deleverat puræ Confessionis contritionisque remedio salutari, sicut postmodum signis apertis deprehendit. Verumtamen apparitio illa cœlestis tamdiu duravit, donec Virgo beatissima cum parvulo suo Unigenito, Domino JESU Christo, utrumque Chorum piissimè, quemadmodum præmisimus, perlustravit.

Hæc Soror, de qua loquimur, in orationibus suis valde fervidis & devotis, & præcipuè quando Horas Canonicas persolvebat, vidit sensibiliter flammam ignis veluti Solis radios

dios frequentiſſimè de ore ipſius egredientem, usque in cœlum conſcendere.

Præterea quadamdie cœnæ Domini cum cæterisSororibus ſolita devotione.acceſſit reverenter ad participationem Dominici Sacramenti ſecundùm diei feſti conſuetudinem. Quo percepto benignus Dominus omnem devotionis gratiam illi ſubtraxit, piâ ſuâ haud dubiè diſpenſatione, ut ipſius deſiderium amplius provocaret ad quærendum gratiam & miſericordiam ferventiùs ab ipſo Deo ſalutari ſuo. Cumque divinæ conſolationis dulcedinem, ùt conſueverat, minimè experiretur, cœpit hoc peccatis ſuis & negligentiis graviter imputare, ſe ipſam plangens lachrymis gemitibusque innumeris. Tandem converſa ad Dominum oravit dicens: *Benigniſſime Domine, redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ne memor ſis iniquitatum mearum, ſed oblivioni perpetuæ illas tradas. Oſtendere mihi quoq; digneris, obſecro Domine Deus, utrum ego indignè hodie*

die susceperim vivificum Sacramentum similiter sicut Judas quondam discipulus tuus, â te reprobatus, cujus non es memor amplius, & ipse de manu tua repulsus est. Cumque hæc verba amarissimis tota perfusa lachrymis indesinenter repeteret, pius Dominus misericordiâ motus super illam, nec ulteriùs continere valens inexhausta pietatis suæ viscera, locutus est sensibiliter in aure dilectricis suæ dicens: *Non accepisti me hodie sicut Judas, inimicus meus, nec etiam tantùm, ùt cæteri amici mei, sed sicut intimi mei & gratissimi.* Sanè ad hanc vocem Domini dulciorem super mel & favum inæstimabili gaudio & lætitiâ repleta tantam divinæ gratiæ affluentiam sibi infusam persensit, quantam antè nunquam fuerat experta.

Eadem Soror Gertrudis ad iracundiam aliquando concitata, unam de Sororibus plus debitò amaris invectionibus molestavit. Statim verò in se rediens & agnoscens culpam suam redarguit semetipsam valde, pro-

prosternens se coram altari in Choro amarissimè flere cœpit, oransque ita ad Dominum dixit: *Benignissime Domine JESU Christe, justum & dignum est, quòd vindices in me iracundiæ meæ vitium, & non parcas: hoc tamen solummodo doleo & deplango, quòd ego infelix post tot tantaq; beneficia miserationum tuarum, quæ in me multipliciter explêsti, velut his ingrata, per impatientiam meam irritavi iram tuam, & malum coram te feci.* Cumque his similibusque verbis semetipsam graviter accusando affligeret & humiliaret coram Domino nimis, audivit corporeis auribus Dominum desuper clara voce dicentem sibi: *Cessent jam oculi tui â fletu: quare mœrore consumeris? Ad primas enim orationis tuæ lachrymas remisi tibi peccatum tuum.* Quo audito surrexit de terra ineffabiliter consolata, benedicens in lætitia cordis sui nomen Domini benedictum.

Verùm hæc, quæ de ista felici Sorore protulimus & sub testificatione veritatis protestamur, comperimus

mus â Sororibus fide dignis, quæ ab ore hujus felicis Sororis hæc omnia, & multò plura didicerunt, quæ tamen causâ brevitatis ad præsens sub silentio volumus præterire. Cæterum hæc beata Soror Gertrudis post plurima laudabilis vitæ suæ insignia, vocante Domino, obdormivit in pace, meruitque introduci cum prudentibus Virginibus ad agni nuptias æternales.

CAP. XXV.

De Sorore Adelheide de Apiaco bonæ Memoriæ.

VEnerabilis & beata Soror Adelheidis, cognomento de Apiaco *, felicis memoriæ, â puerilibus annis religiosè & sanctè in nostro Monasterio conversata, strenuè fideliterque Domino usque ad ultimum vitæ suæ senium deservivit, strictam & arduam vitam gerens. Cas-

* *Vulgò* Effrich / *pago Alsatiæ.*

Carnem ſuam afflixit jugiter multis vigiliarum atque abſtinentiarum laboribus, cæterisque bonis operibus ac diſciplinis. Catenam quoque ferream ad carnem ſuper nudo per tredecim annos continuos portavit pro nomine Salvatoris.

Erat ei etiam conſuetudo creberrima vigilandi & orandi, modò usque ad Matutinum, modò verò poſt Matutinas usque ad horam diei primam, in orationibus ſuis, multùm devotis, pervigil ſæpiſſimè pernoctavit. Porro trecenta millia *Pater noſter* devotiſſimè oravit toto affectu, venerando illas horas ſanctiſſimas & momenta, quibus Dominus JESUS in hac mortali vita noſtrî pro amore degere, laboréſque multiplices & ærumnas ſuſtinere dignatus eſt. Hanc orationem difficilem & prægrandem ante obitûs ſui infirmitatem breviter conſummârat.

Petivit quoque à Domino multo tempore ardentique deſiderio, ut ſibi aliquo certo ſigno oſtendere dignaretur horam illam ſacratiſſimam,

qua

qua pro nobis de aula uteri virginalis prodire voluit in hunc Mundum. Cumque quodam tempore in Vigilia Nativitatis Domini post Completorium devotione non modicâ foret in precibus fatigata, tandem lectum intravit caput reclinans paululùm ad quiescendum. Sicque inter soporem & vigiliam eâ constitutâ, subitò advenit quidam, quem Angelum suum esse pòst non dubitavit, pulsans ad lectum illius tam fortiter, quòd ad sonitum illum perfectè evigilavit. Quæ expergefacta mox audivit vocem tanquam in sublimi dicentem sibi: *Surge velociter, ecce jam instat hora beatissima, in qua Dominus universitatis pro hominibus nasci voluit, homo factus.* His auditis continuò de stratu suo festinanter surrexit, procidens devotè gratias retulit Domino Redemptori, & sacras illas Vigilias noctis, pariterque diurnum officium tantæ solennitatis in suavitate & pinguedine spiritûs peregit alacriter & devotè. Notavit quoque diligenter horam illam bene-

benedictam, sibi divinitùs præmonstratam, quam deinceps annuatim solicité observabat præveniendo eam sacris vigiliis & orationibus indefessis.

Fuit etiam beata hæc Soror ferè super omnes homines, quos unquam vidimus, cauta solicitaque erga custodiam linguæ suæ, ut non delinqueret in ea, præcavens diligentissimè, ne Sorores aliquando exacerbaret verbo incomposito & indecenti, sed potiùs ipsa læsa semper tacuit, offensaque responsum nullum dedit. Silentium quoque strictè & devotè conservans locis & temporibus interdictis.

Sanè in officiis Monasterii plurimis & diversis multùm & utiliter laboravit, plures libros & præcipuè ad divinum in Choro officium pertinentes valde eleganter conscripsit. Denique cùm in extremis laboraret, requisita à Sororibus ibidem præsentibus, utrum consolationem aliquam à Domino accepisset, protinus respondit dicens: Piissima Virgo MARIA nunc ad me intravit, & cum ea

Sanctorum frequentia gloriosa, in pugna mortis dulciter consolans me, plurimùm confortavit. Quapropter piè confidimus & speramus nullatenus dubitando, quin benigna Mater Dei illam secum clementer protinus assumpserit ad regna cœlestia, propter quam ad terram descendere dignata est.

CAP. XXVI.

De Sorore sanctæ memoriæ Agnete, Wallaria cognomento.

PIæ recordationis Soror Agnes, dicta Wallaria, in Monasterio hujus sanctæ Congregationis usque ad obitum suum, religiosè valde ac laudabiliter conversata est, satagens quotidie semetipsam exhibere hostiam viventem, sanctam, Deo placentem. Ordinem suum, in quantùm potuit, devotè & sedulò conservavit, corpori suo supra modum rigida atque dura.

Hæc

Hæc adhuc in ſæculo maritata magni fervoris & devotionis ad Deum fuit, eleemoſynis cæterisque devotè inſiſtens operibus pietatis. Quæ cùm rebus & divitiis competenter abundaret, incidit aliquando Deo permittente in manus quorundam Nobilium & potentum, qui eam in bonis ſuis plurimùm moleſtabant, inferentes ei damnum nimis grave. Verùm his ita geſtis tempus non multò poſt inſtabat, quo percipere debuit Altaris vivifica Sacramenta. Itaque interrogata à Confeſſario ſuo, utrum priùs ex corde remitteret his, qui ſe læſerant, dicente eo, quoniam aliter dare ſibi minimè præſumeret ſacroſanctum corpus Chriſti, tunc illa repente cum multa animi libertate reſpondens ait: *Si omnia Mundi hujus regna ditioni meæ ſubjacerent, illis libentiùs renuntiarem, quàm unius momenti ſpatio carere vellem dulciſſimo Deo meo. Idcirco toto nunc ex corde ignoſco & remitto eisdem, quod in me deliquerunt.* Quibus dictis tantam talemque ſibi vim intulit

remittendo, quòd ſanguis mox de ipſius ore & naribus exilivit, Conſario ſuo præſente & vidente.

Quoniam hæc devota Dei famula omnia Mundi proſpera & adverſa deſpiciens pro nihilo reputavit, ut Chriſtum ſolum lucrifaceret, ideo gaudium & conſolationem Sancti Spiritus multiplicem accipere meruit in præſenti & gloriam in futuro. Huic quoque jam in Monaſterio exiſtenti donum valde mirificum & glorioſum contulit immenſa pietas Conditoris, quod præterire ſilentio congruum non putamus. Siquidem in nocte feſtivitatis ſacratiſſimæ Nativitatis Domini, infra Matutinarum Miſſarumque ſolennia tunc pariter celebranda, retrò Chorum ſe collocârat, utpote debilis & infirma, nec valens cantantibus coæquari. Cumque interim orationibus ardentiſſimæ devotionis vacaret, ſubitò beatis oculis viſibiliter videre meruit Dominum Sabaoth, in quem deſiderant Angeli proſpicere, in ſpecie infantis tenerrimi nimiumque decori, qui ſibi

ſibi fuerat divinitùs præſentatus. Quem jucunditate & lætitia ineffabili intuens, & cognoſcens ſuum eſſe & omnium Salvatorem, anima ipſius tota liquefacta eſt præ immenſa dulcedine, & amore illius dulciſſimi Parvuli, eum ſibi totis adſtringere affectibus deſiderans, & tamen Sanctum Sanctorum manibus contingere non præſumpſit. Erat quoque infans ille feliciſſimus aſpectu delectabilis, & ineffabiliter gratioſus, nitens toto corpore candore niveo, ſed rubedine quadam præ nimia teneritudine aliquantulùm circumfuſus veluti infantulus recenter jam natus. Verumtamen viſio hæc admirabilis & jucunda citiùs finita eſt: ſed conceptæ devotionis mira ſuavitas deinceps in corde illius finiri non potuit. Cæterùm eandem viſionem triduo, antequam de corpore migraret, patefecit cuidam devotæ ac fide dignæ Sorori, quæ mihi illam, quemadmodum ſimplicibus verbis expreſſi, per ordinem enarravit. Obiit autem beata hæc Soror feliciter, ſicut & ſanctè

ſanctè vixerat, aſſumpta ad regna cœleſtia à Domino JESU Chriſto, quem toto dilexit corde & pura mente.

CAP. XXVII.

De Sorore divæ memoriæ Gertrude de Bruck.

FElicis Sororis Gertrudis' de Bruck * religioſam & ſanctam in Domino converſationem cum gaudio recordamur, quæ magnæ ſanctitatis ſpecimen in vita ſua Sororibus exhibuit univerſis, virtutibus moribusque optimis adornata. Fuit namque miræ manſuetudinis & pietatis, profundæque humilitatis, ſe ipſam in omnibus deſpiciens & humilians pro nomine Salvatoris. Didicerat revera per Sancti Spiritûs magiſterium eſſe mitis & humilis corde.

Huic

* Bruck *oppidulum Argoia in Helvetia.*

Huic jucundum valde & omni acceptione dignum miraculum, accidit, Domino mirabiliter operante. Stabat namque quodam tempore in Choro ante imaginem Virginis gloriosæ, precibus & lachrymis immensis eandem Virginem piissimam devotissimè implorans, ut ipsa sibi delictorum suorum veniam & salutem animæ suæ clementer dignaretur â Filio suo dulcissimo impetrare. Cumque in fervore hujus orationis valde suspensa foret, invocando nunc nomen Domini JESU Christi, nunc verò matrem misericordiæ affectuosissimè interpellando, repentè corporeis oculis visibiliter conspexit, quòd imago pueri DEUS, in gremio Virginis matris sedentis, manum suam elevando sibi porrexit, dicens clara voce admodumque suavi: *Accipe fidem meam in testimonium certitudinis, quòd â me & Matre mea dilecta nunquam separaberis in æternum, eroq; propitius peccatis tuis, neq; illorum amplius recordabor.*

Sanè ad hanc promissionem Domini gratissimam & jucundam repleta lætitia & exultatione ineffabili supponens manum suam continuò manui imaginis prædictæ eam in fidem gaudens suscepit. Tunc subitò remansit in manu sua eadem manus pueri, quadam vi divina â corpore separata. In argumentum autem veritatis manus postmodum nulla potuit arte dictæ imagini restaurari, licèt sæpius fuerit attentatum. Sicque sancta illa imago* manu divinitus privata usque hodie in Monasterio reservatur.

Eadem Soror alio in tempore, divino in Choro assistens Officio devotâ nimis mente cœpit revolvere Passionem Christi sacratissimam, erga quam magno devotionis ardore continuò accensa piissimè movebatur. Cumque venisset hora, qua Sacerdos immolat Patri hostiam salutarem, subitò

* *Hanc testatur se vidisse Conr. Zittardus (qui obiit Anno 1606.) in Chron. suo Germ. fol. 143.*

ſubitò audire cœpit ſenſibiliter diriſſimos illos fortiſſimoſque malleorum ictus, quos Dominus JESUS, Mundi Gloria, pro nobis in cruce clavis crudeliter perforatus ſuſtinuit. Multa quoque alia paſſionum Chriſti genera veneranda fuerunt ſibi miraculosè in illo temporis articulo demonſtrata, tanquam in præſenti Chriſtum cerneret patientem. Hinc ergo immenſis doloribus ex pio compaſſionis affectu nimiùm ſauciata, completo Officio divino mox de Choro properavit egredi, & ſecretum intrare locum, ut ibidem ejulatu, & clamoribus, ſuiſque internis doloribus aliquatenus ſatisfacere poſſet. Cùm igitur ad oſtium Chori veniſſet, ſtatim in ipſo egreſſu præ doloribus mente deficiens valde graviter ſupra petram corruit exanimis. Inde in Infirmariam veluti mortua delata diebus plurimis ægrotavit. Hæc omnia ſupradicta poſtea viribus receptis ſibique reddita Prioriſſæ tunc temporis ſecretè per ordinem patefecit.

Vidit etiam aliquando quarundam Sororum devotarum vultus mirabiliter coruſcantes ſplendoribus radioſis, ex quo intellexit easdem Sorores beatas magni fore meriti apud Deum.

Tandem hæc ſancta Soror pretioſam reſoluta in mortem pervenit juxta promiſſionem Domini fidelem ad requiem & pacem, quæ exſuperat omnem ſenſum & in hæreditate Domini morabitur in æternum. Per omnia benedictus Deus. Amen.

CAP. XXVIII.

De Sorore felicis memoriæ Adelheide de Torolzheim.

FUit quædam Soror nomine Adelheidis, nuncupata de Torolzheim * venerabilis vitæ, & parentibus orta nobilibus & hone-ſtis,

* Torolzheim *vicus Alſatiæ propè Molshemium.*

ſtis, quæ puerilibus annis innocenter excurſis, conſervavit Dei munere virginalem pudicitiam perpetuò illibatam. Hæc cùm eſſet ſeptem vel octo annorum, vidit presbyterum quendam ſuperpelliceo & ſtola indutum, corpus Domini noſtri JESU Chriſti ad infirmum in pyxide deferentem, quem ſequebatur multitudo hominum copioſa, cum quibus ipſa venit, & adſtitit proxima ſacerdoti. Cumque presbyter ad infirmum ſediſſet, aperuiſſetque pyxidem, prædicta puella curioſiùs introſpiciens vidit in ea puerum parvulum nimiùm formoſum ſedentem, amictum ſacerdotalibus ornamentis, cujus capilli capitis criſpi erant, colore aureo reſplendentes. Quem mox ut vidit, ejulatu & clamore valido implevit totam domum, parvulum beatiſſimum illum, quem intuebatur, habere deſiderans vehementer. Tandem pyxidem cum puero violenter auferre de Sacerdotis manibus nitebatur. Quam Sacerdos prohibens repulit â ſe. Sed

ipſa

ipſa nihilominus â clamore & fletibus non ceſſabat, donec vidit, quòd idem presbyter accepit de pyxide ſpecioſum eundem parvulum, & in os depoſuit ægrotantis, ſicque illum amplius videre non potuit. Ejulabat tamen poſtmodum aliquamdiu inconſolabiliter & plorabat. Porrò viſionem prædictam ipſa, poſtquam Monaſterium intravit, referre ſolita erat.

Denique quædam noſtri Monaſterii Soror audivit nocte in ſomnis vocem tanquam de excelſo dicentem ſibi de eadem puella ſuperiùs memorata: *Hæc puella, quæ in craſtino ad vos intrabit aſſumens habitum Sororum, eſt procul dubio ab æterno vas prævisum & electum, vas honoris & cæleſtis gratiæ.* Sicque Monaſterium die craſtina ingreſſa â primævo ſuæ juventutis flore Domino devotè usque ad obitum ſuum in Ordine deſervivit. Cui etiam contulerat Dominus vocem cantandi nobilem & ſuavem, & injunctum ſibi fuit incipiendi in Choro officium multis annis,

annis, quod & valde benè ſcivit & ſolicitè exequebatur.

Accidit præterea, ut videret quadam vice viſionem ſatis admirabilem, quam propter devotionis fervorem illius, qui manifeſtè in ea apparuit, referre congruum æſtimavi. Cùm quodam die feſto poſt primum ſignum ad matutinum de dormitorio in Chorum properaret deſcendere, vidit continuò ipſis gradibus, per quos eam deſcendere oportebat, diabolum in ſpecie porci prægrandis conſiſtere, qui dorſum & latera confricabat fortiter ad aſſeres & perticam propter fulcimentum inibi conſtitutos. Verùm ex altera parte, ſcilicet in immis, Sororem nuper defunctam ſtare ſimiliter conſpexit. Sanè ad hanc viſionem terribilem nimiùm ſtupefacta, quid in tali neceſſitatis articulo ageret, ignorabat. Non enim aliam viam compendioſiorem ad Chorum veniendi habuit. Tandem verò fidei conſtantia & devotionis vicit formidinem & timorem, tranſiénsque per illorum medium

dium venit ad Chorum nimiùm pavens & tremens, perſtititque in defectione plurima, vixque in fine ſolennium illarum Matutinarum viribus aliquantulùm reſumptis potuit reſpirare.

Multis infirmitatum incommodis & diverſis febribus diuturnis, annis plurimis graviter cruciata, flagellum pii Patris, miſericorditer ab ipſo ſibi inflictum, patienter portare ſtuduit & devotè. Quæ cùm in extremis laboraret, vidit, neſcio, quid terribile, ex quo tantum converſa ſubitò in ſtuporem fuit, quòd vultu ſuo mirabiliter immutato, oculi quaſi de propriis ſedibus evulſi, motu volubili horribiliter rotabantur, ſaltum quoque per caput lectuli, in quo jacebat, facere nitebatur, ſed prohibita eſt à Sororibus circumſtantibus, eam retinentibus violenter. Deinde paululùm ad ſe rediens & requiſita à Sororibus, utrum aliquam ſibi feciſſet conſolationem Dominus, protinus exhilarata facie ipſis innuit, dicens, ſe benigniſſimè à Domino conſo-

consolatam. Sicque morte interveniente vita caruit & languore, migrans ad Dominum JESUM Christum, qui eam sibi in sponsam elegerat sempiternam.

CAP. XXIX.

De duabus aliis Sororibus, videlicet Elizabeth de Junckholtz, pariterque Gertrude de Girsperg**, devotis valde & cum omni reverentia nominandis.*

PRæterea duæ sanctæ Sorores ac bonorum memoria dignæ in nostro quondam Monasterio extiterunt, vita & religione conspicuæ valde, probitatis exempla & virtutum non mediocriter relinquentes Sororibus universis: quarum una dicebatur Elizabeth de Junckholtz, hujus sanctæ Congregationis Supprio-

* Junckholtz *vicus Alsatiæ cum arce.*

** Girsperg *arx in Turgoja propè Diessenhofen & Stain.*

priorissa: Altera verò Gertrudis de Girsperg vocata, tenens etiam officium aliquanto tempore Prioratûs. Hæc sanè fuit supra modum Deo devota, fervens quoque & strenua in omni observantia regulari, & gratia charismatum plurimùm eminebat, magnas profectò cœlestes consolationes à Domino accipiens in secretis, cui placita erat procul dubio vita ipsius. Quæ cùm interdum divinæ illuminationis gratiam minùs solitô se habere conspexit, doluit vehementer, intransque statim in Capitulum seu locum quemlibet secretum, corpus suum tam diu hostiliter virgis durissimis verberavit, donec miserante Domino tantam divinæ gratiæ affluentiam præcordiis suis illabi subitò persensit, quòd interiora utriusque hominis sui ab uberibus divinæ consolationis suavissimè in tantum delibuta essent ac perfusa, quòd ulteriùs ferre seu capere non valebat.

Hujus fratribus carnalibus, rebus & sæculi dignitate valde præditis, ex offensione Domini Regis Romanorum

rum de caſtris propriis olim expulſis, univerſaque eorum ſubſtantiâ ablatâ, quam poteſtas etiam publica diu poſtmodum uſurpavit, ſancta hæc Soror, germana ipſorum, mox ad ſolitum orationis ſuæ confugium cucurrit, proſternens ſe devotè ante altare, benedicens Dominum, eò quòd circa fratres ſuos factum fuerat, ſicut ipſi Domino placuit, Hymnum *Te Deum laudamus* ex integro tunc orans, quamvis fratrum ſuorum damnum atque Caſtri exterminium ægerrimè ſuſtineret. Sic, ſic ipſa verè beata Soror orationibus piis & devotis ad Deum, humilium conſolatorem, recurrere conſuevit in proſperis & adverſis. Cui benignus Dominus JESUS ante viginti fermè annos, quàm de corpore diſceſſit, diem & tempus ſui tranſitus revelare dignatus eſt. Quod poſtmodum verax probavit eventus. Nam viginti annorum ſpatio interim evoluto eodem die & tempore, quo obitus ſuus ſibi fuerat revelatus, migravit ad Dominum

minum JESUM Christum omnium Salvatorem.

Venerabilis autem & laude digna Soror Elisabeth de Junckholtz, cujus superiùs fecimus mentionem, magnæ puritatis & Religionis extitit, rigidam admodum arduamque vitam gerens, licèt in sæculo delicata nimiùm foret, utpote nobilis valde, & abundans divitiis plurimis & honore. Ordinis quoque instituta & Regulæ districtè usque ad obitum suum observare studuit, sequens Conventum in omnibus & ubique. Quæ extrema laborans ægritudine retulit sororibus, ibidem congregatis, verbum bonum, atque memoria dignum dicens: *Ego per viginti annorum spatia, quibus Domino in Ordine deservivi, ita vixi, quasi quotidie essem de sæculo migratura, dirigens cursum vitæ meæ ad suæ voluntatis beneplacitum, nec reprehendit me conscientia mea in verbo & in facto.* Ipsa quoque prædixit Confessario suo & Sororibus, se post triduum fore ad Dominum ituram, quod & fa-

& factum est. Nam tribus diebus hominem exuit, mortemque perdidit, & vitam veraciter apprehendit.

CAP. XXX.

De felici Sorore bonæ memoriæ nomine Giselhilde.

ERat inter primitivas sanctas hujus Monasterii Sorores quædam miræ simplicitatis & innocentiæ Soror, Giselhildis nomine, quæ per humilitatis & obedientiæ iter incedens sine querela velut agna mansuetissima in medio Sororum conversabatur. Carnis quoque spurcitias ab utero matris suæ usque ad diem mortis magno Dei munere, impolluto calle adeò transivit, quòd incentiva passionum carnalium in vita sua minimè fuit experta secundùm testimonium suorum omnium Confessariorum. Ipsa namque ante obitum suum, quibus voluit, firmiter asserendo fatebatur, se ab omni ten-

tatione carnis per Dei gratiam cunctis diebus vitæ suæ ita liberam extitisse, quòd nec una quidem vice turpi aliqua cogitatione in anima pulsata fuerit, quam imaginari atque confingere se nescire, etiamsi vellet, constanter affirmavit. Verùm sorores, quibus talia referebat, plurimùm admirantes beatam illam dixerunt ob tantam illius munditiæ puritatem. Ipsa autem tam excellens Dei gratiæ donum continuò ad humilitatis sibi retorsit meritum dicens: *Nòsse debetis in veritate, quoniam ex virtute Castitatis meæ non procedit, quòd ego ignoro de turpibus cogitare, sed est potiùs quædam animi mei stoliditas.*

Siquidem in ipsius pectore mundissimo ab infantia Sancto Spiritui dedicato, requievit idem Spiritus universæ consolationis, replevit animam illius splendoribus, inebriavit eam nectare suavissimæ contemplationis. Ideoque nihil aliud sibi sapuit in loco peregrinationis suæ, nisi memorari misericordiæ Dei solius, illique totis affectibus inhærere. Nec mirum.

mirum. Gustato enim Spiritu desipit omnis caro.

Præterea sedebat in Laborerio quodam tempore ad laborem, & tanta mentis dulcedine, spiritûs suavitate ac cordis jubilo subitò perfundebatur, quòd se ipsam continere non potuit, sed prorumpens apertè in vocem exultationis & lætitiæ dixit: *O quàm benè est mihi modò cum Deo salutari meo! Videor enim jam in Paradiso Dei esse, conjuncta cælesti agmini Angelorum.* Sic benignus Dominus, qui non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia, de torrente voluptatis suæ ebriam illam valde fecesat ac potârat. Requisita ergo postmodum à Sororibus, utrum cor suum interdum in orationibus suis à se evagando ad cogitationes inutiles laberetur, eis ita respondit: *Ego in memoria suavitatis divinæ adeò semper afficior, illuminor ac delector, quòd illâ nunquam satiari potui in vita. Idcirco ad vacandum cogitationibus vanis otiosisq; tempus minimè mihi restat, nec etiam menti meæ, nisi rarissimè, ap-*

propinquant, quas de facili abigere prævaleo per gratiam Salvatoris.

Habuit quoque inceſſanter ſtudium orandi ſingulis diebus, dicens per multos annos Pſalterium per totum, etiam cum officiorum occupationibus plurimis & diverſis, in quibus ſe amabilem ac benignam exhibuit Sororibus univerſis. Denique appropinquante die mortis ſuæ poſita in agonia & ſudore lethali, cùm jam ultimum traheret ſpiritum, ſororibus ibidem præſentibus & inſpicicientibus continuò, exhilarata facie ridere intimè cœpit dicens: *O quantis dolorum aculeis nunc fatigor, & quàm benè & optimè etiam modò mihi eſt, habens bonam ſpem, magnamq; fiduciam de Domini pietate, quòd mox hujus gravi carnis ſarcinâ depoſitâ ad ipſum ſine dilatione pervenire debeam!* Sicque beata anima illa corpore reſolvitur, videbitque in ſempiternum bona Domini in terra viventium, quæ ſolicitè quæſivit in præſenti, ardentique animo concupivit.

CAP.

CAP. XXXI.

De felice Sorore Anna de Wineck prædulcis memoriæ.

DIlecta Deo & Venerabilis Soror Anna, dicta de Wineck, cujus memoria in benedictione est, nobilis erat genere valde, sed fide virtutibusque multò præclarior, â cunabulis divinitus inspirata, sanctitate & gratiâ plena. Hæc nondum â nutricis diligentia segregata, sæpe deprehensa est lectum dimittere, & in orationibus pernoctare. Subinde ad primam diei horam de lecto surgens, associata nunc parentibus, nunc sola, concita ad Ecclesiam properabat, ubi tamdiu in orationibus perstitit, multis genuflexionibus prostrationibusq; corpus suum affligens, donec mente sæpius defecit, corruitque velut exanimis super pavimentum. Hujus mater, quæ illam præ omnibus liberis suis arctiùs dilexit, retinere

eam manè in lecto nitebatur, occludens cubiculi ostium & fenestras, in quo jacuit, diligenter obturavit, ne lumen diei deforis subintraret, & ita tali arte vix retenta, in cubiculo diutiùs pausaret.

Nempe in ætate puellari operibus pietatis devotè insistens, pauperibus, cæcis atque claudis, quos in platea obvios habuit, cum gaudio occurrens, deduxit illos per manus, quò volebant. In his humanitatis & humilitatis obsequiis præcipuè delectabatur, ludos fugiens puerorum, cæteraque vitia, quibus illa ætas implicari solet, solicitè declinavit. Quam benignus Dominus, antequam aliquid mundanum ejus illaberetur animo, de vanitatibus sæculi extraxit, & in viridarium suum, sanctum scilicet Monasterium sub Tilia, manu sua piissima transplantavit, ubi inter albescentia suaviterque ibidem fragrantia lilia, tanquam flos rosarum in diebus vernis mirabiliter effulsit, odorem depromens suavitatis.

Mona-

Monaſterium mox ut ingreſſa fuit, in primævo ætatis ſuæ flore perfectionis viam arripuit. De virtute in virtutem mira celeritate progrediens, tantâ chariſmatum eminentia emicuit, ut univerſæ Sorores affectu vehementer gratularentur. Sicut enim lucerna ſplendens ſuper candelabrum ſanctum, ita in congregatione ſanctarum Sororum ſingulariter radiavit exemplis eximiæ ſanctitatis. Habebat ſanè mirabilem gratiam tam apud Deum quàm apud Sorores omnes, quam mirabantur valde & intuebantur vultum ejus tanquam vultum Angeli ſtantis inter illas. Repleta namque fuit conſolatione divina, abundans gaudio, ſemper hilaris, fervens ſpiritu, die ac nocte in lege Dei meditans, crebrò in cœlum ſuſpiciens, puras manus in oratione levans, ſolicita nimis conſcientiæ ſuæ obſervatrix.

Ad omnia vitæ hujus ſancta exercitia non ſolùm ambulavit, ſed & cucurrit, ut labores jejunii, vigiliarum Ordinisque obſervantiæ leves

ipſi atque dulces forent, & universa denique vitæ hujus auſteritas ſibi refrigerium videbatur. Totis affectibus dilexit Deum, qui fecit illam, laudans ipſum de omni corde ſuo in proſperis & adverſis. Nempe ſuavitate morum conſpicua fuit valde, nec alicujus Sororis animum verbo aut facto aliquando exaſperavit, ſed omnibus extitit obſequioſa benevola ac benigna, oculisque omnium gratioſa.

In ſublevandis infirmarum debiliumque Sororum neceſſitatibus compatiens & miſericors erat nimis, quibus pia ſolicitudine ſtudioque indefeſſo jugiter intendebat. Nec modò eis ſedulò ſerviebat, ſed ægrotantium immunditias putredinesque ita dignanter & diligenter propriis manibus attrectabat, ut Chriſti fovere vulnera putaretur. Et verè ſic erat, quia quidquid uni ex minimis ſuis exhibitum fuerit, hoc ſibi reputat eſſe factum Matth. 25.

De quibus tres Sorores infirmas, quas ſub cura ſpeciali ſolicitudineque ſuſce-

susceperat, proferamus in exemplum. Quarum una caduco morbo miserabiliter ab infantia laborabat (cujus vultum, ejusdem morbi violentia horribiliter deformaverat) sensu menteque privata. Cui hæc Dei famula devotè semper usque ad ejus obitum deservivit, sordes & immunditias infirmitatis ipsius manu propria contrectans diligentissimè abluebat. Quam etiam in ipsa hora, quando idem morbus eam arripuit, spumantem & ejulantem in sinum suum reclinavit, materno affectu eam fovens, donec dolore cessante sui compos efficeretur. Verùm post mortem hujus ægrotæ fatebatur secretiùs, quibus voluit, dicens: *Nunquam petii aliquid â Domino JESU Christo in habitaculo prædictæ infirmæ Sororis, quod non continuò assequerer juxta votum.*

Alteri quoque infirmæ Sorori, quæ præ nimia senectute mentis rationem similiter amiserat, piâ curâ, quàm diu vixit, & solicitudine ministravit. In cujus transitu audire meruit

ruit corporeis auribus voces Angelorum ſuavi melodiâ in æthere perſonantium, & ipſius defunctæ Sororis animam ad beatitudinis requiem cum gaudio deferentium.

Tertia verò ægrotans Soror, cui etiam, quàm diu vixit, devotè ſervivit, fuit hydropica. Venter ipſius horribiliter intumuerat, jacens paralytica multis annis. Huic cùm hæc ſancta Soror, de qua loquimur, propter Deum ſedulò miniſtraret, accidit ipſo Domino permittente, quòd eadem paralytica (quamvis & ipſa procul dubio ſancta foret) ad tantam deveniret impatientiam præ acerbitate diutinæ infirmitatis; ut nullum ſibi ejusdem ſervitricis ſuæ obſequium complaceret. Nec aliquid poterat ei pacificè loqui, ſed convitiis eam ſæpiſſimè objurgabat. Cumque talia opprobria ſibi ab ipſa illata diu patientiſſimè ſuſtinuiſſet, timens tandem, quòd illa languida Soror per impatientiam ſuam Deum graviter offenderet, accepit licentiam â Prioriſſa, & dans locum iræ receſ-

ſit

ſit ab ea. Moxque ut Sororem illam deſeruit ægrotantem, ſenſit protinus ſibi ſubtrahi & auferri omnem cœleſtis dulcoris & gratiæ abundantiam, qua ante ad omne opus bonum promptiſſima reddebatur, & ad tantam gratiæ inopiam devenit, quòd vix aliquid boni absque gravi tædio facere prævaleret. Quod ubi advertit, ultrà quàm credi poteſt, obſtupuit, anxiè cum maxima cordis amaritudine intra ſe quærens cauſam tanti mali. Cumque nullius peccati conſcia ſibi foret, inſpirante Deo cognovit, hæc ſe idcirco pati, quia infirmam illam Sororem reliquerat. Tunc feſtinanter recurrit ad Prioriſſam rogans, ut eandem ſibi infirmam Sororem iterum committere dignaretur. Quo facto ſtatim ut curam illius agere cœpit, repente ſolitâ gratiarum affluentiâ in animo illuſtrabatur, quam paulò ante amiſſam inconſolabiliter deplangebat.

Hujus igitur Sororis beatæ exemplo ſalubriter admonemur, ne curam

ram infirmantium , quam propter nomen Domini & obedientiam ſuſcepimus, ob amarius verbum deſeramus, & inde incurramus offenſam Domini, unde magnum poſſumus præmium promereri. Eadem Soror beata, Anna de Wineck deſideravit multo tempore & ardenter in quodam Hoſpitali infirmis propter Dominum perpetuò deſervire. Verùm quoniam corporaliter perficere illud non potuit, ſupplevit tamen piæ devotionis affectu, conſtruens in mente tria Hoſpitalia, in quibus tria genera hominum collegit, ſcilicet peccatores, qui ſunt in Mundo. Deinde illos, qui ex variis eventibus in mortis ſunt periculo conſtituti. Poſtremò defunctos, qui in pœnis purgatorii juſto Dei judicio cruciantur. His ita in ſpiritali mentis ædificio diligenter congregatis, cœpit eis orationum ſuarum ſuffragiis indeſinenter ſuccurrere ac ſubvenire, viſitans illos orationibus ardentiſſimæ devotionis primò, quando de nocte ad orationem ſurrexit.

Præ-

Præterea etiam habuit aliam mirabilem valde devotionis consuetudinem, gratam Deo procul dubio & acceptam. Intravit namque singulis annis, videlicet in die sancto Parasceves, chorum, & ibidem flexis genibus oravit ad Dominum in hunc modum: *O Domine Deus, Clementissime Pater, suscipe hodie de manu ancillæ tuæ sacrificium laudis, quòd tibi offert devotio mea, piisq; oculis illud respicere digneris. Offero enim tibi misericordissime & Serenissime Domine, qui bonorum meorum non indiges, siquid dignum ex tua gratia per istius anni spatium tibi deservivi in Ordinis observantiis, quotidianis orationibus sacrisq; meditationibus, & omne deniq;, quod ex piissima manuductione tua benè operata sum, rogans ex intimis meis, quòd quibuscunq; volueris, vivis aut defunctis, illud impertiri digneris, etiam me solâ inde exclusa, si hoc tuæ placuerit bonitati.* Hanc consuetudinem firmiter in vita sua tenuit, offerens Domino, ùt dictum est, bonorum operum suorum laborem

borem in holocauſtum gratuitum annuatim. Cumque totum, quod habuit de divinis operibus, in Gazophylacium Domini obtuliſſet, novo mentis deſiderio mirabiliter inardeſcens, cœpit manum mittere ad fortia, laborando ſtudio indefeſſo pro cœleſtium divitiarum opibus denuo comparandis, & priores labores, quos in divino deſudavit ſervitio, nec momenti alicujus reputavit. Sicque Soror illa beata ſpiritualis pulchritudinis ſtudium gerens profecit per vitæ ſanctæ exercitia in immenſum, theſaurizans ſibi in futuro theſauros ineffabilium præmiorum.

Præterea cilicium, quàm diu ſecretum eſſe potuit, ad carnem portavit, præcingens ſe quoque ſuper nudo fune magno, & etiam catena ferrea, ſub quibus carnibus corporis ſui inciſis undique & corroſis ſanguis ubertim de vulneribus emanavit. Singulis quoque noctibus accipiebat manu propria de quadam catena ferrea & interdum de corigiis nodoſis

ſis unam diſciplinam, quibus innocens corpus ſuum usque ad ſanguinis effuſionem crudeliter laceravit.

Denique in oratione ſua fervida & lachrymoſa ſæpe rugiebat â gemitu cordis ſui, nec ſe continere valuit, quin devotiſſima vox plangentis eminus audiretur. Sanè inter alias plurimas orationes, quas Domino ſincero corde quotidie offerebat, mille, ſæpius duo millia *Ave MARIA* ſingulis diebus devotiſſimè oravit, nulla die usque ad obitum ſuum prætermittens ad honorem virginis glorioſæ, cui piæ venerationis obſequium ſedulò exhibebat.

Fuit quoque miræ puritatis, & immunis prorſus â contagione peccati, quantùm humanæ fas eſt fragilitati, ab utero matris ſuæ usque ad diem mortis retinens innocentiam munditiamque hominis utriusque, nec alicujus lethalis criminis unquam ſenſit contagium, quemadmodum Confeſſarii ſui ipſi teſtimonium perhibebant. Unde cùm quadam die manè generalem Confeſſio-

nem facere decrevisset, videbatur sibi in nocte præcedente per somnium, quod vomitu laboraret, evomens tamen nihil aliud quàm lac pernitidum atque dulce. Itaque ex prædicto somnio liquidò potest considerari munditiæ illius puritas admiranda.

Huic quoque beatæ Sorori contulit mira pietas Conditoris donum mirificum & gloriosum valde. Stabat namque quodam tempore in oratione & repente ipse Deus omnis gratiæ effudit super eam tantam cœlestis gratiæ affluentiam, omnino sibi antea inexpertam, interiora animæ illius unctione suavissima perungens, quòd se totam suavitate sensit ineffabili delibutam. Et hæc revera non ad momentum fuit ipsi divinitus collata, sed duobus continuis annis & dimidio eòdem nectare supernæ dulcedinis & gratiæ jugiter recreari meruit ac renovari. His igitur supernis visitationibus jugiter tanto desiderio inhiabat, totaque absorpta in spiritu fuit, ita quòd omnis cor-

corporalis cura & refectio in fastidium sibi gravissimum vertebatur. Hujus tandem cœlestis gratiæ inspirationem subitò perdidit ex eo, quòd permodicum vini melliti seu musti, de torculari allati, potum quadam amica familiaritate, per quandam Sororem compulsa, absque necessitate sumere præsumpsit, &, ùt postmodum fatebatur, potus illius dulcedine etiam aliquantulùm illecta consensum præbuit. Verùm tamen prædictæ gratiæ suavitatem continuis precibus lachrymisque profusis ulteriùs minimè recuperare potuit. Itaque summâ vigilantiâ cavendum est his, quibus Dominus singularis gratiæ affluentiam gustumque supernæ dulcedinis indulserit in præsenti, ne continentiæ & parsimoniæ modum quomodolibet transgredi præsumant, ac per hoc donis sibi cœlestibus misericorditer indultis in posterum priventur.

Porrò Soror quædam nostri Monasterii rogavit ipsam multâ precum instantiâ, ut Dei misericordiam ob-

nixiùs interpellaret pro matre ipſius, quæ extrema jam unctione fuerat inuncta, quòd ipſe Dominus vitam ei dignaretur adhuc concedere, & ſalutem. Qua orante, vox divina corporeis auribus ejus inſonuit dicens: *Exaudita eſt deprecatio tua, adjiciamq́ue dies & annos ad vitam illius matronæ, pro qua poſtulas, videbitque filios filiorum ſuorum.* Quod ſequens poſtea probavit eventus. Nam viginti ferme annis poſtmodum ſupervixit, relinquens poſt ſe filios & nepotes.

Quamvis beata illa Soror in ſilentii obſervatione ſolicita fuerit nimis, nunquam transgrediens & infringens legem ſilentii in vita ſua, tamen cùm gratiam illuminantem, ſe minùs ſolitò habere conſpexit, ſtrictiſſimum ſibi ipſi ſilentium indixit, tanquam os ad loquendum, & aures ad audiendum non haberet, ſicque omnes corporis ſui ſenſus mortificavit, donec ad novam accendebatur gratiam, illuminabatur in anima, gratiarum ſtillicidiis largiſſimis perfundebatur:

ſic-

ſicque in ſilentio & ſpe poſuit fortitudinem & fiduciam ſuam. Ideoque à divina clementia citiſſimè obtinere meruit gratiam, quam quæſivit. Peracto demum laudabiliter curſu vitæ in pace in id ipſum obdormivit, ſtolam immortalitatis accipiens à Domino noſtro JESU Chriſto, cui eſt honor & gloria per infinita ſæculorum ſæcula. Amen.

CAP. XXXII.

De Sorore Tuda de Columbaria beatæ memoriæ.

FElicis recordationis Soror Tuda de Columbaria honeſtam & laude dignam vitam egit in ſæculo, honorata filiis, conſanguineis & amicis, poſſeſſionibusque abundans & divitiis copioſis. In ſenectute ſua divinitus inſpirata ſæculum deſerens ad Religionem ſub alas ſanctiſſimi Dominici in noſtro Monaſterio convolavit, in ſinceritate ſpiritûs die ac nocte infatigabiliter deſerviens

Domino Creatori. Cui Dominus multas revera & magnificas de cœlestibus consolationes & gratias in vita sua contulit admirandas, de quibus quædam, admodum pauca, ad devotionem legentium excitandam breviter intimabo, quemadmodum accepi narratione fidelissima Sororum, quæ hæc ab ipsa, dum vixit, secretiùs didicerunt.

Quadam nocte vigilanti & oranti in dormitorio apparuit illi visibiliter Dominus JESUS cum MARIA Matre sua, Virgine gloriosa, decore gloriæ ineffabiliter refulgentes. Quos ut vidit, subitò per Spiritum adesse agnovit Dominum Salvatorem, & ipsius Domini Matrem sanctissimam. Ad tantæ nimirum dignationis præsentiam continuò mirâ suavitatis dulcedine perfundebatur, illustrabatur in animo, totaque liquefacta est igne divini amoris, quem ipse Dominus in corde illius accenderat vehementer. Tum benignissimus Dominus, qui ipsi apparuit, increpatione mitissima pulsavit eam dicens: *Tu non*

ita

ita patienter & latanter portas crucem tuam, ſicut olim fecit Andreas diſcipulus meus dilectus, ſed potiùs remurmurando invita ſuffers illatas tibi moleſtias & adverſa. His dictis viſio illa cœleſtis continuò finita eſt, ſed magnitudo conceptæ devotionis in corde illius deinceps finiri non potuit. Nempe huic correptioni divinæ non ingrata, devotiſſimè ſemper gratias agens Deo, manſuetudinis ac patientiæ ſtudium ex tunc omni vigilantiâ gerebat.

Altera die ſequenti, cùm in contemplatione ardentiſſimæ devotionis valde ſuſpenſa ſtaret, ſonitum deambulantis audire cœpit, neminem tamen vidit. Unde inquirens ait: *Quis es tu?* Et facta eſt vox ad eam dicens: *Ego ſum idem ipſe, qui heſternæ noctis tempore apud te fuit apparens tibi.* Ipſa verò ex piiſſimi Conditoris præſentia continuò repleta eſt omni plenitudine ſpiritualium gratiarum, ex qua infuſam quoque ſibi copiosè perſenſit ſanctarum intelligentiam literarum, cujus ante omnino ignara

erat, nec ab homine aliquando literas didicerat. Mirifico autem hujus gratiæ dono per duorum continua annorum ſpatia potita eſt. Poſt hæc causâ verbi unius, incautè ab ea per arrogantiam prolati, mox eâdem gratiâ ſibi præſtitâ miſericorditer à Domino privata eſt, qui *ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Dixit namque quadam vice Sororibus valde dulciter colloquentibus de divina conſolatione & præcipuè de ſpeciali gratia, quam Dominus nuper cuidam Sorori contulerat, ita reſpondens: *Talis gratia etiam hominibus non multùm bonis aſſolet frequentiùs evenire.* Statim ut illud verbum ſolum de ore ſuo emiſit, ſpoliatam ſe ſenſit illo divino munere, quo perſpicaci intellectu usque ad illam horam ac dilucidò intellexit, quicquid in divino officio, ſeu in lectionibus menſæ quotidie legebatur. Sanè lux divinæ gratiæ, qua illam Deus mirabiliter illuſtrârat, ſicut præmiſimus, nunquam tamen defuit cordi ipſius.

Præ-

Præterea alio quodam tempore rapta fuit in exceſſum mentis, ac duce gratia videre meruit gaudia cœleſtia, adeò quidem mira & ineffabilia, quòd nullus ſermo ſufficeret enarrare: quibus in tantum delectabatur, totaque in Deum abſorpta eſt, quòd ſeipſam corpore exutam credidit, ac æternaliter fruituram fore illa felicitate & dulcedine, quam guſtabat. Tunc incidit illi repente cogitatio, quòd extremam unctionem minimè percepiſſet. Et dum hoc mente quaſi in puncto revolveret, continuò corruptibilis vitæ motibus & ſenſibus ſe vallatam ſentiens tantam beatitudinem nondum ad fruendum ſibi collatam, ſed ad excitandum in ſe cœleſte deſiderium prærogatam eſſe agnovit.

Orans quadam die devotiſſimè infra Miſſarum ſolennia pro filio ſuo naturali graviter ægrotante, vidit viſibiliter in ipſa hora, qua ſacerdos immolabat ſacroſanctam hoſtiam Patri, dictum filium ſuum, tanquam in ipſius præſentia eſſet poſitus, ſpi-

ritum exhalare. Tunc commota ſunt materna viſcera illius ſuper eum, & prorupit in clamorem & ejulatum immenſum, eò quòd tenerrimè diligebat eum. Sororibus verò accurrentibus, cauſamque tanti fletus ſciſcitantibus, reſpondit: *Noveritis filium meum jam hâc horâ de corpore migrâſſe.* Quibus contradicentibus illa conſtanter affirmabat, quòd viderit oculis ſuis. Miſerunt autem nuntium in civitatem, ut perquireret rei veritatem. Qui veniens invenit eum eâdem horâ, ùt illa prædixerat, exſpirâſſe.

Fertur quoque orâſſe ad Dominum pro filio ſuo alio, qui in malo ſtatu fuit, vivens diu contra animæ ſuæ ſalutem, ut illum ipſe Dominus de præſenti eriperet vita, ſi ſciret ipſum perſeveraturum obſtinato animo in peccatis. Cujus preces miſericors Dominus illicò exaudire dignatus eſt. Mox enim, ut orationem finierat, febris peremptoria eundem filium ſuum arripuit, & in brevi de medio ſublatus eſt. Fuit enim procul

cul dubio ſancta ejus oratio magnæ efficaciæ & virtutis, per quam de facili à benignitate Domini impetrare valuit, quod petebat.

Cæterùm ſancta illa Soror demum vinculis corruptibilis vitæ abſoluta migravit ad Dominum, omnium Salvatorem, qui eſt benedictus in æternum & ultra.

CAP. XXXIII.

De B. Sorore Gertrude de Rhinfelda bonæ memoriæ.

VEnerabilis ac Deo dilecta Soror Gertrudis de Rhinfelda octennis à parentibus divino officio* mancipata, in Monaſterio ſub Tilia Ordinis B. Dominici, almi Confeſſoris, innocenter & religiosè degens, ſub regulari tramite ab infantia usque ad ſenectutem ſuam ſtrenuè & devotè Domino militavit. Literis quoque valde benè & competenter imbuta, ſcribendique tenens officium, multis annis libros Chori ad divi-

* *fortè:* ſervitio.

divinum officium pertinentes, & alios quàm plures magno ſtudio & eleganter nimis conſcripſit.

In his ergo cæterisque hujus Monaſterii neceſſariis, & præcipuè in literarum dictamine, in quo plurimùm excellebat, quàm diu vixit, ad communem utilitatem ſolicitè laborare non deſtitit. Cujus manus dextera, quâ etiam ſcribere ſolebat, inſtar claritatis Solis mirabiliter refulgens, demonſtrata divinitus eſt matri ſuæ carnali, Sorori iſtius Monaſterii valde devotæ, cujus ſuperiùs * fecimus mentionem. Quæ novitate miraculi hujus non modicùm ſtupefacta ex claritate cœlitus oſtenſæ ſibi manûs veraciter intellexit ejusdem filiæ ſuæ laborem, quo in ſcribendo ſedulò deſudavit, gratum multùm & acceptabilem Deo fore.

* *Cap. XXIII.*

Denique huic Sorori Beatæ Gertrudi, de qua loquimur, magnam conſolationis gratiam contulit quodam tempore immenſa benignitas Conditoris. Adveniente nempe aliquando feſtivitate ſacratiſſima Natalis

talis Domini, ipſa noctem illam ſanctiſſimam in Dei laudibus & orationibus ardentiſſimæ devotionis pervigilem ducebat. Matutinarum quoque ſolenniis aſſiſtebat, pſallens tota animi alacritate atque vigilantiâ ſacras illas vigilias peregit in pinguedine ſpiritûs & fervore. Inchoato verò Reſponſorio Miſſæ, in nocte illa ſecundùm morem celebrandæ, videre cœpit repente lectum pulcherrimum, in medio Chori poſitum, ornamentis optimis decoratum, in quo reſidebat ſingularis illa puerpera, & tanta venuſtate, tantaque claritate vultûs & habitûs radiabat, ut ex fulgore de ipſa procedente, totus Chorus mirabiliter coruſcaret. Fovebat quoque in gremio parvulum ſuum, benedictum fructum ventris ſui, pannis infantilibus involutum, qui ita corpore exiguus apparebat quaſi eâdem horâ nuperrimè eſſet natus. Igitur ad tam glorioſum ſpectaculum illa, quæ hæc beatis oculis ſuis videre meruit, mira ſuavitatis dulcedine & gratia continuò perfun-

perfundebatur, & tota in jubilum cordis rapta eſt. Porrò eadem apparitio tam diu duravit, quousque idem Reſponſorium moroſitate ſolitâ â ſancto conventu usque in finem valde ſolenniter cantabatur.

Eadem Soror ſcire plurimùm deſideravit, veritatem illius Verbi, quod B. Auguſtinus dicit, quòd omnia membra hominis poſt Reſurrectionem fulgebunt ſicut Sol in regno Dei, & ipſius laudes pariter reſonabunt. Cujus deſiderium benignus Dominus exaudivit. Nam cùm Antiphona illa: *Adeſt dies celebris*, in feſto ejusdem Sancti in Choro valde ſolenniter cantaretur, ſubitò in ſtupore & extaſi poſita veritatem illius verbi, quod dictum eſt, qualiterve implebitur in futuro, ſcire & intelligere veraciter meruit & experiri. Quo facto ſtatim ad ſe rediit, & certitudinem hujus Myſterii, quemadmodum acceperat, poſtmodum verbis expreſſis minimè potuit explicare.

Deinde oravit multo tempore valde

valde devotè pro quodam viro Religioſo, qui, ùt ipſa firmiter credidit, fuerat falsò de crimine accuſatus. Ex corde illi compatiens miſeratione ſuper eum plurimum movebatur. Cumque orationes plurimas, nimiumque profectò laborioſas ac difficiles pro illo diutiùs peregiſſet, acceſſit quadam die tempore Paſchæ retrò Altare, atque ibidem pro ipſius ſalute & liberatione de inſtanti infamia preces valde importunas ad Dominum fundere non ceſſavit. Tunc ſubitò audivit deſuper vocem terrificam inſtar quidem tonitrui magni terribiliter intonantem & dicentem: *Vis omnino: quòd exaudiaris?* Ad hanc vocem illa exterrita valde & compuncta comiſit omnem illam cauſam humiliter divinæ voluntati. Quo facto denuo audivit corporeis auribus vocem blande leniterque dicentem ſibi: Amodo certa eſto, quoniam ego orationes tuas & lachrymas exaudivi, & ille, pro quo poſtulas, ſalvabitur. His itaque divinis à Deo perceptis conſolationibus

nibus & responsis, ineffabili gaudio replebatur, immensas deinceps gratias divinæ referens bonitati.

Denique beata illa Soror ad ultimum, cursum vitæ suæ fine laudabili consummavit, hominem exuens mortem perdidit, & vitam invenit. Hæc quoque per annos ferme quindecim, priusquam discederet, tempus obitûs sui prædicere consuevit, videlicet quòd circa vindemiarum tempus in autumno foret de corpore migratura: sicque per idem tempus obiit, ùt prædixit.

CAP. XXXIV.

De felici Sorore Sophia de Rhinfelda.

NUnc inserere huic attentabimus operi Sororem dulcis memoriæ nomine Sophiam de Rhinfelda, quæ ab ipsis infantiæ rudimentis divinis obsequiis dedicata, & in sanctuario Domini, Monasterio sub Tilia locata, virtutum multâ

multâ gloriâ florens jugum Domini ſuave & onus ejus leve usque in finem vitæ ſuæ infatigabiliter portavit.

Miræ puritatis ac innocentiæ gratiâ pollebat, ab omni peccati contagione divino munere â pueritia usque ad obitum ſuum mundiſſima conſervata, nec lethalis criminis aliquando ſenſit contactum, ſecundùm ſuorum Confeſſariorum teſtimonium. Unde peccatum ſuum, quòd pejus graviusque cæteris æſtimavit, cuidam Sorori in hæc verba triſtis referebat dicens: *Concupivi aliquando in ſæculo, ſimplicitate tamen puerili, ornari aureis ornamentis, vocariq; ab omnibus Domina, quemadmodum puellæ nobiles, quando nuptui tradebantur.* Iſtam autem cogitationem ſolebat poſtea ſemper in generali confeſſione nimis dolenter & cum magna verecundia confiteri. Hæc idcirco dixerim, ut munditiæ ipſius innocentia ſingularis comprobetur, & Deus in fidelibus ſuis, quoniam bonus eſt, laudetur perpetuò & ametur.

Denique in obſervantiis Ordinis valde ſolicita extitit & devota, Conventum ſequens in omnibus, in Choro & in Refectorio, quamvis ipſa pulmentum de olere, quod ſolùm diebus illis Sororibus apponebatur, omnino guſtare non valeret, ſed ſiccum tantùm panem frequentiſſime edens, & illo humillimo & tranquillo animo contenta gratias egit Deo. Raró namque tunc temporis ova, rariusque piſces in Refectorio videbantur. Verùm tamen tantæ neceſſitatis ac penuriæ inopiam cum cæteris ſanctis Sororibus ipſa in primævo tempore propter ſpem, quam in Deum habebat, patientiſſimè ſuſferebat: Quod tamen valde laudabile in illa fuit, eò quòd nimis delicatè in ſæculo fuerat enutrita, nimirum de parentibus nata multùm locupletibus & generoſis, quorum felicem memoriam ſuperiùs * brevi ſermone expreſſimus & ſuccincto.

* *Cap. 23.*

Sanè inter cæteras animi ipſius virtutes, humilitatis atque obedientiæ gratiam in ea vidimus admirandam,

dam, ita quòd nec uno ſaltem verbo excuſationis ad obediendum difficilem unquam ſe exhibuerit, ſed absque contradictione voluntati in omnibus paruit imperantis.

Denique in ipſius obitu grande miraculum benignus Dominꝰ oſtendere dignatus eſt. Cùm enim in extremis jaceret, mortisque ſigna evidenter apparerent, corpuſculi ipſius reſolutionem imminere nuntiantia, legerunt ſolito more devotæ Sorores continuò lytaniam. Tunc ipſa, neſciò, quid ineffabile de ſuperna dulcedine, ad quam ſine fine fruendam in proximo admittenda erat, prægustare meruit. Qua guſtatà, tanquam muſto cœleſti inebrieta, protinus erupit in jubilum preconii cœleſtis, ſerenata facie quosdam hymnos & modulos delectabiles cantare cœpit per aliquanta horarum ſpatia de Deo ac Virgine glorioſa. Facta autem hac voce convenit multitudo Sororum videre cum grandi miraculo Sororem illam beatam in ipſo mortis acceſſu ſic tri-

pudiantem & psallentem, cui tandem potum aquæ refocillandi gratià offerebant. Quibus illa respondit: *Ego in præsenti vita de cætero non bibam, donec de fonte vitæ bibam æternaliter in futuro.* Ad ultimum verò, resolutionis ipsius hora jam jamque imminente, indesinenter modulatis vocibus *Amen* dicere non cessavit. Requisita ergo à Sororibus, cur id solùm toties repeteret, respondens ait: *Jam loqui non valeo, neq;, quàm diu vixero, psallere desinam, idcirco Amen sic repeto modulando, quatenus per hoc illud, quod mente de cœlestibus concepi, modo exprimere valeam aliquali.* Sicque lætabunda & psallens beatam animam exhalavit felici absorptione in abyssum æterni luminis sine fine perpetuò absorbenda. Quam post obitum suum infra diem tricesimum quædam devota Soror in lecto suo quadam nocte quiescens, & tamen benè vigilans, splendore immensi luminis circumdatam coram lecto suo propiùs assistere conspexit, vultum illius in eodem splen-

ſplendore per aliquantulam horam diligentiùs intuens & agnoſcens. Mox verò diſcedente lumine illa defuncta Soror ſimul diſparuit coram oculis hæc videntis.

CAP. XXXV.

De duabus Sororibus felicibus uterinis, ſcilicet Mechtilde & Agnete de Apiaco.

DUæ dilectæ Sorores, in quas Deus omnem plenitudinem contulit ſpiritualium gratiarum, videlicet Mechtildis & Agnes de Apiaco*, ejusdem loci vocabulum ambæ pariter ſortitæ, in primævo ætatis ſuæ flore venerunt ad Monaſterium hujus ſanctæ Congregationis, vitamque ibidem per omnia laudabilem peragentes, quaſi duo cœli luminaria floruerunt. Charitate quoque mutua animis ſuaviſſimè colligatæ, utpote quibus non ſolùm

* Apiacum, *vulgò* Effich / *pagus Alſatiæ.*

lùm natura originis, verùm etiam unanimitas Domino famulandi germanitatis affectum multò effecerat dulciorem. Erant enim in divinis exſequendis promptæ & alacres nimis, tantâ piæ ſolicitudinis inſtantiâ nocturnum in Choro officium & diurnum, quod moroſitate magna valde à Sororibus quotidie peragitur, frequentantes, quòd ſtupori & admirationi eſſe quidem poterant omnibus, vix verò imitationi. Finitis denique Matutinis & Completorio, per longiſſimum quotidianumque illius temporis ſpatium, quod conceditur Sororibus usque ad ſignum ſacris ad vacandum meditationibus & orationibus privatis, illæ interim in precibus lachrymisque devotis immobiliter perſeverantes, nullatenus de Choro ante ſignum propter hyemis algorem aſperrimum, ſeu æſtatis ardorem nimium diſceſſerunt. Similiter Dominicis diebus omnibus & feſtivis faciebant, ſine intermiſſione orantes, divinam miſericordiam devotiſſimè implorabant,

bant, nunc diutiſſimè ſtando, nunc genua flectendo, nunc verò in faciem ſe humiliter proſternendo. Exceptâ horâ refectionis, in oratorio jugiter commanebant. Unde & Chorus, cui nunquam deerant, quamdiu illis licuit, præcipua ipſarum devotione & præſentia veneranda videbatur optimè adornari. Gerebant procul dubio ſolicitudinem jugiter de cœleſtibus & æternis, præſentium rerum affectum penitus reſecantes, ſolo divini deſiderii calore conſtrictæ, & ideo in Dei laudibus poſitæ die ac nocte non poterant ſatiari. Nimirum agentes vitam Angelicam ſuper terram, veræ Religionis extiterunt in vita ſua ſpeculum & exemplar.

E quibus una, Mechtildis nomine, ab utero matris ſuæ corpore debilis & contracta duobus baculis ſuſtentata incedens, nulli tamen in obſervantiis diſtrictiſſimæ vitæ inferior fuit, obſervans integrè & perfectè in vita ſua omnia Ordinis inſtituta, ſequebatur Conventum in omnibus & ubique. Sanè incredibili vigilia-

rum & orationum labore ſupra modum & continuè afflixit debile corpus ſuum, pernoctando frequenter in orationibus, lachrymisque devotis. Ad Matutinum nihilominus ſtans devotè & alacriter pſallens vociferata eſt usque ad cœlum. Dederat namque ei Dominus vocem magnam nimiumque ſuavem, quam fideliter expendere curavit in ſervitio largitoris. Fuit quoque cantrix incipiens in Choro annis triginta & ultra ex injuncto ſibi officio, cui ſummâ vigilantiâ continuè intendebat, circuiens ſedulò utramque partem Chori, tam in nocturno officio, quàm in diurno, excitando ac ſolicitando Sorores non tam verbis, quàm exemplis, ut altè ſolenniterque canerent pſalmodiam. Cæterarum autem negligentias & defectus cautè prævenire ac ſupplere ipſa cura pervigili ſatagebat, ita quòd omnia in Choro dicenda ſeu cantanda valdè ordinatè & expeditè absque quolibet defectu tunc temporis perficiebantur. Unde Sorores univerſæ, quæ eam in carne viderant, adhuc

huc beatam ipſius memoriam dignis laudibus proſequuntur.

Tanti fervoris & devotionis extitit ad Deum, quòd ſæpiſſimè in orationibus ſuis rugiebat à gemitu cordis ſui, nec continere ſe poſſet, quin devotiſſima vox fletuum ipſius eminus audiretur. Erat enim oratio ejus fervida & lachrymoſa, ita quòd ſolùm binæ pupillæ oculorum ejus raró quieſcerent, ſed tanquam de gemino fonte lachrymæ erumpentes ferè ubique in orationibus ſuis ipſius faciem irrigarent. Idcirco caligaverunt oculi ejus à fletu in tantum, quòd in libris legere vix poterat. Denique certitudinem ſalutis ſuæ perpetuæ ante obitum ſuum accepit per reſponſum cujusdam hujus Monaſterii Sororis valde devotæ & ſanctæ, cui Dominus hoc revelare miſericorditer dignatus eſt.

Cæterùm cùm beata illa Soror Mechtildis in extremis laboraret,cum magna loquebatur confidentia dicens: *Ego luctam hanc mortis pœnamque purgatorii non timeo, vivere tamen,*

men, si Deus concesserit, desidero & exopto, ut passionem ejus sacratissimam lachrymarum compassione defleam ampliori, serviamque illi aliquantulùm diutiùs studio propensiori. O beatam Sororem, & in die obitùs sui benedictam, quæ mortis acerbitatem, dæmonumque crudelitatem non expavit, sed confidens de misericordia Dei ad mortem fiducialiter properavit!

Germana autem ipsius Soror Agnes, bonorum certè memoriâ digna, in officio bis extitit Supprioratûs, in quo quàm modestè & religiosè se habuerit multis annis laudabiliter, nimisque utiliter laborando, non facilè dixerim. Erat namque mansueta valde & matura in omnibus actibus suis, & omni denique morum elegantiâ & virtutum tam in naturalibus, quàm in gratuitis mirabiliter excellebat. Quæ quamvis miræ puritatis & innocentiæ à pueritia extiterit, nec mortalis peccati aliquando maculâ contaminata secundùm suorum testimonium Confessariorum,

rum, incidit tamen illi in primordio conversionis suæ quædam diffidentiæ impugnatio adeò gravis, quòd penè in desperationem lapsa, metuens æternis suppliciis ex occulto Dei judicio se post suum obitum deputandam. Igitur sub pondere hujus tentationis tota die contristata incedebat. Augebatur namque indies hujus molestissimi conflictûs angustia, nec invenit requiem. Intravit itaque quadam vice Chorum, & coram altari ad orationem se contulit, & quasi præsentem Dominum cerneret, cum multis lachrymis & singultibus ex immo cordis sui erumpentibus, taliter Dominum compellare cœpit dicens: *Benignissime Domine, qui contritorum non despicis gemitum, & mærentium non spernis affectum, qui miserias & necessitates miserorum non superficietenus, sed de ipsa radice miseriæ pensas, pie Domine, miserere mihi miseræ, succurre in angustia positæ, consolare mærentem, & plue mihi mitigationes in cor, ut ad spem veniæ & salutis valeam*

leam respirare. Si autem (quod absit à te mitissime Domine) in finem iratus reservare decrevisti mala mea, & oportebit me perditum iri, nunquam tamen avertam cor meum à charitate tua, nec minùs seu negligentiùs tibi serviam in æternum. Vix verba piæ devotionis compleverat, & ecce continuò se mirabiliter consolatam à Domino persensit: jamque multò firmiorem spem ac certitudinem de salute animæ suæ habuit, quàm priùs dubitaverat, ita deinceps firmiter confidens in Deo, quòd si unus solummodo homo esset salvandus in Mundo, hunc seipsam profectò fore minimè dubitaret.

Cæterùm de duabus istis Sororibus beatis, de quibus perpauca, & meritis ipsarum non condigna hucusque locuta sum, ulteriùs prosequi non intendo, quoniam intentio mea ad alia nunc festinat. Verùm tamen hæ sanctæ Sorores simul à pueritia in Monasterio conversatæ pari voto atque studio usque ad obitum suum Domino servierunt, inter quas Supprioriſſa

priorissa beata prior obiit, deinde paucis evolutis septimanis germana sua sanctissima vocante Domino in pace pariter obdormivit. Et sicut in vita sua valde germanitus dilexerunt se, ita & in morte quoque non sunt diutiùs separatæ.

CAP. XXXVI.

De beata Sorore Hedvvige de Laufenberg felicis memoria.

ERat inter primitivas hujus sanctæ Congregationis Sorores quædam magnæ sanctitatis ac Religionis Soror, nomine Hedwigis de Laufenberg *, cui Dominus in diebus suis fecit mirabilia magna valde, mittens illi consolationes divinas multiplices & frequentes, atque revelans ipsi sæpius vigilando sensibili visione seu mente excedendo profunda mysteria de cœlestibus & æternis,

* Laufenberga *oppidum Rauracorum ad Rhenum.*

nis, quorum quædam, tamen pauca, mihi nota sunt facta fideli quidem narratione venerabilium Sororum, quæ hæc ab ore illius, dum vixit, percipere meruerunt: plura verò ita diuturno silentio & oblivione deleta sunt, quòd illa scire minimè promerui. Quæ autem absque dubio & veraciter scire potui, breviter & simpliciter intimabo, ne res tam excellentes, tamque magnificæ similiter oblivioni tradantur. Credo enim firmiter & confido, illas ad ædificationem & profectum plurimis valituras, meque pro isto opere divinam assequi posse misericordiam, pariterque beatas illas Sorores, quarum dignam memoriam scripto tradere elaboro, propitias mihi fore apud communem judicem Dominum JESUM Christum. Cætera igitur felicium actuum hujus beatæ Sororis, de qua modò loquor, prætermittens, explicare tantùm debeo, quæ promisi.

Quodam sero post cœnam Sororibus minutionis tempore pariter con-

confabulantibus in communi, illa nuper habitu Soror induta etiam affuit. Sed audiens eas cogitare cœpit, quòd consolationem recreationis illius propter Dominum relinquere, Chorumque intrare deberet, quod & continuò fecit. Cumque ad orationem ibidem se contulisset, factâ continuò manu Domini super eam, venit in mentis excessum,& in quemdam locum plenum cœlestium gaudiorum pacemque æternitatis protinus introducta est, ubi ab ubertate Domûs Dei repente suavitate ac dulcedine inæstimabili tota perfusa, speculari ad horam promeruit summæ gloriam Majestatis. Vidit quoque in illo æternitatis statu animas beatorum, inter quos quosdam sibi, dum viverent, notos conspexit, & eos illic etiam recognovit, qui omnes claritatis gloriâ ineffabiliter refulgebant, læta Dei visione perpetuò perfruentes. Visione illa supercœlesti citiùs finita ad se rediens sibique reddita, exinde formavit sibi modum conversationis cujusdam cœlestis, & illi

illi veritati, illique æternitati, ad quam divinitùs ad horam aſſumpta fuerat, conformare ſe, in quantùm potuit, nitebatur: agens profectò vitam ſanctam deinceps & perfectam, facillimè poſtmodum caruit cunctis conſolationibus alienis.

Quæ multis infirmitatum moleſtiis in vita ſua attrita, usque ad exitum ſuum continuis & diverſis corporis incommodis laboravit, ſufferens tamen cum patientia magna valde manum Benigniſſimi Domini, qui percutit & medetur. Ad quam ægrotantem & in dormitorio ſeu infirmaria decumbentem cùm humani ſolatii auxilium non haberet, ſolebant defunctæ Sorores viſibiliter venire, eam placidè viſitantes, horas quoque Canonicas, cùm neceſſe fuit, ſimul cum illa pariter alta voce dixerunt, alternatim ſibi ad omnia reſpondentes.

Alio tempore, ſcilicet in inſigni die ſolennitatis Dominicæ Nativitatis, ſedens illa in domo Laborerii infra Matutinum in orationibus devotis

tis valde ſuſpenſa, ſubitò corporeis oculis viſibiliter conſpexit cœtum ſanctorum Patriarcharum, ex quorum germine Chriſtus Dominus ſecundùm carnem duxit originem, ſplendido cum lumine advenire, qui quodam novo & inæſtimabili gaudio tripudiantes, veluti eidem feſtivitati pariter congauderent, illam Sororem, quæ hæc vidit, hinc & inde circumdabant reverenter. Cumque læta illa viſione & præclarâ fuiſſet aliquamdiu plurimùm delectata, nonum ſolennium illarum Matutinarum reſponſorium Sorores inchoabant in Choro. Quo audito ſurrexit continuò, relinquens ibidem beatam illam ac jucundam Sanctorum, qui ſibi apparuerant, ſocietatem, ad chorum illico properavit mirabili devotionis dulcedine indeſinenter revolvens altitudinem conſilii divini ſuper ſalutem generis humani. At ubi intravit in Chorum, audivit Dominum clara ac ſenſibili voce dicentem ſibi: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo complacuit mihi.* Et

post pusillum iterum benignus Dominus loquitur secundò huic famulæ suæ dilectæ: *Aperi cor tuum & intellige, in quanto charitatis affectu Unigenitum meum charissimum incarnari constitui, misique Mundum redimere.* Facta autem hac voce Domini gratissima & dulciori super mel & favum in auribus corporeis hujus beatæ Sororis, repente per spiritum ipsius Domini extra se in extasim rapta fuit, & ad contemplandum intellectualibus oculis arcana consilia secretorum Dei, duce gratia in divinum lumen profundissimè introducta, in quo revelata facie brevi quidem hora contemplari meruit inæstimabili modo & omnino incognito inexpertis, in quanta charitate & dilectione Deus Pater Filium suum Unigenitum, factum hominem, misit in terras, similemque illum nobis per omnia fieri disposuit ab æterno. A divino quoque illo Consistorio iterum ad ipsam verè beatam Sororem mirabili dignationis gratiâ facta est paterna vox placidissimè dicens: *Sci-*

to

to & vide, quàm pronus & facilis sum ad ignoscendum homini omnia sua peccata in isto & propter istum Filium meum charissimum. Denique visio illa cœlestis nimiùm gloriosa citiùs finita est. Et quamvis brevis ac momentanea fuerit, tamen adeò manifesta & efficax extitit, quòd magnitudo intimæ devotionis, jucunditatis ac lætitiæ in corde videntis hæc ulteriùs deleri non potuit.

Præterea quadam die, dum divina in Choro Mysteria agerentur, eadem sancta Soror subitò mente excedens, extra se facta in illa hora, quâ sacerdos immolabat Deo Patri hostiam salutarem, vidit per interioris luminis radios profundissima mysteria individuæ Trinitatis, quam scire, nôsse & intelligere vita est procul dubio sempiterna. In illam dulcedinem, in illam pacem, quæ exsuperat omnem sensum, duce gratia sublimiùs introducta, prælibare quodam modo ac prægustare meruit illa ineffabilia bona, quæ Deus electis suis in Patria reservat in præmium æternum.

Sicque adeò illuminato & liquido intellectu manifestiùs tunc intellexit, & apprehendit luminosæ Deitatis Trinitatem, quòd omnia dicta scriptaque S. Augustini, egregii Doctoris, quibus illam in libris olim pulcherrimè dilucidaverat, comparari ad unius temporis punctum minimè potuerint clarissimæ ipsius intelligentiæ, qua in divinam agnitionem in illa hora incomparabiliter illustrabatur per supercœlestis unctionis gratiam. Sic enim postea, quando de extasi in se reversa fuit, cum omni fiducia, quibus voluit, referebat. Audivit sanè & vidit in illa visione divinissima, ùt dictum est, summæ Majestatis arcanum, quod non licet, neque fas est homini loqui. Ex contemplatione verò summi boni tanta sapientia Dei repletam & perfusam semetipsam persensit, quòd de ineffabilis Trinitatis essentia toti Mundo tunc prædicare potuisset lucidissimè & præclarè, quemadmodum postea firmiter asserebat.

Alio quodam tempore, scilicet feriâ

feriâ quintâ, officio Missæ de Spiritu Sancto in Choro à Sororibus solenniter inchoato, illa Soror beata, de qua loquor, interim rapta in spiritu vidit mentalibus oculis Dominum JESUM Christum coram altari ornamentis sacerdotalibus insignitum, Missarum ibidem solennia peragentem, cui sanctorum Angelorum adstitit frequentia gloriosa more ministrantium, hinc & inde circa eum sedulò discurrentium, qui ministerium suum cum gaudio inæstimabili perficere videbantur. Missâ verò illâ per ordinem sic peractâ, convertit benignissimum vultum suum pius Dominus JESUS ad Conventum Sororum, ut universæ accedentes participationem Sacramenti perciperent de manu ipsius Domini Salvatoris. Tunc imperialis Virgo mater Domini, vultu & habitu incomparabiliter resplendens reverentissimè processit cum paranympho suo singulari, sancto Gabriele Archangelo, ad altare, flectens ibidem ad dexteram partem altaris humiliter genua

ſua ſancta, ad lævam autem S. Gabriel Archangelus ſimiliter flexis genibus conſiſtebat, cui regalis Virgo mappam valde nitidam & plicatam, quam manu virginea tenebat, porrexit. Qui partem illius accepit reverenter. Sicque ambo expanſam eam, quemadmodum moris eſt, tam diu ſacris manibus tenuerunt, quousque illa Soror, quæ hæc vidit, primò accedens de manu dulciſſimi Domini accepit vivificum Sacramentum. Deinde Sorores univerſæ per ordinem accedentes humiliter ab ipſo Domino JESU Chriſto ſacroſanctam Euchariſtiam devotiſſimè perceperunt. His ita peractis continuò finita eſt illa viſio glorioſa: in corde autem videntis hæc remanſit conſolationis divinæ immenſa jucunditas, ita quòd in cordis jubilo ſtetit diebus plurimis.

Quadam die Completorio more ſolito celebrato prædicta Soror in contemplatione ardentiſſimæ devotionis interim valde ſuſpenſa loquebatur cum Domino ex pia confiden-

tia

tia dicens: *Pie & exorabilis Domine, qui preces invocantium te clementer exaudire dignaris, exaudi me in tua prægrandi misericordia, ut peccatorum meorum offensas, quibus bonitatem tuam offendi, satisfactione bonorum meorum operum & virtutum, si alicujus meriti sunt apud te, non deleas & abstergas, sed ea mihi reservari volo ac desidero in futuro ad augmentum potiùs præmiorum. Attamen piissime Domine, nolo post obitum meum à gloria vultus tui ad momentum temporis retardari.* Sicque in hunc modum pia præsumptione cum Domino diutissimè luctabatur, & post longam hujusmodi concertationem audivit corporeis auribus Dominum desuper clara ac mansuetissima voce dicentem sibi: *Crastina die offeram me ipsum sacrificium pro peccatis tuis, quando Missa celebrabitur, & tunc delebitur iniquitas tua in æternum.* Ad hanc promissionem Domini gratissimam, suavitate ac dulcedine divini amoris intus in anima adeò delibutam se sensit, quòd tota in gau-

 dium

dium vertebatur. Ergo promissæ diei exordium expectavit deinceps cum desiderio inquieto, & valde mane intravit in Chorum præveniens faciem Domini in orationibus fervidis & devotis. Eadem autem die, dum Missarum solennia apud Sorores festivè more solito agerentur, atque hora divini sacrificii instaret, tunc benignus Dominus JESUS, Verbum Patris altissimi, dignatus est huic famulæ suæ misericorditer adimplere, quòd promisit, & obtulit pro ipsa semetipsum Deo Patri in illa hora benedicta sacrificium acceptissimum in remissionem omnium peccatorum suorum, & absolutionem perpetuam à pœnis purgatorii post hanc vitam. De hac divina indulgentia, quam in prædicta hora divinitus percipere meruit, certificata est per Spiritum ipsius Domini, qui hoc tam præmagnificum donum prærogare illi ante obitus sui diem multo tempore dignatus est.

Habuit quoque beata illa Soror fra[illegible]n carnalem, nomine Henricum,

cum, cognomento de Laufenberg, quem unicè diligebat, qui valde benè literatus fuit, & præcipuè medicinæ artis peritus & probatus habebatur, sæcularibus tamen actibus plurimùm implicatus. Pro cujus conversione ad Ordinem sanctissimi Dominici, ad quam desiderio incredibili adspirabat, multâ precum instantiâ sedulò divinam non cessabat clementiam invocare. Quapropter B. Petro Martyri de Ordine Prædicatorum, qui noviter per idem * tempus fuerat canonizatus, ad quem devotionem habuit magnam valde, specialem quandam orationem per annum devovit diebus singulis se facturam, ut ipse suis sanctis meritis impetrare dignaretur â Domino, quod idem frater suus de sæculo conversus citò bonus frater fieret Ordinis, atque in eo usque in finem vitæ suæ devotus persisteret piis ipsius intercessio-

* *S. Petrum Mediolanensem in numerum Sanctorum retulit Innocentius quartus anno sui Pontificatûs 10. hoc est anno Domini 1263.*

nibus adjutus jugiter & protectus. Cumque orationem illam interim devotissimè quotidie faceret, completo jam anno, eadem die serò post completorium coram lecto suo in dormitorio in faciem prostrata iterum Sanctum Dei cordis gemitibus ac oris precibus, lachrymarumque nimiùm abundantiâ incessanter invocavit. Tunc subitò adstitit ei B. Petrus, qui leniter manu benedicta tangendo per scapulas, pulsavit eam dicens: Quare ita dolenter ploras? En ecce adduxi tibi fratrem tuum, pro quo me sedulò rogâsti, & ipse me interveniente crastinâ die mane Ordinem intrabit Prædicatorum assumendo habitum in Turego. At illa sursum aspiciens vidit corporeis oculis visibiliter S. Petrum quasi habitu Prædicatorum indutum, roseo vultu, facie rutilantem, quem & per spiritum protinus agnovit, pariterque germanum suum juxta se stantes, in quorum aspectu vehementer gavisa putavit se debere de ipsorum præsentia delectari amplius

&

& gaudere. Sed ipſi mox declinaverunt, & eos ulterius non vidit. Ipſa autem diem illum diligenter annotavit, plurimùm admirans de tam ſubita fratris ſui converſione, quam antè penitùs ignorabat. Paucis verò poſt evolutis diebus ſupervenerunt fratres de Turego, referentes per ordinem, quòd germanus ſuus Ordinem aſſumpſiſſet, factus ibidem Frater illo die, quo B. Petrus apparuit ſibi & hæc prædixit.

Porro germana ſupradictæ Sororis ſimiliter extitit in Monaſterio hujus ſanctæ Congregationis, nomine Mechtildis ab infantia ſanctæ & innocentis vitæ atque in omnibus moribus ſuis perfecta. Quæ in brevi complevit tempora multa de præſenti vita in ætate florida aſſumpta, quoniam Deo placita fuit anima illius. Quam poſt obitum ſuum vidit illa Soror ſancta frequenter, vigilans in orationibus ſuis ſtantem coram lecto ſuo, ſeu ſedentem in feneſtra ejuſdem lecti ſui. Et cùm præ gaudio eam ſibi vellet adſtringere &

tenere,

tenere, tunc manus ejus, quibus illam tangere nitebatur, per vacuum äerem defluxerunt, & eam contingere non valebat. Cui defuncta Soror germana sua subridens dixit: *Putas, quòd palpare me valeas, quæ caro non sum sed spiritus?* Apparuit tamen illi semper in eadem forma corporisque habitudine, quæ fuit, dum vixit, de statu quoque suo, ac de aliis multis eidem Sorori suæ requirenti retulit plura vultu placido & sereno.

Comes illustris de Habsburg, Godefridus * nomine, sedebat aliquando ad fenestras Sororum, & prædicta Soror ibidem etiam affuit, cujus orationibus idem Comes attentiùs & humiliter se commisit. Quem divina pietas devotioni ipsius ita impressit, quòd memoriæ illius postmodum multo tempore in orationibus suis non potuit oblivisci. Itaque cùm quadam die pro salute animæ

* *Est hic* Godefridus *primus qui vixit anno 1271. vide Franc. Guillimanni Habsburgica. lib. 7. cap. 2.*

animæ ipſius Comitis Domino cum lachrymis devotiſſimè ſupplicaret, apparuit illi viſibiliter Dominus JESUS Chriſtus in humanitate ſua ſanctiſſima, ſtans illam, expandensque manus ſuas, quaſi oſtendens ei. Porrò in ejus beatiſſimis palmis & pedibus loca clavorum ac lateris transfixio evidentiſſimè apparebant, in quibus pariter eundem conſpexit Comitem reſidere. Viſo itaque Domino Soror gaviſa eſt gaudio magno valde, ſed obſtupeſcens præ fulgore & reverentia Majeſtatis illius clauſit oculos. Non enim audebat reſpicere contra Dominum. Quæ etiam tunc clauſis oculis ſicut apertis vidit eum, & in ſingulis quibusque vulneribus his ſanctiſſimis Comitem ſupradictum. Hæc tam dulci tamque mirabili revelatione per aliquantulam horam lætificari meruit ab ipſo omnium Salvatore: Certa quoque deinceps de æterna ſalute jam dicti Comitis, quem in hujus tutiſſimi portûs gremio tam dignanter viderat collocatum.

Eadem

Eadem Soror quadam vice ſola in Choro orans ſubitò beatis oculis videre meruit quaſi tres viros reverendiſſimos, vultibus roſeis renitentes, quos Angelos Domini eſſe per ipſius ſpiritum mox cognovit. Quorum unus, qui præcedebat, formâ venuſtior, ſtaturâ procerior, & tanquam Sacerdos inſigniter adornatus apparebat: Alter verò, qui Sacerdotem proximus ſequebatur, veluti Diaconus Dalmatica præfulgida decoratus: tertius autem, quaſi Sub-Diaconus, amictus pretioſa tunica videbatur. Qui per gradus presbyterii altaris moderatis greſſibus pariter aſcendentes, accepta ibi pyxide cum Sacroſancta Euchariſtia reverenter, continuò per eosdem gradus ſanctuarii deſcenderunt. Porrò Diaconus & Subdiaconus ardentes cereos in manibus præferentes antecedebant Sacerdotem, ſicque recto itinere ad infirmitorium tendebant. Sacerdos ille cum miniſtris ingreſſus eſt ad infirmam quandam Sororem magnæ ſanctitatis, illic graviter ægrotantem,

tantem, quam cum magna reverentia communicavit. Et his ritè peractis Angeli Dei, qui apparebant, mox evanuerunt ab oculis hæc videntis. Quæ postmodum à prædicta infirma Sorore secretiùs requisivit, utrum vidisset aliquid, aut specialem divinæ consolationis gratiam percepisset â Domino in prædicta hora, qua eam communicari viderat. Illa verò considerans, demonstratum de se fuisse â Domino ipsi Sorori, noluit eam celare, & dixit: *Exterioribus quidem signis per revelationem nihil vidi, percepi tamen intus in anima miræ suavitatis dulcedinem, & gratiæ affluentiam, qua me totam ita delibutam persensi divina largitate, quòd ulteriùs capere non valebam.* Tunc illa exposuit ei per ordinem, quæ viderat, quomodo ipsam communicari conspexerat per sanctorum ministerium Angelorum.

Soror illa Sancta, de qua Sermonem primitus incepi, portam Monasterii frequentare ex officio obedientiæ tenebatur. Quæ quadam dic

die ad dictum officium de Choro, divino nondum completo officio, egredi compulsa doluit multùm, quòd solitæ devotionis suæ contemplationem interrumpere cogebatur, qua quotidie infra missæ celebrationem valde dulciter cum Domino fruebatur, complens tamen officium suum propter obedientiæ bonum. Et dum iret, apparuit interim sibi visibiliter beatissimus S. Joannes Baptista, qui agnum nive candidiorem in manu dextera præferebat. Reductis ad illam oculis benignissimè intendebat in eam. In cujus aspectu & præsentia gloriosa tantum devotionis & gratiæ ipsa Soror mente concepit, quòd nulla jam tristitia afficiebatur, sed potiùs gaudebat, quoniam amplius per ineffabilem Christi gratiam adeptam se, quam per devotionis suæ interpolationem jam amiserat, intellexit.

Eadem Soror beata ob devotionem & reverentiam passionis Christi sacratissimæ, ad quam toto fervebat spiritu, dira pectori suo in modum crucis

crucis magna vulnera impreſſit ligno præacuto, quod ipſa ad hoc aptaverat diligenter. Eisdem quoque vulneribus frequenter recentia vulnera prædicto inflixit inſtrumento, ne ſaucium pectus aliquando reciperet ſanitatem. Quod ſancta illa Soror facere ſolita erat in vita ſua tempore valde longo, ut memoriam paſſionis & Crucis Domini noſtri JESU Chriſti mente & corpore jugiter retentaret.

Cæterùm cùm in ægritudine ultima diutiùs laboraret, apparuit ipſi vigilanti viſibiliter benignus Dominus JESUS Chriſtus cum multitudine Angelorum glorioſa, antequam de corpore migraret, dulciſſimè conſolans eam. Quam etiam diviniſſimis manibus ſuis in eadem hora pretioſi corporis & ſanguinis ſui alimento ſatiare dignatus eſt. Cui extremæ quoque unctionis Sacramentum pariter ipſe Dominus Rex omnium ſæculorum per ſe piiſſimè miniſtravit. Poſt hæc mandavit illi manſuetiſſimè dicens: Quamvis hæc tibi

à me collata ſuſceperis Eccleſiaſtica Sacramenta, tamen illa ſuſcipere à presbyteris ſecundùm ritum Eccleſiaſticum ne refutes. Inſuper promiſit ſe affuturum illi in hora tranſitus ſui, ut ſecum eam transferat ad ſempiterna gaudia. Et his dictis continuò benedixit illi, atque receſſit ab ea dulciſſimus conſolator.

Die autem altera cuidam Sorori devotæ, ſibi admodum familiari, quæ dudum in officio extiterat Prioratûs, hanc revelationem per ordinem patefecit, & qualiter ſacram communionem atque ſacram unctionem à Domino ſuſceperit Salvatore, & quòd ipſe Dominus JESUS Chriſtus ſibi dederit in mandatis, ut eadem Sacramenta denuo recipiat à ſacerdote. Tandem illa bona Soror & ſancta in Domino obdormivit, promiſſa ſibi gaudia veri Sabbathi poſt hujus vitæ ſuæ veſperam cum electis Dei perenniter ſortita.

CAP.

CAP. XXXVII.

De venerabili ac bonorum memoriâ digna Sorore Elisabetha de Senheim.

ERat in hujus Monasterii felici congregatione Soror sancta, ac totius gratiæ & virtutum bono repleta, Elizabeth nomine, de Senheim *, cujus memoria in corde sororum omnium, quæ illam in carne viderunt, sicut mel in ore adhuc mirabiliter dulcescit. In sanctitate enim & virtutum redolentia adeò præcellere videbatur, quòd divinam super ipsam effloruisse sanctificationem fiducialiter profitemur. Cujus nimirum conversatio & vita, quàm plena virtutibus & bonitate extiterit, ipsis rebus evidentissimè monstrabatur. Præcipuè tamen fulsit in ea obedientia eximia & humilitas immensa. In humilitatis namque & abjectionis operi-

* Senheim *oppidum superioris Alsatiæ propè Thann.*

operibus cunctis diebus vitæ suæ delectabatur sicut in omnibus divitiis. Despectiones & injurias perpeti non refugit, semper vultu placido & tranquillo animo persistebat. Nunquam irata visa est, nunquam litigavit cum aliqua, nulli unquam detraxit, seu injurias alicui verbo aut opere irrogavit. Inerat verò ei econtra larga benignitas ac suavis pietas erga omnes, & in cunctis necessitatibus tam mentis quàm corporis omnibus subvenire pro viribus satagebat. Verùm ipse benignus Dominus, qui dicit: *Ego, quos amo, arguo & castigo*, permisit illam in ægritudinem quadam vice incurrere valde gravem, de qua tanquam in frixorio miserabiliter afflicta, & diuturno languore contabescens periculosè plurimùm laboravit. At ubi infirmitas illa cœpit aliquantulùm remitti per misericordiam Domini Salvatoris, statim ad consueta orationum suarum suffragia devotissimè recurrebat. Cumque quadam die valde esset intenta orationi, subitò datum

est

eſt ei divinitùs audire corporeis auribus voces pſallentium, harmoniam cœleſtem dulciſſimè ac præclarè nimis in æthere perſonantes: quarum videlicet vocum ſuavitas aç jucunda amœnitas tanta tamque ineffabilis erat, quòd omnimodum genus organorum & omnia denique carmina hujus Mundi illis minimè potuiſſent comparari. In hac ergo cœlica ac præclara melodia plurimùm delectata, mira devotione ac dulcedine afficiebatur.

Altera quoque die adhuc valde debilis & infirma orationi devotione ſolita intendebat, & ecce repente corporeis auribus audire meruit Dominum JESUM Chriſtum clara voce deſuper dicentem ſibi: Scias, quòd commendavi te Lucæ Evangeliſtæ medico, Capellano matris meæ, ut ipſe ex nunc curet omnes infirmitates tuas. Ex illa ergo hora omnis dolor ejus fugatus eſt, & ſanitatem integram extemplò recuperavit. Porrò inſpirata quoque divinitùs in eadem hora, & novo ferè miraculo

illuminatus est intellectus ejus, cœpitque sensu profundo ac lucido intelligere sacram Scripturam illius libri, quem in manibus tenebat, in quo horas de die dicere consuevit, quæ ante intelligentiam sanctarum non habuerat Scripturarum. Denique S. Lucam Evangelistam, cui ab ipso Domino specialiter commendata fuerat, ex tunc in veneratione ac devotione maxima habebat, quem etiam in sui auxilium deinceps fiducialiter invocabat.

Cùm tempus transitus ejus advenisset, accessit ad lectum ipsius quædam Soror hujus Monasterii, quæ per annum & amplius gravi & intolerabili capitis ac dentium dolore continuò vexabatur. Et cœpit devota mente cum fide divinam misericordiam exorare, ut per merita hujus sanctæ Sororis sanitatis sibi conferre remedium dignaretur. Statimque ut felicem animam exhalavit, accepit cervical, super quod illa obierat, adhuc calidum ac totum madefactum ex sudore lethali, quem in extre-

extremis desudârat, atque imposuit capiti suo, adstringendo illud sibi fortiter circumquaque. Quo facto sentire cœpit protinus sublevamen. Denique tulit digitos utriusque manus defunctæ Sororis, & immisit illos successivè in os suum, super dolorem dentium ponens eos. Qui continuò consolidati atque confirmati sunt, qui antè fuerunt attriti & quasi de propriis sedibus evulsi. Et ita à dolore tam capitis, quàm dentium plenè liberata per merita hujus beatæ Sororis percepit sanitatis beneficium utriusque.

CAP. XXXVIII.

De felici Sorore Eligenta de Sulzmat.

IN Congregatione sancta hujus Monasterii fuit quædam religiosa Soror & sancta, nomine Eligenta de Sulzmat*, quæ in ætate puellari à paren-

* Sulzmat *est Alsatiæ pagus.*

parentibus ſuis in matrimonium viro tradita eſt, ſtrenuo Militi & honeſto. Poſt cujus obitum tres filias Virgines, quas genuerat, divino obſequio in eodem Monaſterio mancipavit, quæ ſanctitatem maternam ſolicitè æmulantes ſoli Domino vivere contendebant, quarum converſatio Deo procul dubio fuit accepta, & grata Sororibus univerſis. Quas illa pia mater citiùs ſecuta cum omni ſubſtantia ſua ſemetipſam hoſtiam ſanctam obtulit Domino Creatori. Per ſemitas juſtitiæ indeclinabili mentis propoſito incedebat, omnia ſancti Ordinis atque Monaſterii inſtituta conſervans omni tempore integrè & perfectè, totius gratiæ muneribus repleta. Erat quippe ſummæ humilitatis & obedientiæ, & pia ſemper geſtans viſcera. Didicerat enim per divinæ gratiæ magiſterium eſſe mitis & humilis corde. Pacem quoque cum omnibus habere ſtuduit. Ita namque benigna & manſueta omnibus apparebat, ut nunquam aliqua noſtrûm viderit eam iratam ſeu turbatam, ſed inter

inter prosPera & adversa semper tranquillo animo perseverans in medio Sororum velut agna mansuetissima versabatur. Porro in orationibus assiduis, vigiliis & abstinentiis debile corpus suum incredibiliter affligebat.

Omni denique die de oblatis sibi in mensa nunc ab uno, nunc ab alio præcipuè sibi delectabili & sapido abstinebat, licèt mensa Conventualis illis diebus fuerit valde parca. Nempe quicquid sibi ita subtraxit, noluit dilectis filiabus suis, proximè sibi assidentibus impertiri, sed potiùs ad alias transmittebat. Igitur super hoc Sororibus admirantibus, causamque requirentibus respondit: *Si, quod mihi adimo pro nomine Salvatoris, dedero filiabus meis, de quarum multò plus, quam de mea refectione gaudeo & exulto, quid mercedis ultrà ab ipso accipiam?* Hoc audito Sorores ædificatæ sunt plurimùm in illo verbo.

Denique ipsa & alia antiqua Soror, illi specialiter familiaris, condixerat sibi, ut pariter venientes sin-

gulis diebus certâ horâ post Matutinum in Capitulum ibi acciperent disciplinam. Quod multis annorum spatiis pio studio egerunt, semetipsas quotidie cum flagello graviter verberantes. Diabolus verò terrere & impedire suis astutiis conatus est. Finitis enim quadam vice Matutinis in Choro, venit dæmon in specie hujus beatæ Sororis, innuens manu illi antiquæ Sorori, ut veniret, submissa voce vocando eam, *Commater, Commater.* Sic etenim se dictæ Sorores appellare consueverant. Illa autem vocantem se continuò secuta est, veneruntque pariter ad Capituli ostium. Mox illa simulata Soror velut fumus evanuit & nusquam comparuit. Antiqua illa Soror plurimùm mirabatur: suspicans tamen, quòd illa, cum qua venerat, ad alium locum divertisset, & ipsa similiter sine effectu operis rediit ad locum, in quo se ad orationem primitus collocârat. Verùm diabolus quod cœperat, secundò & tertiò iteravit, semperque coram ostio Capituli disparuit,

paruit, & ingredi non præſumpſit, & illa ad loca orationis toties reverſa diſciplinam non recepit. Ad ultimum autem venit ad illam hæc beata Soror, de qua loquor, annuens manu, ut veniret. Ipſa iterum concitò ſurgens ſecuta eſt eam. Et intrantes pariter Capitulum acceperunt more ſolito diſciplinam. Mane verò facto requiſivit eadem antiqua Soror ab illa, cur ſibi poſt Matutinum toties illuſiſſet. Ipſa autem econtra firmiter aſſeruit, ſe nunquam veniſſe, niſi tantùm illâ horâ, qua intrantes in Capitulum acceperunt pariter diſciplinam. Tunc manifeſtè cognoverunt inimici fuiſſe deceptiones & fallacias, qui toties ipſi apparuerat impedimentum eidem in ſuis orationibus inferendo.

Huic B. Sorori erat cum Deo familiaritas ac fiducia magna valde, ſuæ ſalvationis indubitatam ſpem conſtanter absque alicujus hæſitationis formidine tenens, de benignitate pii Conditoris firmiter præſumendo, ſe ab ipſo prædeſtinatam fore miſericordi-

corditer ad salutem. Cujus menti desperationem seu pusillanimitatem diabolus incutere suis tentationibus nitebatur. Apparuit enim illi in visu noctis per somnium quadam vice in specie cujusdam matronæ dudum defunctæ, dicentis sibi: *Tu nunquam salvaberis. Jam enim locum tuum paratum habes cum damnatis perpetuò in inferno.* Quo audito tota contremuit, subitò evigilans à somno præ angustia & pavore. Nempe à voce tonitrui hujus formidabat adeò vehementer, quòd quasi tempestate convulsa omnem penè consolationem & spem perdiderat. Timebat enim nimiùm, ùt per somnium audierat, se ex occulto Dei judicio à facie ipsius dulcissimi Domini perpetuò reprobari. Cumque spiritu diffidentiæ graviter tentaretur, accidit quodam tempore infra Matutinarum vigilias, quibus solebat in Choro continuè interesse, ipsam acribus ejusdem diffidentiæ stimulis impugnari. Tunc internis clamoribus invocabat divinam clementiam dicens:

Mise-

Misericordissime Domine Deus miserere mihi indignæ, & ne projicias me à facie tua in præsenti & pariter in futuro. Et iterum quasi requirendo voce flebili ajebat: *Piissime Domine, possumne aliquando salvari? aut quid decrevisti mihi dare post hujus vitæ meæ exitum?* Tunc motus misericordiâ benignus Dominus piè respiciens tribulationem ancillæ suæ, dignatus est eam dulcissimè consolari dicens: *Me ipsum tibi tradam, & omnia, quæ ego & Pater meus cælestis habemus, tibi dabimus in æternum.* Hæc verba Domini Salvatoris ita manifesta fuerunt, quòd corporeis auribus ea apertissimè audivit. Porrò ad hanc dignissimam divinæ misericordiæ promissionem inenarrabili gaudio repleta, atque de animæ suæ salute per divinum responsum mirabili dignationis gratiâ certificata, fuit ab omni tentatione protinus liberata. In tanta denique animæ jucunditate & lætitia deinceps continuè versabatur, quòd ex sententia potuit dicere cum Psalmista: *Secun-*

Psal. 93. *Secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tuæ lætificaverunt animam meam.*

Alio tempore ad Matutinum stans in Choro devotione solitâ, cœpit infra lectiones valde dulciter meditari de sanctissima Dei Genitrice Virgine gloriosa, & in semetipsa loquebatur in corde suo dicens: O Mater Dei clementissima, quid tibi debeo ego indigna, quæ non nisi peraridum *Ave MARIA* novi quotidie præsentare? Verùm necdum hæc verba finierat, & ecce mox tactu sensibili sentiebat manum blandè leniterque mentum ipsius stringentem quasi blandiendo sibi, & insuper audivit corporeis auribus in instanti vocem mansuetissimam dicentem sibi: *Mea dilecta, tuum Ave MARIA valde bonum est & acceptum mihi omni tempore.* His auditis commota sunt omnia viscera illius ad clementissimum sanctæ Dei Genitricis respectum, quem sibi adesse evidenter conspexit, talemque ac tantam cœlestium gratiarum dulcedinem menti il-

ti illius illabi ſentiebat, qualem quantamque antea nunquam fuerat experta.

Denique venit ad eam aliquando non multo tempore, priusquam de corpore migraret, quædam Soror magnæ religionis, tunc temporis Priorissa, quæ ſanctam illius converſationem optimè noverat, non dubitans illam ſæpius à Domino viſitatam. Sciſcitari ab ea cœpit ac petere magnâ inſtantiâ, quòd ſibi panderet, ſi quid conſolationis & gratiæ ſpiritualis in vita ſua à Domino percepiſſet. Illa verò, ut erat obedientiæ magnæ valde, non præſumpſit ei aliqualiter contraire, ac prædicta per ordinem patefecit. Cui etiam inter cætera hoc ſecretiùs referebat, dicens: *Nunquam petii aliquid à Domino in vita mea intimo cum affectu, quod non continuò aſſecuta ſim juxta votum.* In argumentum autem hujus rei retulit hæc, quæ ſequuntur. Ita enim ajebat: Deprecata ſum adhuc in ſæculo exiſtens attentis precibus Dominum Salvatorem, quòd me

me citò absolvere dignaretur à jugo copulæ maritalis, ut tantò liberiùs ipsi possem intendere & vacare. Et continuò exaudivit Dominus vocem orationis meæ. Nam febris prævalida mox arripuit maritum meum, qui paucis diebus postea supervivens Ecclesiasticis Sacramentis devotè susceptis de corpore emigravit. Deinde rogavi Dominum JESUM Christum, ut per suæ gratiæ largitatem pecunia quinque librarum nunquam mihi deesset ad usus necessarios pro expensis. Et ita per gratiam ipsius Domini sufficientiam in bonis temporalibus modo habui competenti, ita quòd quinque libræ denariorum ex tunc minimè in domicilio meo ac deinceps defuerunt. Præterea postulavi divinæ bonitatis clementiam toto corde, quòd ego cum tribus filiabus meis ad hujus sanctæ Congregationis consortium citiùs pariter promoveremur, quod postea obtinui in brevi Domino opitulante.

Denique eadem Soror sancta retulit mihi quoque jam diu in Mona-

sterio

ſterio converſata, quòd ipſa tres denarios pro emendo *Pater noſter* habere deſideravit valde quadam vice. Cumque illos à Procuratrice ſeu à Prioriſſa petere non auderet, dixit in ſemetipſa: *Utinam pie Domine Deus, haberem nunc iſtos denarios, quos affecto!* Mox conſpexit ad pedes ipſius tres denarios divinitus poſitos, quos veraciter ſcivit, quòd ibidem ante non jacuerant, præſertim cùm jam pridem eundem locum ſcopis mundaverat diligenter. Poſtremò illa verè beata Soror naturæ debitum ſolvens, de hujus valle miſeriæ ad regna cœleſtia transmigravit, poſſidens cum gloria bonorum omnium affluentiam in Chriſto JESU, Filio Patris, qui eſt Deus unus in tribus Perſonis benedictus in ſæcula

Amen.

CAP. XXXIX.

De Sorore bonæ memoriæ Heilrade de Horburg.

FUit in hac Congregatione ſancta quædam Soror laica, nomine Heilradis, admirandæ procul dubio ſanctitatis, quæ infra annos juveniles viro honeſto in villa, quæ dicitur Horburg*, reſidenti in matrimonium copulata eſt. Ambo juſti coram Deo, bonum teſtimonium ab omnibus vicinis ſuis habentes, devotè miſericordiæ operibus inſiſtebant. Porrò cives forenſes tunc temporis prædictam villam nocturnis incurſibus graviter infeſtabant, irruentes armati in illam, & populum illic repertum cum præda pariter auferentes. Cujusdam verò noctis horâ iterum ad eandem villam venientes armata manu irruerunt etiam in domum prædicti viri, quærentes illum

---

* Horburg *Latinè* Argentuaria *vicus Alſatiæ propè Colmariam ad Ellum.*

lum cum ardentibus faculis, ubique crebrò diſcurrentes ante cubiculum quod tamen nutu Dei minimè intraverant, in quo ipſe cum uxore ſua erat, ambo invocantes adjutorium Altiſſimi maximo cum timore. Sicque illo per Dei gratiam minimè invento quicquid ibidem repererunt, rapuerunt, ſcilicet equos, oves, boves, vaccasque quàm plurimas, quas coram ſe minantes, itinere, quo venerant, rediêre, Poſt quorum receſſum ille ſtatim Eccleſiam intravit, ibique in orationibus nihilominus pernoctavit. Circa verò diei auroram animalia pecudesque omnes ab hoſtibus ſibi ablatæ ordinatione divinâ ante portam curiæ ſuæ ſtantes numero integro inventæ ſunt. Hæc, quæ præmiſimus, tantùm poſita ſunt ad teſtificationem ſanctitatis & meriti apud Dominum utriusque. Tandem uxor illius viri, mulier ſancta cum filia ſua, virgine juvencula, ad collegium ſanctarum hujus Monaſterii Sororum recepta, & eis, ùt diximus, adunata in manſuetudine &

humilitate præcipua Domino usque ad obitum ſuum ſtrenuè deſervivit.

Habuit quoque conſuetudinem vigilandi & orandi creberrimè. Mille ferè *Pater noſter* cum totidem *Ave MARIA* plurimis ſolebat annis diebus ſingulis orare cum occupationibus & miniſteriis Sororum continuis & diverſis, & etiam, cùm acutâ, ſeu febribus graviter æſtuavit. Denique laborans illa aliquando ægritudine valde gravi, quadam die tunc temporis audire meruit corporeis auribus harmoniam cœleſtem in æthere ſuaviſſimè reſonantem omnium muſicorum genera ſua dulcedine incomparabiliter exſuperantem.

Ad hujus revera cœleſtis melodiæ dulcedinem, quam audivit tantummodo brevi horâ, excepit eam inenarrabilis quædam jucunditas ac ſuavitas, cunctis etiam animæ ſuæ affectibus protinus nectare Sancti Spiritûs adeò ſuperfuſis, quòd præ immenſitate lætitiæ exultare in gaudio, & quaſi extra ſe ſalire cœpit anima intra corpuſculum. Sentiebat quoque

in

in ipſa hora quaſi quandam cœleſtem virtutem ſenſibilem in ſe ipſam introëuntem & penetralia cordis ejus adeò ſuaviſſimè perungentem, quòd viribus corporeis extemplò reparatis de lecto continuò ſana ſurrexit. Nempe illud tam excellens donum terrena deſideria in ipſius beata anima potenter extinxit, & ſpiritualia vehementer accendit, & illam igne divini amoris totam liqueſcere fecit. Neque hoc ad momentum tantùm conceſſum ei eſt, ſed tribus continuis poſtea diebus his divinis renovari ac perluſtrari influxionibus & irradiationibus gaviſa eſt. Porro ejusdem conſolationis gratiam poſtmodum Prioriſſæ tunc temporis per ordinem referebat, maximo devotionis affectu, ita inquiens ad eam: *Dico vobis bona Prioriſſa, quòd tanta magnificentiæ gratiam à benignitate Domini percepi in illa hora benedicta, quæ mihi ſatis ſuperque verè fateor recompenſatum fore pro omnibus laboribus, quibus unquam in illius ſervitio deſudavi, etiamſi per quadraginta annos*

 conti-

continuos fuissem suspensa in equuleo pro ipsius Salvatoris nomine.

Deinde vigilans ea & orans seu aliud quippiam operis faciens audivit similiter corporeis auribus duabus aut tribus vicibus, sed diverso tempore, sanctorum multitudinem Angelorum, melodiam ineffabiliter suavem in aëre modulantium, qui crebrò *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth* cum summo lætitiæ tripudio modulatis vocibus resonabant. Porrò in hoc glorioso concentu Angelorum delectata vehementer nimis ac in jubilum lætitiamque cordis mirabiliter concitata ad consortium civium supernorum votis omnibus aspirabat.

Præterea festivitate aliquando sacratissimâ Natalis Domini adveniente, ipsa noctem illam sanctissimam more solito insomnem ducebat, orationibus interim ardentissimæ devotionis insistens ac laudibus pueri JEsu nunc diutissimè stando, nunc verò genua flectendo per tanti temporis spatium non cessavit. Tandem illucescen-

cescente die ipsa, his divinis operibus fatigata, super scabellum resedit, aliquantulùm requiescens. Tunc repente audire meruit Dominum JESUM clara ac benignissima voce dicentem sibi: *Pete à me, quod vis.* Verùm ad hanc vocem Domini Dei, plenam totius gratiæ omni festinatione surrexit, se ipsam in sereno cordis, in fervore spiritûs & in ardore liquefactæ charitatis totam effundens in conspectu altissimi, causas suas, suorumque in illa hora tantò efficaciùs finaliusque proponens, tractans definiensque apud divinæ misericordiæ pietatem, quantò ab ipso jubente Deo mira dignationis gratiâ fiduciam petendi acceperat & meritum impetrandi.

Denique die quadam Communionis tempore accedens ad Altare percepit cum debita devotionis reverentia vivificum Sacramentum. Quo percepto subtraxit ei ipse benignus Dominus omnem devotionis & consolationis dulcedinem, qua per ipsius gratiam in perceptione Dominici Sa-

cramenti semper valde dulciter fruebatur. Quapropter supra modum exterrita & turbata est, metuensque nimis, ne fortè hoc suis culpis exigentibus pateretur, cœpit inconsolabiliter plangere ad aures pii Conditoris. Tunc misericors Dominus, humilium Consolator, piè respexit afflictionem ancillæ suæ, dicens illi voce mansuetissimâ & apertà: *Quid ultrà debui tibi facere? Dedi enim tibi hodie charissimum Filium meum.* Et subitò ipse pius Dominus effudit super eam in beneplacito misericordiæ suæ spiritualis consolationis dulcedinem magnam valde, replens animam illius delitiis cœlestium gaudiorum. Denique peracto tandem cursu vitæ suæ, felicique agone consummato mortem fiducialiter subiit, non ab ipsa consumenda, sed de ipsa gloriosè in perpetuum triumphatura.

CAP.

CAP. XL.

De religioſa Sorore Rinlinde de Biſeck piæ memoriæ.

NOn putamus ſilentio eſſe transeundam matronam venerabilem, bonorumque memoriâ dignam, nomine Rinlindem de Biſeck, nobili genere exortam, virtutibus autem ac religione animi multò nobiliorem. Hæc divinitus à Deo inſpirata maritum ſuum, militem nobilem, ac in rebus hujus ſæculi conſpicuum ac potentem, venuſtate quoque ac pulchritudine valde decorum cum octo liberis ſuis, quos illi genuerat, æquè pulcherrimis, in ætate parva ac tenera pro nomine deſeruit Salvatoris. Et quamvis ſummo amoris affectu tam liberos, quàm maritum diligeret in tantum, quòd vitâ illos gratiores ac ſuper ſalutem omnemque jucunditatem atque pro luce haberet, attamen pro tantis af-

fectibus non poterat amor Dei ingens & hac in re modum excedens in corde illius tepescere, sed constanter eis valedicens commisit illos omnipotenti Deo tota perfusa lachrymis. Ipsa mundo funditus moriebatur, & in monasterio hujus felicis Congregationis Christo Domino vivere feliciter cœpit, conversationem procul dubio sanctam agens, virtutum morumque redolentiâ decorata.

Porrò miles prædictus de Biseck, vir magnificus, Sancti Spiritûs gratia similiter illustratus, Mundi pompam & voluptatem deseruit, leni jugo Christi se subjiciens, Ordinem Dominorum Venerabilium Teutonicorum cum duobus filiis parvulis intravit, eorum sanctum habitum assumendo; sex autem filias suas Virgines juvenculas Christo Domino dedicavit: tradens eas in diversis Sororum Monasteriis Ordinis FF. Prædicatorum in omni vitæ sanctimonia imbuendas. Pia verò mater & sancta à dulci liberorum & mariti consortio

ſortio ſeparata duas tantùm filias in ſolatium ſibi retinuit, cum quibus Religionis & virtutum ſtudium gerens devotum famulatum Chriſto Domino quotidie exhibebat. Erat enim circa Ordinis obſervantias & cuſtodiam cordis ſui ſolicita nimis & timorata, conſcientiam ſuam per Confeſſiones lavans aſſiduas & frequentes.

Mirabantur igitur Sorores & præcipuè Confeſſarii ſui tantam inſtantiam vel potiùs importunitatem ipſius, qua eos quieſcere non ſinebat, ſicut nec ipſa quieſcere poterat, plangendo & plorando de levibus minimiſque exceſſibus, ſi quando vel raró illi ſubreperent, ſeipſam ſcrupuloſiſſimè dijudicabat. In multis quoque, in quibus nullam omnino culpam contraxerat, ſemetipſam miſerabiliter plangens quaſi de crimine arguebat. Sanè de oculis ſuis quaſi quendam fontem lachrymarum effecerat: in omni loco orationum ſuarum lachrymas fundere non ceſſavit. In Matutinis verò, & in Miſſa ſtans

ſtans in Choro in ordine ſuo flebat uberrimè & pſallebat.

Finitis quadam vice Matutinis intravit in domum laborerii causâ orationis, ibique ſolito more immenſis lachrymis & ſingultibus implevit aures piiſſimi Redemptoris. Tunc repentè & ſubitò ſentire cœpit manifeſtè quendam ſuaviſſimum motum tactumque ſenſibilem, qui divinitus in interioribus animæ ſuæ fiebat. Audivit quoque pariter ipſum Dominum ſummæ pietatis voce benigniſſima de intimis animæ ſuæ dicentem ſibi: *Cur ploras, & quam ob rem affligitur anima tua; Ego enim præſto ſum tibi & in æternum tecum ero, nec te deſeram, eroq; merces tua ſempiterna.* Hæc verba Domini plena omnium gratiarum, ita clara & aperta fuerunt, quòd ea Soror illa beata corporeis auribus etiam audivit. Omni denique priſtina trepidatione & metu continuò depulſo requievit ſuper eam Spiritus univerſæ conſolationis, & utrumque hominem ſuum rore cœleſtis gratiæ totum adeò ſenſit

ſit delibutum, quòd præ immenſitate lætitiæ ſeipſam capere non valebat. Porrò hujus cœleſtis gratiæ conſolationem poſtmodum cum magno gaudio retulit filiæ ſuæ per ordinem in ſecreto.

Præterea poſt diutinos agones, quibus in divino ſervitio conſtantiſſimè deſudârat, appropinquante vitæ ſuæ termino dignatus eſt eam Dominus benignus denuò in ſuo exitu mirificè conſolari, ùt inferiùs poſtmodum pleniùs dicetur. Referam tamen nunc, quod in conſpectu noſtro factum eſſe novimus & lætatæ ſumus. Cùm enim in extremis agonizaret ultimum jam trahens ſpiritum, vultu placido & ſereno intimè aliquoties ridere cœpit. Quam filiæ ſuæ rogabant, ut eis cauſam ſuæ diceret lætitiæ atque risûs. Quibus ipſa manu innuit, ne jucunditatis ſuæ gaudium interrumperent vel impedirent. Paulò poſt convertit ſe ad filias ſuas & dixit eis: *Quid voluiſtis requirere?* Cui reſpondentes dixerunt: *Mater chariſſima deprecamur, ut*

ut reveles nobis, utrum acceperis aliquam consolationem à Domino specialem. Quibus illa nutu capitis innuit, se esse à Domino consolatam. Post paululum verò cœpit iterum ridere, & post modicum exspiravit. Sicque beata illa anima gaudens & exultans corpore resolvitur, perceptura promissum sibi præmium sempiternum, Dominum JESUM Christum, in quo est tota merces & beatitudo Sanctorum omnium.

Denique F. Wernerus de Erlebach, vir religiosus, in Ordine probatus, Confessarius suus, qui pridie eam inunxerat oleo infirmorum, audito sonitu tabulæ defunctoriæ in morte ipsius, surrexit continuò ad orationem, devotè commendans animam illius Domino. Ipsa verò mox ut beatam animam exhalavit, apparuit eidem vigilanti & oranti visibiliter in similitudine habituque Sororis stans coram illo placida facie & jucundâ. Quam de statu suo ac præcipuè quomodo sibi in exitu suo de corpore fuerit, requirere solicitè cœpit.

cœpit. Cui defuncta Soror respondens ait: *Piissimo respectu miserationis suæ respexit me Dominus in illa hora expirationis meæ, & contulit mihi firmam certitudinem salutis meæ perpetuæ, pariterque suam benignissimam indulgentiam omnium peccatorum meorum. Insuper de torrente voluptatis suæ tanta dulcedine replevit, quòd si ego sola omnium hominum mortes & universa deniq; Martyrum Christi genera suppliciorum in meo pertulissem corpore, pro his omnibus verè plenissimè illâ unâ horâ retribuisset mihi Dominus, nec essent omnino condigna passiones ad illam dulcedinem, illamque supercœlestem consolationem, qua tunc ineffabiliter fruita sum.* Tunc ille iterum requisivit ab ea, utrum absque pœnis foret statim ad regna cœlestia volatura. Ad hæc ipsa inquiens dicebat: *Triginta dierum spatiis, trium autem minus, in pœnis secundùm divinam sententiam demorabor; post hæc absq; omni dilationis obstaculo perveniam ad Creatorem meum, gloriâ vultûs*

sui

sui perpetuò satianda. Quam idem frater attentiùs rogavit, ut post circulum illorum dierum ad se rediret. Et pollicita est illi, se postmodum redituram. Finitis verò diebus prædictis venit ista defuncta Soror ad dictum fratrem, Confessarium suum, apparens vigilanti illi visibiliter, induta veste luminis ultra Solis valentiam coruscantis, unde reverberatis oculis ipsius in eam nullo modo intendere prævalebat. Splendor namque claritatis ejus, sicut eidem fratri videbatur, tantæ immensitatis extitit, quòd etiam de facili potuisset per murum ferreum transparere. Porrò illa verè beata anima clarâ quoque voce locuta est Confessario suo dicens: *En præsto sum, ùt vobis promiseram. Et ecce nunc venit hora, qua ad cælestem sum patriam transitura.* His dictis statim ad regionem sine fine feliciter viventium evolavit. Nempe frater iste, cui prædicta revelata sunt, postmodum sorori Gertrudi, filiæ ejusdem defunctæ Sororis secretiùs ad fenestram confessionum per ordinem patefecit.

CAP.

CAP. XLI.

De B. Sorore Adelheide de Muntzenheim, dulcis memoriæ.

EXtitit quondam in Briſaco puella quædam juvencula, virgo ſancta, nomine Adelheidis, pulchra & decora facie, corpore decens, & oculis omnium gratioſa. Quam utroque parente orbatam conſanguinei & amici ejus viro diviti & honeſto in matrimonium tradere nitebantur, eò quòd parentes ejus amplam rerum ſubſtantiam reliquiſſent. Ipſa autem conceperat Deo inſpirante, virginitatis propoſitum. Et ideo nequaquam voluit illis conſentire. Virgo igitur hæc tenera & delicata tertium decimum ætatis annum agens ſtatuitur à ſuis cognatis & propinquis ante conſpectum quondam Venerabilis Domini Epiſcopi Tridentini, qui per idem tempus

ibidem morabatur, ut per eum ageretur, quòd ipsa in matrimonialem copulam consentiret. Conveniunt multi de civibus ac religiosæ quoque ac literatæ personæ, ipsius certamen spectaturi. Cujus mentis constantiam volens idem Episcopus probare, cœpit eam verbis, quantùm poterat, à suo proposito revocare. Mens verò hujus beatæ puellæ ita in Deo solidata erat & fundata, quòd ab intentione sua sancta penitus moveri non potuit. Tanta quoque diffusa est gratia in responsis verborum ejus, tantaque in corde ipsius inventa est constantia, quòd versa est omnibus mirabilem in stuporem. Tunc Venerabili Domino Episcopo judicante & omnibus præsentibus ibidem pariter consentientibus servire permissa est Domino Creatori, felici Collegio Sororum hujus Monasterii sociata.

Mox verò, ut ingressa est Monasterium, in ætate teneriori gravitatis & sapientiæ canos cunctis mirantibus induit, nec in verbis aut factis suis

ſuis geſſit aliquid puerile. Erat enim ſanctis moribus & optima converſatione decorata, cœleſtium chariſmatum gratiâ tanquam cœli ſydus relucens. Sanè diebus ſacris, quibus per licentiam lectionibus non vacabat, in Choro ab hora nona usque ad veſperam remanebat, diutiſſimè ſtando ſeu genua flectendo ſanctæ contemplationis ſtudio ſine mentis tædio invigilans.

Ab ipſis converſionis ſuæ rudimentis ſilentium ſecundùm regularis formæ traditionem ſtrictiſſimè tenuit, nec aliquando modico quidem ſermone audivimus eam legem ſilentii transgredi, nec reprehenſibilis ſeu negligens in aliquo apparebat.

Quædam alia devota Soror vidit quadam vice per ſomnium beatiſſimam Dei Genitricem in quodam loco Monaſterii in throno ſublimi conſedentem, & ineffabili decoris gloria radiantem. Ante cujus conſpectum glorioſum ſtabat illa Soror beata, de qua loquor, quam Virgo illa ſublimis benigniſſimè reſpexit, proferens

ferens de ſinu ſuo ſancto tres coronas, auro & lapidibus pretioſis mirabiliter intextas, quas manu ſua virginea poſuit ſuper caput ejusdem Sororis decentiſſimè coronans eam, & dixit illi: *Hoc anno ibis ad gaudia ſempiterna.* At illa Soror, quæ hæc vidit & audivit, admirans plurimùm requiſivit dicens: *Clementiſſima Domina mea, dic mihi, obſecro, in quo promeruit Soror hæc has coronas pretioſas?* Cui B. Virgo: *Unam*, inquit, *ex merito pudicitiæ Virginalis promeruit: alteram verò ex ſingulari certamine, quo pro amore caſtitatis fortiter decertavit: tertiam autem ex devota Ordinis obſervantia lucrata eſt.* Poſt hæc illa Soror à ſomno protinus excitatur. Et mane facto retulit eidem Sorori per ordinem, quæ de ipſa viderat & audierat. Sicque eodem anno illa beata Soror felici defunctione de præſenti miſeria ſublata eſt, quemadmodum per ſomnium de ipſa fuerat revelatum, percipiens coronas perpetuas, promiſſas ſibi per Virginem glorioſam.

Porrò

Porrò in ipsius exequiis viderunt pariter corporeis oculis duæ fide dignæ Sorores globum immensi jubaris super altare in sublimi ineffabiliter coruscantem, qui paulatim per chori testudinem in cœlum conscendere videbatur. Verùm Sorores hæc videntes firmiter crediderunt, hujus defunctæ Sororis animam beatam tali fore lumine divinitus illustratam.

CAP. XLII.

De felici Sorore Elisabeth de Rubeaco sanctæ memoriæ.

HOnesta Domina quædam vidua, juvenili ætate florens, dives & delicata nimis, nomine Elisabeth, habens domicilium in Rubeaco, à Spiritu Sancto præventa sprevit universas Mundi pompas ac voluptates. Seculo igitur cum actibus suis renuntiavit, petens ad felix Sororum hujus monasterii consortium admitti, quod & Domino concedente citiùs impetravit.

Ingressa itaque Monasterium in humilitate & mansuetudine Domino sincero corde servire studuit, tantò perfectiùs in omnibus semetipsam despiciens & abjiciens, quantò in sæculo in delitiis vivens delicatior extiterat. Porrò diebus singulis vasa coquinæ & scutellas propriis abluebat manibus cum ancillis, adjuvans eas sedulò, in quibus potuit, in cæteris ibidem etiam faciendis. In his & similibus operibus delectabatur sicut in omnibus divitiis. In tanta namque mansuetudine radicata erat, quôd quælibet ipsius verba & facta sanctæ humilitatis indicia redolebant. Habuit quoque incessanter orandi studium, & in oratione mirabilem affluentiam lachrymarum.

Huic in primo anno conversionis mirabilem ac magnificam consolationis gratiam largiri dignata est immensa pietas Salvatoris. Nempe quodam tempore, cùm esset novitia, adversa valetudine correpta, aliquamdiu febribus laboravit. Cumque quadam nocte ardore febrium urere-

ureretur graviter, & ſitiret, aquam frigidam, ut refocillaretur, ardenti deſiderio concupivit. Et cùm à nullo in tali neceſſitate præſtari ſibi auxilium cerneret, graviter ingemiſcens lachrymata eſt. Tunc repente affuit ei benignus Dominus Deus, humilium conſolator, apparens illi viſibiliter in ſpecie pulcherrimi pueri ac decori nimis benigniſſimè viſitavit eam. Porrò lampas accenſa prope lectum ipſius pependit, ex cujus lumine clarè in faciem ejusdem pueri beatiſſimi intendere prævalebat. Puer autem ſuper lectum reſidens ægrotantis, manibus ſuis ſanctiſſimis tetigit labia illius, crebrò ducens eas per vultum ejus more blandientis. Interdum quoque ſuper grabatum hinc & inde deambulavit, multisque modis ac geſtibus puerilibus per totam noctem illam conſolationes eidem multiplices faciebat, auferens ab ipſa omnem dolorem febrium atque ſitis ſuâ præſentiâ gratiosâ.

Verùm ipſa omnino neſciebat, quia Dominus eſſet. Idcirco cum

admiratione requirens ait: *Unde præter consuetudinem aliorum parvulorum intrare potuisti monasterium puer optime?* Ad quam puer divinus: *En ego*, inquit, *cùm essem magnus & sublimis in excelsis, propter te factus sum humilis & parvulus super terram.* Statimque tinnitum fecit horologium ad Matutinum. Et ait iterum puer Dominus JESUS: *Ecce modo intrabunt ad te Sorores, habebisque consolationis humanæ auxilium, ideo me amplius non videbis, tecum autem manebo per gratiam in æternum.* Et hæc dicens ulteriùs minimè se illi præbuit ad videndum. Mox Noviciarum Magistra veniens visitavit eam, cui per ordinem enarravit, quanta sibi in nocte illa fecit Dominus atque ostendit.

Verùm quia veraciter scriptum *Apoc. 3.* est: *Quem diligit Dominus, corripit & flagellat*, nunquam huic devotæ Sorori paternæ misericordiæ correptio defuit, sed cunctis diebus, quibus vixit in monasterio, usque ad extremum suum de corpore discessum

ſum gravibus & diuturnis incommodis flagellata eſt. Ad ultimum hydropica effecta, ac monſtruosè inflata diu languit in grabato miſerabiliter cruciata. Erat enim doloris immenſitas patientis animi intolerabilis, & quot horis vivebat, totidem interitionibus ſubjacebat. Sed repoſita ei erat copioſa retributio pro tantis doloribus penes Dominum Salvatorem. Sanè antequam de miſeria, & de luto fæcis educeretur, rapta eſt in viſu in quoddam cœlicum palatium miræ pulchritudinis & ſplendoris, in quo odor ſuaviſſimus & delectabilis nimis ſpirabat, ex quo ipſa in tantùm delectata eſt, quòd omnium, quos pertulerat, dolorum obliviſceretur. Vidit quoque Dominum cœli & terræ in ſolio Majeſtatis ſuæ ſedentem & Reginam à dextris ejus in throno gloriæ conſedentem, quibus ſanctorum Angelorum, aliorumque Sanctorum multitudo infinita aſſiſtebat, vocibus altiſonis laudem Domini reſonantes. Throni & ſedes ſublimes ac glorioſæ erant etiam ibidem diſpo-

dispositæ circumquaque, auro & gemmis pretiosis coruscantes, super quas nullus præsumpsit adstantium residere. Inter quos unus erat thronus eminens pulchritudine & ornatu incomparabiliter universos, super quem ad imperium Domini Regis illa Soror, quæ hæc vidit, per sanctos Angelos est protinus sublimata. Illa autem renitens, ac ultimum sibi eligens locum dixit ad Dominum: *Non sum digna tanti honoris gratia, nec unquam ista promerui.* Ad quam Dominus blandè locutus est dicens: *Si non meruisti, sustinuisti tamen in vita tua miserias & dolores, quibus multipliciter te afflixi.* Tunc ipse Spiritus Sanctus, qui est Magistrorum optimus, repentè & subitò immisit in os ejus canticum novum, carmen Deo nostro, videlicet quosdam hymnos rhythmicos delectabiles valde de Deo, & de patria illa cœlesti Hierusalem, quos nunquam antè audierat, seu didicerat. Et illos, postquam ad se rediit, ac sui compos effecta est, benè tenuit, &

in

in memoria jugiter retinuit. Sicque futuræ mansionis suæ locum gloriæ antè ostendere illi dignata est mira benignitas Creatoris, ad quam mox carnis mole deposita piè eam credimus per ineffabilem Christi gratiam exaltatam, cui est laus & gloria per omnia sæcula sæculorum Amen.

CAP. XLIII.

De quadam devota Sorore Laica, Mechtilde nomine, de Columbaria, piæ memoriæ.

VIrgo quædam devota, Mechtildis nomine, in suburbio oppidi Columbariensis residebat, quæ virginitatem suam Domino consecrârat. Hanc quidam de civibus ejusdem oppidi in uxorem legitimam concupivit. Quodam igitur sero assumptis secum sociis quibusdam adolescentibus venit armatus cum illis ad domum Virginis, & effractis foribus circa horam conticinii in ipsam irruit violenter, & intravit

vit in cameram, ubi puella quiescebat, accedensque propiùs ad lectum promissis ac blandimentis multis instat, persuadet ac exorat, ut sibi velit in matrimonium consentire. Cui ipsa respondit, se nullatenus velle consentire, adjiciens, quòd nec illi, nec alicui alii vellet aliquatenus maritali copula sociari. Cumque ille videret, quòd nihil proficeret, minis & terroribus sævis eam aggreditur, mortem eidem graviter comminans, ut ipsam induceret ad matrimonium contrahendum. Tandem gladium excutiens de vagina posuit illum ad guttur virginis dicens: Nisi illico mihi consenseris, immergam gladium in guttur tuum. Inter hæc nihil aliud poterat ab ea extorquere, nisi votum virginitatis, quod fecerat, inviolabiliter se velle servare, & potiùs mortem subire, etiam crudelissimam, quàm decus amittere virginale. Virgo itaque in supremo necessitatis articulo constituta, & ut mortem evaderet, atque ille homo malignus ab ea discederet, pro-

promiſit ei, quòd ſi unquam ad matrimonium contrahendum conſentiret, illi potiùs vellet præ omnibus copulari. Quo audito ille continuò ſurgens reſumptis ſociis receſſit. Sicque Virgo fidem caſtitatis inter gladium & minas hoſtis atrociſſimas intrepida conſervavit.

Homo ille iniquus fraudis ſuæ commenta adversùs virginem impigrè agere cœpit, jurans ſe cum illa matrimonium contraxiſſe, falſis ſuper hoc teſtibus accerſitis. Puella econtra acerrime negavit. De judicio ad judicium citatur: ad ultimum autem cauſa delata eſt ad Curiam Baſilienſem, & ipſa Virgo compulſa eſt ſe conſpectui Domini Epiſcopi præſentare. Ibidem causâ diligentiùs pertractatâ, examinatum eſt & probatum, Domino auxiliante, hominem illum nihil juris habere in Virginem. Et ita cum gaudio ad propria eſt reverſa.

Cujus tribulationes & anguſtias Sorores hujus Monaſterii miſerantes, in ſuum eam conſortium pro Sorore

laica

laica receperunt. Quæ sæculum perfectè deseruit, & se totam divinis obsequiis mancipavit, in justitia & sanctitate veritatis usque ad exitum suum Domino deservivit. Hæc inter cætera multa bona & virtutes, quibus non mediocriter pollebat, orare solebat creberrimè & indesinenter, etiam in quolibet officio & labore, specialiter pro defunctis orationes assiduas & devotas ad Dominum fundere non cessabat, pro ipsarum liberatione legens sine intermissione Vigilias & Psalteria, quorum non erat numerus. Et ita orationibus, jejuniis, vigiliisque supra modum corpus suum castigabat.

Ad ultimum multis variisque infirmitatum incommodis attrita, cœpit diu ac graviter ægrotare, ita quòd defectum cordis ferè quotidie & multo tempore pateretur. Et hujus doloris molestiam in præsentia Sororum in tantum dissimulavit, quòd se continuit à gemitu, ne ex compassionis ipsarum affectu consolationem reciperet aliqualem, & ob hoc

hoc detrimentum præmii cœlestis aliquantulum incurreret in futuro.

Huic consolationem suavitatis supernæ valde magnam, ob meritum devotionis suæ, largitas divina prærogare dignata est. Nam, cùm in oratione pura & devota sursum mente à phantasiis vanarum cogitationum per sanctam contemplationem elevata, divina desuper aspirante gratia, soli Deo intenderet, suavissimo nectare cœlestis dulcoris & gratiæ sæpius ita perfundebatur, quòd utrumque hominem suum etiam sentiebat mirabiliter delibutum tantâ revera affluentiâ, quòd ulteriùs, ùt sibi videbatur, nequiverit perferre.

Cuidam quoque Sorori sibi specialiter familiari, prædixit obitum suum per annum, antequam de corpore emigraret. Denique stabat etiam aliquando cum eadem Sorore in cœmiterio defunctorum, loquens illi iterum de dissolutione corporis sui in proximo imminenti, cui pede ostendit locum sepulturæ suæ, inquiens

quiens ad eam: *Hoc in loco procul dubio ſepelietis me.* Et ita impletum eſt verbum illius. Non multo poſt tempore obiit, & in eodem loco, ùt prædixerat, ſepulta, in Domino requieſcit à laboribus ſuis amodo & usque in ſempiternum.

CAP. XLIV.

De quadam Sorore Converſa devota, nomine Agnete de Blotzenheim felicis recordationis.

FUit in Conventu hujus beatæ Congregationis ſpiritualis quædam Soror Converſa, nomine Agnes de Blozenheim*, magnâ Dei procul dubio gratiâ prædita, cui Dominus conſolationes de ſupernis & cœleſtibus magnas & multiplices mittebat, revelans illi ſecreta plurima & futura. Hæc inter alia bona, quæ pura devotione faciebat, erat in

* Blozenheim *Vicus Alſatiæ.*

in ſublevandis debilium & infirmarum Sororum neceſſitatibus promptiſſima & miſericors nimis, quibus tanquam Chriſti membris per annos plurimos ſedula miniſteria ſolicitè exhibebat. Siquum morbidam, ſiquam ulceroſam, aut ſanie defluentem aſpiceret, huic omnem pietatis operam impendebat abluendo, tergendo, atque refocillando, tanquam mater ægrotanti filiæ jugiter aſſiſtebat.

Solebat etiam omni tempore vitæ ſuæ circa horam nonam ſecretiorem locum causâ orationis adire, in quocunque detinebatur miniſterio & labore, gratias de omni corde ſuo agens Domino Redemptori, quòd mortem ſubire, & in Crucis patibulo illa hora expirare pro hominibus dignatus eſt. Vitam quoque ſuam & exitum divinæ clementiæ diligentiſſimè commendavit. Cumque quadam vice iterum gratias Deo agendo more ſolito & tempore ſic oraret, vidit repente corporeis oculis lucis radium ſplendididiſſimum, lu-

ci corporeæ omnino diſſimilem, à cœli faſtigiis prodeuntem, & usque ad pectus ipſius immediatè veluti virgulam quandam directivam, ſplendore nimio attingentem: qui etiam continuò cordis ipſius penetralia ſuaviſſimè introiensigne divinæ charitatis illam ſuccenſam liquefecit mirabiliter & refecit. Erat nempe miri fervoris & devotionis erga Deum, orans diutiſſimè ſtando, tota ſuſpenſa atque in amorem dilecti ſui abſorpta. Cui ipſe Dominus, gratiarum omnium benigniſſimus diſtributor, dulcedinem mirabilem & gratiam in orationibus ſuis jugiter infundebat, theſaurizans ſuper eam tantam cordis jucunditatem & exultationem, quòd videbatur ſibi, ſicut ipſa interdum ſecretiùs referebat, quaſi in corde Altiſſimi ſederet, & tanquam ipſe omnium oblitus illi ſoli intenderet. Talibus ſiquidem divinis influxionibus, de promptuariis ſupernis eructantibus, feliciter inebriata, meruit in hac lachrymarum valle creberrimè relevari.

Omnia

Omnia denique, quæ Redemptor noster JESUS Christus tempore gloriosæ passionis suæ pro nobis perferre dignatus est, fuerunt huic Sorori beatæ in quadam visione circa obitum suum divinitus demonstrata. Vidit namque in prædicta visione manifestè Dominum JESUM Christum, quasi iterum pateretur, à Judæorum multitudine comprehensum, crudeliter ligari atque vilissimè tractari. Qui diris clamoribus & tumultu traxerunt eum de judicio in judicium, illudentes ei colaphis, & alapis frequentibus cædentes & conspuentes in faciem ejus, spinis quoque coronatum, flagris acerrimis, usque ad sanguinis effusionem flagellabant eum. Ad ultimum verò pœnis innumeris afflictum, saturatumque opprobriis & derisionibus perfidorum cruci illum crudelissimè affixerunt. Ipsa autem Soror, quæ hæc vidit, etiam corporeis audivit auribus apertè, crebris atque diris malleorum ictibus, tunsionibusque ipsius Domini manus pedesque sa-

cratissimos perforari. Finita verò visione diu velut exanimis effecta præ animi dolore jacuit sine motu. Nempe gladius Passionis Christi amarissimæ, quam in visione prædicta mentalibus oculis conspexerat universam, tanto compassionis dolore ipsius animam pertransivit, quòd post hæc diutiùs vivere non valebat. Arripuit namque eam in instanti febris peremptoria, cœpitque gravi corporis ægritudine languescere, & erat languor fortissimus, ex quo non multò post ad hujus labentis terminum perducta, ad perennis vitæ introitum feliciter properavit.

CAP. XLV.

De devota Christi famula Adelheide de Sigoltzheim beatæ memoriæ.

IN villa, quæ dicitur Sigoltzheim prope Columbariense oppidum sita, quædam sancta fœmina & devota, Adelheidis nomine, residebat.

debat. Quæ cum viro ſuo, cui à parentibus ſuis invita infra annos juveniles in conjugium fuerat copulata, degens, annis viginti & amplius virginitatem ſuam perpetuò incorruptam, magno Dei munere conſervavit. Elongavit enim ſe à viri thoro ſingulis noctibus, in orationibus devotis perſiſtens devotiſſimè vigilando. Quando verò præ laſſitudine ſomni torpore depreſſa eſſet, ſuper nudam humum ſeu ſuper ſcamnum dormire ſolita erat in hyeme & æſtate, & lecti mollitiem non quæſivit. Propter hoc ergo vir ille exoſam eam habuit, fame, ſiti, frigore & nuditate continuè affligens illam, innumeris injuriis moleſtavit. Ipſa verò Sancti Spiritûs gratiâ roborata, patienter cum gaudio hæc omnia ſuſtinebat propter ſpem retributionis æternæ, & deſiderium caſtitatis. Mente ſiquidem Deo infatigabiliter adhærens à bonis operibus non ceſſavit, corpus ſuum duris laboribus abſtinentiisque jugiter conterens, ſpiritui ſervire cogebat.

Cumque virtutum exercitiis gratanter polleret, accidit quadam die, tempore vindemiarum, quòd Fratres de Ordine Prædicatorum & Minorum venirent ad eandem villam, in qua ipsa morabatur, discurrentes lassi valde petendo vinum à mane usque ad vesperam ostiatim: quorum verecundiæ ac labori ipsa piè compassa allatas quatuor amas * vini continuò de carrota ** dedit Fratribus prædictis viro suo penitus ignorante. Cujus furoris sævitiam plurimùm pertimescens infudit statim aquam in vas prædictum, implens usque ad summum. Quo impleto prece supplici deprecata est Dominum dicens: *Domine Deus, qui non derelinquis præsumentes de te, invoco & flagito divinam clementiam tuam, quatenus aqua ista, in hoc vas nunc infusa, protinus in vinum virtute tuæ potentiæ convertatur, ne paterfamilias veniens in ira sua interficiat*

* *Ama* amphora continens octo congios seu 24, mensuras.

** *Carrota*, biga.

ciat me, si recognoverit factum meum. Statim ad preces ejus aqua illa à Domino conversa est in vinum tam nobile & pretiosum, quòd plus eidem patrifamilias postmodum valuit apud mercatores, quàm vina reliqua, quæ habebat. Et ita res gesta virum latuit, ipsa autem sancta fœmina per miraculum ibidem divinitus operatum imminens sibi evasit periculum.

Defuncto autem prædicto viro ipsa Columbariam properavit, vocans Priorissam hujus Monasterii obtulit sibi & Sororibus universis omnia mobilia & immobilia, quæ habebat, tradens ea in æternum simpliciter & absolutè pro amore Domini Salvatoris. Postea petivit humiliter & instanter, ut reciperetur in Monasterium ad coquinæ servitium, quam diu degeret in hac vita, quod & continuò impetravit, licèt admitti pro Sorore laica si desideràsset, procul dubio à Priorissa & Sororibus de facili obtinuisset. Elegit tamen potiùs abjecta esse in præsenti, ut in

cœlestibus apud Dominum ampliori gloria radiaret. Quæ in coquina & in aliis Sororum servitiis cunctis diebus humiliter serviens ad magnam vitæ perfectionem sanctitatemque divina gratia opitulante pervenit. Cibum unà cum ancillis sumens, vilibus semper & abjectis vestibus utebatur.

Huic profectò beatæ pius & misericors Dominus cumulatiùs in hac vita exsolvit, quod in Evangelio repromisit, videlicet pro quolibet simplo, propter se relicto, centuplum se daturum. *Matth. 19.* Contulit namque illi multas divitias spirituales, consolationes de cœlestibus & æternis admirabiles, securitatem quoque de remissione peccatorum suorum, nec non & de dimissione pœnarum omnium, inspirans etiam illi regni cœlorum certitudinem. Et hæc sanè super omnia transitoria centupliciter, millies, & incomparabiliter ampliùs ponderavit. Insuper dulcedine mirabili gratiarumque affluentiâ in orationibus suis sæpissimè semet-

metipſam in tantum ſenſit ſuperfuſam, quòd videbatur ſibi, quòd omnia membra corporis ſui ipſo Deo forent repleta, quemadmodum ipſa hæc omnia ac ſuperiùs expreſſa, & etiam ſequentia, quibus voluit, ſecretiùs patefecit. Habuit quoque frequentiùs tantum cordis fervorem ad Dominum, quòd erumpebat exteriùs in pectore & in membris aliis per ſudorem. His itaque donis cœlitus ſibi collatis divinæ miſerationis reſpectum ipſi adeſſe certiſſimè deprehendit.

Fuit quoque ſupra modum ſibi ipſi aſpera atque dura, multis vigiliis, laboribus & operibus bonis affligens corpus ſuum incredibiliter & caſtigans. Flagellis ſpineis nimis aſperè usque ad ſanguinis effuſionem corpus ſuum debile quotidie flagellavit, ita quòd crebris ſpinarum punctionibus laceratum & conſciſſum miſerabiliter conſiſtebat. Siquidem prædicta flagella, quibus ſeipſam verberabat, poſt ipſius obi-

 tum

tum inventa sunt cruore ipsius planè intincta & respersa.

Porrò novum diri supplicii ac afflictionis genus exæstuantis ipsius animi devotio excogitavit, quo non semel, sed pluries obtulit se ipsam holocaustum gratuitum Domino: Tempore siquidem hyemis, quando frigus maximè est intensum, vestimentis suis depositis in flumen, glacie coopertum, priùs facto foramine, nudam singulis pene noctibus se immersit, moram ibidem tam diu faciens, donec carnes ipsius congelarentur. Postmodum de aqua ascendens, unica tantùm tunica reinduta, ante Chori ostium, nudis pedibus super lapidem stans in contemplatione ardentissimæ devotionis suspensa, usque ad matutinum, sive usque ad auroram diei continuè persistebat. Interim sanè habuit divino munere tantum cordis calorem, quòd erupit exteriùs in pectore, & in aliis membris per sudorem in tanta copia, quòd omne corpus illius sudoris guttis uberiùs perfundebatur.

Sunt

Sunt autem & plura alia nobis de ſanctitate hujus Dei famulæ comperta, quæ legentium devotionem excitare poſſent: Sed ea ſilentio premo, & faſtidioſis lectoribus conſulens nolo ſermonem ulteriùs prolongare. Hæc ergo beata & ſancta ſicut fideliter vixit, ita feliciter obiit, & migravit ad Dominum JESUM Chriſtum, qui eſt merces ſuorum fidelium magna nimis.

Denique poſt obitum ejus quædam ſancta Soror, Adelheidis nomine de Rhinfelda, cujus ſuperiùs* mentionem feci, vidit illam aliquoties viſibiliter corporeis oculis, clara diei luce in äere â terra ſublimiùs elevatam, quæ etiam miri decoris gloriâ circumamicta, adinſtar claritatis Solis refulſit, inæſtimabili tripudians gaudio & exultatione.

* Cap. 23.

CAP.

CAP. XLVI.

De devota Sorore Gertrude, orta de Civitate quadam Westphaliæ, Provinciæ Saxoniæ.

SErmone brevi & admodum compendioso, quantùm mihi donaverit bonorum omnium distributor, & ingenii mei parvitas permiserit, huic inserere operi procurabo quædam pauca de multis mihi comperta de conversione ac laudabili vita Sororis Gertrudis de Saxonia; nuper de nostro Conventu defunctæ; admirandæ procul dubio sanctitatis. Quam divinæ pietatis providentia de remotiore regione Westphaliæ, Provinciæ Saxoniæ ad peregrinum & omnino sibi incognitum locum, videlicet Monasterium Sororum de Underlinden in Columbaria Ord. S. Dominici egregii Confessoris mirabiliter evocavit. Siquidem ipsa Soror beata exemplum illius

illius quondam præclari Abrahæ Patriarchæ sancti, ad vocem jubentis Domini exeuntis de terra & cognatione sua, ac venientis in terram sibi ab ipso Domino demonstratam, per omnia est plenissimè imitata.

Nam cùm esset adhuc ætate florida ac juvenili, videlicet quinto lustro nondum plenè peracto, divinitus inspirata, omni Mundi hujus voluptate & gloria spreta, exivit corde & corpore de terra & de cognitione & progenie sua nobili atque præclara, venitque in dictum Monasterium Columbariæ, ut præmisi, locum sanctum, divinitus sibi, haud dubium, præparatum. Proprios quoque duos filios suos ac filiam, quos affectu summo diligebat, in Provincia Saxoniæ parvulos & orphanos dereliquit, deserens insuper inibi maritum suum, virum bonum & honestum, ab ejus consortio & solamine deinceps usque ad obitum suum elongata.

Ipse verò in terra sua similiter in eodem Ordine divino servitio mancipa-

cipatus, Laicorum habitum humilem assumpsit, in quo & perseveranter usque ad obitum suum Domino militavit. Cui adhuc in sæculo degenti bonisque operibus ac virtutum studiis solicitè insistenti admirandam divinæ consolationis gratiam dignatus est misericors Dominus prærogare, quam etiam breviter indicabo. Quadam siquidem die juxta consuetudinem suam propiùs adstans Sacerdoti, Missarum solennia celebranti, ecce corporeis oculis videre meruit manifestè in ipsa hora elevationis divinissimæ ac Sacro-Sanctæ hostiæ Dominum JESUM Christum in specie pueri parvuli quasi trium annorum, præ filiis hominum speciosi, in cruce clavis manibus & pedibus perforatum, manibus ejusdem sacerdotis in altum ad conspectum omnium ibidem præsentium elevari. Puerum quoque illum beatissimum, qui sibi apparuit, ex crebris oculorum suorum motibus, quos benignissimè sæpius ad populum convertebat, certissimè vivere liquidò deprehen-

prehendit. Sicque certificatus est, visionem illam non esse imaginariam sed veracem. Visionis hujus cœlestis dulcedine degustata, suavissimo charitatis divinæ ardore succensus, magnificas gratias egit Domino Salvatori, qui eum dignatus est tam glorioso miraculo consolari.

Præterea dum adhuc uterque, ipse videlicet & uxor ejus, Soror illa beata, de qua pridem loqui incepi, simul in terra nativitatis suæ commanerent, accidit quadam vice, Domino permittente, quòd cuncta domûs illorum ædificia circumquaque cum omni suppellectili & rebus, ignis consumpsit incendium & vastavit. Ipsi autem ex illo casu plurimùm aporiati necessitatem ex bonorum inopia non modicam pertulerunt. Quapropter reverendus Pater beatæ memoriæ Hermannus, dictus de Havelberg, de Provincia Saxoniæ, quondam Provincialis per Teutoniam, ejusdem felicis Sororis patruus, vir eximiæ sanctitatis, qui fertur etiam post obitum miraculis claruisse, cœpit

pit pro hujusmodi infortunio non mediocriter contriſtari, metuens, ne ipſa maritusque ejus ab ingreſſu Religionis, quem mente conceperant, propterea tardarentur.

Cumque de his tractaret ſecum animo gemebundo, ſubitò totus extra ſe raptus vidit per interioris hominis radios juvenem ſplendidiſſimum, cœleſtique gloria decoratum, ad ſe venientem, qui ſibi obtulit pannum candidiſſimum diligentiùs complicatum. Idem verò Prior Provincialis requiſivit dicens: *O juvenis, cur mihi pannum iſtum defers?* Cui ille mox inquit: *Expande & vide.* Quo expanſo conſpexit in eo crucifixum aureum, pulcherrimè in eo depictum panno: faciem quoque ejusdem neptis ſuæ, nequaquam imaginariè depictam, ſed verum vultum ejus cum cute, carne, oſſibusque ſuper cor ipſius crucifixi clavis undique confixum fortiter intuebatur. Quo viſo B. Prior Provincialis, cui hæc videre divinitus conceſſa ſunt, vehementer nimis obſtupuit, nec ultra

ultra jam habens spiritum cum admiratione clamavit dicens: *O Domine Deus, quem cæli terraq; fabrica contremiscit, quid est homo, quia tanti reputas eum, ut ponas illum proximè juxta te, cùm sit terra & cinis? Et dignum ducis super hujuscemodi pietatis tuæ oculos aperire? Eja dic mihi, quæso, benignissime Domine JESU, utrumne homo inhæreat tibi, qui solus habitas lucem inaccessibilem, tanto taliq; agglutinationis compagine unitus, quanto qualiq; conspicio eum nunc connexionis vinculo tibi inseparabiliter colligatum?* Cui benignus Dominus JESUS de cruce, mitissima claraque voce respondens ait: *Noveris pro certo, multò mihi propiùs fore hominem conjunctum, quàm unquam videre valeas, qui tantùm foris vides in facie. Ego enim secretissimè in divinitatis meæ thesauris absconditis reconditum habeo hominem, quem creavi.* Finitâ citiùs visione illa cœlesti magnitudo conceptæ devotionis in corde videntis & audientis hæc deinceps finiri non potuit. Unde

dum aliquando eadem Domini verba, omni suavitate & gratiâ plena, devotione solita ruminaret, præ immensa divini amoris dulcedine spiritu deficiens, nec ulteriùs sufferre valens tantæ devotionis ardorem, pallidus & exsanguis corruit super terram, sine voce & sine motu, velut mortuus diutiùs permanebat. Cæterùm quomodo vel cum quibus comitibus de terra sua longinqua remotaque ad nos Columbariam pervenerit B. Gertrudis, superiùs memorata, seu quanta sibi in itinere constitutæ bona contulit benignitas Conditoris, nunc breviter indicabo.

Præfatus Frater Hermannus de Havelberg, patruus ejus, tunc temporis Prior Provincialis, comes itineris ipsius fuit individuus & laboris, adhærendo illi inseparabiliter, donec eam hujus Monasterii Sororibus præsentavit, per cujus sanè beatam comitantiam ac sanctarum orationum suarum suffragia perventionem habere meruit optato itinere cum salute. Ipse quoque fuit vir prudens & provi-

providus in agendis cum viatoribus quibusque honestis ac mercatoribus. Interim cautè comitabatur cum suis sociis Prædicatoribus, pariterque cum curru, super quem eadem neptis sua sedebat, ut illorum consortio in via, qua ambulabant, protecti existerent tutiores.

Accidit proinde, ut ipse & sui quadam vice adjuncti quibusdam mercatoribus, & euntes pariter tendebant ad oppositam civitatem ante solis occasum maturiùs pervenire. Die verò ad vesperam vergente mercatores illi propter nocturni temporis timorem ad oppidum, unde recesserant, ac hospitium sunt regressi. Prior Provincialis autem, & qui cum ipso erant, nolentes regredi, progredi, licèt frustra, potiùs nitebantur. Nam tenebræ paulatim ingruentes omnem extemplo progrediendi copiam denegabant. Tunc illi animo consternati, ac nescientes, quidnam in tali necessitatis articulo agerent, seu quò se verterent, circumspicere solicitè cœperunt, sicubi divertendi

locus congruus appareret. Et ecce subitò nutu Dei in ipsa ejusdem loci planitie, in qua erant, quandam aulam miræ pulchritudinis eminus contemplantur. Gavisi sunt Fratres illuc continuò properantes. Mira res! Quò cùm venissent, cernunt omnes portas & seras pariter patefactas penitus & apertas. Verùm totum illius palatii ædificium erat intus & exteriùs nitidum & fulgidum nimis, quasi de novo in illius diei curriculo consurrexisset. Ingredientes autem illi necessaria quidem ad usum vitæ invenerunt illic reposita copiosè, nullum tamen omnino ibidem hominem repererunt. Porrò ipsi pariter consederunt, præstolantes adventum dominorum illius ædificii. Cumque diutiùs expectâssent, ecce Matrona quædam, quasi valde nobilis, vultu roseo renitens decora regalibus indumentis, ingreditur sola, benignissimeque salutando eos dixit: *Benè ad me venistis hospites mei chari.* Cui reverenter assurgentibus Fratribus ac prædicta Sorore Gertrude,

de, & cum humilitate exponentibus ei, quòd causâ hoſpitii obtinendi venerint illâ horâ, illa læto vultu reſpondens inquit: *Gaudium mihi eſt, quòd ad me divertere voluiſtis.* His dictis hortari cœpit eos ad cœnandum, ponens ipſa menſam, propriisque manibus eisdem neceſſaria adminiſtrans. Protulit quoque idem Prior Provincialis piſces & caſeos de pera ſua, quos in itinere ſecum detulerat, ac poſuit ſuper menſam. Poſt hæc converſus ad matronam dixit: *O Domina, ſi præcipere dignaremini pullum aſſum præparari juvenculæ ad edendum* (loquens de nepte ſua) *hoc enim neceſſariò indigeret.* Ipſa enim de regione longinqua proficiſcendo, & ad iſtos applicando terminos plurimùm laboravit. Ad quem matrona illa extenta manu ad mancipium neptis ipſius dixit: *Jube ſervum illum, qui hìc præſtò eſt, ire in talem locum, acciperéq; pullum, quem voluerit, ac dominæ ſuæ præparare.* Prior Provincialis ergo dixit ad ſervum: *Vade & fac citiùs, quod*

Domina dicit: Qui festinus ad designatum locum perrexit, fecitque, quod sibi fuerat imperatum. Allatam gallinam apposuit diligentiùs paratam dominæ suæ. Discumbentibus quidem illis matrona quoque cum eis cibum pariter degustavit.

Cœnantibus autem illis subitò juvenis quidam solus ingreditur ad eos splendidus, qui supra humanum modum mirabilis apparebat, & cui similem in omni elegantia ipsi nunquam viderant. Facies enim illius singulari venustate refulgens, Angelum potiùs quàm hominem indicabat. Porro idem juvenis Priorem Provincialem & ipsius socios, pariterque neptem ejus cum gaudio salutavit, invitans eosdem benignissimè, ut comederent satis. Post hæc conversus est ad matronam illam, familiariter tanquam ad matrem suam, diutiusque ambo pariter loquebantur Fratribus & eadem Sorore Gertrude audientibus quidem vocem colloquentium, sensu verò sermonum eorundem minimè percepto.

Nec

Nec etiam attendere voluerunt propter verecundiam & honorem. Finito quoque sermone juvenis ille dulciter hospitibus suis vale faciens exivit continuò, nec visus est ulteriùs ab illis. Matrona illa benigniùs confabulando cum ipsis consolationem mirabilem exhibebat. Verba enim oris ejus omni suavitate & gratiâ plena erant.

Et cœnâ factâ, cùm de mensa surrexissent, præfata matrona introduxit Priorem Provincialem & ejus socios in cubiculum ad quiescendum, in quo erant lecti operimentis bonis ac nitidis præparati. Quibus benedictione datâ, & admonitis blandè, ad somni requiem degustandam protinus recedebat. Deinde apprehensa manu hujus beatæ Sororis Gertrudis, de qua loquor, duxit eam secum per gradus ad superiorem pulcherrimam domum, ubi similiter lectus fuit de plumis sericisque coopertoriis præparatus. Quem ut ipsa ascenderet, innuit ei benignè matrona prædicta, quam vestibus

cooperiens propriis manibus diligenter, pariterque benedicens illi, inde illico descendebat.

Porrò diluculo facto prætaxata domina ingrediens in cubiculum, in quo idem Prior Provincialis cum suis sociis quiescebat, leniter excitavit eos dicens: *Surgite, ne tardetis. Ecce enim appropinquant mercatores, cum quibus hesterno die proficiscebamini, & estote parati, ne prætereant.* Quibus auditis Prior Provincialis gavisus valde surrexit cum sociis suis festinanter, parati ad proficiscendum cum mercatoribus supradictis. Matrona similiter post hæc ascendebat domum, in qua manebat beata illa Gertrudis, & à somno blandè excitando illam dixit: *Surge citiùs, ecce aurora est, ut proficiscamini cum mercatoribus, vestris comitibus: jam propè sunt.* Qua velociter surgente ac currum suum protinus ascendente, tam ipsa quàm Prior Provincialis & Fratres devotè gratiarum actiones eidem dominæ referentes pro multimodis beneficiis sibi ab ea collatis & exhi-

exhibitis, valedixerunt ei humiliter abeuntes. Nunc mirandis plus miranda succedunt.

Cùm de aula prædicta paulò longiùs recessissent, reductis post tergum oculis contra idem palatium mirantes super his, quæ ibidem viderant, quæque sibi acciderant, ecce tota machina illius nobilis palatii ita in nihilum repente fuit redacta, quòd nec vestigium alicujus ædificii illic apparuit. Quo viso stupore & admiratione nimia repleti cernunt obviam sibi venientes quosdam equis sedentes nobiles terræ illius, á quibus idem Prior Provincialis attentiùs requirere cœpit, utrum in loco illo, in quo præclarum illud palatium conspexerant, aliquando viderint seu audierint à narrantibus ædificium aliquod extitisse. Qui firmiter asserebant, nullum omnino ibidem aliquando ædificium extitisse. His auditis ipse, & qui cum illo erant, stupore miraculi, quod fecit Dominus, & ostendit eis, magis magisque attoniti reddebantur, voce unanimi

laudantes magnalia Salvatoris. Credidit sanè dictus Prior Provincialis, matronam illam fuisse Matrem Domini nostri JESU Christi, quæ tantâ benevolentiâ eos in suum palatium susceptos misericorditer in suis necessitatibus procurârit. Denique
Psal. 134. ipse Dominus, qui producit ventos de thesauris suis, ipse quoque pro solamine ac salute suorum fidelium, videlicet ejusdem viri sanctissimi & neptis ejus, hujus felicis Sororis Gertrudis; regale illud palatium voluit subitò fieri & concessit, quod sicut sub unius noctis tempore repente absque humano opere esse cœpit, ita crastina diei luce exorta ad nutum imperantis in nihilum est redactum. Sicque tandem, ùt præmisimus, multis terrarum spatiis peragratis cum difficultate & labore Columbariam pervenerunt. Ipsa verò ad consortium hujus sanctæ Congregationis recepta est cum gaudio in Sororem ob reverentiam & honorem ejusdem sancti patrui ejus, qui nos paternè in vita sua rexit, atque fovit spe-

ſpecialis dignationis gratiâ & favore.

Mox ut Monaſterium eſt ingreſſa, novum hominem, qui ſecundùm Deum creatus eſt, induit, de priſca converſatione, licèt valde laudabili, multò melior effecta, in veritate ſanctitatis & juſtitia omnibus diebus vitæ ſuæ ex tunc Domino deſervivit, ejus pro amore advenam & peregrinam ſe conſtantiſſimè exhibens huic Mundo.

Verùm quia quem diligit Dominus, corripit & caſtigat, ipſi nunquam ferè, ex quo ad nos venit, paternæ miſericordiæ correptio defuit. Per plures namque annos gravibus ac diuturnis eſt incommodis flagellata. Nullâ tamen infirmitatis moleſtiâ potuit à curſu deſiderii ſui, quo tota in Deum pergebat, aliquatenus retardari. At invaleſcente aliquando infirmitate corporis, & ipſa quadam animi præter ſolitum depreſſâ anguſtiâ & mœrore, pro eo, quòd Ordinis obſervantias, ùt vehementer deſiderabat, exequi non valebat, *Apoc. 3.*

aures

aures benigni Conditoris querelis pii murmuris pulsavit, dicens: *Nonne propter tuum nomen, Domine Deus meus, terrâ omniq; cognatione meâ relictâ huc peregrinata sum, ut tibi soli serviam & inhæream totâ mente? Nunc verò quotidiano languore tabescens inutilis facta sum, minimè valens aliis Sororibus in laboribus Ordinis coæquari.* Tunc repentè divino ad se facto oraculo audivit corporeis auribus vocem dicentem sibi: *Nondum est finis pressuræ tuæ, angustiæ & doloris. Scias pro certo, scias, quia sicut leo captam feram suis conterendo ungulis atque morsibus crudeliter laniat: sic, sic revera Dominus Omnipotens salubri dispensatione sua non solùm aufert salutem corporis, verùm etiam nudum reddit hominem ab omni hujus vitæ delectabili & jucundo, cui gustum internæ suavitatis in præsenti decreverit elargiri, & in futuro gloriâ vultus sui in perpetuum satiare.* His sanè divinis verbis susceptis cum gaudio magno valde, tantam securitatis gratiam de salute sua perpetua à Deo

à Deo ſibi cœlitus infundi ſentiebat, quòd ſe ab æterno prævisâm misericorditer ad ſalutem à Domino ulteriùs minimè dubitavit. Manum quoque Domini ex tunc, quantumvis graviter ſe tangentis, portavit humiliter ac devotè.

Alio tempore ſedebat in lecto ſuo in dormitorio, utpote debilis & infirma, & ſubitò audire cœpit ſenſibiliter divinum quiddam voce mitiſſima nomine proprio ſe vocans & dicens ſibi: *Deſolata, deſolata, Gertrudis absq; conſolatione!* Et eadem ſecundò vox illa divina repetiit verba. Tunc illa, cui hoc audire divinitus eſt conceſſum, ſuſpiciens, ſcire volens, quæ eſſet, quæ ſibi talia loqueretur, ſciſcitando dixit: *Quid eſt hoc?* Cui protinus per divinum oraculum reſpondetur: *O ſi ſcires, quàm bonum, utile & ſalubre eſt homini deſolatum eſſe ſuper terram, & carere conſolationibus infirmorum!* Hac cœleſti voce admonita terrenas conſolationes, præter neceſſaria, ſine quibus iſta vita aliter tranſigi non poteſt,

potest, devoto animo recusavit. Unde veraciter dicere potuit cum Psalmista: *Renuit consolari anima mea, memor fui Dei, & delectatus sum.*

Psal. 76.

Porrò satìs admirabilem divinæ dignationis suæ gratiam benignus Dominus huic in primordio conversionis suæ prærogare misericorditer dignatus est. Admirabatur sanè tunc temporis multùm nimis, cur hoc nomen *JESU* præ aliis nominibus impositum fuerit immenso & excelso Domino, quando visibilis in terra apparuit factus homo. Cui cum admiratione sæpius hoc tractanti suavis ac mitis Dominus, clarâ sensibilique voce loquens linguâ Teutonicâ injunxit, ut imponat sibi nomen aliud, videlicet nomen novum, quod os Domini nominavit: *Tu*, inquiens, *vocabis me: Æternus, paternus amor plurimus.* Et dixit: *Hoc mihi nomen est.* His mellifluis Domini verbis gratissimè perceptis cor ejus in semetipsa liquefiebat præ immensa divini amoris dulcedine, nec suavitate illius sanctissimi Nominis Salva-

Salvatoris, tantâ dignatione sibi commissi, potuit aliquatenus satiari.

Accidit præterea ei in insigni die solennitatis Dominicæ Nativitatis quoddam miraculum per omnia memoria dignum largâ Dei benignitate. Nam cùm sacratissimæ illius noctis vigilias in longum nimis, ùt moris est, protelatas psallendo & orando in Choro cum Sororibus devoto animo transegisset, finitis omnibus ad divinum officium pertinentibus lectum intravit ante auroram parvâ temporis horâ, ut divinum diei servitium deinceps peragendum exsequeretur animo promptiori. Sicque in somnum quidem tenuem, & quasi semivigilans resoluta, audire cœpit vocem excitantem se & dicentem: *Surge velociter, ne moreris, quia agape seu larga eleemosyna nunc in Ecclesia largietur.* Ad hanc vocem à somno protinus excitatur, & respondens voci excitanti se dixit: *Non est verum. Agape enim nunquam est apud nos aliquando, præsertim in Ecclesia nostra, & hac horâ temporis, dispen-*

dispensata. Cui iterum per divinum oraculum voce sensibili respondetur & dicitur: *Absque dubio verum est, quia F. Wernherus de Erlebach* (qui etiam Confessor tunc temporis Sororum hujus Monasterii fuit) *Agapen mox in Ecclesia ministrabit, &, si continuò non surrexeris, fraudaberis illa.* Et idem divinum oraculum adjecit iterum, & ait: *Scias, quòd Agape sive solennis Eleemosyna postmodum de die vobis in Choro similiter dispensetur.* Quibus auditis citiùs surrexit, & festinatò venit in Chorum audiens Missam ad auroram: *Lux fulgebit*, jam inceptam fuisse in Choro à Sororibus ac cantari, & eundem nihilominus Fratrem, de quo dictum sibi fuerat divinitus, quòd foret in Ecclesia Agapen dispensaturus, eandem Missam pariter celebrare. Ex quo apertè cognovit per largam eleemosynam tam in Choro, quàm in Ecclesia ministrandam secundùm cœlestis oraculi denuntiationem, veraciter designari vivificum Altaris Sacramentum, quod in Missis omnibus

bus ritè celebratis consecratur & offertur nobis gratis liberali munificentia Redemptoris.

Accidit ei præterea altera vice huic quiddam simile non minùs forsitan memorabile & motivum. Ipsa namque die quadam retro Chorum ad orationem se tempore divini officii collocârat, non valens ex infirmitatis suæ crebra molestia cæteris Sororibus ad psallendum stantibus coæquari. Canone verò Missæ incipiente repente somnus arripuit eam. Et vidit per somnium sacerdotem quendam insigniis sacerdotalibus indutum de Ecclesia chorum intrantem, qui tenebat in manibus suis calicem eburneum candidiorem nive, in quo carnes erant aureæ, pariterque colore roseo gratissimè micantes, in parvissimas tales incisæ minutias, quales carnium minutiæ solent in die Paschæ in Ecclesia benedici. Et hunc his delectabilibus refertum epulis calicem eidem Sorori sacerdos ille benignè obtulit ad videndum. Quas ut vidit, ardenter nimis ex eis

refici desiderans, multis instabat precibus supplicando dicens: *Obsecro vos Dei pro amore, Domine Reverende, quòd præbeatis mihi de his nimiùm deliciosis carnibus ad edendum.* Cui ille respondens ait: *Modò ad vescendum tibi minimè concedentur.* Verùm ipsa potiùs instabat obnixiùs implorando. Econtra sacerdos semper denegabat ei, quod petebat: *Non enim fas est*, inquit, *tibi, quòd modò eas accipias & manduces.* At illa: *Cur degustare eas modò mihi non licet?* Tum sacerdos ait illi: *Propterea his carnibus non vesceris, quoniam dum excoctæ fuerunt, illic præsens minimè extitisti.* His auditis statim visio illa disparuit, & ipsa à somno protinus excitatur. Intellexit utique per aureas roseasque carnes, sibi per somnium demonstratas, divinæ & humanæ naturæ substantiam certissimè designari, quæ in Altaris vivifico Sacramento verissimè continetur, seque fore donis illis cœlestibus defraudatam: quia in hora consecrationis & oblationis hujus

jus diviniſſimæ hoſtiæ ſopor ſibi irreperat, nec debitâ vigilantiâ divinis, ſicut oportuit, intendebat.

Mirificavit adhuc benignus JESUS miſericordiam ſuam in illa ſua ſolita pietate. Quodam namque ſero, finito quidem in Choro Completorio, conſpexit duas juvenes Sorores ſeorſum in ſecreto multo ſtudio pariter colloquentes. Quo viſo plurimùm mirabatur, quòd illæ in hora extraordinaria conferrent ad invicem ſic attentè. Et dixit: vadam & àuſcultabo procul dubio, quid loquantur: ſeipſam tamen cohibuit propter Deum, nec acceſſit ad illas, ne & ipſa ſimiliter transgrederetur ſilentii diſciplinam. Sicque diu multumque reluctando evicit curioſitatis ſuæ deſiderium, & fugiens feſtinatò lectum intravit. Tunc repente effudit ſuper eam ſpiritum conſolationis & gratiæ mira largitas Conditoris, replens omnia interiora ejus ſuaviſſimo nectare dulcedinis divinæ, ita quòd præ immenſitate hujus gratiæ ſpiritualis ore fortiter obdurato, veſtibus

applicatis vix ſemetipſam continere aperto valuit à clamore. Cui inſuper totius confabulationis cauſam & verba colloquentium poſt Completorium Sororum ipſe benignus Dominus condeſcendens mitiſſimè revelare dignatus eſt. Verùm ipſa hæc omnia poſtmodum cuidam fide dignæ conſorori ſuæ ſecretiùs patefecit. Qua nimirum cauſam hujus extraordinariæ collocutionis attentiùs requirente, illa reſpondit & dixit: Nihil aliud fuit, quod ad invicem conferebant, niſi verba frivola & vana, & confabulatio fuit puerilis.

Denique apparuit aliquando viſibiliter eidem Sorori ſedenti in lecto ſuo quædam juvenis nuper tunc temporis defuncta Soror de noſtro Monaſterio, vultu hilari & jucundo, & in anteriori parte ejusdem lectuli ſedebat, ad ipſam ſubridendo dicens: *Dilecta Soror Gertrudis, noveritis indultum mihi eſſe ad vos à Domino redire. Loquamini ergo mihi, obſecro, quicquid vultis: mea enim præſentia procul dubio minimè vobis nocebit.*

Verùm

Verùm ipsa nimio terrore correpta, nec unum verbum loqui poterat. Videbat quoque diabolum sub specie tetri nimis clericuli ac deformis eandem defunctam Sororem à longe sequentem, qui se abscondit latitans sub vestibus ibi super perticam dependentibus, quasi videri erubesceret. Cumque defuncta Soror aliquantulum expectâsset, ut sibi loqueretur, & illa nihil omnino respondere posset, dixit ei: *Caveatis vobis, bona Soror Gertrudis, ne de cætero brachia vestra de manicis exuta, super nudum corpus vestrum ponatis, sicut hactenus facere consuevistis, & orate pro me, quia nondum promerui videre faciem Salvatoris.* Et his dictis statim recessit ab ea. Clericulus autem, qui videbatur, confestim subsecutus est eam.

Sanè illa beata, de qua loquor, in divinis consolationibus & gratia charismatum plurimùm eminebat. Sedens namque propter continuas infirmitates suas in grabato suo die ac nocte, interim meditans atque orans,

frequentiùs persensit utrumq; ipsius hominem ineffabili suavitate cœlestis consolationis & gratiæ totum ita mirabiliter delibutum, quòd nullum membrorum sui corporis seu etiam minimum movere digitum prævaleret præ immensa, ùt dixi, hujus gratiæ dulcedine, qua feliciter debriabatur de torrente voluptatis divinæ, superna desuper aspirante gratia. Videbatur sanè insuper sibi in illa hora felici, quasi totus circumquaque lectus ejus, in quo sedebat, divinæ charitatis ardore ac dulcedine pariter plenus foret. Dumque tali fruitione divinitus sibi concessa felix potiretur, repente immisit in os ejus largitas divina quædam mirifica nova rhythmyca verba, profectò jucunda nimis & melliflua de summæ Trinitatis gloria & de Humanitate Christi sanctissima & de gaudiis cœlestis Hierusalem, quæ antea non noverat, nec in cor ejus aliquando ascenderant, quæ tamen postmodum firmiùs retinens dulcissimè ruminabat. Unde non immeritò & ipsa dicere

dicere quoque potuit cum Propheta: *Immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro.* Eadem tamen verba illi divinitus inspirata postmodum à nobis attentiùs rogata cum devotione nobis maxima disserebat. Erant enim verba procul dubio fervida & ignita flaminis * Sancti Spiritûs, corda omnium nostrum, cùm audivimus ea de ipsius ore, incendentia vehementer. Inerat quippe ei cum Deo familiaritas magna nimis, & tanta de ipsius pietate confidentia, quòd humanis verbis nequeat explicari.

Psal. 39.

* *f. leg.* flammis.

Tandem beata illa Soror vitam suam in bona conversatione consummavit, illique est conjuncta, quem in terris posita tota devotione concupivit ac jugiter requisivit.

CAP. XLVII.

De Sorore Gertrude de Hattſtat, bonæ memoriæ.

EXtitit quoque in hujus Monaſterii ſacrario, quædam ſanctæ memoriæ Soror, nomine Gertrudis, dicta de Hattſtat *, à pueritia divino ſervitio à parentibus tradita, in quo ſub cura Ordinis & patrocinio almi Patris noſtri S. Dominici usque ad obitum ſuum Domino deſervivit. Fuit revera miræ puritatis & innocentiæ, & virginitatem mente & corpore integrè Dei munere conſervavit: erga Deum devota & timorata valde, conſcientiam ſuam ſcrupuloſiſſimè examinans & dijudicans, etiam in minimis negligentiis & peccatis, quæ dilluere ac purgare per confeſſiones aſſiduas non ceſſabat. Mira-

* Hattſtat *arx fuit in Alſatia uno miliari diſtans à Rubeaco civitate, in alto monte ſita, ſed anno 1466. deſtructa. Hodie vicus eſt.*

Mirabili quoque ingenio erat prædicta prudens, diſcreta, decens & compoſita in moribus, affabilis & in omnibus gratioſa valde, prolesque nobilior illuſtrium Comitum Phirretorum.

Huic beatæ, cùm in ultima ægritudine, qua & mortua eſt, diutiùs laboraret, ante plures defunctionis ſuæ dies, accidit per divinæ conſolationis gratiam quoddam admirandum & omni acceptione dignum miraculum, quod verbis perpaucis breviter intimabo. Cùm ergo morbi violentia de die in diem graviſſimè invaleſceret, & ipſa in defectione magna quadam die decumberet in grabato, repente ſentire cœpit, non per ſomnium, ſed plenè vigilans, ſenſuque per omnia vigens inæſtimabilis dulcoris ſuavitatem faucibus ſuis infundi, ſuper mel & favum incomparabiliter dulciorem, quæ veluti fons vivus in ore illius ſcaturiens, utrumque ipſius hominem mirabiliter penetrando ſuaviſſimè perungebat. Tunc illa eandem infuſam ſibi cœli-

tus dulcedinem labiis & linguâ quasi ſugendo cœpit ſæpius transglutire cum admiratione dicens: *O Domine Deus Pater miſericordiarum, unde eſt mihi hujus ineffabilis, & prorſus antè inexpertæ ſuavitatis dulcedo, quam experior?* Cui mox benignus Dominus clara & manſuetiſſima voce deſuper reſpondens ait: *Ego, Ego ipſe conſolabor te.* Ad hanc benigniſſimam Domini & impreciabilem promiſſionem tota in ipſa liquefacta eſt anima ejus igne divini amoris, & tantâ jucunditatis affluentiâ perfuſa, quòd præ immenſitate lætitiæ ſeipſam vix caperet.

Alio quoque tempore ante paucos dies, quàm de corpore emigraret, dignatus eſt eam iterum benignus Dominus mirificè conſolari. Quadam nempe die in doloribus ſuis ad Deum clamans, conſpexit ſubitò ſe involutam denſiſſimis tenebris ac vallatam. Cumque paveret nimium ac doleret, mox ſtella præfulgida, aureos de ſe radios emittens, exorta emicuit, quæ lucis ſuæ fulgore ex-

templò

templò prædictas tenebras effugavit, locum, in quo beata illa Soror erat, magno lumine perlustrando. In cujus conspectu ipsa exultavit lætitiâ magna suspiciensque vidit Angelum Dei splendidum & coruscum facie apud eandem stellam propiùs consistere, quem cùm admiratione diutius intuebatur, in ipsius visione plurimùm delectata. Ipse verò Angelus dulci ac suavi nimis melodiæ incepit altissimè canere: *Absterget Deus omnem Lachrymam ab oculis Sanctorum, & jam non erit ampliùs neq; luctus, neq; clamor, sed nec ullus dolor.* Tria autem verba, quæ sequuntur, videlicet: *Quoniam priora transierunt*, intermittens idem Angelus non cantavit. Quo apertè dabatur intelligi eidem Sorori divina gratia inspirante, quòd adhuc oporteat eam pati acerbitates, mortis angustias & dolores, quibus superatis fugeret ab ea dolor & gemitus, deincepsque gaudium & lætitiam sempiternam obtineret Dei gratia opitulante. Ista visio gloriosa, quæ huic Sorori divinitus

nitus

nitus est concessa, duodecim vicibus est repetita, quam toties vidit tenebris dictis praecedentibus, & luce stellæ cum fulgore & cantu Angeli pariter subsequente.

Hæc beata Soror gravibus infirmitatum molestiis pœnè omnibus diebus vitæ suæ multipliciter afflicta durum nimis & diuturnum martyrium duxit. Cursu tandem præsentis vitæ peracto salutis suæ certitudinem tali prognostica visione, quemadmodum præmisi, meruit prævidere, atque Paradisi gaudia nunc possidet cum gloria. Amen.

CAP. XLVIII.

De Sorore Hedvvige de Gevviler, felicis memoriæ.

DIcere vel breviter quædam, admodum pauca de multis, mihi comperta, cogit me laudabilis conversationis sanctitas beatæ hujus quondam Monasterii Sororis Hedvvi-

Hedwigis de Gewiler *, cujus felix memoria tanquam favus mellis adhuc in noſtris cordibus indulceſcit. Agebat ſanè à prima die, qua intravit Monaſterium, usque ad obitum ſuum ſtrictam & arduam nimis vitam admirandam multis, paucis reverà imitabilem, quietem corpori ſuo minimè accomodans. Ordinem Patris ſui S. Dominici devota ſemper ſolicitudine conſervavit, nec retrò receſſit cor ſuum â tramite juſtitiæ, quam incepit. Mitis tamen erat omnibus & benigna, affabilis & jucunda, bonis denique moribus & virtutibus decorata.

Porro ad divinum officium in Choro ſummâ ſtabat ſemper vigilantiâ, devotè intendens pſalmodiæ altè canendo ſine intermiſſione: ſtudioſo ſuo ac jucundo cantu replevit Chorum, & dum vixit, præcipuè ſublevabat, & aſtantes Sorores ad pſallendum pariter excitabat. Dederat

* Gewiler *Vicus Alſatiæ non longè ab Ursvvier.*

derat etenim ei Dominus vocem bonam & ſonoram, quam in ejus ſervitio expendere pro viribus ſatagebat. Et licèt in multis ſemper foret officiis occupata, divino tamen officio in Choro intereſſe devota ſolicitudine continuè nitebatur.

Multâ & aſſiduâ profectò abſtinentiâ, aliisque pœnitentiæ operibus Soror hæc beata, de qua loquimur, corpus ſuum acriter caſtigavit, ſibi, minimè condeſcendens pro nomine Salvatoris. Raró namque pitantias, ſeu ova ad refectorium ſibi oblata, ſicut & cæteris Sororibus, comedebat, niſi interdum per obedientiam compulſa: tunc guſtavit parùm de eis potiùs quàm edebat, ſed ſimplici pulmento, cum butyro condito, ſeu legumine contenta. Sanè in ætate tenera monaſterium iſtud ingreſſa eſt, in quo per quadraginta annos Domino laudabiliter deſervivit, omnia ſtatuta Ordinis jejunia, & Eccleſiaſtica interim ſervans, nec cibos mutavit refectorii. Carnes quoque interim non edebat, niſi acutâ ſive aliâ

aliâ gravi ægritudine laboraret. Tamen per decem & ſeptem annos continuos, ante obitum ſuum omnino carnibus nunquam veſcebatur, licèt interim ſæpius doleret, eſſetque debilis & infirma, & tali recreatione pluries eguiſſet, niſi quod propter Deum vim ſibimet intulit vehementer.

Habebat bonam conſuetudinem atque ſanctam, quam in vita ſua indeclinabiter ſervavit, videlicet quòd in ſacratiſſima Dominicæ Nativitatis nocte, neque poſt completorium, neque finitis matutinis lectum intravit ad pauſandum, ſed in devotis orationibus atque hymnis per totam noctem illam & diem immobilis & pervigil perdurabat: Sicque in ſanctiſſima Paraſceve nocte ac die ſimiliter faciebat, tamen in Choro nocturno officio & diurno interfuit, cum multa vigilantia & devotione pſallens & vociferans inceſſanter. Pietas quidem Domini contulit ei in prædictis bonis operibus & his ſimilibus magnam perſeverantiæ virtutem,

tem, quibus illi profectò accrevit multiplex in futuro cumulus meritorum.

Insuper pius Dominus sæpe consolatus est eam dulciter in secreto in suis orationibus, quas illi creberrimè obtulit & devotè. Orans namque ea quadam vice devotissimè coram Altari prostrata pro anima fratris sui, nuper defuncti, multis lachrymis & suspiriis invocavit diutiùs ipsius clementiam, ut parcere illi â pœnis, quas promeruit, dignaretur, culpas ejusdem, quas contraxit in præsenti, misericorditer relaxando. Cumque diutiùs sic orâsset, protinus audire cœpit corporeis auribus sensibiliter Deo largiente de Altari in sublimi tanquam vocis fratris sui cum gaudio dicentem sibi: *Portio mea in terra viventium.* Facta hac voce in auribus ejus ineffabili gaudio exultavit, totis præcordiis gratias agens Domino, qui eam per illud divinum oraculum certificare voluit de salute animæ fratris sui, de qua deinceps dubitare minimè potuit.

Prio-

Priorissa nostra tunc temporis in quadam animi posita fuit tristitia non modica & dolore causâ Monasterii, cui tunc præfuit. Eidem verò illa sancta Soror, de qua hactenus locutæ sumus, totis præcordiis medullitus compatiebatur, modis omnibus eam, quibus poterat, consolando, quia illam valde specialiter diligebat propter admirandam vitæ ipsius innocentiam & optimam conversationem à pueritia. Unde omni precum instantiâ cœpit indesinenter Domini misericordiam implorare devotissimè supplicando, quatenus eandem Priorissam ab omni tribulatione dignaretur clementiùs liberare, causam suæ mœstitiæ in gaudium sibi convertendo. Et cùm â precibus omnino non cessaret, affuit illi benignitas Salvatoris suâ solitâ pietate, dicens ei piissimè his verbis: *Cur sic incessanter instas importunis precibus obtinere, ut Priorissa, pro qua rogitas, hac tribulationis adversitate careat, quæ illi ad salutem procul dubio â me imposita est, præsertim cùm illi sit utilis &*

ſalubris. Sanè illa Soror beata, quæ hæc verba Domini pretioſiora ſuper aurum & lapidem pretioſum audire meruit corporeis auribus, dictæ Prioriſſæ poſtmodum conſolationis gratiâ per ordinem enarravit. Ut autem ipſa audivit omnem tribulationem, quam patiebatur, piâ ſibi diſpenſatione Domini accidiſſe, qui quos diligit, miſericorditer corripit & caſtigat, ineffabiliter extitit conſolata, devotiſſimè gratias referens pro adverſitate prædicta, quam & poſtmodum lætanter & patientiſſimè ſufferebat.

Tandem beata illa Soror Hedwigis de Gewiler, quæ pretioſum monile in iſto Monaſterio extitit, cujus religioſam converſationem & ſanctam brevi ſermone deſcribentes finivimus, migravit ad Dominum Redemptorem, qui eſt merces ſuorum fidelium magna nimis.

CAP.

CAP. XLIX.

De beata quondam hujus Monasterii Sorore, Margareta de Brisaco felicis recordationis.

INserere huic operi necessarium duxi quædam mira & memoriâ procul dubio digna, veridicâ mihi relatione comperta, ad præconium admirandæ sanctitatis, felicissimæ quondam Monasterii de Underlinden in Columbaria Sororis Margaretæ de Brisaco* prædulcis memoriæ, quæ tamen multo tempore scribere distuli contra animi mei propositum, diversis causis ab his, quæ mente conceperam, in isto opere sæpius impedita. Fuit enim Soror hæc beata, de qua loquor, fortis columna Dei, forma & exemplar prælucidum totius Religionis ac perfectionis, Regularis observantiæ conservatrix præcipua & Zelatrix.

* Brisacum *civitas Brisgoia, in monte posita ad Rhenum.*

Non piguit ergo eam ponere ſe murum pro domo Domini inſurgendo acriter contra cunctas Sororum hujus Monaſterii transgreſſiones & negligentias arguendo, admonendo, & inſtanter in Capitulo proclamando, modis omnibus elaborans, ut ſtatus ſanctæ Religionis in hoc loco, quem Dei dextera procul dubio plantaverat, inviolabiliter in perpetuum conſervaretur.

In primo ſiquidem ingreſſu ſuo in Monaſterium de ſub Tilia ſupradicta Soror Margareta viam perfectionis ita arripuit, ut meritò poſſit in perfectorum numero computari. Porrò ab omni recreatione, ſolamine & confabulatione hominum penitus ſe ſubtraxit, ut quaſi peregrina eſſe ac ſolitaria videretur. Silentium namque, quod ſanctæ Religionis eſt fundamentum præcipuum & ornamentum, in omni vita ſua ſtrictiſſimè tenuit. Præterea arctum nimis ſilentium per unius anni ſpatium ſibi indixit, in quo nec unum quidem modicum verbum locuta eſt, licet in offi-

ciis

ciis gravibus esset interim continuè occupata, exceptis duntaxat horis Canonicis aliisque orationibus suis devotis & Confessionibus, tempore debito faciendis.

Erat Soror hæc beata, de qua loquimur, in contemplatione divina ad Deum jugiter suspensa, licèt se dare per obedientiam exterioribus actionibus continuè deberet. Exteriores namque & interiores sensus ejus omnes ita indeclinabiliter in Dei servitio captivârat, quòd nunquam in omni vita sua permisit scienter in corde suo varias cogitationes & inutiles pervagari, quemadmodum ipsa ante obitum suum secretiùs retulit firmiter asserendo.

Rigidam profectò nimis & arduam vitam duxit. Corpus suum continuis vigiliis, jejuniis aliisque abstinentiæ operibus incredibiliter castigavit, in nullo sibi condescendens, de quibus pauca subjungam, ut sciatur, quanto labore ac corporis castigatione, nec non perenni animi puritate hæc Deo dilecta Soror

regnum Dei legitimè certando expugnaverit & acceperit per gratiam
Matt. 11. Salvatoris secundùm illud: *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Ipsa namque singulis noctibus super lapides prægrandes, positos cautè in lecto suo, unâ tantùm superstrata matta, quiescere so-
Gen. 28. lebat instar Jacob Patriarchæ. Somni requiem maluit ita commutare sibi in laborem potiùs & dolorem super lapides duros cubando, quàm quietem aliquam suo corpori comodare.

In virtute abstinentiæ incomparabiliter eminebat. Erat enim in cibo & potu temperantissima. In prandio siquidem pariter & cœna tantùm tribus vicibus perparum valde bibebat, & his contenta sitim suam postmodum nullatenus aliquo potu sedare voluit. Sanè in refectione sua semper aut cinerem prælibabat, aut uvarum vinacia atque acinos vel pomorum aliorumque fructuum purgamenta projecta de ore cujusdam infirmæ Sororis, cui ipsa ex obedientiæ officio ministravit, in cibum sum-

ſumpſit in ſcutellæ ſuæ edulium ſecretiùs permiſcendo. Hoc revera ideo faciebat, quatenus tali facto cibus, quem ſumptura erat, magìs ſibi fieret horrori quàm delectationi, ſemetipſam durè nimis pro nomine Domini affligendo. Denique in prandio Sororibus duo pulmenta ſibi appoſita edentibus, ipſa uno tantummodo contenta, aliud in omni vita ſua, ſcilicet per quadraginta annorum ſpatia, abſtinendo ſibi ſubtraxit pro nomine Salvatoris. Interim verò per tanti temporis ſpatia nunquam piſces, nunquam pitantias aliquas, ſibi in menſa oblatas, nec racemos, neque aliorum quorumcunque fructuum poma guſtare voluit, ſed de omni cibo delectabili, quod palatum poſſet allicere, abſtinuit diebus omnibus vitæ ſuæ, niſi cùm nimis graviter ægrotaret.

Finitis Matutinis in Choro ſtatim nudis flexis genibus ſuper lapides prope Altare procumbens, diutiſſimè in oratione ad Deum maxima ferv oris devotione ſuſpenſa immo-

biliter permanebat usque ad ſignum, quod ſolet dari Sororibus, ut intrent locum dormitionis. Illud autem tempus, ſcilicet poſt Matutinarum finem usque ad dictum ſignum tantæ prolixitatis eſt, quòd integrum pſalterium interim dici poſſit, præſertim tempore hyemali. Verùm prædicto ſigno dato dormitorium ipſa aſcendit, nullum calefaciendi ſe poſtmodum requirens remedium tempore brumali. Sicque per multos annos etiam in nimio caumate æſtatis ſimiliter faciebat. Recreationem refrigerandi ſe ad ventum habere noluit. Sanè omnibus diebus Dominicis & feriatis tam in hyeme quàm in æſtate nunquam de choro recedebat, ſed in devotione præcipua ibi, quamdiu ſibi licuit, permanebat, ita ut Chorus videretur quodammodo adornari ex ipſius veneranda præſentia. Poſtmodum diebus aliis ſedens in laborerio intenta ſemper ac fideliter nimis operi manuum ad communem utilitatem ſerviendo, nunquam interim per quadra-

draginta annos voluit se ad parietes seu ad asseres appodiare.* *i. e. reclinare.

Præterire silentio non debemus magnam nimis & admirandam divinæ consolationis gratiam, perpaucis, ùt credimus expertam, quam huic Sorori, verè beatæ, de qua loquimur, benignitas concessit Salvatoris. Raptam namque se usque ad præsentiam summæ Majestatis firmiter, quibus voluit, secretiùs asserebat, atque supra homines altissimè duce gratiâ elevatam usque ad conspectum summæ Trinitatis, ubi experiri ac frui feliciter & degustare sibi concessum fuit parvâ horâ & brevi morâ illud incomprehensibile bonum, quod Deus est, & quod solum electis in patria reservatur in præmium. Sanè in illa supracœlesti visione in tantum deificata extitit per unionis Dei conformitatem, quòd miro modo & ineffabili esse in illo raptu meruit per gratiam, quod Deus est per naturam, & ita felici experientia in se pleniùs comprobavit veritatem Sacræ Scripturæ dicentis: *Ego dixi: Dii* *Psal. 81.*

 estis

ﬅis, *& filii Altiſſimi.* Supradicto- rum mirabilium exceſſuum gratiam huic Sorori beatæ veraciter per omnia, ùt retulit, contigiſſe minimè dubitamus, præſertim cùm ſancta ejus converſatio talis extiterit, quòd fidem verbis non adhibere nefas eſſe putaremus.

Reſtat adhuc dicendum nobis de mirificis gratiarum donis, quibus hanc dilectam ſuam multo tempore ante obitum ſuum pius Dominus ſingulariter in ſpe conſtituere dignatus eſt. Ipſa namque quodam tempore in oratione poſita, lachrymoſis cœpit precibus Domini clementiam invocare pro animæ ſuæ ſalute ſempiterna devotiſſimè ſupplicando. Cui humilium Conſolator benignus Dominus affuit ſua ſolita pietate, ac benigniſſimè conſolabatur eam certificando, quòd æternæ felicitatis gaudia, quæ ſibi ab æterno dare diſpoſuerat, foret procul dubio carne exuta corruptibili adeptura.

Adjecit iterum quoque Dominus facere miſericordiam ſuam magnam

gnam cum illa. Apparuit enim ei in Humanitate sua sanctissima evidenter & apertè, & clementissimâ indulgentiâ suâ remisit illi omnia peccata, quæ commiserat: sicque omnibus peccatis hujus beatæ Sororis omnino consopitis & deletis à facie Domini ipsius mitissima bonitate veraciter facta est una ex illis beatis, de quibus Propheta proloquitur dicens in Psalmo: *Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* *Psal. 31.*

Porrò benignus & suavis Dominus omnibus invocantibus eum, iterum divinæ miserationis suæ respectu per divinum oraculum magnificè lætificavit eandem, prædicens ei, quòd carnis suæ onere deposito absque pœnis purgatorii ad cœli gaudia foret volatu libero transitura, ineffabili ipsius clementia largiente. Verùm super hæc Majestatis Dominus repromittere dignatus est huic Sorori, verè beatæ, quòd in hora exspirationis suæ divinâ suâ præsentiâ adesse sibi vellet, animam quoque ejus admirabili

mirabili dignationis gratiâ in ulnas ſuas ſuſcepturus, dulci Divinitatis ſuæ amplexu ſibi aſſociando in æternum & ultra. Sanè his pro maximis & nimis pretioſis conſolationum donis, divinitus acceptis à Domini benignitate, exultavit Spiritus ejus in Deo ſalutari ſuo in immenſum, nec valens pii amoris lachrymas præ magnitudine lætitiæ continere, multo ſtetit tempore in cordis jubilo.

Denique oratio ejus fuit fervida multùm & efficax coram oculis Salvatoris, per quam de facili obtinuit, quod petebat. Oranti igitur pro matre ſua defunćta apparuit ea ſibi vigilanti viſibiliter & ſtupenti, pœnis graviter cruciata. Super cujus afflictione Soror, quæ hæc vidit, vehementiſſimè movebatur, compatiens medullitus patienti, & cum lachrymis diutiùs oravit ad Dominum devotiſſimè ſupplicando, quatenus matrem ipſius à pœnarum vinculis abſolutam ad requiem perduceret ſempiternam ſua clementiſſima bonitate. Cujus preces & lachrymas benignus Domi-

Dominus, qui non despicit gemitus contritorum, continuò exaudivit sua solita pietate. Nam non multò post apparuit ei iterum mater sua visibiliter splendida & gaudens, gratias eidem referens plurimas dixit, quòd propter orationum suarum esset instantiam liberata, moxque in Domini gaudium intratura. Et his dictis ab oculis videntis, & audientis hæc disparuit, & ulteriùs non vidit eam.

Præterea frater suus carnalis, nihilominus defunctus, apparuit visibiliter eidem Sorori vigilanti & oranti altera vice, quasi totus igneus ex flammarum incendio, quæ de ipso erumpebant. Ex cujus visionis horrore Soror, quæ hæc vidit, tota contremuit timiore nimio & pavore. Et interrogavit dicens: *Quis es tu?* Et ille: *Ego sum frater tuus*, ait, *qui in his flammis pessimè crucior sine intermissione, & harum molestias pænarum usq; ad diem judicii sustinebo, justo Dei judicio exigente.* Cui illa pia compassione saucia vehementer condoluit toto corde, gemituque & lachry-

lachrymis replevit aures Domini, die ac nocte indesinenter Domini clementiam implorando, ut misero fratri suo in suis dignetur angustiis & miseriis subvenire, culpas, quibus iram meruit, misericorditer relaxando. Cujus preces respexit misericors & miserator Dominus, nec despexit lachrymas ejus, sed fecit misericordiam celerem ad preces illius cum fratre suo, liberans eum de sævis tormentorum pœnis, quas usque ad diem judicii peccatis suis exigentibus debuit sustinere, longissimo illo pœnarum tempore in dies paucissimos breviato, suâ clementiâ largiente. Paucis siquidem diebus postmodum evolutis idem defunctus apparuit visibiliter iterum eidem Sorori coruscus facie, niveis vestibus indutus de magna Dei misericordia facta in illum, per ordinem ei, ut prædiximus enarravit, gratias eidem referens valde magnas. Sicque ipsa eum ulteriùs non videbat. Et ita eadem Soror tribus aliis defunctis plenam liberationem de pœnarum tormentis,

mentis, quæ diutiùs pati debuerant in purgatorio, suis devotis à Domino precibus impetravit.

Postremò sancta hæc Soror cursum vitæ suæ laudabiliter consummavit & dulcissimo Domini nostri JESU Christi amplexu felix fruitur sine fine. Amen.

Sciendum sanè, quòd sanctissimum Monasterium de sub Tilia perfectis & omni Religione consummatis Sororibus claruit, quas benignus Dominus de futurorum cognitione in hac vita nobilitavit, ac suorum effecit participes secretorum, de quibus pauca, quæ dicta sunt, ad præsens sufficiant.

Ego Soror Catharina ex Gebeswiler, à pueritia in eodem Monasterio educata, hoc opus exegi.

Finis Libri Dominæ Catharinæ ex Gebesvviler de vitis primarum sanctarum Sororum Cœnobii sub Tilia.

Summa sit Gloria Regi.

Appendix.

CAP. I.

* *Vita Margaretæ Kentzingensis, Sororis Laicæ Monasterii sub Tilia auctore R. P. Joanne Majero Ord. S. Dominici.*

MArgareta, Kentzingâ oppido Brisgoiæ oriunda, parentes habuit divites & honeſtos, à quibus benè profectò, ſed omnium tamen optimè à Spiritu Sancto, qui eam in benedictionibus dulcedinis ſuæ prævenit, inſtituta & educata eſt. Ut ad nubilem pervenit ætatem, cognati ejus valde pio & opulento mercatori illam nuptui dederunt. Ipſa verò ab infantia Deum timere, ſacramentalem confeſſionem frequentare, ſacris intereſſe concionibus edocta eſt.

Poſt-

* *Exſtat Germanicè in MS. Codice Cœnobii S. Agnetis, Friburgi Briſgoiæ.*

Poſtquam maritus eam domum traduxit, quædam provectioris ætatis virgo gravis, & rei familiaris perita illi adjuncta eſt, quæ curam ejus gereret, ipſam erudiret, & in omnibus dirigeret, cujus inſtructioni & directioni prorſus illi parendum foret. Pia fœmina propriæ ancillæ tam humiliter ſubjecta & morigera fuit, ut nusquam, ne ad propriam quidem matrem ſine ejus permiſſu ire præſumeret. Negatam interdum à Virgine matris inviſendæ licentiam modeſtè tulit, & ita obſequentem ſe præbuit, ut ejusmodi facultatem non peteret ampliùs, ſed expectaret, donec ipſimet Virgini viſum eſſet illam concedere. Hoc modo famulæ ſuæ obedientiam præſtitit, & in ſæculo adhuc matrimonii vinculo conſtricta propriam voluntatem fregit ob amorem & honorem obedientiæ, quam Dominus noſter JESUS Christus Patri ſuo cœleſti usque ad mortem, mortem autem Crucis acerbiſſimam noſtri causâ exhibuit. *Philipp. 2.*

Maritus ejus, vir prudens & Senator civitatis Kentzingensis æquo animo tulit, quin etiam vehementer approbavit, quicquid illa boni egisset. Erat enim & ipse morum probitate ac pietate insignis. Hanc quoque gratiam contulerat illi Deus, ut quandocunque in Senatu de flagitioso aliquo ad ultimum supplicium condemnando agebatur, is interim innocentissimam Christi passionem & mortem animo revolveret, adeò ut ad rem propositam non multùm adverteret, ac vix interrogatus respondere posset. Ita inter hanc beatam matronam & maritum ejus sanctum conjugium fuit, ut Christo Domino, omnium mundanarum animarum sponsa esset acceptior. Consueverat etiam singulis hèbdomadibus semel conscientiam suam exomologesi perpurgare.

At post mariti è vita decessum optimam & tutissimam strenuè sanctèque Domino Deo serviendi viam eligens, saluberrimum Christi consilium, jubentis ad perfectionem aspi- *Lucæ 18.*
ranti

ranti vendere omnia & dare pauperibus ac ſe ſequi, arripuit. Nam unicam filiam ſuam in Monaſterio quodam Ord. S. Claræ divino mancipavit ſervitio, traditis propter Deum eidem Monaſterio omnibus facultatibus ſuis. Dehinc voluntarium amplexata exilium quinque annis in peregrinis regionibus oſtiatim victum emendicavit, magnamque ſui abjectionem & contemptum cum multifariis tribulationibus & miſeriis perpeſſa eſt. Venit autem Marpurgum, ubi in Noſocomio, à ſancta Eliſabeth extructo, ægrotantibus inſervivit.

Interim vitæ non minùs contemplativæ exercitiis dedita, petiit à Deo gratiam, ut omnium mortalium deſpectiſſima & abjectiſſima fieret. Quocirca ſingularem illi Deus afflictionem & infamiam, ſicut plerumque ſuis amicis ſolet, accidere permiſit. Nam furti & aliorum quorundam criminum inſimulata eſt. Cùm autem nihil opponeret, ſed Domino Deo totam ſe reſignaret, atque ad ipſam etiam mortem offer-

ret, capta & ad judices pertracta est, qui sententiâ latâ eam aquis suffocandam decreverunt. Dum verò homines, ùt fit, undique concurrerent, divina dispensatione contigit quendam venerandum sacerdotem, popularem ejus, ob causas aliquas eò loci agere. Cùm is hanc sanctam matronam jamjam ad mortem ducendam diligentissimè contemplaretur, statim eam agnovit, & de tanto illius infortunio obstupuit, judicique & aliis dominis retulit, quàm honesta persona ipsa esset, quamque spectati & pii homines parentes & maritus illius fuissent: Non igitur verosimile esse tantis ipsam sceleribus sese obstrinxisse. Illi diligentiore inquisitione facta, ejusque innocentiâ comperta in pace illam dimiserunt.

Sed quandoquidem verè humiles gloriam momentaneam fugiunt, & ab hominibus laudari renuunt, immò teste S. Gregorio, à Mundo prædicari animum ipsorum excruciat, idcirco beata fœmina Margareta ex illa regione discessit, secum, quid

quid posthæc sibi faciendum, deliberans. Verùm animum illius subiit sese ad magnum Dei amicum cum sociis suis in superiori Germania, in monte Vosago degentem, conferre, de quo supra modum multa laude digna inaudierat, nempe, quòd à puero devotissimè Domino Deo serviisset, & jam senex omnium rerum divinarum & ad animarum salutem pertinentium maximam haberet cognitionem atque experientiam. Et prorsus ita erat. Nam hic vir Dei unus illorum quinque sanctorum virorum est, de quibus libellus quidam tractat, immò sanctitate & perfectione præcipuus illorum. Hic est sanctus ille vir, qui Magistrum* Theologiæ Ordinis Prædicatorum, saluberrimum spirituale Alphabetum juxta seriem literarum edocuit, eumque virum sanctum effecit. Intimus Ruolmanni Meerschwini amicus fuit, quem re & consilio juvit, ut religiosa vita ad sanctum Joannem in Viridi

* Jo. Thaulerum *Prædicatorem Coloniæ celeberrimum.*

Wærda Argentinæ inſtitueretur. Multa quoque alia ſupernaturalia & ſublimia Dominus Deus per hunc dilectum amicum ſuum operatus eſt, utì magna ex parte Latinè & Germanicè in memorata religioſa domo Wærdæ Viridis literis * conſignatum eſt.

Ad hunc ſanctum virum magno labore B. Margareta profecta eſt, quem ex ſingulari Dei diſpenſatione in propria manſione reperit; aliàs eum adire non potuiſſet. Totam illi vitæ ſuæ ſeriem aperiens conſilium petiit, utì deinceps in via Dei progredi, & quodnam vitæ genus, quod Deo acceptiſſimum & honorificentiſſimum foret, complecti deberet. Reſpondit ille, præter Monaſterium Stainbacenſe in Alſatia aliud Cœnobium monialium eſſe Colmariæ, ſub Tilia dictum, Baſilienſis diœceſis, ad diſciplinam monaſticam juxta omnes Ordinis Prædicatorii conſtitutiones

perfe-

* *Quædam etiam habentur in vita Jo. Thauleri, præfixa operibus ejus à F. Laurentio Surio Latinè redditis.*

perfectè reformatum: consulere se, ut sub obedientia illic viveret, Ordinemque ceu humilis soror laica susciperet.

Posset hìc quispiam cogitare, quo pacto Dei amicus in superiori Germania, qui Ruolmanni Merschwini familiaris amicus dicitur, huic Sorori æquævus fuerit, qui tamen omni sanctitate multò antè in florida sua ætate legitur claruisse, videlicet anno Domini millesimo trecentesimo, quinquagesimo, qui fuit jubilæus tempore Clementis * Papæ. Sed sciendum, hunc amicum Dei diu admodum in hoc sæculo vixisse usque in profundissimam senectutem: Longè namque centesimum ætatis annum prætergressus, est, quod dudum ei Dominus prædixerat, simulque monuerat, sese hac in parte resignaret, tantamque vitæ prolixitatem libenti animo perferret.

Margareta hujus sancti viri consilio acquiescens, in prædicto Mona-

* *Fuit hic Clemens sextus, creatus anno 1342, mortuus anno 1352.*

ſterio ſub Tilia Soror laica facta eſt anno ætatis ſuæ quadrageſimo, ubi poſtquam aliquot annis religiosè ſanćteque vixit, illinc ab Ordine cum aliquot aliis Sororibus Baſileam miſſa eſt pro Cœnobio ad Lapides ibi reformando. Poſita fuit Senioribus ejusdem cœnobii Sororibus in exemplum Religionis & ſanctitatis. At illa indignam ſe iſto honore duxit. Tam autem conſpicuam virtutibus ibi vitam egit, tantaque univerſas charitate proſecuta eſt, ut de beata ejus converſatione Sorores plurimùm fuerint ædificatæ. Officia Rotulariæ & Vice-Procuratricis illi demandata ſunt. At cùm ſæpius, quando Procuratricem in computis, ſcriptionibus & aliis hujusmodi externis operibus juvare debebat, ex fortiſſima ſui introverſione & Spiritûs mirabili devotione à ſenſibus corporis abſtraheretur, ea illi officia iterum adempta ſunt. Crebras in menſa, & poſt ſumptam S. Communionem ob æſtuantiſſimum ſuperamabilis Dei amorem extaſes paſſa eſt. Die, quo

ſacro-

ſacroſanctum Altaris Sacramentum perceperat, parùm comedebat. Plerisque temporibus in Choro orationi vacabat, ubi propter frequentes mentis exceſſus clauſa illi ſedes conſtructa eſt. Porro paucos aliàs ſingulares modos & conſuetudines præ reliquis Sororibus habuit, niſi quod rarò locuta eſt, neque ad rotam aut feneſtram collocutoriam, etiam à nobilibus & honeſtis perſonis vocata, priùs ſe contulit, quàm id ad conſcientiæ ſuæ pacem & tranquillitatem ceſſurum intra ſe ſenſiſſet. Quando externum vel verba ſaltem promere audivit, ſtatim Dei munere intellexit, quo in ſtatu vel gradu meritorum is apud Deum eſſet. Unde plus minusvè cum illo conferre poterat.

Dum in Vigilia quadam Nativitatis Chriſti magnum Capitulum celebraretur, & verba omni acceptione digna, quibus annuntiaretur ſalus noſtra, ſacratiſſima Verbi Patris æterni Nativitas ſecundùm carnem, altiori voce legerentur, nimirum: *JESUS Chriſtus Filius Dei in Bethleem*

leem Judæ naſcitur, ipſa Soror dulciſſima hæc verba & mirabile nuntium ſumma percepit devotione, & ſecum ſtudioſiſſimè perpendit, quàm ſtupenda charitate Deus propter nos miſeros peccatores homo factus eſſet, quamque profundè celſiſſima ipſius Majeſtas noſtri causâ ſe demiſiſſet atque exinaniîſſet. Hinc anima ejus è tam ſtupenda divini operis contemplatione, tanta admiratione obruta, tantaque ſuavitate perfuſa eſt, ut eâdem Vigilia in menſa alta voce exclamârit: *JESUS Chriſtus Filius Dei &c.* Interim caput inclinans, & mentis exceſſum patiens. Sicque Spiritu abſorpta usque ad Veſperam ad menſam reſedit.

Cùm autem Dominus Deus chariſſimam filiam ſuam propediem ex hoc Mundo ad ſe vocare deſtinâſſet, priûs eam ſibi optimè præparare voluit. Unde gravibus eam morbis afflixit; maximè autem ſacro igne, ùt vocant, ſeu carbunculo alterum ejus crus fœdè intumuerat, è quo tam putida ſanies diu noctuque emanavit,

navit,ut crebrò Sorores ei inſervientes inde in morbum inciderint. Quantumvis autem acerbos atque intolerabiles dolores pateretur, nunquam tamen ad impatientiam concitata eſt, nec eos ſibi â Deo mitigari popoſcit. Immò ſi ipſi placuiſſet eodem modo etiam alterum crus excruciari, id illi perquam gratum fuiſſet. Quando Sorores eam, alioqui proceræ ſtaturæ fœminam, lecto deponentes fortè fortunâ duriuſculè crus malè affectum contrectâſſent, vel aliquò impegiſſent, & ipſa væ væ! exclamâſſet, admodum ſeverè propter hoc verbum ſe increpabat dicens: *Viliſſima peccatrix, & fœtide ſacce, quare non recolis, quàm miſerabiliter & dolorosè Dominus noſter JESUS Chriſtus tribus clavis transfixus in cruce pependerit?* Cùm verò Deus finem doloribus ejus imponere, ſanctamque converſationem in cœlis remunerare vellet, perceptâ SS. Euchariſtiâ (qui ultimus ejus cibus fuit) nocte ſacratiſſimam Nativitatis Chriſti Vigiliam, qua magnum

Capi-

Capitulum celebratur, præcedente, beato fine quievit Anno à Christo nato MCCCC.

CAP. II.

Vita Sororis Elisabeth Kempfin Colmariensis, dulcis memoriæ, à quadam sanctimoniali * *Underlindensi, ejus æquali, Latine scripta.*

COgitanti mihi nuper solicitiùs iterum atque iterum, quomodo & quibus verbis vitam describerem matris nostræ prædilectæ, felicis memoriæ, Sororis Elisabeth Kempfin, cogitatuque meo in diversa vagante, dum in me tandem reversa essem, menti incidit verbum hoc in prologo libri *vitas beatarum Sororum hujus Monasterii* conscriptum, hoc videlicet, beatum Monasterium nostrum, sub Tilia dictum, benè

* *Habetur in M. S. Codice Monasterii Underlindensis, unde hìc datur stylo immutato.*

benè nominari posse *Hortum conclusum*, & *Hortum delitiarum*, ùt scribitur Cantic. 4. *Hortus conclusus es.* Et in eodem libro. Cap. 6. *Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum, ut pascatur in hortis, & lilia colligat.* Dilectus hic, quasi sæpissimè abiens, descendit in hunc suum hortum aromatum, colligens ac decerpens rosas liliaque, ubi invenit rosam unam odoriferam, omnique suavitate redolentem. Rosam velim, intelligas, patientiæ & castitatis eam, ùt piè credimus, sibi asumpsit, atque cœlestis Patriæ in gloriam transvexit, transplantandam, conserendamque in cœlestis gloriæ coronam, felicem hanc matrem nostram Elisabeth Kempfin putaverim, de qua sermonis nostri fuit initium.

Beata hæc Soror à sexto ætatis suæ anno usque ad annum septuagesimum vixit in hoc à Deo benedicto Monasterio sine quarumcunque Sororum querela. In ætate quoque puellari mirandæ extitit devotionis,

atque in Dei, ſupra quàm credi poteſt, ardebat dilectione, quem totis præ cunctis hujus Mundi delitiis gaudiisque optavit conatibus adipiſci. Cumque aliquando, ùt moris eſt, aliis ſuis conſodalibus poſt completum divinum officium, cæterasque ceremonias Ordinis, data fuiſſet licentia à Magiſtra Novitiarum ad hortum, ad habendas recreationes, optavit eſſe cunctis hujus Mundi ſpretis delitiis in choro cum dilecto ſuo crucifixo Chriſto. Et quanquam ab aliis ſæpè rogata atque illecta, eas tamen ſequi noluit, quamvis etiam ſæpius verberata atque tentata. Quæ omnia patienter atque libenter, quia patientiſſima erat, ſuſtinuit. Cùm etiam nonnunquam à Magiſtra ſua correpta, atque diſciplinata propter parvos quoscunque exceſſus fuiſſet, totum hoc in Chriſti ordinabat paſſionem atque flagellationem: quæ ſine fletu ita patienter ſuſtinuit, ut Magiſtra ſæpius admiraretur quàm plurimùm.

Beata hæc Soror Eliſabeth quàm pluri-

plurimis à Deo dotata erat beneficiis & gratiis. Magnæ erat ſapientiæ, magnoque ingenio atque intellectu pollebat vivaciſſimo, ita ut muliebrem intellectu atque ſapientiâ viſa ſit excellere naturam.

Notabiliter etiam erudita erat in Scripturis, uti apparet in quàm plurimis libris, quos de Latino transtulit in vulgarem, in earum conſolationem Sororum, quæ Latinum ignorabant, & adeò magiſtraliter, ut à nullo literas ſciente in aliquo, etiam minimo, queat reprehendi, in quibus non pauca Sororum Provinciæ Teutoniæ Monaſteria conſolantur, illuſtrantur, lætificanturque.

Beata hæc Soror in Magiſtrum ac Doctorem ſanctum elegit Auguſtinum, quem magno habuit in honore, ſummeque dilexit, ita ut brevi temporis ſpatio ſuam præcelleret Magiſtram, ut ſæpius à diſcipula ſua informaretur. Ut autem oſtenderetur, quantùm S. Auguſtino ejus, quam ad eum habuit, placeret devotio, oſtenſum eſt ei in quadam viſione,

ſione, qua vidit S. Auguſtinum ad ſe venientem in ornamento Epiſcopali, qui apprehendens manum ejus dulciter & amicabiliter allocutus eſt eam, dicens: *Tu ſemper mecum eris.* Quæ è contrario reſpondens inclinato capite, hilarique vultu maternâ linguâ dixit: *Hoc mihi det Deus.*

Sed quàm accepta & dilecta fuerit Deo, demonſtratum eſt in tribus annotatu dignis, nobis notis ſignis, quanquam haud dubium majora ei Deus dona, quæ nobis ſubticuit, præſtiterit: plena enim erat omni humilitate, ut eam florem dicere poſſim humilitatis. Quadam vice eâ humiliter in venia jacente in Choro coram Altari, Soror quædam ſtellam pulcherrimam ſupra caput ejus conſpexit. Quæ videns retrò altare proceſſit, ut eò certiùs cognoſceret, quid hoc eſſet. Ubi vidit beatam Sororem Eliſabeth elevatam de venia, & faciem ejus gratioſam ſplendentemque tanquam faciem Angeli. Habuit enim à natura faciem gratioſam, ita ut deſiderabilis valde eſſet cum

cum ea habitantibus. De qua etiam aliquæ Novitiarum, de quibus certitudinaliter comperi, tam magnificè sunt illustratæ ejus in cohabitatione, ut videretur eis, se habitare cum Sancta vivente, & eis omnis eò levior fieret labor.

Erat quædam Novitia quàm maximè tentata de exitu Ordinis, ita ut omnino in Monasterio perseverare nollet. Quodam igitur tempore ea in ambone coram imagine Virginis gloriosæ orante, & B. Sorore Elisabetha etiam ante Altare in devotione jacente, vidit columbam nivei candoris super caput ejus sedentem: & ab eo tempore discessit à Novitia omnis sua tentatio, ut magno cum gaudio beatam se diceret, si morari cum tam sanctis hominibus posset, & mansit in Monasterio usque ad diem obitus sui.

Tertium signum ostendens, quàm dilecta, quamque fuerit accepta Deo, hoc erat. Soror quædam gravi decumbebat infirmitate, cui videbatur, quòd Angelus suus ad se

diceret: *Veni mecum ad Chorum, ubi Redemptor, Conservatorq́; Mundi in propria persona Missam est celebraturus.* Et factum est Deo Missam celebrante, ut unusquisque Angelorum sibi commissam Sororem ad Altare duceret ad offerendum, Angelusque B. Sororem Elisabeth etiam adduceret. Et accepit eam Dominus JESUS intra divinum suum brachium, & vertendo se ostendit eam Conventui dicens: *Ista est, quæ à vobis contemptui habetur, nulliusque est reputationis: verumtamen magna est in conspectu meo, mihiq; acceptissima.* Quo dicto amicabiliter eam amplexatus est dicens: *Non diutiùs sic permanebit.* Sicque cum magna reverentia Missa finita est. Dixitque Angelus ad Sororem illam infirmam, cui hæc ostensa sunt: *Ut scias, hæc, quæ vidisti, non somnium, sed vera esse, quinto decimo die ab hoc sæculo migratura es.* Quod & factum est.

Nos igitur timebamus (dixerat enim Dominus: *Non diutius sic eam permittam*) ne nobis auferretur. Sed voluit

voluit eam Dominus ponere ſuper candelabrum, ut lumine ſuo nobis luceret. Sicque per candelabrum regiminis hujus ſanctæ Congregationis ſedit annis ſedecim continuis in officio Prioriſſæ, in quo lucebat magna cum reverentia bonorum operum & morum, nobisque præfuit, laudabiliterque rexit, ita quòd adminiſtratio ſua in rebus tam ſpiritualibus quàm temporalibus Sororum diſplicuit nulli. Quam ob rem in magna à Superioribus noſtris habita eſt reverentia & honore.

Accidit quoque quadam vice Magiſtro noſtro Reverendiſſimo Conrado Aſt*, in Monaſterio noſtro viſitante, ac cum ea Latinè loquente (ignorabat enim idiomatis noſtri loquelam) magnificavit eam dicens, ſe non putâſſe, talem poſſe inveniri mulierem. Quæ multa erga eum inſtitit petitione pro ſua abſolutione ab Officio Prioriſſæ. Et cùm eam contriſtare nollet, dimiſit ei in ſcriptis

* *Fuit hic trigeſimus Generalis Magiſter Ord. Prædicatorum, electus anno 1462.*

absolutionem. Qua perlecta tanta inter Sorores exorta est turbatio, ut sine mora ad Vicarium mitteretur nuntius, reelectaque fuerit à toto Conventu, & denuò confirmata in officio, quanquam multùm resisteret, in quo fideliter laboravit, quàm diu vires suppetebant.

Cùm autem juxta dictum Salvatoris Apoc. 3. quos amat Dominus, arguit & castigat, annis plurimis, multis magnisque decubuit pœnis diversisque infirmitatibus depressa, ut diceret se non majorem habere consolationem suis in infirmitatibus, quàm memoriam inferni & purgatorii pœnarum, ac considerare, quòd Deus disposuerit eam sic hìc castigare pœnis temporalibus, ut ei parceret in futuro, eamque custodiret ab æterna damnatione. Omnem autem suam infirmitatem doloremque tanta sustinuit patientia, ut plurimùm miraremur, eoque ei ampliùs compateremur, & Sorores omnes ad fletum commoverentur. De tam vehementi autem dolore in tantam bis deve-

devenit infirmitatem, ut nulla esset spes de vita ipsius. Nos autem tantâ erga Virginem gloriosam, Domini Matrem institimus petitione, quatenus nobis impetrare dignaretur à dilecto Filio suo, ut nobis dilectam matrem nostram diutiùs dimitteret. Quæ benignè respondens taliter nos affata est: *Dominus iterum exaudivit preces vestras, vultq; me diutius vobiscum permanere.*

Beata autem hæc Soror tantæ erat gratiæ & bonitatis, ut omnes Sorores in cunctis suis adversitatibus & tribulationibus ad eam confugium haberent singulare, ita ut eam in infirmitate fatigaremus. Ipsa autem patienter & libenter sustinebat, & nullam sine consolatione à se discedere permittebat. Quare eam dilectam Deo & hominibus benè dixerim, cujus nunc memoria in benedictione est.

In omni vita sua illam habebat consuetudinem, cum quibuscunque esset personis, aut loqueretur, ut semper suos sermones temperaret

cum nomine Christi JESU crucifixi, ne à corde suo ejus discederet memoria. In omnibus etiam suis & Conventûs necessitatibus primum suum confugium habuit ad dilectum suum Crucifixum, & ad Matrem ejus, quam in summa habebat dilectione & devotione, utì apparet in quàm plurimis pulchris, quos de Latino ejus in honore collegit, libris, sicuti cùm quis flores odoriferos ex prato colligit superabundanti.

Demum termino vitæ suæ feliciter completo in gravem incidit infirmitatem. Sed nos iterum, ùt ante feceramus, pulsabamus & implorabamus misericordiam Christi, infinitam fiduciam habentes servandi matrem nostram dilectam. Quòd cùm vidisset, benignè nos allocuta est in hunc modum: *O filiæ charissimæ quiescite: Ego enim jam delibor, & tempus resolutionis meæ instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi: in reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex.*

judex. Dominus Deus & Sancti ejus hac pro causa nolunt exorari. Quapropter securissimè ab hac discedam vita, nec ampliùs ab hac resurgam infirmitate. Quo dicto præparavit se, & se ipsam sine juvamine cujusque ad lectum posuit, à quo non discessit, donec feliciter Deo redderet spiritum, cum quo nunc vivit, & in quo æternaliter fruitur abundantia omnis boni. Benedictus Deus, qui facit mirabilia magna solus, cui est honor & gloria in sæcula sæculorum Amen. Beata hæc Soror discessit ab hac vita in ipso die beati Dionysii Martyris Doctorisque egregii, Anno Incarnationis Domini 1485.

CAP. III.

De Elizabeth de Neüſtat, Virgine Adelhuſana Ord. S. P. Dominici. *

SOror Elizabeth ex Neüſtat, pago Herciniæ ſylvæ, vixit ſeptuaginta circiter annos in Monaſterio Adelhuſen propè Friburgum Brisgojæ. Longo tempore paralytica decubuit. Propter diutinam infirmitatem peculiare ei conclave attributum, in quo maxima ex parte ſolitariam vitam egit paucis ad eam ventitantibus, & ferme non niſi extrema neceſſitate poſtulante. Deus autem manifeſtè in ea declaravit ſe omnium afflictorum & humano ſolatio deſtitutorum amatorem ac conſolatorem, ùt ipſa cuidam Sorori, frequentiùs eam viſitanti retulit. Hac interdum ſciſcitante, an adhuc rerum

* *Ex MSS. Vitis Sororum Monaſterii Adelhuſani, de quibus vide cap. V. hujus Append.*

rerum ſecularium meminiſſet, reſpondit: *Omnia oblivioni tradidi, Dei verò aſſiduè ſuaviterq; recordor. Ab hominibus derelictam non me dereliquit Dominus Deus. Multa quidem gratiarum chariſmata ſemper mihi contulit. Nunc verò in me tam debili & infirma excellentiùs operatur.*

Quærente altera, num dolores corporis ei moleſti eſſent, reſpondit: *Tam benè habeo atque ullus hominum in terris. Recreavit me Deus afflictam & miſeram, quod deinceps nunquam intermittet. Qui homo Deum conſpiciens moleſtiam ſentiret? Exhilarat me Dominus, & omne tædium à me profligat.* Interrogavit Soror, an interioribus vel exterioribus oculis Deum videret? Reſpondit: *utroque modo.* Uter conſpectus præſtantior, exterior vel interior, & qualis eſſet interior? *Exterior*, inquit ægrota, *nihil eſt reſpectu interioris. Interior valde perfectus eſt & res admodum præclara. Divina viſio eſt, de qua nemo loqui novit, niſi cui contingit, ſed nec hìc facile.* An mente

comprehendi valeat, percontatur altera. Reſpondit: *Tunc temporis non mihi præſens ſum. Ignoro etiam, ubi mens & cor exiſtant niſi in ipſo. Anima mea ſeſe in Deum immergit, in quo omnia amittuntur. Tum animam meam ab omni labe immunem totamque puram conſpicor.*

Quæſivit Soror, an Divinitatem cerneret? *Ita*, inquit. *Patrem & Filium ac Spiritum Sanctum cognoſco, verùm non perfectè ſicut in æterna beatitudine, ſed quantum homini mortali poſſibile eſt. Et quando ad me redeo, impatienti ejus deſiderio crucior. Ipſe autem me conſolatur, aſſerens, ſe brevi accepturum me ad ſe, ut æternùm ſim cum eo, ſuiſq; dilectiſſimis amicis me connumeraturum.*

Quæſivit, qua forma appareret, quando ipſum corporeis oculis intueretur. Reſpondit: *Specie pulcherrimi atque amabiliſſimi juvenis, & conclave hoc Angelis & Sanctis totum repletur. Aſſidet, ac dulciſſimè arridet mihi: Angeli autem omnes coram illo ſtant reverentiſſimè. Nunquam ſolus*

ſolus venit, ſed ſemper Angelis comitatus, dicitq́ ad me; non deſinam te inviſere: brevi etiam te ad me transferam, atq́ omne in ævum nunquam me à te ſeparabo. Deinde ſuaviſſimè animam meam amplexatur.

Sorore percontante, quo habitu indutus eſſet, & quis in eo color fulgeret, diverſos enumerans colores. At nulli eorum ſimilem dixit, ſed relucere in eo, quidquid ipſe vellet. Interrogavit, quidnam ipſa loqueretur cum eo, tam amanter ſeſe præſentante. Reſpondit: *Anima mea ſe coram eo usq́ ad terram inclinat, & pro tantis beneficiis gratias agit.*

Circa Primam erat valde quieta in lectulo, tanquam dormiret usque ad Sextam. Sorore poſtea quærente, quando Dominus eam viſitâſſet, reſpondit: *circa Primam. Tum enim non dormiebam, ſed ita quievi, ne ipſum offenderem & expellerem. Nam inquietos & incompoſitos homines non dignatur inviſere, & ſic tractare.* Sorori roganti, aliquid ſibi de Deo dici,

dici, reſpondit quandoque: *Modo nihil tibi referre poſſum. Si eo tempore venires, quo tanta gratia perfundor, poſſem ſanè aliquid narrare. Quando enim Spiritus Sanctus mihi adeſt, docet me omnia.* His auditis ſæpe eam adiit, quando divinitus viſitata & gratiæ plena erat. Tum, quidquid hìc ſcriptum, ex ea percepit.

Eadem Soror Elizabeth ingenti deſiderio Domini ſui flagrabat: præſertim aliquando valde triſtis erat: *Receſſit*, inquiens, *Dominus meus à me*, monſtravitque cor ſuum vehementiſſime ipſius deſiderio angi. Solabatur eam altera, ſed fruſtra. Circa veſperas quæſivit, quomodo haberet. Reſpondit: *Benè. Dominus pollicitus eſt ſe brevî ad me reverſurum. Si enim diu tantopere ejus gratiâ affligerer, ſicut hodie, non poſſem ſalvâ vitâ perferre.* Sequenti nocte è lecto decidit cum magno cruciatu, non valens ſeipſam juvare, ceu membrorum uſu deſtituta. Redeunti ad ipſam Sorori cum hilaritate recenſuit ſuum caſum, & quòd Dominus ad

ad eam venisset ac promisisset, se nunquam deinceps talem casum permissurum: quod etiam præstitit. Quæsivit Soror, an non indignaretur ei, quòd permisisset tantopere ipsam excruciari. Respondit: *Ita diligo illum pro omnibus, quæ mihi transmittit patienda, ac si beneficia præstaret.* Etenim sic voluntatem suam unierat cum voluntate Divina, ut neque vivere neque mori vellet, nisi juxta ejus beneplacitum. Interdum affirmavit, se libenter istos cruciatus usque ad diem judicii passuram, si Dei voluntas esset.

Quando peculiarem perceperat gratiam, valde hilaris erat, atque amantissimè de Deo loquebatur: *Deus*, inquiens, *est in me, & ego in eo. Ipse meus est, & ego ipsius. Ille mihi & ego illi. Anima mea pulchra & nobilis est, siquidem gratiam suam mihi impertivit, & diligor ab eo, quod etiam secretò mihi revelavit.*

Sciscitante altera, qualis esset sermo ejus, respondit: *Sermo ejus tam dulcis & amorosus est, ut nemo possit*

possit exprimere. Tam efficaciter loquitur, ut intimum animæ & cordis fundum penetret. Sæpe etiam hæc protulit: *Deus in corde & anima mea est, ac rarò à me discedit. Quandoq; fugit, sed valde suaviter, & ego animo ac desiderio ipsum insequor, & cum ingenti lætitia clamo: Dilecte mi, amor cordis mei!* Hæc & id genus multa alia suavia de Deo solebat proferre.

Interrogavit Soror, unde cognosceret, Deum in anima sua esse, respondit: *Ex gaudio & jubilo, quo me replet, exhilarat, & dilatat cor meum, patefacit, ac dulciter afficit animam meam.* Quæsita, quo pacto ad hanc secretam Dei familiaritatem pertingere liceat, respondit: *Quando ipse purè in omnibus intenditur & quæritur, cuncta peccata devitantur, & in omnibus atque ex omnibus laudatur Deus.*

Interrogata, an timeret diabolum: *Nequaquam*, ait. *Spiritus Sanctus mecum est. Hunc diabolus tantopere metuit, ut mihi appropinquare non ausit.*

ausit. An autem timeret Deum? *ita planè*, inquit. *Hic timendus, donec ampliùs non peccetur.* Quid igitur ipsa peccaret? respondit, quòd multas bonas cogitationes, quas habere posset, negligeret. Hoc non leve ducebat peccatum.

Quando singulariter à Deo erat visitata, tam expeditè ac sapienter ad omnes quæstiones Sororis respondebat, ac si eruditus sacerdos esset. Adeò affecta ætate & valetudine erat, ut solis naturæ viribus non potuisset loqui ipsamet testante ac dicente: *Nihil scio, nec loqui valeo, nisi quod & quomodo me Deus docet. Omnia namque me docet præter peccata & vitia, quæ corrupta natura docet.*

Cupiebat aliquando Soror audire, quid Deo maximè displiceret. Respondit: *Superbia & virginum crebra atq; prolixa cum viris colloquia & nimia familiaritas. Hanc multùm odit, sicut in ipso vidi, & plura scio, quàm tibi unquam patefaciam. Deus nunquam illis tam familiaris vult fieri, nec tam libenter preces earum exaudire,*

audire, quemadmodum si hanc intermitterent: & nisi fecerint, è manibus ejus excident.

Quædam etiam secreta huic Sorori revelavit, quæ in corde versabat, & nemini præterquam ipsi soli cognita erant. Rogata, unde illa sciret, respondit: *Sæpe te in Deo video, multa de te scio.* Quomodo igitur Deum pro me oras, Mater? *Magna*, inquit, *importunitate insto, ut Deus te castiget.* Tamen charam me habes, Mater. Quomodo ergo petis, ut me castiget? Qua intentione hoc facis? Respondit: *Ex puro amore id facio, quia cæteris Sororibus charior mihi es. Qui enim hìc non castigatur, postea in purgatorio, vel fortè etiam in inferno pœnas luet. Et quid prodest, quòd hìc illis Deus pepercit?*

Aliquando dixit ad hanc Sororem: *Vidi, quòd te Deus indignabundè aspexerit, nimis circa consanguineos tuos occupatam* (tum namque solicita & distracta erat circa fratres suos seculares) *Deus solus cor possidere, nec cum sanguine junctis quibuscunque dividi vult.* Soror

Soror tantas in ea gratias animadvertens cupiebat ſcire, quidnam ſibi faciundum, ut Deo placeret. Reſpondit infirma: *Deo te ſubmitte: voluntatem tuam cum ipſius voluntate conjunge, & quidquid adverſi occurrit, patienter ſuſtine. Hoc millies ei gratius, quàm ſi propriam voluntatem impleres. Te quoque ad ipſum converte, & in eum demerge, ut is viciſſim ad te convertatur, & ſeſe tibi impertiat. Ipſum ſolum ama, & ubicunq; potes, ei famulare. Omnem curam & ſolicitudinem è corde tuo exclude. Nihil niſi ipſum cura, & in illo ſolo delectare. Gratiſſimum ei obſequium præſta, cujusmodi eſt, id omne fugere, quod ipſe non eſt.*

Ait Soror: ſi mihi nuntiaretur, pium aliquem præclarè de Deo loqui ad feneſtram collocutoriam, utrum Deo acceptius eò ire atque auſcultare, vel in clauſtro manere? Reſpondit: *Licet tibi audire verbum Dei. At ſi in clauſtro manſeris, majorem mercedem ac pretioſiorem coronam percipies.* Rectè, inquit, dixiſti Mater. Si enim

ad prædictum locum me conferrem aliquid de Deo auditura, forſitan quippiam audirem, quod præſtitiſſet non audiviſſe. Ad quod illa: *quamvis non niſi bona audires, tamen nihil Deo tam gratum, quàm ſeſe ab omnibus his terrenis avertere, & cor ſuum illi ſoli dare. Interroga omnes doctos & illuminatos, hi teſtimonium perhibebunt me tibi vera dixiſſe.*

Non multò ante obitum dixit ad eam Soror: ah quid in te vivit Mater? Ait: *Deus vivit in me & ego in eo.* Poſtmodum interrogata, quomodo haberet, indicavit, quantum poterat, ſe magnos quidem dolores perferre corpore, ſpiritu verò gaudere. Quæſita, unde gauderet: *de Deo*, inquit, *quòd ipſe meus, & ego ipſius ſum. Nuntiavit mihi, quòd me ad ſe vellet recipere, quocirca omnis timor & horror mortis omniumq́; ſuppliciorum procul à corde meo remotus.*

Percontante Sorore: quomodo ego & alii ſpeciales tui amici te morien-

riente debemus eſſe affecti? reſpondit: *gaudere & exultare debetis, quia mihi apertum cœlum.* Deinde oculos clauſit & quievit veluti dormiret: negabat tamen ſe dormire, ſed *requies mea*, ait, *in Deo eſt.* His dictis cœpit admodum cruciari & ad mortem urgeri. Monuit illam Soror, cruciatum omnem patienter ferre, Deum brevî finem impoſiturum. Reſpondit, ſe ad eundem, quamdiu Deo placeret, ſuſtinendum paratam.

Ita ſanctè obiit, ſpe ac fiducia mox ad Deum evolandi plena. Teſtata eſt ipſamet, Deum tantas gratias & dona ſibi contuliſſe, ut nunquam auſa fuiſſet id ſperare, neſciret etiam, quomodo majora ſibi largiri potuiſſet.

CAP. IV.

*De Adelheide de Brisaco, ejusdem Monasterii Adelhusani Sorore.**

SOror Adelheidis Brisacensis tam sanctæ vitæ fuit, ut mirabilia in ipsa liceret animadvertere. Feria quinta nocte adeò intentè ac profundè passionem Christi meditabatur, ut inde ægrotans non posset sequenti feria sexta Missæ interesse, immò ne surgere quidem. Propterea durè à Patribus Dominicanis in Capitulo reprehensa atque hæretica appellata fuit. Ipsa verò tota gaudio perfusa Capitulum egressa est subsiliens, & Psalmum: *Laudate Dominum omnes gentes* decantans: ad quam omnes puellæ quæ in Monasterio erant, congregatæ cum illa cantabant.

Sumptura aliquando cum aliis Soro-

* *Ex iisdem MSS. Vitis.*

Sororibus ſacram communionem, cùm periſtylium tranſiens conſideraret, ad quas nuptias iret, quodque Deus cum ipſâ uniri deberet, flexit genua ad labrum ibi inverſum animo gratias Deo pro tanto beneficio agendi. Labrum autem ſuper eam cadens totam intra ſuam concavitatem recepit & abſcondit. Ubi extra ſe rapta cum Sponſo ſuo in ſpiritu unita, & ad dulciſſimum amplexum & oſculum admiſſa fuit usque ad Veſperas. Quæſita ab infirmaria usquequaque, nusquam reperta eſt. Circa Veſperas audiens ſe ab infirmaria vocari, prodidit ſe ſub labro jacentem, quo remoto narravit eidem magna devotione, quid ſibi accidiſſet.

Hæc Soror Adelheidis plurimùm doluit ob amiſſam virginitatem (nam vidua erat) pro qua recuperanda die ac nocte plorabat. Quod cùm multis annis feciſſet, venit ad eam Angelus Domini dicens: *Age, Deus vult te exaudire, quantum poſſibile eſt.*

[Et] levavit eam in aëra, ubi alii quidam Angeli erant habentes torcular, eamque prelo subjectam tam fortiter presserunt, ut putaret nullam omnino sanguinis guttam in corpore suo reliquam, dicentes: *Omnem sanguinem, qui in te peccavit, expressimus: jam virginum sanguinem tibi infundemus, & virginibus similis eris, quoad fieri potest. Ut autem denuo virgo fias, impossibile.* Restituta sibi tota fuit sanguini immersa. Manè Soror laica, Treburgis nomine, cui cura infirmarum commissa erat, transibat, à qua subsidium & vestium suarum lotionem poposcit. Hæc sub attestatione veritatis asseruit, se orcam sanguine plenam eluisse. Resciscens autem, quod accidisset, valde doluit, quòd in rei insolitæ ac stupendæ indicium eum in vestibus non reliquisset.

Soror Adelheidis in ultimo agone constituta jussit se deponi super mattam, & tabulam defunctoriam pulsari. Jacuit supra mattam, donec

nec Psalterium legeretur usque ad Psalmum: *Domini est terra.* Tum aliarum adminiculo erexit se in genua dicens: *Cedite & laudate Deum: omnis sapientia hìc est & Dei Mater, item S. Dominicus ac totus exercitus cœlestis.* Elevatisque manibus spiritum reddidit. Orta inter Sorores quæstione, sub quo Versu animam exhalâsset, quædam sancta Soror continuò ait: verè animam ejus ex ore sicut rosam vidi prodeuntem sub Versu: *Attollite portas principes vestras.*

CAP. V.

De statu, gratiis & virtutibus Sororum Monasterii Adelhusani.

* *IN Vitis primarum Sororum, quæ in Monasterio Adelhusiano propè Friburgum Brisgoiæ præclaris donis a Deo fuerunt exornatæ, scriptis*

* *Verba sunt V. P. Mathiæ Thanneri.*

Germanicè a quadam ejusdem Cænobii Sorore, & succinctè & valde simplici stylo, quæ extant ibidem manu scriptæ, postquam scriptrix multas hujusmodi Sorores enumeravit, inter quas fuit quædam Lucía Leschera, *quæ ex intenta & profunda Dominicæ Passionis meditatione vulnus in pectore contraxerat sanguine manans, quod, quando circa res terrenas erat occupata, pellicula tegebat, quando verò ab his abstracta, semper recens manebat, subjicit generatim, quàm sanctè ac religiosè ante trecentos annos in eodem Monasterio Sorores vixerint: quod ad multorum, maximè Religiosorum ædificationem visum est hìc commemorare. Scribit igitur in hæc verba.*

Tam devotæ atque introversæ erant Sorores, ut quotidie in claustro in tantum esset silentium, quantum ipsa Parasceve. Post Completorium adeò erant assiduæ ac ferventes in orationibus & terræ osculationibus (quas venias appellant) tam in choro quàm in dormitorio ante lectulos suos,

suos, ut tales sacræ actiones eminus audirentur. Sub quibus quædam extra se raptæ, aliæ deliquium animi passæ, nonnullæ ex abundantia gratiarum altùm vociferatæ sunt.

Magni meriti Soror Anna Turnera, naturâ ad fletum durissima, videns maximam lachrymarum vim a sanctis hisce Sororibus profundi, ingens concepit desiderium lachrymandi. Aliquando sub oratione tantam sibi vim intulit, ut tandem unicam ex oculo lachrymam extorserit, quam in spiritu conspexit duos Angelos è cœlo lapsos aureo poculo excipere, ac Deo præsentare.

Quædam Sorores Dei amore & desiderio sursum actæ & semicubitum supra terram elevatæ fuerunt. Nonnullæ fassæ sunt, se ardentissimo Dei amore, nisi officiis & rerum externarum administratione temperatus fuisset, vitam cum morte fuisse commutaturas. Conventu sacram synaxin percipiente aliquibus concessum est videre, cujus quæque

Soror apud Deum meriti eſſet, quando Divinum epulum ſumebat.

Jugem omnium virtutum exercitiis novabant operam, præſertim humilitatis. Nullum enim opus tam vile & abjectum, neque tam laborioſum erat, quod non hilariter & cupidè perficerent, tantoque magis, quantò altioris ſtatus priùs in ſeculo fuerant, ſic implentes, quod in Conſtitutionibus ſcriptum: *quantò major es, tantò magis te humilia in omnibus.*

Singulare in eis ſtudium fuit ægrotantium, quantumcunque moroſæ & inquietæ eſſent, curam ſuſcipere, quibus ſanè tam promptè ac ferventer, tanquam ipſimet Chriſto inſervierunt. Fuerunt ergo multæ, quæ activam vitam cum Martha, multæ, quæ contemplativam cum Maria, quædam, quæ utramque ſimul ſtrenuè exercerent.

Paupertatem voluntariam perfectiſſimè ſervârunt. Non paucæ omnia ad votum habere potuiſſent, nolue-

noluerunt tamen, ſed elegerunt pauperes eſſe propter Deum. Nulla apud ſtratum ſuum ſcrinium habere voluit, quod vel duobus nummis comparari potuiſſet.

Rigor Ordinis adeò illis placuit, & in conſuetudinem verſus fuit, ut etiam ſenio & morbo affectæ nihil de eodem remittere voluerint. Complures jejunia ab Ordine inſtituta ne ſemel quidem intra multos annos ſolverunt. Multæ provectioris ætatis ab eſu carnium plurimis annis abſtinuerunt, etiam gravibus infirmitatibus depreſſæ. Quando verò nimia debilitas ad earundem eſum ipſas adegit, plus de iis, ſicut & aliis delicatioribus cibis non ſumpſerunt, quàm nuda poſtulabat neceſſitas. Si quando vinum miniſtratum, quædam ſal injecerunt, ut eò minus delectationis perciperent.

Ad cultum divinum alacres atque ferventiſſimæ erant, tanto deſiderio & gaudio ad chorum properantes, ac ſi magna ſolemnitas celebrare-

braretur. In Vigiliis post Matutinas preces protendendis tantus inerat eis fervor, ut aurora prodeunte ac Prima appropinquante exterritæ atque mœrore affectæ fuerint, eò quòd sic devotio ipsarum impediretur atque interrumperetur. Quædam intempestivè ante Matutinas surrexerunt, & orationi vacârunt. Quibusdam in somnis non contemnendæ gratiæ collatæ fuerunt. Quando convenerunt, omnis earum consolatio & recreatio erat de Deo miscere sermones.

Priorissæ ingenti studio in hoc incubuerunt, ut Conventus in ista religiosa & austera vita constanter perseveraret, ad hoc eum seriò exhortantes, præsertim in Capitulo, ubi quædam spiritalibus oculis viderunt Priorissis, zelosè ac ferventer Sorores admonentibus, Schedas proponi, e quibus sermones suos legebant.

Nonnullæ spiritu prophetiæ claruerunt, & quæcunque in vita & sub obitum

obitum prædixerunt, ita evenêre. Quædam non longè ante obitum lucis instar radiârunt, & puræ ac pellucidæ fuerunt sicut crystallus.

Dominus JEsus cum sua benedicta Matre & aliis Sanctis, multis Sororibus, ex hac vita migrantibus apparuit, easque ad se evocavit. Quasdam etiam de æterna beatitudine certas reddidit. Sciendum, mediam partem gratiarum, his Sororibus concessarum, non esse litteris consignatam. *Hactenus scriptrix Adelhusiana.*

CAP.

CAP. VI.

De Elizabeth de Eycken, Sorore Monasterii Ottenbacensis Ord. S. P. Dominici.

SOror Elizabeth de Eycken, pago Comitatus Rhinfeldensis in Superiori Germania, anno ætatis suæ sexto ingressa est Cœnobium Ottenbacense, Constantiensis Diœcesis, in quo usque ad annum ætatis suæ quinquagesimum primum tam religiosè ac sanctè vixit, Christique crucifixi, Sponsi sui amore tam immanes cruciatus sustinuit, ut verbis explicari non possit.

Scripsit ipsamet Germanicè, quo pacto Deus eam a teneris annis traxerit, duxerit, instituerit. Quæ institutiones adeò sublimes sunt, ut non paucæ illarum a paucis, etiam Religiosis, intelligantur. Tantum divinum amorem spirant, ut vel durissima corda emollire, Deique amo-

re

re accendere queant. Noluit talia ſcribere. Sed coëgit eam Deus: *volo*, inquiens, *manifeſtum evadat, quàm amanter & ſuaviter te in Divino corde meo ante Mundi conſtitutionem geſtaverim.* Appellat ipſam jucundiſſimum objectum oculorum ſuæ Divinæ Majeſtatis, gratiſſimum Divini cordis ſui delitium. Affirmavit, ſe animam ejus efficere purum ſpeculum ſanctiſſimæ Trinitatis, amabiliſſimam & ſplendidiſſimam imaginem, in qua oculi Majeſtatis ſuæ ſeſe pro immenſo deſiderio jucundiſſimè æternùm ſint oblectaturi. Voluit ipſe unus eſſe amor ejus. Non permiſit illi ullius hominis amorem aut favorem, nec ullius creaturæ ſolatium, ut nusquam cor ejus hæreret, aut in ulla re creata delectationem perciperet, ſed in Deo ſolo.

Vixit hæc Angelica virgo circa annum Dòmini MCCX. claruit poſt mortem miraculis. Habentur ipſius ſcripta in Cartuſia Friburgenſi.

CAP.

CAP. VII.

De Mechtilde de Stans, Sorore Cœnobii Töſenſis, ejusdem Ordinis.

SOror Mechtildis ex Stans, pago Helvetiæ, pia & religioſa virgo, Ordinem S. Dominici profeſſa eſt in Cœnobio Töſe. Quod cùm primùm eſſet ingreſſa relicto propter Deum ſeculo, ſeipſam eidem ex intimo corde obtulit dicens: *Domine Deus meus, nunc tui amore totum Mundum, & quidquid me oblectare ac conſolari poterat, reliqui. Per immenſam igitur bonitatem & miſericordiam tuam te obſecro, ut tu deinceps meum ſis ſolatium. Non enim ignoras, me nullam aliam habere in terris conſolationem.* Hanc orationem fudit cum multis gemitibus & lachrymis.

Non multo poſt nocte quadam, dum abſolutis precibus Matutinis rediret

diret ad ſtratum ſuum, apparuit ei quidam reverendus dominus cum multis aliis honorabilibus viris, e quibus quidam grandem crucem, inſtar cryſtalli pellucidam ferens, blandè dixit ad Mechtildem: *ne timeas: nihil mali patieris: ſequere me audacter.* Præceſſit ergo cum præclara cruce ad chorum, ſequentibus aliis, & devotè cantantibus hymnum: *Pange lingua*, qui in Paraſceve cantari ſolet. Hos ſecuta eſt hæc beata Soror usque ad chorum.

Bajulans crucem perrexit ad altare, alteque ipſam levavit reliquis admodum devotè cantantibus, & ad ſingulos Verſus genua flectentibus, ùt fit in Paraſceve. Repleta ingenti admiratione Mechtildis ſuſpexit viditque Dominum noſtrum JEſum Chriſtum de cœlo deſcendentem cruci ſeſe applicare. Qui amanter ipſam intuens mitiſſima voce interrogavit: *Soror Mechtildis, credis me verum Deum & hominem?* Reſpondente: *credo Domine*, ait: *accede.*

Acceſſit cæteris ei cedentibus. Et Dominus ſeriò ad eam: *Soror*, inquit, *Mechtildis*, *nihil deſideras ſolatii præter meum ſolius amorem?* Reſpondit: *nihil Domine.* Tum placidè ſubjunxit: *quandoquidem præter mei amorem nihil expetis, & omne aliud ſolatium relinquere cupis, ego ipſe conſolabor te meo ſacratiſſimo corpore, ſanguine, anima & Deitate, omnisque conſolationis, quam diſcipulis meis in ultima cœna impendi, te participem reddam. Scito, me corporis & animæ tuæ curam habiturum, regnumq; cælorum, quando ex hoc Mundo migraveris, te poſſeſſuram. Æternam meam benedictionem tibi impertior:* Quam hilariter ac devotè ipſa percepit. Tum Dominus diſparuit, eamque ingenti gaudio plenam reliquit.

Sedulò intererat publicis Divinis officiis, neque ab ullo prorſus emanebat. Cùm ad labores communes pulſaretur, ſtatim è choro ad eosdem prope-

properabat, paratissimé, quidquid imponeretur, perficiens. Mitissimi cordis erat. Cum flentibus flebat, cum gaudentibus gaudebat. Feria sexta semper erat in Choro. Perpetuò, nisi ægrotaret, ante Matutinas preces & ante Primam surgebat ab Angelo excitata.

Multas tentationes & terrores passa est a spiritu maligno. Solemnioribus festis post completorium præ nimia devotione alta voce lachrymabatur. Solitudinem & silentium singulariter diligebat. Qualibet feria sexta, & percepta sacra communione, itemque per totum Adventum & Quadragesimam nihil penitus loquebatur. Maximo fervore meditari solebat amarissimam Passionem & mortem Domini nostri JEsu Christi. Quæ meditatio tam profundè penetrabat cor ejus, ut viribus omnibus destitueretur, cibumque capere non posset.

Omnis Mundana delectatio ipsi amara erat instar absinthii. Dolores crucifixi Sponsi sui in corpore suo pertulit. Claruit post mortem miraculis. *Ex Conradi Zittardi Germanico Chronico Generalium Magistrorum Ordinis Prædicatorum fol. 166.*

Finis Appendicis.

VEN.

VEN.
IRIMBERTI
ABBATIS ADMONTENSIS
DE
INCENDIO MONASTERII SUI, AC DE VITA ET MORIBUS VIRGINUM SANCTIMONIALIUM PARTHENONIS ADMUNTENSIS
Ord. S. Ben.
NARRATIO,

Excerpta ex inedito Ejusdem Commentario in libros Regum ad Cap. XIV. verſ. 7. Libri IV.

Ven. Irimberti de incendio Monasterii sui, ac vita & moribus Virginum Sanctimonialium Parthenonis Admontensis Narratio.

I.

NOn habemus hìc manentem civitatem, sed futuram inquirimus. (a) Quæ sententia Doctoris gentium quanta veritate fulciatur, in ea, quæ nobis accidit, rerum permutatione declaratur.

II. Feria namque secunda mediæ Quadragesimæ Expositionem meam seriò hìc dimiseram, eamque in crastinum in gaudio Sancti Spiritus repetere proposueram, quia ad finem Operis hujus ardenter festinabam: cùm ecce nocte sequenti feriæ tertiæ gravis & intolerabilis mihi occurrit luctus tristitiæ, ut jam cum Job meritò possim exclamare: (b) *Versa est in luctum cythara mea, & organum meum in vocem flentium.*

(a) *Rom. XIII. 14.* (b) *Job. XXX. 31.*

III. Cùm enim Matutinorum ſolemnitas pervigili intentione & diſtincta Pſalmodiæ compoſitione in choro celebraretur, ego & Frater, qui mihi ad ſcribendum adjutor fuerat deputatus, in Capella S. Mariæ Matutinalibus expletis Laudibus Curſum ejusdem Dominæ noſtræ usque ad lectionem decantaveramus. Cùm ecce clamorem ſervi cujusdam audientes obſtupeſcimus: quia in Admuntenſi loco nocturno tempore aliquem perturbationis ſtrepitum audire non conſuevimus. Ille ſecundò exclamavit, iteratoque clamore mali alicujus ſuſpectos nos eſſe fecit. De Capella concitè eximus, & nihil quidem videntes, ſtrepitum magnum circa domum infirmorum audivimus. Servus enim, qui exclamaverat, domum infirmorum calefaciebat. Sed eo negligentiùs agente ventus vehemens, utique e regione deſerti irruens, eandem domum exteriùs invaſerat, & flamma jam inſuperabiliter mira celeritate vento impellente excreverat.

IV. Curro in Monaſterium. Pſalmum: *Quid gloriaris in malitia*, jam in choro pſallebant diſtincta valde melodia. Fero inviſa ſigna, foris jam conflagrare incendia. Excurrunt primi Fratres exteriores(a), quos omnes ferè inveni ſolicitè in orationibus ſtantes. Sic enim moris eis eſt Pſalmodiæ nocturnæ invigilare, ne contingat eos continuè ſedentes, ſomni tepore marceſcere. Flamma ſupra modum excreſcens, a domo infirmorum Capellam Sanctæ Mariæ cœpit acriter laniare: quia pro incendii

(a) *i. e.* laici.

dii magnitudine & venti nimietate nullus poterat in periculo subvenire.

V. Luctus omnium oritur, & Matutini Fratrum interrumpuntur. Sorores accepto a me signo in secundi Nocturni initio deponunt Matutinos, & in supplicationem Lytaniæ cum incomparabili lachrymarum effusione se prosternunt. Flamma ex una parte Monasterium occupat, ex alia in claustrum se dilatat, cui vix simile in eis montanis partibus inveniri poterat: quia sumptibus beatæ memoriæ Domini Conradi Archi-Episcopi (a) ex pretiosissimo marmore constructum fuerat, eisdemque sumptibus pretiosæ columnæ Monasterii eminebant.

VI. Dominus Abbas (b) videns incendium excrescere, omnesque Monasterii officinas irrevocabiliter occupare, ad Monasterium Sororum transit: quia nec illud jam posse evadere pertimescit. Aliquamdiu ergo pro foribus ecclesia residens, & flammas vento impellente ultra modum excrescere conspiciens, Sororesque in Monasterio posse [esse] diffidens, Priorem solicitiùs inquiri rogat, cui ejusdem Monasterii claves commiserat. Sed cùm inveniri non posset (quippe cum omnibus de Monasterio egressis & in tenebris, ubi iste esset, ille nesciret) strepitu flammarum & terrore volantium scintellarum Abbas permotus, seras Monasterii Sororum effringi

 fecit

(a) Salzburgensis. (b) Godefridus.

fecit, eisque exeundi licentiam dedit, si periculum incendii declinari non posset.

VII. Quem cùm Domna Agnes, filia Comitis Ottonis, Fratris Episcopi Ratisponensis lachrymabiliter inquireret, quorsum ire deberent, lachrymabiliter & ipse respondit: *quocunque vos miseratio summi Patris duxerit.*

VIII. Jam tempus miserendi venerat: quia cœlestis Pater in ira misericordiæ memor esse debuerat, ne de habitatione sui Monasterii tot Sorores, claris ortas natalibus, nocturno tempore contingeret ejici, quæ se pro amore Filii Dei custodiæ mancipaverant carcerali. Cujus custodiæ districtionem non debeo silentio præterire. Sed priùs cœptum ordinem incendii volo transire.

IX. Flamma cùm omnia Monasterii, Capellarum ædificia, & omnes officinas Monachorum & Fratrum exteriorum consumpsisset, cellarium superius devoravit, & per ostium ingrediens interiores trabes invasit, & si ibi prævaluisset, consumptis stipendiis, quia Monasterii situs valde est invius, dubium non esset, quin & multitudo Monachorum & Fratrum in loco subsistere non posset, Monasterium Sororum, quod ex opposito stabat, incendio periret. Vicerunt Dei Filium lachrymæ Sororum, & ait Angelo percutienti populum: (a) *sufficit, nunc contine manum tuam.*

X.

(a) *II. Reg. XXIV. 16.*

X. Monachi, Fratres & servi ultra modum tota nocte defatigati, circa mane cellarium liberant, sicque Sorores sopito incendio securæ in Monasterio perseverant. Vento enim Aquilonari, qui ante medium noctis insurrexerat, ex quo Matutinorum solemnitas cœperat, & tota nocte illa flammas accendendo dilataverat, circa diei crepusculum alius se ventus opposuit, qui omne periculum flammarum a cellario & a Sororum Monasterio removit.

XI. Ut autem de hoc ipso Monasterio Sororum, sicut promisimus, aliqua succinctè dicamus, beatæ memoriæ Domini Chuonradi, Salzpurgensis Archi-Episcopi temporibus, ipsius consilio & auxilio undecunque venientibus Sororibus hoc præparavit & ordinavit Domnus Abbas Wolvoldus. Introitus Monasterii uno solo ostio, altari opposito, clavibus tribus obseratur, idque solummodo tunc aperitur, vel cùm Soror aliqua ad conversionem ingreditur, vel cum mortua ad sepulturam effertur. Duas claves habent duo Seniores in sua providentia, tertiam interiùs habet Soror Magistra in sua custodia. Ut de aliis Fratribus taceam, nec ipsi Abbati nec Priori licet ipsam aperire januam, nisi ad Sororem in lecto communicandam, vel sacri olei inunctione ad exitum promovendam, vel ad confessionem ejus in extremo vitæ ibi recipiendam. Nec tunc quidem vel ipsi Abbati vel Priori patet introitus, nisi sub duobus vel tribus testibus.

XII. Simul ſunt, ubicunque ſunt, ſive in Conventu ſedeant, ſive in Choro Deo ſerviant, ſive in Refectorio, ſive in Dormitorio laſſitudinem ſuam reficiant. Nulli mortalium niſi ad feneſtram Conventus ſui loquuntur, ubi earum Capitulo a ſolo Abbate vel Priore, rarò tamen, præſidetur. Ibi exhortationis verbum ad eas dirigitur, ibi omni Sabbatho alternatim de uno choro ſoli Abbati vel Priori confitentur, ſicque ad communionem ſequentis Dominicæ omni ſtudio ac diligentia præparantur. Nulli licet earum ulli mortalium ſive Abbati ſive amico vel propinquo ſolam loqui cum ſolo, niſi ſub duarum aut trium Sororum teſtimonio, excepto ſolo Confeſſionis ſecreto.

XIII. Toto anni tempore, æſtate vel hieme, ad ſonum campanæ ad Vigilias Matutinas cum Fratribus ſurgunt, ordinemque Vigiliarum toto tempore hiemali usque in diem extendunt. Idem jejunium, idem ſilentium cum Fratribus per anni circulum agunt. Nulla earum lineis veſtibus utitur, niſi ſolæ infantulæ, ſiquæ inter eas nutriuntur.

XIV. Capitulum ſuum inter ſe quotidie habent, Magiſtra vel ejus Vicaria præſidente. Et in feſtis diebus, cùm Abbas ad eas non poterit venire, ſunt inter eas perſonæ ad verbum exhortationis faciendum diſpoſitæ. Valde quippe ſunt litteratæ, & in ſcientia ſacræ ſcripturæ mirabiliter exercitatæ. Cùm enim poſt primum introitum nunquam de Monaſterio egrediantur, niſi vel mortuæ efferantur, vel vivæ

vivæ forsitan in aliud Monasterium transponantur, ubi simili custodia muniuntur: Cumque nihil unquam de Mundi vanitatibus videant, rarò aliquid de secularibus audiant, cur non scientiam cœlestium mysteriorum habeant, quæ ab omni communione mundanorum gaudiorum jejunant?

XV. Cumque nobilissimorum Principum filiæ, & aliæ præclaris ortæ natalibus inter eas consistant, magnæ inter se humilitatis conflictu ad invicem dimicant: quia valde detestabilis haberetur, siqua inter eas alicujus elationis vel jactantiæ nota respergeretur.

XVI. Habent per se vestimenta sua ad omnem necessitatem, ad nullam superfluitatem de Camera sua disposita. De Fratrum cellario dantur eis, non ùt Principum filiabus, sed ùt Christi famulabus, charitativa stipendia. Nulla ad fenestram accedit loquendi gratiâ nisi à Magistra accepta licentia, nisi Abbatem adesse videant, cui soli ùt filiæ patri loqui audeant. Sunt inter eas certæ personæ designatæ maturiori ætate, quæ ad fenestram loquentium adsint audientiæ in quorumlibet advenientium spiritalium sive secularium amicorum salutatione.

XVII. Hunc ergo disciplinæ ordinem, Sancto Spiritui disciplinæ, ùt credo, placentem, à primo fundatore Monasterii sibi contraditum, diligenter observant, & cùm multa superadjiciant, pauca, immò nulla districtionis jura relaxant. Unde quæcunque inter eas de hac vita subtrahuntur, in magna

secu-

ſecuritate moriuntur. Nec immeritò: quippe quæ quotidie propter Chriſtum ſicut oves occiſionis jejuniis, vigiliis & ſpontaneis flagellis mortificantur.

XVIII. Mortuæ in Monaſterio ſuo per noctem conſervantur, & à reliquis Sororibus ſummo ſtudio exequiæ diu noctuqué celebrantur. Facto manè Miſſa Defunctorum pro defuncta apud Sorores celebratur, eaque peracta Conventu Monachorum & Fratrum religiosâ frequentiâ adveniente funus de eccleſia Sororum ad Monaſterium Fratrum venerabiliter transportatur. Hoc autem Reſponſorium in exportatione funeris à Conventu Fratrum inchoatur, quod nunquam ſiné multis Sororum lachrymis decantatur: *Quomodo confitebor tibi Domine Deus meus, quando veneris in judicio tuo: quia cor meum mundum non cuſtodivi, animam meam in carne poſitam pollui, templum corporis mei de opere iniquitatis coinquinavi? Precor te Domine, antequam diſcutias me, miſerere mei. Tibi ſoli peccavi, miſerere mei!* Sic Fratres ſuſceptum funus ſtudioſiſſimè procurant, & celebratis Miſſarum ſolemniis & conſuetis exequiis in communi cimiterio officioſiſſimè terræ commendant, ubi ex una parte Fratrum ſepultura, ex alia Sororum eſt deſignata.

XIX. Qualiscunque ſit illa dies, pro defuncta Sorore omnes tam Sorores quàm Monachi & Fratres cum multa devotione flagella ſuſcipiunt, idemque pro Monacho vel Fratre defuncto communiter omnes faciunt. Similiter cùm obitus Fratris appropin-

propinquare per tabulam nuntiatur, à Sororibus ad ecclesiam festinatur, ejusque transitus Divinæ pietati intentissimè commendatur.

XX. Cùm ergo his atque aliis multis spiritalis vitæ commodis se Sorores religiosissimæ privari pertimescerent, si eas flammarum incendia de quiete sui Monasterii exturbarent, quanti, putatis, in earum cordibus amaritudinum & dolorum fluctus versarentur? Proinde audivit Filius Dei gemitus compeditarum, & solvit filias interemptorum. Factum est autem istud incendium lugubre Admuntensis Monasterii V. Idus Martii, qua nocte sequenti instabat festum beati Gregorii.

XXI. Transacto itaque tantæ desolationis infortunio, Abbas habito cum Senioribus consilio, statuit secum omnes retinere in loco, ne si huc & illuc disseminarentur, animarum suarum pericula fortasse paterentur. In domum ergo hospitum se omnes contulerunt, ibique quò meliùs poterant, sicut & in Monasterio soliti erant, ordinem suum in Divino servitio, & in silentio, & in cæteris omnibus servare decreverunt.

XXII. Diversi forsitan diversa loquuntur, & cùm inscrutabilia esse Dei judicia Apostolus protestetur, ipsi Divinorum judiciorum scrutatores esse moliuntur. Proinde negligentiam vel superbiam tantæ desolationis forsitan non verentur asserere causam, & super Divinæ castigationis plagam suarum lingua-

rum

rum addunt percussuram. Cæterùm si quis spiritalis propositi conscius & amator ante incendii excidium illius Monasterii statum vidisset, quantus in Divino servitio fervor diu noctuque flagraret, quanta inter se invicem continentia & humilitate decertarent, hoc profectò de eis judicium dare non dubitaret, quòd adversùm se Leviathan suscitâssent, & instar beati Job tentatoris manibus non ad condemnationem, sed ad probationem traditi fuissent. Quid alii sentiant, nescio. Ego unum scio, quia qui priùs continentiæ operam dabant & humilitati, cincti flagello Dei magis magisque in continentiæ & humilitatis decore sunt compositi: *quoniam* juxta Apostoli testimonium *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* (a) Sed jam tempus est, ut ad Expositionis nostræ ordinem redeamus &c.

(a) *Rom. VIII. 28.*

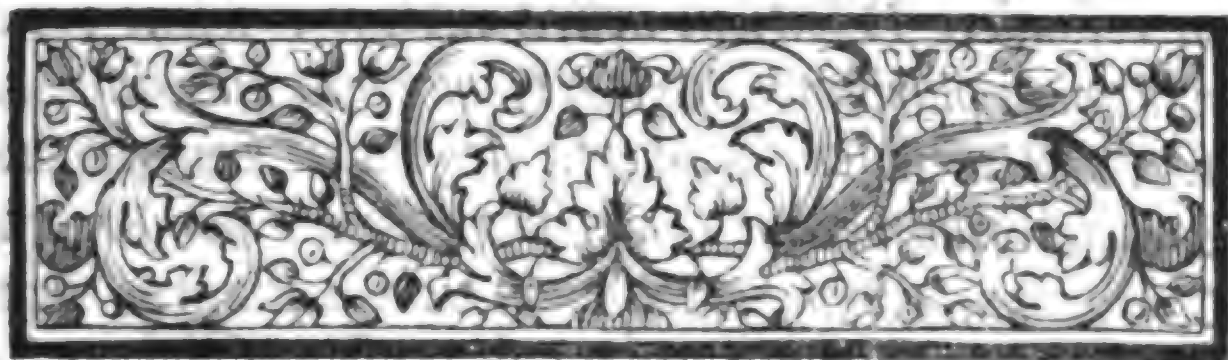
VEN.

VEN. JOANNIS DE ELLENBOGEN ABBATIS WALDSASSENSIS Ord. Cisterc.

De

VITA VENERABILIUM MONACHORUM MONASTERII SUI LIBER.

Ex MS. Cod. Academicæ Bibliothecæ Basileensis.

JOHANNIS ABBATIS WALDSASS. AD DOMINUM PETRUM ABBATEM AULÆ REGIÆ

EPISTOLA.

In Christo sibi sincerissimè perdilecto Domino Petro, Abbati Aulæ Regiæ, Frater Johannes Abbas in Waltsassen, perpetuæ constantiam charitatis.

QUoniam sæpius mihi præsenti oretenus, absenti verò paginatenus, vitam, mores & exempla devotarum vestri Monasterii personarum pro mea ædificatione consolabiliter declarâstis, de quibus, quantum Dominus donavit, mihi virtutis & proficiendi in melius materiam assumpsi, & ex his, quid mihi deerat, & imperfectionem meam meliùs intellexi (semper enim hujusmodi auditio aut lectio aliquem attulit mihi fructum) igitur consimilem vicissitudinem, si non ex toto, tamen ex tanto & aliqualiter

ter refundere Dilectioni vestræ cupiens, sciens vos in hujusmodi plurimùm delectari, quædam mihi in domo nostra Waltsassen comperta de Vita venerabilium Monachorum per me conscripta, vobis per Fratrem Conradum, meum Secretarium volui destinare, ut luminaria Divini ignis ardore succensa, simul pariter in domo Domini super candelabrum posita, nobis, qui vivimus, & qui venturi sunt post nos, lucem præbeant, qualiter nos securiùs in viis & mandatis Domini oporteat ambulare. Valete in Domino, qui est via, veritas & vita. Orate pro me, ut fiant mea novissima horum similia, quos descripsi.

INCI-

INCIPIT LIBER DE VITA VENERABILIUM MONACHORUM MONASTERII WALDSASSENSIS. (a)

CAP. I.

Primorum Patrum Waldsassensium vita aspera & tribulationibus plena. Mors Fratrum sonitu arcæ Reliquiarum plerumque nuntiata. Ex iisdem malè viventes aut ad seculum redierunt, aut vitam infeliciter finierunt.

QUoniam secundùm Gregorium beatum plùs docent facta quàm verba, & magis movent exempla quàm prædicamenta, idcirco ego Johannes Abbas tertius, licèt indignus, ad provocandum devotos, ut in melius proficiant, & ad monendum minùs devotos, ut mores corrigant, & devotionem concipere valeant, facta & exempla patrum & prædecessorum nostrorum Waltsassensium notare curavi, maximè quæ à senioribus & veridicis domus istius audivi, & præcipuè à Rudigero quondam Priore, qui magnus & devotus inquisitor talium extitit, cum diligentia didici.

(a) *Cod. hunc titulum præfert:* Descriptio quorundam miraculorum peractorum in Waltsassen.

Primò namque sciendum est, quòd nostri prædecessores in magno rigore paupertatis & ferventi devotione Domino servierunt, & in multis tribulationibus semper fuerunt, ut in eis prophetia fundationis verificaretur, qua dicitur, quòd loci hujus incolæ ad æterna gaudia non nisi per multas tribulationes debeant pervenire. Illis tamen tribulationibus Dominus aliquoties consolationes suas immiscuit, sicut electis suis facere consuevit, quos in tribulationibus nunquam dereliquit, quia ipse dixit: (a) *Cum ipso sum in tribulatione.*

Prima namque consolatio est, quòd Dominus specialiter hunc locum elegit ad serviendum sibi & beatæ Virgini, Matri suæ, atque sancto Johanni Evangelistæ; quorum patrocinio iste locus est specialiter insignitus, sic quòd in loco isto cultus Divinus non deficiet ex toto, quàm diu Domino placet Divinus cultus Ecclesiæ militantis; prout in exordio fundationis pleniùs habetur [&] invenitur. Unde præsumendum est, quòd Dominus eos, qui sibi in hoc loco devotè serviunt, nullatenus derelinquat. Quare futuros & præsentes in Domino admoneo, ut Domino serviant in timore.

Est & alia consolatio familiaris & magna, quam Dominus nostris prædecessoribus ac etiam meis temporibus ostendere dignatus est; & utinam perseveret præsentibus & futuris! Nam rarò vel nunquam aliquis mortuus est, nisi priùs sonus de arca Reliquiarum in summo Altari ab aliquo vel aliquibus sensibiliter

(a) *Psal. 4.*

liter audiretur: quæ ego referentibus credere nolui. Tunc accidit, quòd, cùm in nocte S. Mathiæ Apostoli Conventus esset in Matutinis, & Invitatorium cantaret, & ego tunc essem Prior, & starem in stallo Prioris, quidam ex devotione ante Altare summum cereum ardentem locaverat. Et [cùm] ex radiis illius cerei offenderer ipsos radios ferre nolens, ad altare accessi, & cereum retro altare posui. Tunc sonum in arca audivi, & adhuc dubitavi retro altare stans cum admiratione. Tunc secundariò magis validum sonum sensibiliter audivi, & infra quindenam duo mortui sunt subsequenter.

Præterea audivi à senioribus, qui solicitè notaverunt, quòd illi, qui in loco isto indevotè vixerunt, & mores corrigere noluerunt, vel ad seculum redierunt, aut ultimum vitæ suæ malè finierunt. De quo quidam visionem vidit. Vidit enim beatam Virginem Mariam super Altare summum sedentem, & in gremio puerum Jesum bajulantem, & quasi radios Solis ab oculis pueri, exceptis tribus, super capita singulorum & omnium in Choro stantium procedentes, quos ille diligenter consideravit, agnoscens, quòd hi tres in brevi confusibiliter ad seculum redierunt.

CAP. II.

De duobus Monachis, quorum alter felicem suum decessum prædixit, alter mirabili visione admonitus consilium ab Ordine deficiendi abjecit.

RΕtulit Rudigerus Prior, quòd quadam vice ante Matutinas tabula ad designandum mortuum fuit percussa in absentia Abbatis, & ipse cum Conventu in Infirmitorio Conversum mortuum invenerunt. Super quem dum exsequias debitas peragerent, alter Conversus infirmus Priorem vocavit dicens: *Prior audiatis confessionem meam, & expediatis me ad futuram vitam, quia ampliùs non durabo.* Cui dixit Prior: *Frater, jam sum impeditus cum præsenti defuncto, & occupari non valeo vobiscum, sed postea ad vos libenter veniam, & expediam, prout possum.* Ad quem Conversus: *Non, bone Prior, quia expectare non possum. Nam anima præsentis defuncti ad regna cœlorum non veniet sine mea. Vidi enim animam præsentis defuncti quasi in forma pueri super corpus exanime fluctuantem, & multos dæmones in forma corvorum animam rapere laborantes. Tandem antequam Conventus intraret, gloriosa Virgo Maria est ingressa, sub cujus pallium anima continuò transiliit, & adhuc ibi latitat, & meam animam expectat. Et habeatis pro intersigno: quàm citò expeditus fuero, spiritum exhalabo.*

Quem

Quem Prior expedivit, & super cilicium secundùm consuetudinem poni fecit. Et cùm letaniam & alia ad hoc debita devotè explessent, mox spiritum exhalavit, & ipso die ambo in uno tumulo tumulati [sunt].

Retulit Rudigerus Prior: Fuit hic quidam juvenis Monachus, cui displicebant spiritualia, & carnalia sapiebant, sic quòd ad seculum redire disponebat, sed adveniente termino exitus sui pluries ex ordinatione divina impeditus fuit. Tandem quia gravabant labores Ordinis, deliberavit finaliter in Ordine non manere. Et colligens res suas ad lectum suum, exspectavit (a) noctem & ad recedendum tempus sibi aptum, habens tamen in veneratione Virginem gloriosam taliter, quòd raró vel nunquam in Monasterio altare quodcunque transiret, inclinando semper dixit: *Ave Maria, gratia plena.* Et cùm sic inanis pausans tempus egrediendi dormitando præstolaretur, visionem vidit. Vidit enim, quòd juvenis quidam venit de Monasterio [ad] lectum suum, [qui] tanquam comes itineris sui eum excitavit, & ad Monasterium duxit. Ambo transierunt (b) omnia altaria, quasi valedicerent Sanctis Dei: & quoties transierunt aliquod altare, toties Monachus inclinando secundùm consuetudinem dixit: *Ave Maria* &c. Tunc toties juvenis, qui præibat, se vertit & Monacho arrisit.

Tandem per ostium, quod prope altare S. Catharinæ est, ascendendo cœmiterium super foveam igne

(a) *Cod.* exspectans. (b) *Cod.* transientes.

igne & sulphure intus ardentem perduxit. Et Monachus fœtorem de fovea ferre non valens abire voluit. Tunc juvenis eum arripuit, & quasi eum in foveam præcipitare vellet, perduxit. At Monachus ejulando clamavit: *Mi Domine, sinite me abire: nam ferè mortuus sum præ fœtore.* Et juvenis: *Tu foveam intrabis: quia jam aliquanto tempore ingredi quæsivisti. Nam omnes apostatæ, & specialiter domus istius in ista fovea ardent, & perpetuò torquebuntur: & tu unus ex illis eris, si mores tuos non correxeris. Nam ego sum Angelus, ad custodiam tibi deputatus. Et propter devotionem, quam ad beatam Virginem habuisti, tibi hanc præmonitionem impetravi:* (a) *& quia tibi in dicendo* Ave Maria *arrisi, lætitiam, quam tota cœlestis curia inde habet, arridendo ostendi.*

Tunc Monachus evigilavit, & statum suum periculosum advertere cœpit, propositum apostatandi abjecit, mores correxit, & laudabiliter profecit, ac hanc visionem præ oculis semper habuit.

(a) *Cod.* impetravit.

CAP.

CAP. III.

Christanni, Supprioris Waldsassensis fervor & constantia in oratione, illusionibus diabolicis impetita, ejusdemque apud Deum meritorum præstantia.

FUit hìc Monachus quidam, nomine Christannus, qui triginta duobus annis optimè rexit officium Supprioratus. Hic magnus & devotus orator extitit, ita quòd singulis diebus, horis Canonicis & aliis orationibus exceptis, ex integro Psalterium perlegeret. Hic in consuetudine habuit, quòd adductis funeribus, quantum hora permisit, Psalterium legit, Et dum quadam vice noctis tempore cuidam interfecto, ante altare sancti Bartholomæi locato, Psalterium legeret, diabolus charitativis operibus invidens effecit, quòd corpus interfecti surrexit, & Monachum cum uno brachio amplexatum inspexit. At Monachus magna constantia armatus non curavit, sed legit, & se fiducialiter Domino commendavit. Quam constantiam diabolus ferre non valens, ipse interfectus super feretrum se reposuit, & Monachus ad dormitorium rediit.

Habuit etiam in consuetudine æstatis tempore, quòd post Completorium in cœmiterio deambulavit, & pro defunctis oravit. Et quadam vice sic deambulando vidit Monachum cum muliere concumbere. Et cùm vidisset, recessit, & pro eo oravit. Sed dum tertia

tertia vice iterum hoc vidisset, commotus cogitans, quòd hujusmodi maleficium vellet mulieris impedire, accessit, & Monachum cum pede trudere cœpit, [sed] pedem in fœtidissimo stercore inquinavit: & visio disparuit, & Monachum in lecto suo dormientem invenit: & sic dœmonis figmenta, qui eum in devotione sua sæpe impedire nisus est, efficaciter recognovit.

Quodam tempore cùm Monachi super cœmiterium essent in labore, & ligna inordinatè incedendo pro calefactorio deportarent, contigit, quòd Monachus unus non directè incessit, sed pluries deviavit. Super quo cùm alii eum signis arguerent, respondit, quòd talem locum, quem digito in semita incedentium designavit, nullo modo posset pedibus conculcare. Quæ cùm prædicto Suppriori dato *benedicite* referrent, Supprior requirendo eum sic esse cognovit, eique dixit: *Frater, expedias te, quia non poteris diu vivere.* Et ipse se Sacramentis expedivit, & in ipsa hebdomada exspiravit.

Cùm prædictus Supprior sepeliretur, quidam Monachus ex devotione ejus sepulchrum notabiliter signavit. Et contigit longo post tempore, quòd quidam Monachus, sicut mihi narravit juramento confirmans, apostema periculosum, ita quòd penè de vita desperaret, in sinistro latere haberet. Et cùm curam & consilium non haberet, sepulchrum ejus aperuit, & caput ejus accipiens confidenter hæc verba dixit: *Domine Jesu Christe, si iste homo tibi unquam grata servitia fecit, te rogo, ut me ipsius meritis sanare digneris.* Ac caput ad apostema applicuit,

cuit, & sanitatem pristinam recepit, Prædictum verò caput postmodum in veneratione habuit, & adhuc in Monasterio notabiliter servatur.

CAP. IV.

Vox mortui audita, querentis nimiam dilationem pleni gaudii post resurrectionem corporum futuri. Rudigerus Prior Waldsassensis à B. Maria V. lactatus. Alterius Monachi anima à beatis spiritibus suscepta.

REtulit mihi Venerabilis Pater, Dominus Johannes Episcopus Babenbergensis, quòd, cùm quadam vice quidam Monachus in devotis orationibus ante altare majus obdormisset, vocem audivit sic perquirentem: *Sunt montes & valles, & arbusta, aristæ ac decursus aquarum, sicut consueverunt?* Et ille respondens ait: *Ita.* Tunc illa vox rursum: *O quantum tunc differtur plenum gaudium meum!* Et Monachus: *Quis es tu, qui loqueris? Es tu in pœnis, vel quo modo differtur gaudium tuum?* At illa vox dixit: *Ego sum talis nomine, & sum magnus in conspectu Dei, corpusque meum retro chorum in cœmiterio Waltsassensi suaviter requiescit.* Hæc prædictus Episcopus à patre suo audivit, utpote qui officialis & familiaris Monasterii fuit, & ipse Episcopus per personas & res Monasterii promotus est & à pueritia educatus. Retu-

Retulit Rudigerus Prior, quod cuidam Monacho, ut prædicaret in Capitulo, fuit commissum. Et quia priùs non prædicavit, magis timuit. [Itaque] ad gloriosam Virginem Mariam, quam semper in veneratione habuit, orationibus confugit. Et cùm ante diem prædicationis in Infirmitorio secundùm consuetudinem quiesceret aliquot dies, contigit, quòd in meridie in lecto, quem mihi monstravit, meditando de Sermone obdormivit. Et vidit, quòd B. Virgo Maria Puerum Jesum ante lectum materno ubere lactavit. Et Puer ad Matrem ait: *Mater charissima, da etiam isti Monacho.* Et aperiens os Monachus, & beata Virgo mammam comprimens, & sic illi in os, quod apertum habuit, modicum de lacte influxit. Tunc Monachus nimiam dulcedinem sentiens evigilavit, & postea constanter frequentiùs prædicavit, & ab omnibus libenter audiebatur. Et ego ipsum Rudigerum personaliter suspicor fuisse, eò quòd non fuerit magnæ litteraturæ, sed multùm gratiosus in sermone, ita quòd ab omnibus libentiùs cæteris audiretur.

Cùm quidam Monachus ad ostium, quo de dormitorio intratur Monasterium (a), noctis tempore ex consuetudine frequentiùs oraret, quadam nocte videbatur sibi, quòd in prædicto ostio staret orando: & vidit gloriosam processionem albatorum de summo altari quasi per ambitum procedentem. Et ipsa visione [durante] tabula pro mortuo percussa fuit, & Conventus in Infirmitorio unum Monachum, trahentem ultimum spiritum, invenit. Et sic arbitror, animam

(a) i. e. basilica.

animam ipsius Monachi albatos, id est, Sanctos in ipsa hora, qua exspiravit, in suum consortium feliter assumpsisse.

CAP. V.

Avis importunior ad imprecationem sacrificantis Monachi mortua. Aranea cum Domini sanguine in Missa sumpta, inter unguem & carnem manus sacerdotis egressa. Visio Macharii Monachi Waldsassensis de instante pestilentia.

QUidam Monachus ad altare S. Andreæ Missam legit. Et cùm existeret in Canone, quædam avis, quæ *Specht* dicitur, ad fenestram advolavit, ac vitrum in fenestra adeò pupugit cum rostro suo, quòd Monachum in devotione sua impedivit, & ad ultionem sic provocavit cogitando: utinam esses mortua, quæ me in devotione mea impedire taliter præsumpsisti! Cùm verò Missam perfecisset, ac calicem reportasset, & ad altare secundùm consuetudinem rediisset, aviculam jacentem ante altare mortuam adinvenit.

Cùm quidam Monachus ad altare S. Bartholomæi Missam legeret, contigit, quòd post corpus Domini sumptum, sanguinem sumere vellet. [Verùm] aranea in sanguinem decidit, & Monachum perturbavit, sic quòd, quid faceret, penitus ignoravit. Nam araneam cum sanguine sumere magnus ei horror fuit: ejicere

ejicere autem iram Dei timuit. Tandem in ſimplicitate magna de Dei adjutorio præſumens, ſanguinem cum aranea ſumpſit. Et cùm Miſſam perfeciſſet, ac calicem reportâſſet, & ad altare ſecundùm conſuetudinem rediiſſet, digitum annularem circa unguem fricare cœpit, & inter unguem & carnem aranea viſibiliter ſine læſione egreſſa fuit.

Fuit hìc quidam Monachus, nomine Macharius, ſatis religioſus, Hic dum quadam vice in Infirmitorio debilis, quaſi raptus, jaceret, vidit Dominum Deum in nube venientem, & in throno per omnia ſimili Salomonis throno reſidentem, Angelorumque ſanctorum magnam multitudinem circumſtantem: & Angeli thronum accedentes totaliter confregerunt, ac in terram dejecerunt: & quidquid dejiciendo tetigerunt, ſubitò interiit, Tunc eodem anno magna mortalitas ſeu peſtilentia hominum iſtius diſtrictus notabiliter fuit ſubſecuta.

CAP. VI.

Monachi Puerum Jeſum deoſculantis mira felicitas. Vitæ ſanctitas & beata mors Erneſti Monachi Waldſaſſenſis.

QUidam Monachus in viſione ante ſummum altare orare venit, & ſuper altare glorioſam Virginem Mariam ſtantem & Puerum ludentém diſcurrendo ſæpius de cornu ad cornu altaris, & unum

& unum Monachum ante altare invenit. At ille, cùm tam speciosam & pulcherrimam Virginem cum Puero vidisset, speciositas utriusque eum attraxit, propiusque accessit. Et dum accederet, Monachus, qui ibi priùs fuit, agnosci timens, retro altare se abscondit. Cùm verò ad altare accessisset, cum venia (a) dixit: *ave Maria.* Et Puer sibi appropiavit, & ipse Puerum arripere volens, ad Matrem confugit. Secunda vice cùm salutando *ave Maria* diceret, & Puer iterum ad eum accederet, sic quòd arripere speraret; similiter ad Matrem confugit. Sed cùm tertiò cum venia promeret *ave Maria*, Puer ita accessit propè, quòd eum arripuit, & ipsum Puerum amplexando deosculabatur, & omni dulcedine satiabatur, & sic satiatus suo desiderio cum magno gaudio hunc dimisit.

Erat hìc venerabilis senex, nomine Ernestus. Hic apud Capellam Pendorf ferè triginta annis morabatur, totam regionem illam fama sanctitatis suæ perlustrans, adeò quòd etiam Rex & Regina Romanorum eum per Austriam, Bavariam, Sueviam & Elsatiam (b) coactum per obedientiam Abbatis sui secum ducerent, ut ipsi eorumque nati & omnes dilecti consanguinei ex integro sibi possent confiteri.

Qui dum extremæ vitæ suæ sibi appropinquare terminum sentiret (c), in Balerbach pro Cantore misit, ut eum Sacramentis Ecclesiæ communiret. Quæ cùm devotè explêsset, ad Monasterium suum rediit, & devotus Ernestus in Capella ante altare jacendo in

(a) *i. e.* inflexione genu. (b) *ita Cod.* (c) *Cod.* sentiens.

venia per Fratres mortuus est inventus. Tunc Fratres, qui erant subtus Capellam in grangia (a), ipsum vase inclusum versùs Monasterium duxerunt. Et cùm iter agerent, contigit eos in villa Monasterii, quæ Pirch dicitur, pernoctare, & ibidem noctis tempore in vase, in quo sancta gleba claudebatur, luminaria ardentia à pluribus sunt visa sensibiliter & expressè.

Eadem quoque nocte cùm nulli de Monasterio de morte constaret, quidam Monachus in visione vidit, quòd altare novum in medio Chori crevit, in quo novus & integer Sanctus claudebatur. Et cùm de mane Ernestus esset adductus, & per Conventum secundùm consuetudinem expeditus, ad locum, ubi altare cum Sancto visum est, fuit cum feretro collocatus. Tunc Monachus esse ipsum Sanctum in altari ex visione sua intellexit, & pro eo Dominum collaudavit.

CAP. VII.

De prophetico spiritu Johannis Cartusiensis, Monachi & Cantoris Waldsassensis.

FUit hìc Monachus Johannes Cartusiensis, in observantia Ordinis rigidus & austerus. Hic Cantoriam quadraginta annis laudabiliter & strenuè rexit, ac omnibus exemplaris vitæ (b) semper

per

(a) grangia est prædium, villa rustica. (b) *loc. corruptus.*

per familiaris servus Dei fuit. Nam multas tribulationes [&] revelationes a Deo habuit, de quibus unam mihi manifestavit.

Contigit, quòd quosdam Monachos morituros prædiceret quibusdam secretè, & illi hoc ad me deferrent: & tunc in febribus laboravi. Ipse Cantor me accessit, quia semper me dilexit, tanquam ægrum visitando. Tunc ab eo fidenter, qui essent morituri, quæsivi. Et ipse humanam laudem fugiens non libenter expressit, sed dixit: *non curetis, quia non estis unus ex illis.* At ego dixi: *vobis, Cantor, præcipio, quod Missam non legatis, quousque mihi ex integro reveletis.* Et ipsam non libenter intermittebat, quia omni die cum devotione semper legit. [Tunc] quatuor robustos tunc temporis Monachos mihi nominatim sic expressit, videlicet quòd unus post unum, subsequenter omnes quatuor Monachi & duo Conversi in brevi tempore finaliter essent morituri.

Et cùm quærerem, unde hoc sciret, mihi dixit, quòd [dum] illi sex in visione ante lectum suum ordinatè starent, vox quædam ad eum ait: *sicut vides illos in ordine stare, ita in brevi secundùm ordinem morientur.* Tunc ego dixi: *ista fortè non evenient in re, sed indigent interpretatione.* Et ipse: *Non Domine: quoties hæc vox aliqua mihi dixit, ita semper habuerunt in re absque omni significatione.* Et sic ego comperi in prædicta narratione, quòd omnia, prout dixerat, ad litteram evenerunt.

CAP. VIII.

De miris rebus Gerhardi Monachi.

ERat hic senex Monachus, simplex & pius, nomine Gerhardus, multis annis existens portarius. Qui dum quadam vice per Nobiles, qui castrum Liebenstein hæreditariè possederant (quod nunc auxiliante Domino Monasterium habet) pro audiendis confessionibus & Sacramentis expediendis vocaretur, ivit ex jussu Abbatis, & secum sacrosanctam hostiam tulit. Quos cùm expedivisset, rediit intendens nocturnum in curiam, quæ sita est in piscina Tursenreuth, habere. Venit ad aquam, & invenit aliqualiter congelatam. Mox de equo descendit habens adhuc partem hostiæ sacrosanctæ in collo pendentem [&] equum post se trahens, aquam usque in curiam pertransivit. Quem dum Magister conspexisset, multùm stupefactus cum admiratione quæsivit, quomodo illuc intrâsset. Qui rèspondit: *sicut me incedere cernitis, sic intravi, & equum mecum duxi.* Tunc Magister piscium manu eum ducebat ad aquam, & modicum lapillum superjaciens glaciem confregit, & lapillum mersit. Quod cùm Monachus vidisset, Dominum benedixit. Et Magister ait: *Domine, iteratò transite.* Et Monachus: *non tentabo Dominum. Nam si sic fragilem conspexissem, Dominum utique non tentâssem.*

Contigit tempore meo, quòd prædictus Gerhardus

dus infirmabatur, & ego compatiens eum acceſſi eique dixi: *pro peccatis vobis injungo, ut carnes comedatis.* Qui reſpondit: *bone Domine, non præcipiatis, quia uſum non habeo. Nam a quinquaginta annis & ampliùs non comedi.* Tunc ab eo quæſivi, ſi poſſet piſces comedere. Reſpondit: *poſſum, ſi miniſtraveritis, piſces ſalſos comedere & recentes.* Statimque procuravi, ut ſibi carnes vaccinæ & vitulinæ Huſonis loco, & aliæ carnes nomine piſcium dabantur. Et ipſe in ſancta ſimplicitate ferè per menſem conſolabiliter manducabat, credens firmiter ſe piſces manducâſſe.

Cùm verò ipſe Gerhardus ſeptuaginta duobus annis ſine querela in Ordine vixiſſet, finem vitæ ſuæ ſentiens, vix inductus ad Infirmitorium ſe depoſuit una tantùm nocte. De mane in die ſanctæ Epiphaniæ in ambitum veniens, & ad altare ſanctæ Trinitatis quidam Monachus Miſſam legit, cui ſignificavit, ut eum ſacra communione communicaret. Qui ſibi annuit ſignis, ut ſecundam Miſſam exſpectaret, & ad majus altare communicaret. Tunc Gerhardus ſigna intermiſit, & ſilentium rupit dicens: *non poſſum exſpectare.* At ille ſacra communione eum procuravit, & Gerhardus at Infirmitorium rediit, moxque ſpiritum exhalavit.

CAP. IX.

Ira defunctorum in Cœnobitas, qui debita illis officia & preces negligunt, binis visionibus ostensa. Tepidè in choro psallentes dæmonibus ludibrio sunt &c.

RElulit Rudigerus Prior, quòd quidam desidiosus orationes debitas pro mortuis, seu in Capitulo injunctas ex quadam incuria intermisit. Tandem eum Dominus infirmitate tetigit, quòd lecto decubuit adeò graviter, quòd de vita penitùs desperavit. Tunc negligentias suas revolvit, ac multùm timuit, & quasi raptus vidit, quòd innumerabilis multitudo animarum ad ipsum venit, quælibet anima ad ipsum seriosè debitum suum repetens sic dicendo: *solve mihi Psalterium:* Alia septem Psalmos, alia *Miserere.* Et sic singulæ accedentes, quasi totaliter ipsum discerpere vellent.

At Monachus ingemuit & cogitavit: *si Dominus mihi vitam concederet, omne neglectum persolverem juxta posse.* Moxque ad convalescendum se disposuit, & sanitate recepta pristina saccum lineum sub cuculla collo alligavit, & orando quasi semper incessit: & quoties psalterium, septem Psalmos, ac alia debita orando persolvit, toties lapillos secundùm æstimationem debiti in saccum misit. Qui dum saccum lapillis implêsset, ad cœmiterium venit, [&] saccum aperiens lapillos sparsit dicens: *dividite inter vos, & unaquæque anima suam recipiat portionem.*

Fuit

Fuit hìc quidam Monachus, qui, quoties servitium (a) dabatur, septem Psalmos seu alias orationes debitas dicere non curavit. Sed contigit, quòd, cùm in quodam servitio foret optimè procuratus, quasi raptus vidit se super sepulchrum residere, & effossi mortui coxam integram masticare. In cujus masticatione tantum horrorem habuit, quòd postea omnes suas negligentias & alias orationes injunctas devotus & benevolus semper solvit.

Quidam Monachus post Nativitatem Domini inter Matutinas Capellam Sancti Michaëlis intravit & oravit, & in ipsa oratione dulcissimum odorem sensit, & tam magnam gratiam habuit, quòd antea nec pòst similem est expertus.

Quodam tempore cùm Monachi ad psallendum infra laudes Matutinas in Choro starent, & nimis depressè & tepidè in choro Prioris legerent Psalmodiam, quidam ex debilitate dormitare cœpit, & vidit, quòd dœmon per sedes Novitiorum pertransivit, & ad chorum Abbatis ire voluit. Cùm autem in choro Abbatis strenuè & alacriter psallerent, mox cùm dœmon ad chorum Abbatis posuisset pedem, transiliit quasi cum fuste in frontem lethaliter foret læsus, chorumque Prioris pertransivit, & tepidè psallentes ibidem diversimodè subsannavit.

(a) *i. e. cibus & potus Monachis præberi solitus ob solemniora officia & sacra pro defunctis.*

CAP. X.

Vexillum Monasterii Waldsassensis cur armis Passionis Dominicæ insignitum sit? Leupoldi Monachi perenne studium orandi. Singulares gratiæ, quibus Puer JEsus, ejusdemque sanctissima Mater quendam ibidem Monachum dignati sunt.

CUm quodam tempore pauperes Monasterii spoliarentur, & clamor ad Monasterium perveniret, quidam tunc intus erant hospites, qui cum famulis Monasterii spoliatores sunt viriliter insecuti. Et cum pannirium (a) non haberent, quidam amiculum suum, quod *Kutzplaben* dicitur, cujusdam mulieris cuspidi alligavit, & spoliatores pugnâ comprehendentes honorificè devicerunt. Et quia multò plures erant numero spoliatores, quàm insequentes, quæsitum est ab eis, quare a paucioribus essent victi? Responderunt, quod Passionem Domini nostri JEsu Christi in prædicto amiculo vidissent sensibiliter & expresse: Quæ visio taliter eos consternâsset, quòd se defendere non valerent. In cujus rei memoriam in Pannirio Monasterii Passio Domini est depicta.

Fuit

(a) *aliàs* panerium, *seu* bannerium, *vexillum.*

Fuit quidam Monachus senex, nomine Leupoldus, magnus & devotus orator. Qui dum in extremis laboraret, servitor eum respexit. Cui dixit: *non est opus me ista vice respicere, sed vade, comede, & circa horam nonam, cùm videris libellum* (quia incessanter orationes legit) *de manibus meis cadere, tunc scias mihi vitæ ultimum imminere.* Quod & factum est. Nam libellus prædicta hora de manibus suis cecidit, & ipse mox spiritum exhalavit.

Quidam Monachus in servitio Beatæ Virginis Mariæ longo tempore devotus, specialiter diligens disciplinam regularem, ùt puta, quem a triginta annis novi & ultra strenuum Ordinis zelatorem, inter multas visiones, quas mihi fiducialiter revelavit, subscriptas solùm memoriæ commendavi. Contigit, quòd quodam tempore in sanctis meditationibus obdormivit. Et visum est ei, quòd in choro staret. Directo vultu ad altare vidit, quòd beata Virgo Maria ludendo crebriùs Puerum sursum projiciens in manibus delitiosiùs capiebat. Tunc prædictus Monachus de casu timens Pueri ad altare cucurrit dicens: *O dilectissima Domina Maria, age cautè, ne Puer cadat:* subinferens: *Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* At Puer Monachum præveniens dicebat: *Et benedictus fructus ventris tui. Ego sum speciosus forma præ filiis hominum*, pluries iterando.

Præterea cùm idem Monachus in Octava Epiphaniæ specialem devotionis gratiam ad Puerum Christum haberet, visum est ei, quòd in choro esset. Et dum cantaretur: *Christus apparuit* &c. vidit bea-

tam Virginem Mariam gloriosam cum Puero super altare. Et Puer discurrebat ludendo multoties de cornu altaris ad cornu, Matre stante immobili. Tunc accedens ad altare geniculando dicebat *Ave Maria* per totum. Et post finem salutationis Puer osculum dedit Monacho, & toties, quoties dixit *Ave Maria*, in fine osculum offerebat, quàm diu Invitatorium & Hymnus in Choro cantabatur, tanto temporis spatio perdurante.

Eidem Monacho in visione apparuit infra Missam sub Canone, dum genicularet ad altare in loco, ubi consuetum est communicare, beata Virgo Maria [&] cum Puero super altare sedit, & Puer concitus ad Monachum cucurrit. Tunc Mater sequebatur Puerum, quasi timeret de casu ejus, nudum arripuit ac tenuit sub ascellis (a), prædicto Monacho ad osculum offerendo tot vicibus, quot *Ave Maria* ex integro peroravit. Amen.

Explicit.

(a) ascella *pro* axilla.

ANO-

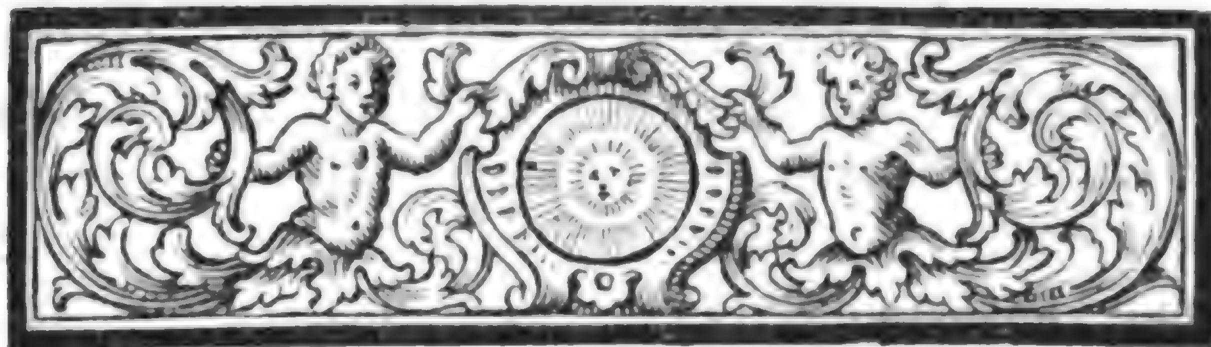
ANONYMI SUBLACENSIS

Ord. S. Ben.

DE

CONSUETUDINE ET MODO VIVENDI COENOBITARUM MONASTERII SUI ANNO MCCCC.

Ex MSS. Cod. S. Udalrici & Afræ August. Vindelic. & Mellicensi.

(a) Incipit Epiſtola, totum proceſſum converſationis Monaſterii Sublacenſis continens.

DEſiderâſti a me dilectiſſime in ultima propoſiti mei manifeſtatione, omnem ordinem eventuum meorum tibi quantocyùs declarari. Quare noveris, quòd in Vigilia Lucæ feria tertia, circa Horam Veſperarum (b), veni in Monaſterium, quod dicitur Sublacus, & ſtatim interfui Veſperis, & deinceps Completorio & Matutino. Et ſic cum adjutorio Omnipotentis Dei ac ejus glorioſiſſimæ Genitricis perſeveravi usque in præſens incolumis, viribus corporalibus ſuſtentus in omni obſervatione, ùt ibi fieri ſolet. Nec non eadem voluntas, quam tibi (c) ſoli patefeci, hucusque mihi verè immerito &

(a) *ita Cod. S. Udalric.* (b) *uterque Cod.* dum horam Veſperorum. (c) *uterque Cod.* illi.

& ingrato inconcussè permansit. Quapropter tuam fraternitatem charitatemque intimè rogo, ut in gratiarum actionem pro me Missas, unam de Sancta Trinitate, unam de Beata Virgine, unam [de] Sanctissimis Spiritibus, unam [de] Patronis Lamperto &c. unam [de] sanctissimo Benedicto, unam [de] Omnibus sanctis legere digneris, supplicans meorum peccatorum innumerabilium remissionem & voluntatis Dei conformationem (a), ac in finem vitæ conservationem.

Cæterum verò si vitam ibi viventium nôsse volueris, non hoc plenariè, sed in parte declarabo, præsupposito tamen principaliter, quòd Regula secundum meam simplicitatem mihi videtur juxta statum hominum, pro nunc existentium, satis convenienter observari (b), & perfectiùs observabitur per augmentum personarum. Pestilentia enim locum in personis aliqualiter devastavit. Insuper inter personas regentes & subditos talis est differentia & convenientia (c), excepto Abbate (d), qui semotus est, quòd quilibet Priorum (quia duo sunt Monasteria & unùs Conventus) seu vice Priores vel Vicarii, ùt dicitur, in absentia Prioris eadem utitur potestate, ut, quidquid mandaverit reliquis Officialibus, seu alicui personæ subditæ, ab omnibus fieri consuevit. Et illi duo Priores cum duobus Præpositis seu Cellariis habent omnia spiritualia & temporalia regere & ordinare solùm ad unum annum: quia singu-

(a) *Cod. Udal.* Confortationem. (b) *amb. Codd.* observetur. (c) *Cod. Udalr.* communitas. (d) *tunc fortè jam Commendatario.*

ſingulis annis in die SS. Philippi & Jacobi ante comeſtionem electio fieri conſuevit. Nihil tamen fit, quod eſt notabile, quod non conſilio Capituli omnium, ſeu Seniorum conſenſu antea tractetur. In choro verò, in menſa, in habitatione cellarum, in labore omnes conſimiles ſunt, niſi legitima cauſa quemquam exceperit. Quemlibet tamen in Divino officio, utì & in proceſſionibus, in ſeſſionibus ordinem ſuum, ùt Regula docet, obſervare oportet. Quod ideo dico, quia ibi ſunt duo Doctores, unus Pragenſis Theologiæ Sacræ, qui ſtat ſub me & ſub omnibus aliis, poſt quos venit ad locum illum: alter verò Doctor Decretorum, qui eſt homo ſatis ſenex, ſub omnibus aliis ſtat junioribus, qui eum præceſſerunt in adventu, & hic eſt Gallicus, & credo Bolonienſis.

In Horis Canonicis talis modus obſervatur, quòd Curſus Beatæ Mariæ quaſi ſubmiſſa voce ac prolatione (a) ſecundum noſtrum morem profertur: Horæ vero altiùs modicùm leguntur diſtinctè ſecundum debitas pauſas, non tamen nimis protrahendo, exceptis Laudibus, Tertia, Veſperis & Completorio, quia cottidie canuntur. In feſtivitatibus verò principalibus totum canitur, excepta Sexta. Et cottidie Miſſa principalis diei cantatur. Stat autem omnis Congregatio ad omnem Pſalmodiam omnium Horarum, & nunquam ſedent niſi ſub Lectionibus Matutinalibus & Epiſtolis ſeu Lectionibus Miſſarum: & feriatis diebus, cùm legitur unus Nocturnus cum Lau-

(a) *Locus in utroque Codd. corruptus. Fortè leg.* protelatione.

Laudibus de Vigiliis mortuorum, tunc etiam ſedent. In Quadrageſima verò ferialibus diebus citra Matutinas & Laudes leguntur tanquam Curſus Virginis Mariæ ſeptem Pſalmi Pœnitentiales cum Letania flexis genibus, & poſt Completorium ſedendo leguntur Quindecim Gradus, & preces fiunt ſecundum noſtrum modum ad omnes horas. Per totum verò annum fit confeſſio ad Completorium & ad Primam, diebus verò feſtivis ad Primam non, aliis verò ſemper.

Vigiliæ verò ſecundum Regulam fiunt ſemper tam æſtate quàm hieme poſt Matutinas, & illæ tam benè temperantur per ordinationem horarum, quòd nullus ſomnolentus ſecurè illo tempore dormire poteſt: quia tempore æſtivali fit ſemper breve intervallum feriatis diebus inter Matutinum & Laudes: hiemis verò tempore prolixius. Cùm autem eſt duodecim Lectionum officium, protrahitur prolixè quaſi ad diem in hieme, ſemper autem in æſtate: & tunc parvo intervallo Primæ pulſantur, & ſic ſequitur pulſus, quòd volens dormire nunquam eſt ſecurus, & cum hoc eſt inhibitum. Pulſatur autem tam ad Laudes quàm ad Primam, & fit ſemper intervallum inter pulſum & pulſum. Et ſic de pulſatione fit reliquis horis præterquam ad collationem, quia tantùm ſemel: & feſtivis diebus ad Veſperas & ad Matutinas ter pulſatur. Et fit ſemper intervallum, ùt ſupra. Nunquam autem conceditur dormire de die niſi tempore æſtivali, niſi neceſſitas cogat infirmitatis. Dormitio in die quaſi durat tres horas illo tempore.

Jeju-

Jejunium verò taliter fieri solet, ut per totam hiemem, id est: a Festo sanctæ Crucis usque ad Pascha, excepta sola die Natalis Christi & diebus Dominicis [jejunetur], & jejunatur semper usque ad bonum meridiem. In Quadragesima verò jejunatur usque post Vesperas, & fit tunc accessus ad mensam ad minus ad duas horas post meridiem vel quasi ad tres. Et omnibus diebus jejuniorum fit collatio potûs brevissima ante collationis lectionem in Refectorio. A Pascha verò reficiuntur cottidie bis usque ad Vigiliam Pentecostes. Reliquo verò tempore æstivali jejunatur quarta & sexta feriis omnibus septimanis, & jejunia Ecclesiæ. Et in talibus diebus jejuniorum dormitio diei, quæ debet fieri post prandium, fit inter Tertiam & Sextam ante officium Missæ, vel aliquando post Missam inter Sextam & Nonam.

Refectionis modus ita temperatus est, quòd non nimium nec nimis modicum datur, [sed] datur sufficientia: in pane, & vino est abundantia, quantum quis comedere & bibere potest. Duo dantur fercula, & unum est de generibus seminum ùt videlicet fabarum vel lentum &c. aliud verò de oleribus vel ovis coctis in patella. Ad hoc additur de leguminibus, ùt unum pomum vel duo, si sunt parva, vel quatuor nuces, vel ficus, vel castanea, vel allium vel cepe. Ad cœnam verò modicum ministratur, & ut plurimum (a) cruda olera cum aceto & oleo: & si aliquid coctum, tunc in parva quantitate, ita ut sit una consolatio, cùm dantur duo ova mollia (quod tamen raro fit) & portio casei.

(a) *Cod.* in plurimum.

Tempus autem comestionis sic temperatum est, quòd non diu protrahitur: ita quòd gulosus, si esset aliquis, non potest omnia comedere, nisi nimiùm festinaret. Pauci autem sunt & quasi nulli, qui non in omni comestione aliquid sibi subtraherent de istis, quæ apponuntur, & quibus licitè uti possent. Dictum est mihi a Patre uno, quòd Frater valde antiquus illo tempore feria secunda festivitatis Pentecostes, me ibi existente, solùm semel in die, & unum ferculum comedit. Sunt autem scutellæ, in quibus ministrantur fercula, ut quasi medium octale vini mensuræ Salzpurgensis contineant. Nunquam autèm fiunt tempora consolationum nec minutionum, nisi quando est aliquod principale festum: tunc fit una additio per specialem haustum vini melioris, vel additio alicujus panis, additio piscati vel confecti, & rarissimè in anno, ùt in maximis festivitatibus. Et aliquando fit additio per unum ferculum vel duo, & tunc fit in minori quantitate.

Cellæ autem Fratrum conjunctæ sunt & ita patentes, ut pertransiens videre possit, quid faciat inhabitans. Continent lecti suppodia, & cervicalia non sunt de plumis, sed de lanis, ùt credo, ovium. Cooperimentum lecti sunt duo saga quasi capacia.

Labores quidam sunt speciales, quidam generales. Speciales injunguntur secundum ordinem, & quidem spirituales, ùt sacristæ, qui habent pulsare debitis temporibus ad omnes horas, & ornare Ecclesiam luminaribus & aliis, Sabbatis officia singulorum ad hebdomadam [ordinare], ùt Lectoratûs, Acoly-

Acolythatûs & consimiles. Quidam temporales, ùt coquinarii, ministri mensæ. Coquinarii habent lavare omnia vasa coquinæ per hebdomadam septimanæ ordine suo: Sabbato præcedens & sequens cum ministris seu servitoribus mensæ & intrante & exeunte lavare pedes in mandato (quod fit omni Sabbato) omnium fratrum: & præparare omnia vasa & aquam ad lotionem pedum, & scopare dormitorium & ambitum, & minister intrans Refectorium per hebdomadam habet purgare omni die quasi. Idem minister mensæ habet præparare mensam & servire comedentibus.

Sunt & alii labores speciales, qui non ad hebdomadam, sed ex institutione officii fiunt, ùt Hospitalarii, qui habet expedire hospites: & est unus de Sacerdotibus: & lavantur pedes hospitum ab omnibus fratribus. Et labores Officialis Infirmariæ, qui habet expedire Infirmariam in omnibus quasi paterfamilias. Et quando aliquis infirmatur, quòd necesse sit sibi de nocte assistere, ad hoc eliguntur idonei, qui sciunt gerere curam infirmorum, tam de Sacerdotibus quàm de aliis fratribus, a Priore. Et sic etiam fit de die, si necesse fuerit. Officium hoc tenet unus de Conversis & ad hoc idoneus. Et infirmis ministrantur omnia, quæ haberi possunt, ipsis necessaria, sive de communibus, sive in speciebus juxta dijudicationem medici vel alicujus discreti. Non autem aliquis intrat Infirmariam, ut ibi aliquando comedat carnes, nisi infirmitas magna & evidens quemquam ad hoc compellat, & cum hoc de singulari mandato Prioris.

Sunt & alii diversi labores singulis commissi Conversis ex officiis, qui habent, importare panem & vinum & omnia comestibilia. Et unus ad coquinam ad coquendum cibaria, & unus [ad] pistrinam, & sic de aliis, ùt sutorum, sartorum.

Generales autem labores sunt, qui fiunt in exercitiis, quod tempore æstivali fit post Nonam, & tempore hiemis inter Sextam & Nonam. Et hi fiunt generaliter ab omnibus tam a senibus quàm a juvenibus, qui non sunt occupati ex aliquo officio, ùt exquisitio seu purgatio leguminum, fabarum, cicerum, lentum, & sic de aliis, & in loco exercitii deputato. Et isti labores sunt magis communes per totum annum.

Sunt & alii labores diversi, secundum quod necessitas exposcit, ut scopare, portare lapides, ligna, lavare vestes proprias, in hortis tempore æstatis eradicare herbas inutiles, comportare fœnum in pratis, & colligere uvas. Et isti labores fiunt propè Monasterium, & in locis sequestratis longè ab hominibus. Et quidquid injungitur a Priore vel Vicario, sive fit in adjutorium Officialium, sive alia ex causa, fit ab omnibus absque omni contradictione, & nullus utitur propria voluntate. Et pro quacunque re aliquis homo inclinatur seu increpatur, dicit: *culpa mea est*, & non excusat se, nisi fortè interrogatus fuerit, vel magna necessitas exposcat: & hoc tamen cum licentia.

Silentium summum observatur in ecclesia, in Refectorio, in dormitorio seu in aliis locis. Non audet quisquam loqui nisi priùs petita benedictione a Se-

a Seniori se, cum quo vult loqui. Necessaria verò in omnibus rebus, secundum quod cuilibet competit, & haberi possunt, ut in libris seu in aliis, cuilibet ministrantur.

Præter ea verò, quæ scripta sunt, potest te in aliis diversimodè informare Johannes Lewbs, professus Monasterii de Altenpurga, præsentium lator [qui] quasi ad tres menses in omni observatione concurrens sufficientem notitiam habet, cui propter meas preces speciales in sumptibus usque ad cellam subvenire velis. Spoliatus enim est rebus suis: & sic suade Domino Priori & Jacobo Custodi Sacristiæ, quibus tamen de eo mentionem facito, sed paucissimis verbis. Insuper si tibi videtur, Johannem Venatorem, tuum discipulum alloquere, si providere benè voluerit animæ suæ & sufficientiæ corporali, potest securè pro assumptione habitûs advenire (Mihi enim videtur ipsum esse benè aptum) Attamen si potest fieri, in patria seu Romæ, omnes Ordines Sacerdotii præassumere. Idipsum ex parte mei [dic] Reinhardo, postquam tamen sufficientis fuerit ætatis, qui meus fuit juvenis. Difficulter portare posset absque annorum (a) discretione. Et scire debes, quòd solum principium quasi inconsuetum aggravabat me & diversæ tentationes. Nunc verò magnam consolationem habeo, eo quòd per misericordiam Omnipotentis & ejus Genitricis immeritus & verè indignus venire ad talem conversationem potui. Et quasi jam non aggravant mentem meam omnia, quæ mihi præcipiuntur.

(a) *uterque Cod.* eorum.

Etiam cum omni diligentia peto, secundum quod tua discretio noverit fieri, ut observantias illas & scripta omnibus, quibus prodesse possunt vel potuerint, in aliquorum saltim imitatione revelare velis, non curans, si aliquibus displiceat. Quia si hominibus placere volumus, servi Dei non sumus. Et specialiter Domino Andreæ de Beltenbrug in scriptis transmitte, quia isdem Plebano in Spicz devotissimo & aliis, Caspari Sacristæ in Gesten &c. communicare potest, hoc tamen præ omnibus custodito propter meas specialissimas preces, ut non aliqua mentio in isto specialiter, & in aliis mei fiat. Propter hoc enim diu distuli tibi scribere, & cum timore feci, propter pericula diversarum tentationum & distractionem.

Finaliter committo me orationibus tuis devotis, & de meis, utinam devotis, non diffidas. Reinhardum habe propter Deum & meas humiles preces ùt filium commissum. Spero enim de Dei mei misericordia eum in bonis & tuo adjutorio prosperari. Valeas in Christo & in ejus dulcissima Genitrice.

Scriptum in Monasterio Specus S. Benedicti anno Domini 1400. 8. Idus Junii.

VEN.

VEN. MARTINI DE SENGING PRIORIS MELLICENSIS TUITIONES OBSERVANTIÆ REGULÆ S. BENEDICTI, PATRIBUS GENERALIS CONCILII BASILIENSIS OBLATÆ.

Ex MSS. Cod. Monasterii Mellicensis.

Martini de Senging, Prioris Mellicensis * Tuitiones pro observantia Regulæ S.P.N. Benedicti ex Concilio Basiliensi.

Reverendissimi, Reverendiq; Patres, ac Domini Præstantissimi.

DIgnentur Dominationes Vestræ vigilanter intendere circa reformationem Ordinis S. Benedicti. Non enim sufficit Monasteria ejusdem Ordinis, in regulari observantia collapsa, reducere ad sola tria substantialia, prout Reverendissimus Pater, Dominus Legatus intendebat, Visitatorésque ad id ordinavit. Neque enim est possibile reformationem hujusmodi fieri, videlicet reducendo ad tria substantialia omissis accidentalibus. Hujus varietatis sic potest capi intellectus.

* *Ita titulum refert Rubrica vetus Codicis Mellic. signati lit.* N. *numero* 16.

Ecclesia approbans & instituens statum Religionis, voluit hunc consistere in tribus, quæ dicuntur substantialia ipsius, videlicet in voluntaria paupertate, perpetua castitate, & obedientia, non qualicunque, sed *regulari.* Dicitur autem illa *obedientia regularis*, quæ exhibetur secundùm aliquam regulam approbatam per Ecclesiam, quarum sunt tres, scilicet Regula S. Benedicti, Regula S. Augustini, & Regula S. Francisci. De voluntaria paupertate & perpetua castitate hoc, quod dixi, expresse habetur ex textu Capituli: *Cùm ad Monasterium* de Statu Monach. in fine, ubi dicitur, quod *abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis adeò est annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere.* Et unde hæc annexio nisi ex institutione Ecclesiæ, quæ etiam taliter perpetuam castitatem annexuit Ordini Sacerdotali?

Obedientiam regularem omnes Ordines expressè profitentur. Unde nos de Ordine S. Benedicti sic dicimus: *Ego N. promitto stabilitatem meam, conversionem morum meorum, & obedientiam secundùm Regulam S. Benedicti.* Hinc quidam diffinientes, quid sit Monachus, dicunt, quòd est persona, voluntariam paupertatem, perpetuam continentiam & obedientiam regularem expressè vel tacitè professa. Ex his colligite, quòd quamvis obligatio consurgens ex professione obedientiæ regularis, statui Religionis annexæ, in genere sit una, vel significetur per unum genus, descendendo tamen ad speciem, puta ad obedientiam regularem hujus vel istius Ordinis, invenitur diversificata. Quia aliter tenetur suo

Præ-

Prælato obedire Monachus Ordinis S. Benedicti, aliter Monachus Ordinis S. Francisci, & aliter Canonicus Regularis Ordinis S. Augustini, secundum quod Regulæ suarum professionum sunt diversæ. Hæc autem diversitas quasi tota consistit in accidentalibus.

Pro quo sciendum, quod ad perpetuam castitatem omnes tenentur Religiosi æqualiter. Ad voluntariam etiam paupertatem æqualiter tenentur omnes Religiosi professi secundùm Regulam S. Augustini. Sed Religiosi professi secundùm Regulam S. Francisci tenentur ad hanc aliquo modo excellentiori. Quæ prima duo genera Religiosorum possunt habere divitias in communi, illi verò eas habere non possunt nec in speciali nec in communi. Et quamvis, quantum ad hoc substantiale, quod est voluntaria paupertas, Regula S. Francisci inveniatur diversificata à Regulis S. Benedicti & S. Augustini, illæ tamen ultimæ duæ Regulæ, quantum ad illud, in nullo diversificantur. Et tamen Prælato suo aliter obedire tenetur Religiosus professus secundùm Regulam S. Benedicti, & aliter Religiosus professus secundùm Regulam S. Augustini. Ille ad plura & rigidiora, iste verò ad pauciora & leviora, secundùm quod Regula S. Benedicti rigidior est Regulâ S. Augustini. Hæc autem duarum obligationum diversitas tota consistit solùm in observantia accidentalium, quæ secundùm Regulam S. Benedicti sunt abstinentia carnium servanda a sanis & fortibus Monachis, jejunium quotidianum, demptis diebus Dominicis, ab Idibus Septembris usque ad Pascha, & quartarum & sextarum feriarum a festo Pentecostes usque

usque ad Idus Septembris, exceptis casibus legitimæ dispensationis. etiam in Regula expressis. Item silentium observandum suis locis & temporibus modo in Regula expresso: clausura Monasterii, servitus & lectio mensæ, & cætera talia.

Ex quibus manifestè concluditur, quòd non stat aliquod Monasterium Ord. S. Benedicti ad obedientiam regularem, quæ est unum de tribus substantialibus religiosi status, esse plenè reformatum, omissis accidentalibus: Quia illa versatur & exhibetur in observatione accidentalium. Nam quantò minùs in aliquo Monasterio Ord. S. Benedicti observantur accidentalia, tantò minùs illud reformatum esse fatendum est ad obedientiam *regularem*. Et si quis vellet dicere, hanc solam ob causam esse de tribus substantialibus unum, quia quis obedit suo Prælato imperanti sibi, ut non habeat aliquam rem propriam, & ut non commisceatur alicui fœminæ, ille recederet a modo communi loquendi omnium. Haberet etiam necesse concedere, quòd solùm essent tria substantialia religiosi status secundùm rationem, & non secundùm rem, sicut circa Primum Physicorum dici solet, quòd sint tria principia rerum naturalium.

Ex præscriptis fortè posset quis moveri ad dicendum, quòd ergo securius esset Regulam servare ad litteram & in omnibus suis accidentalibus & observantiis &c. Ex quo videretur sentire, quòd a Monachis Regula S. Benedicti hoc modo non servetur, quòd illi de salute sua consequenda ex hoc reddantur insecuri. Sed hoc nullatenus est. Quod ut intelligatur, notetur, quòd hoc compléxum, *obedientia regula-*

regularis, capitur aliquando pro actu, aliquando pro habitu, aliquando pro quadam animi præparatione ad faciendum cuncta sibi imperata secundùm Regulam suæ professionis, & potest dici *obedientia virtualis*.

His præmissis dicendum est, quòd esse reformatum ad omnimodam obedientiam regularem *actualem* ad hoc, quòd Monachus totam Regulam suam observet, non est de necessitate salutis. Sed quando illa est tanta, quòd sub ea secundùm communem consuetudinem Monasterii sobriè, justè & piè vivitur, tunc ipsa cuilibet est sufficiens ad salutem, etiamsi ab eo non tota Regula ad litteram observetur. Hæc est sententia S. Bernardi in *de Præcepto & Dispensatione*, quam ibidem satis probat.

Secundò dicendum, quòd esse reformatum ad omnimodam obedientiam regularem *habitualem*, id est: quòd homo in se habeat perfectum habitum talis virtutis &c. non est de necessitate salutis, sed sufficit cuilibet non habenti hunc habitum, si ad hunc velit tendere, ut hunc acquirat.

Tertiò dicendum, quòd esse reformatum ad omnimodam obedientiam regularem *virtualem*, simpliciter est de necessitate salutis: quia quilibet Monachus ex voto suæ professionis semper tenetur habere paratam voluntatem ad faciendum omne illud secundùm posse, quòd sibi suus Prælatus secundùm regulam suæ professionis præcipit. Unde ergo Monachus Ordinis S. Benedicti tenetur obedire suo Abbati, sibi præcipienti, ut secundùm regulam teneat silentium, jejunet, maneat infra Monasterii clausuram,

ram, non comedat carnes, quamdiu eſt ſanus & fortis, & non eſt conſtitutus in articulo arctæ neceſſitatis, eſum carnium excuſantis, & alia hujusmodi. Quam voluntatem ſi non habet, & maximè ſi habet voluntatem contrariam, qua non velit ad talia vel eorum aliqua ſibi pro tempore per ſuum Abbatem imperata obedire, quàm diu in illa voluntate perſeverat, eſt extra ſtatum ſalutis. Semper enim quilibet Monachus profeſſus ſecundùm Regulam Sancti Benedicti tenetur ſuo Abbati ad talia præcepta obedire pro ſuo poſſe, & ſecus faciens peccat contra votum ſuum. Hæc eſt ſententia omnium Doctorum, de hac materia ſcribentium.

Ex quo colligi poteſt, in quo ſtatu ſint illi, qui nuper auctoritati Sacri Concilii pertinaciter reſtiterunt & obſtinatè, ac ſuis Viſitatoribus obedire contempſerunt volentibus eos reformare ſecundùm Regulam ſuæ profeſſionis, nolentes ſuſcipere abſtinentiam carnium &c. Nec habebant ſibi blandiri ſpe falſa, ſi Concilium eos ita manere permittit: quia hoc permiſivè facit, & vellet eos ad altiora reformare, ſi hoc absque graviſſimis ſcandalis facere poſſet ac malis, quæ inde orirentur. Facit ergo ſimile, ſicut facit creditor habens debitorem debentem ei viginti florenos, quos non poſſet ab eo obtinere, niſi aliquid majus perderet, & conſulens de damno ſuo eligit potiùs ab eo accipere quatuor vel ſex, aut quot absque ſuo damno habere poteſt, quàm omnino nihil.

Item ſciendum, quòd, quamvis obligatio conſurgens ex promiſſione obedientiæ Regularis ſecundum

dum formam noſtræ profeſſionis ſit tam magna, ut omnia in Regula expreſſa, quantum ad virtualem obedientiam, comprehendat, ùt dictum eſt, non tamen eſt univerſalis, ſic ut taliter profeſſus teneatur ſuo Abbati obedire ad omnia, etiam licita & honeſta qualiacunque. Habet enim talis obedientia *regularis* terminos ſuos, quia contractim & cum limitatione fit & fieri ſolet, puta *ſecundùm Regulam Beati Benedicti.* Et ideo ſi Abbas meus mihi præciperet portare cilicium ſicut Cartuſienſis, vel jejunare ferias ſecundas, tertias & quintas, aut Sabbato infra Paſcha & Idus Septembris, & ſpecialiter ubi demerita forſan exceſſuum aliquorum non exigunt, quamvis multum merear, ſi obediero, nulla tamen neceſſitas mihi imminet ei ad hoc obediendi, quia talia in Regula ſancti Benedicti non ſunt expreſſa.

Denique ſi etiam poſſibile eſſet fieri aliquam reformationem noſtri Ordinis ad ſola ſubſtantialia omiſſis accidentalibus, tamen incaſſum foret propter fictionem petentium. Nam ſi non reformati eſſent verè inclinati ad reformandum, videtur, quòd non eſſet major difficultas ipſis ad conſentiendum plenæ reformationi, cùm ratio ipſis dictare deberet, ipſos ad eam plenè obligatos fore. Unde etſi prima facie videntur illam ſuſcipere voluntariè, non tamen diu in ea permanebunt. Quid etiam eſt hoc, quod vicinus viſitabit vicinum, irreformatus irreformatum, quorum nec viſitaturus nec viſitandus debitè Regularis vitæ obſervantiam in ſe aut aliis ſatis diligit, neque, quod plus eſt, hanc ſatis novit? Et ſi hanc ſcirent, quis æſtimabit, ſi alicubi neceſſe eſſet Abbatem

batem admonere, quòd unus vicinus alium vicinum ſuum offenderet ipſum admonendo?

Item dato, quod iſtiusmodi viſitatores eſſent boni zeli ad procedendum in ipſa viſitatione ſecundùm rigorem juſtitiæ, tamen per Juriſtas, ubicunque locorum venerint, ſuperantur, ita ut nec os aperire audeant. Zelus autem ille procul eſt ab eis, cùm etiam ſi alicui viſitandorum aliquid objicitur per hujusmodi viſitationem criminis aut exceſſus manifeſti, indeliberatus reſpondere poteſt, quòd id agat, quod ipſe & ſui. *Turpe*, ait Poëta, *eſt doctori, cùm culpa redarguit ipſum.* Et plerique tales, volentes amovere ab oculo fratris offenſam feſtucæ, experti ſunt trabes in oculis propriis. Aptè talibus viſitatoribus improperari poteſt dictum Apoſtoli dicentis: *Qui prædicas non furandum, furaris: non mœchandum, mœcharis.*

Et hoc eſt, quòd Abbates miſſos Viſitatores a ſacro Concilio in Diœceſibus Auguſtenſi & Conſtantienſi certorum Monaſteriorum refutaverunt, & contemptibiliter egerunt benè armati Juriſtis, ſibi aſſiſtentibus, & ſuum inde emolumentum pinguiſſimum capientibus, nedum ab Abbatibus tantum, ſed etiam ſequeſtrati a Conventualibus, Viſitatores, inquam, ad primævam Ordinis inſtitutionem reformare molientibus. Hæc fuit, Patres Reverendiſſimi, cauſa ipſorum reſiſtentiæ & exhibitionis irreverentiæ, contumeliæ, deriſionis & oblatratuum, nedum ipſis Viſitatoribus, ſed etiam ſpecialiter ſacro Concilio. Ad tantam namque inſaniam demum perducti ſunt ſuaſionibus malignis membrorum,

haud

haud dubium, diaboli, ut, cum eis invitis Visitatores exequi ipsorum vellent mandatum, processissentque ipsis resistentiam pertinaciter & obstinatè continuantibus ad excommunicationem ac interdictum loci, cum nequirent amplius, clauserunt omnes portas Monasterii, ne possent intrare. Et ita fecerunt in duobus Monasteriis.

Percipite, quæso Reverendissimi Patres, contumeliam, ignominiam ac contemptum sacro Concilio verius quàm Visitatoribus exhibitum ab iis utique, qui quodammodo sub alis ipsius, immò in facie sunt. Citati namque impunes recesserunt a Domino Legato. Quid, putatis, faciunt a Concilio distantes? Verendum est ipsos animatos fuisse. Audite Reverendissimi Patres: præfati rebelles non solum impunes recesserunt a Concilio, sed benè remunerati hilariter recesserunt, obtinuerunt concupita, Visitatores utique in vita visitandis per omnia similes, cordialiter optatos. Quid enim? cæcus cæco ducatum præbet? Certè ambo cadent in foveam barathri. An boni erunt doctores, qui nunquam fuerunt discipuli? Quis vestrûm hoc credat, siquidem nullus eorum nec vidit nec practicavit observantiam Regularem. Audierunt quidam loqui de ea stridentes dentibus, continentes ac sepientes fortè non nunquam aures suas, sicut aspis ad vocem incantantis.

In quodam etiam Monasteriorum visitandorum quidam de Fratribus Conventualibus, ibidem primam Missam suam celebrantibus, Visitatoribus pròpè existentibus, habuit solemnes nuptias, quasi totam communitatem cujusdam civitatis, propè sitæ

invitabat ad nuptias easdem, & utriusque sexus, quæ finita Missa convivata est in Refectorio Conventuali fratrum, carnes, & quæcunque potuerunt habere, post convivium fistulatoribus ludentibus in eodem loco choreas duxerunt tam viri quàm etiam mulieres, obtuleruntque singuli aliquam promptam pecuniam ipsi Monacho, novello Presbytero, aut xenia, quæ & sibi relinquebantur per Dominum Abbatem. Ecce his actibus diabolicis benè alludit textus Libri Exodi: *Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.* Scierunt Visitatores hoc, nec ignoravêre, cum propinqui fuerint, nec tamen veriti sunt, immò in sequenti Dominica similes cum alio quodam Monacho nuptias intimaverunt celebrandas.

Hinc, Patres Præstantissimi, oritur difficultas se submittendi efficaci reformationi. Timent enim, ne amplexentur stercora ob hoc, quia nutriti sunt in croceis. Inde refutaverunt Visitatores Concilii, & quæsierunt, ut scilicet darentur eis Visitatores, qui eos amovere non auderent. An verisimile fuerat, quòd etiam ab eis appellarent, sicut ab aliis nulliter & frivolè appellaverunt? Nullatenus. Haberent tamen majores causas refutandi illos, si voluissent, propter præmissa. Vitiis enim eorum consentiunt, ut dixi, contra Regulam B. Benedicti. Hæc corde perpendenda forent, hæc condescensio, videlicet reductio Ordinis B. Benedicti ad tria substantialia tantum, omissis accidentalibus, carnalitatem fovebit in Monachis taliter visitandis & reformandis. O quantum laboraverunt carnales cum suis ad hoc patronis, donec illam obtinerent! Sed certum reputo,

agant

agant Patres Concilii, quidquid velint, nec iſta tria ſubſtantialia diu ſervabunt. Neque credendum eſt promiſſionibus eorum vel juramentis. Conſueti enim ſunt perjurare, primam quoque fidem irritam fecerunt.

Novi enim unum ex eis, qui timens ſe viſitari & reformari, aut fortè privari Abbatia, excogitavit nequiter unam viam, per quam ſe conſervaret in Abbatia cum magnis ſumptibus ſui Monaſterii. Miſit primò huc ad Concilium pro Abbate quodam reformato de Auſtria, taliterque alloquendo exorditus eſt: Reverende Pater, dudum propoſui in Monaſterio meo obſervantiam regularem introducere, neſcio tamen modum, & valde placet obſervantia in Mellico. Peto igitur, quatenus detis mihi informationes incipiendi: & aggrediar fortiter non obſtantibus omnibus involuntariis fratribus meis. Cœpitque petere fratres ſibi concedi de Mellico & Scotis in Wienna Patavienſis Diœceſis, omninoque recuſatis fratribus de Caſtello & Nuremberga, cum plurimum ſibi conſultum fuerit.

Diffidens igitur ſe ſolis ſuis precibus poſſe hoc obtinere apud Abbates Mellicenſem & Scotorum, pulſavit precibus per perſonas interpoſitas Dominum Legatum, qui paratus fuit ſcribere, ſcripſitque Duci Auſtriæ, ut mandaret Abbati aut ſcriberet. Ipſe quoque Dominus Legatus ac Abbas reformandus eidem Abbati ſcripſerunt, ſcilicet Mellicenſi, ut concederet. Qui viſis ſcriptis obtulit ſe ad concedendum unum fratrem, & Abbas Scotorum unum fratrem, quos Abbas reformandus adduxit in propriis

& gravibus expensis. Unus igitur ex eis auctoritate Domini Legati Prior claustralis constitutus est, & mansit ferè octo hebdomadis ibidem. Revocato eo certa ex causa ad Concilium secundus relictus est, qui statim die quarta, immediatè sequenti, in prægravem incidit infirmitatem, quæ infirmitas accidit sibi tempore refectionis in mensa: & omnino creditur fuisse infectus veneno. Statim enim lingua in ore versa est sibi quodammodo in globum, discurritque sibi per omnia membra, adeo ut penitus contractus fieret in pedibus ac manibus, officiumque linguæ tardé sibi restitutum est. . . . . (a)

Eo itaque recedente relicti sunt ibi duo fratres benè instituti, sed ibidem professi, quos tanto odio habebat, ut etiam graves sibi essent ad videndum, tantumque per æmulos ipsorum pupugit, quod exierunt, & ad reformata Monasteria in Austria se dederunt. Et statim profugi redierunt & dominati fuerunt ut antea, assumptaque per omnia est vita prior. Videte Reverendi Patres, qualis fictio!

Audiens rursus idem Abbas Visitatores emissos ad visitandum certa Monasteria, inter quæ erat suum Monasterium unum, videns se non posse salvare suam præsidentiam, finxit se ire ad Curiam Romanam. Si ibi fuerit, nescitur, vel ubi longo tempore latuerit. Addidit inutiliter consumere pecuniam, cum prius dilapidaverit bona Monasterii, adeo quod obligatur benè in quinque millibus florenorum. Ante tamen finem expletæ visitationis revenit, credens forsitan esse finem visitationis. Cumque Visitatores venirent

(a) *comma erasum ex codice.*

venirent ante ſuum Monaſterium volentes eum requirere, clauſit circumquaque omnes januas Monaſterii etiam tempore Divini cultus, nec volebat aliquo modo aperire. Hic patuit ſua magna fictio, quam non potuit in longum occultare.

Eſt & aliud non minus plangendum, quod rariſſimi inveniuntur Abbates in his Diœceſibus, qui competentis ſint litteraturæ, ſed omnino ſtolidi & ignari, adeo quod plerique non ſciunt proferre duas orationes congruas & continuas, quantumcunque breves, Latino ſermone, cum Regula dicat, quod *Abbas debet eſſe doctus lege Divina, ut ſciat, unde proferat nova & vetera.* Sed quotiescunque convocantur per Epiſcopum aut ſuum Vicarium ad habendos aliquos tractatus, unus pro omnibus loquitur laica (a) lingua. Non curant unquam legere aliquid in ſacra Scriptura, nec alios ſinunt talibus vacare. Quot igitur occaſiones hactenus quæſierunt, ut Viſitatores miſſos per ſacrum Concilium ad ſe reformandum a ſe repellerent, ne per eos cogerentur vivere ſecundum Regulam ſuæ profeſſionis? Primo nolebant habere reformationem Mellicenſem. Dominus enim Legatus auctoritate ſacri Concilii ſcripſit ad Mellicum & alia tria Monaſteria, ab eodem reformata, pro mittendis certis fratribus, qui inſtituerent fratres Monaſteriorum reformandorum, formam vivendi eis oſtendendo. Miſſique ſunt decem fratres ſub propriis Monaſteriorum expenſis. Qui ut venerunt ad Sueviam, Abbates reformandi concordaverunt unanimiter, quod nullum de obſervantia Melli-

(a) i. e. vernacula.

censi essent recepturi, sed Castellensi. Unde major pars eorum rediit ad Monasteria sua, nec Monasteria expensas, pro ipsis factas, adhuc habent. Non enim volunt dare quidquam, qui erant Abbates reformandi, sed dixerunt, quod sine ipsorum requisitione fuerint adducti, & quare potius ad Diœcesim Constantiensem, quàm Curiensem, Basiliensem, Argentinensem, Maguntinensem, Eistettensem, Ratisponensem &c.?

Valuit eis hæc subdola petitio illorum, scilicet Castellensium fratrum, ad hoc scilicet, ut nec illam nec istam susciperent, & per eam illuderent hominibus incautis. Quia enim sciverunt adesse Mellicenses, & aliquos eorum deputatos esse ad se reformandum, & nullum de Castello, Castellenses petierunt, ut crederentur velle reformari. Sed si Castellenses affuissent, & fuissent deputati in eorum reformatores, & abfuissent Mellicenses, quis dubitat, quin tunc petîssent reformationem Mellicensium, & recusâssent recipere reformationem Castellensium.

Deinde videntes se Mellicenses non posse evadere, rursus contra eos aliud prætenderunt: quia advenerunt a remotis, nescientes consuetudines & mores patriæ, & ideo petierunt reformatores compatriotas. Sed nonne secundum istas consuetudines & mores reformanda sunt Monasteria Ord. B. Benedicti, & non secundum observantias Regulares notas & consuetas Mellicensibus? Has horruerunt, & ideo Mellicenses refutaverunt, & compatriotas in reformatores habere voluerunt, quibus hæ observantiæ essent insuetæ & etiam ignotæ, qui eos relinquerent in fæcibus

cibus ſuis, & tales obtinuerunt. Has aſtutias & alias his ſimiles, per quas ſe palliaverunt, nemo intelligit, ſicut ipſi putant. De dicto igitur modo reformationis videndum eſt.

Sit autem Monaſterium Ordinis S. Benedicti, auctoritate ſacri Concilii reformatum ad obſervantiam trium ſubſtantialium omiſſis accidentalibus, ut intelligatur, quid hoc dictum ſit, & an iſte modus ſit poſſibilis, quæro, an Abbati alicujus Monaſterii liceat ſuis ſubditis imperare ſilentium, clauſuram Monaſterii, abſtinentiam carnium, jejunium & alia, quæ accidentalia dicuntur, an non? Si hoc ei non licet, & tamen priùs ſibi licuit, antequam Concilium ſuis Viſitatoribus iſtum modum reformandi committeret: ergo hoc ei nunc non licet propter commiſſionem Concilii, Viſitatoribus factam. Ex quo ulteriùs ſequitur & concedi oportet, quòd Concilium committendo facere talem reformationem reſtrinxit poteſtatem Abbatis Monaſterii, ut ei non liceat ſuos ſubditos per obſervantias regulares, illas eis imperando, ducere ad perfectionem vitæ Chriſtianæ, ad quam tamen illi per hujusmodi obſervantias tendere tenentur ex obligatione ſuæ profeſſionis, quia non licet ei illis formare præcepta ſecundùm Regulam S. Benedicti, & eos cogere ad eorum obſervationem, qua ad hujusmodi perfectionem tandem de nolentibus voluntarii facti perveniant. Hoc autem eſſet impium.

Item ſequeretur, quòd tunc etiam ſubditi, Abbati ſuo ad hujusmodi præcepta obedire renuentes, non peccarent: quia nemo tenetur alteri obedire ad

præceptum, quod non licet ei facere. Hoc autem concedere videtur absurdum. Si verò dicatur, quòd licet Abbati alicujus Monasterii talia suis subditis præcipere, quæro, an illi ad hujusmodi præcepta teneantur ei obedire, an non? Si non: ergo non faciendo ista, immò etiam nolentes ea servare non peccant, & tamen promiserunt Deo obedientiam secundùm Regulam S. Benedicti in sua professione: ergo facientes contra suam professionem sunt innocentes & immunes a peccato inobedientiæ.

Item cùm obedientia Regularis habeat exhiberi in talibus accidentalibus, si dicitur, quòd non tenentur ad ea obedire, sequitur, quod per Concilium, quod jussit eos solùm ad tria substantialia reformari, a jugo regularis obedientiæ, quod est unum de illis tribus, totaliter sint exempti: & si ab illo sunt exempti, non ergo ad illam sunt reformati: & sic non sunt reformati ad tria substantialia. Non ergo est possibile, quod sint reformati ad tria substantialia omissis accidentalibus.

Si vero dicitur, quod hujusmodi subditi tenentur ad hujusmodi præcepta suo Abbati obedire, quando illa eis fecerit: sed dicta jussio Concilii facit, quod Abbas eorum non tenetur eis talia præcipere, sed potest de illis supersedere. Benè. Supersedeat ergo, & non imperet ea, neque subditi ipsi observent. Iterum infero sicut priùs, quod non sint reformati ad tria substantialia, quia non ad obedientiam *regularem*, quam nec Abbas imperat, nec subditi observant.

Ex omnibus præscriptis colligitur, quàm necessaria esset reformatio, considerata tali deformatione Abba-

Abbatum & ſubditorum: conſiderato etiam, quod Monaſteria a Fundatoribus ita ſolemniter dotata, in hunc finem dotata ſunt, ut obſervantia regularis inibi cuſtodiatur, cultusque divinus rite, devotè & ſolemniter peragatur, ut ipſorum Fundatorum animæ orationibus Suppoſitorum (a) Religionis remedientur, ut, qui eleemoſynam temporalem largiti ſunt, ſpiritualem recipiant. Quomodo igitur judex iratus ille & excelſus hujusmodi interpellantium orationibus placabitur, cùm ore laudent, vita blaſphement? Unde forſan & de illis prophetavit Iſaias: *Populus hic labiis me honorat, cor autem ipſorum longè eſt a me.* Ut ergo mittantur nuntii, qui Deum placent, reſtat, ut tales per reformationem mittantur. Reformationem dico, non illam reductivam tantùm ad tria ſubſtantialia omiſſis accidentalibus, quæ, ùt tactum eſt, impoſſibilis eſt, ſed reductivam ad primævam inſtitutionem Regulæ S. Benedicti, heu nimis collapſam!

Ad reformationem veram faciendam perneceſſaria eſt abſtinentia carnium regularis ac jejunium regulare, quamvis non ſint aliqua de ſubſtantialibus Ordinis, ſunt tamen obſervantiæ corporales præcipuæ, quibus abjectis quanta inconvenientia ſequeretur, videndum erit: Et primo ex eſu carnium a Regula prohibito. Nec obſtare videtur Conſtitutio Benedicti XII. qui prima facie videtur certis diebus certorum anni temporum ſanis & fortibus Monachis Ordinis S. Benedicti indulgere eundem eſum carnium, ſanè autem intellecta nullo modo concedit,

 nec

(a) i. e. perſonarum.

nec indulget hujusmodi eſum carnium ſanis & fortibus Monachis. Contrarium vero dicentes carnaliter nimis videntur interpretari præfatam Conſtitutionem, ùt ſuper hoc oſtendemus [per] ſcripta ſubjicienda Veſtrarum Reverendarum Paternitatum correctionibus.

Dignemini, quæſo, conſiderare notabilem a Regula exorbitantiam. Regulare enim jejunium ab Idibus Septembris usque ad Paſcha ſervandum extra Adventum & Septuageſimam deficiet: quod, ùt præmiſi, una de corporalibus obſervantiis principalis eſt. Et ſi pro tempore, rationabili cauſa poſtulante, cum certis diſpenſatur ſuper hujusmodi jejunio, ùt eſt labor gravis, aut fervor caloris nimii, teneritudo juvenum, decrepitus quoque ſenum: non tamen ex hoc conceditur eſus carnium ſecundùm Regulam niſi infirmis & omnino debilibus. Reſpicienda eſt etiam cauſa prohibitionis esûs carnium ſanis & fortibus Monachis, quæ eſt repulſio fomitis carnalis libidinis, quem eſus carnium videtur adminiſtrare. Voluit enim B. Benedictus profeſſori ſuo præcludere omnes vias transgrediendi vota Deo promiſſa, quorum principale eſt caſtitas, quam omnis Religioſus fovet explicitè vel implicitè, ne haberet aliquam occaſionem ſe excuſandi de incontinentia. Crebreſcit carnium edulio paſſio ſitis, adeo quod nec in die ſufficit, niſi protrahatur aliquoties usque in profundum noctis. Inducitur etiam conſuetudo perverſa. Sequitur nonnunquam tales, quia fortè debiles ſunt capitibus, propter crebras & longas vigilias & labores Chori alienatio ſenſuum ex immoderato ſumpto potu propter

propter carnium esum. Occasionantur ad manendum extra Collationem Conventualem, nonnunquam extra Completorium, plerumque extra Matutinum, aliquando ad petendum licentiam ad Infirmariam. Prorumpunt etiam fortè in verba irreligiosa, habent quoque apparatus insulsos. Neque tales purgare se possunt per confessionem a tali crimine, cùm non sit benè possibile, quod sciant se recolligere, cùm quodammodo ratione careant.

Siquando vero aliquis satagit sibi reducere ad memoriam, juramento se firmat fuisse immunem, indignaturque nonnunquam sibi objicientibus, & supprimitur charitas proximi. Horum experientia crebro est habita. Ponamus etiam, quod talis non incurrat mentis hebetudinem (nam fortis fortè est capitis) tamen tardus est ad cultum Divinum, ad collationem, ad Completorium, & plerumque ad Matutinum, & fortè penitus obdormit. Cum hoc stat, quod certi plus indigentes libenter abstineant ad satisfaciendum Regulæ & promisso suo, qui nimirum occasionem scandali habent, videntes fortiores se non abstinere.

Item tales carnales quærunt sæpius etiam diversitatem in modo præparandi, quo scilicet lautius & delicatius præparari potest. Quod si denegatur eis, sunt impatientes & murmurant, ingratique efficiuntur, cognoscentesque se oportere abstinere ab esu earum sequenti die, comedunt una vice, quod sufficit eis per duos. Et cum B. Benedictus modicè amplius a media nocte jubeat Monachos pausare, ut jam digesti surgant, ne sint scilicet graves & indispositi in labori-

laboribus chori, possintque seipsos excitare ad devotionem: si igitur abstinentes ab hujusmodi carnium esu pausant a media nocte per unam horam, necesse est, edentes carnes pausare per duas. Alioquin cum aliis surgentes indigesti, & consequenter indispositi erunt.

Ampliusque diversitas locorum, fratrum comedentium requirit diversitatem Lectorum, Servitorum Superintendentiumque. Diversitas quoque ciborum requirit diversitatem coquorum & aliorum laborum, ut in hieme calefactorum & hujusmodi. Salva igitur opinione melius sapientium, si Papa Benedictus voluerit concedere esum carnium sanis & fortibus Monachis certis temporibus & certis hebdomadæ diebus, ut isti carnales, licèt malè, videntur sapere, tamen ut omnes istæ incommoditates superiùs positæ cessarent, melius utique fuisset, communiter concedere in refectorio omnibus simul, quàm in locis diversis, ùt cuilibet patere potest. Multi enim, ùt dixi, infirmi mente nedum Religiosi, sed etiam seculares ex tali diversitate scandalizantur. Religiosis quoque valde cavenda sunt scandala activa juxta Apostolicum consilium: *Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum.* Unusquisque enim, id est: unaquæque pars Conventûs cœnam suam præsumit ad manducandum, & alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Sic igitur tepescit charitas alterutra.

Item non est causa, propter quam concedatur esus carnium sanis & fortibus Monachis. Si igitur dicitur, quòd conservatio sanitatis viriumque corporalium,

ralium, hoc non apparet: quoniam videtur, quòd ſanis magis obſint quàm proſint. Ratio eſt, quia non poſſunt ita digerere ſicut ſeculares, qui habent corporalia exercitia varia digeſtioni plus inſervientia. Monachi autem non poſſunt hujusmodi exercitiis occupari propter Divinum officium, quod prolixum eſt. Experientia etiam docet. Multò enim plures infirmi reperiuntur in Monaſteriis deformatis, ubi eſus carnium continuatur, quàm in Monaſteriis reformatis, niſi ex cauſa alia quis infirmetur, id eſt: continuam habeat infirmitatem, cum qua forſan venit ad Monaſterium, quæ etiam veroſimiliter per eſum carnium non poteſt curari, aut niſi quis nequiter fingat ſe infirmum propter eundem eſum ſibi miniſtrandum. Apparet hoc etiam in Cartuſienſibus, qui fortes ſunt. Neque infirmis & omnino debilibus eſus carnium miniſtrandus eſt qualiumcunque & quandocunque, ſed tales & tunc, quales & quando peritus Medicus & timens Deum, diſcretusque Abbas judicaverint. Unde & Cartuſienſes etiam in extremis abſtinent a carnibus. Quidam enim Medicus dicit, quod humidum radicale conſervat hominem in vita: quando idem deficit, tunc etiam homo deficit in vita. Et illud humidum radicale, ùt idem dicit, æquè per vitellos ovorum reparatur, ſicut per eſum carnium. Unde credo, quòd Monacho infirmo aut omnino debili nigro, in tali articulo conſtituto, plus prodeſſet brodium (a) bonum carnium ſorbere, quam fruſtatim carnes mandere.

Am-

(a) *i. e.* juſculum.

Amplius Fratres Ordinum Mendicantium certorum continuè abſtinent a carnibus, ùt Prædicatores, & ſolum ex ipſorum conſtitutionibus, qui etiam coguntur vagari propter mendicitatem, & forſan mendicando faciliùs acquirerent carnes quàm quoscunque alios cibos, & nihilominus ſtrictam ſervant abſtinentiam esûs carnium, niſi infirmis graviter & omnino debilibus miniſtrantes. Et ſi tales ex Conſtitutionibus ſuis hujusmodi abſtinentiam tenent, fortius nos obligamur ex Regula.

Ultra progrediar ad locum originis ipſius Ordinis, ſcilicet ad Specum S. Benedicti, ubi iſta abſtinentia usque modo ſervata eſt, quia obſervantia Regularis plenè obſervata eſt. Unde Ciſtercienſes videntes collapſum quodammodo irrecuperabilem Ordinis S. Benedicti, volentesque ſe conſervare in ſtatu ſalubri, ſeceſſerunt ad loca eremi aſpera, ubi diu hominibus incogniti, ut poſſent ablactare ab oculorum concupiſcentia, unde principaliter proceſſit illa eſus carnium laxatio, cœperunt ſtrictam ducere vitam, Regulamque ad unguem ſervare, carnium eſui plenè renuntiare. Unde demum Deo volente cœperunt ab hominibus viſitari, numerusque ipſorum augeri. Beatus enim Bernardus cum aliquot ſuis fratribus carnâlibus ſe eis adjunxit atque Ordinem ſuſcepit. Usque hodie quoque, ubi regulariter vivunt, dicuntur Regulam ſervare ad litteram. Sicut igitur tunc illi carnis lapſum timentes hominum conſortia fugerunt, ut Regulæ obſervantiam continuare poſſent, qui lapſus carnis maximè evenit ex continuatione esûs carnium, non fuerunt a Deo deſerti,

deserti, sed mirabiliter multiplicati, & nedum per personas litteraturæ simplicis, sed etiam doctas & benè maturas: ita hodie, ut experientia docet, augetur numerus personarum mirabiliter. Multi enim videntes diabolum expulsum a locis Monasticis, & vitam in eis introductam Deo placitam ac secundum Regulam S. Benedicti statutam, multi, dico, scientia & moribus præditi, genere clari, magnarum possessores divitiarum, omnia reputârunt ut stercora, ut Christum lucrifaciant, seculo diu fidem servantes tandem ad Christum conversi sunt.

Novi enim unum Monasterium (a) solemne Ordinis S. Benedicti, ubi ante ipsius reformationem fuerunt Monachi ad maximum numero quatuordecim, quanquam uberes habuerint fructus, annos videlicet omnis sterilitatis expertes, ubi unusquisque vivebat, prout voluit, emendo vendendoque portionem suam præbendalem, nec inter multa Monasteria etiam vix unum fuisset repertum, in quo aliquis fuisset doctus, nisi fortè scientia inflante. Nunc verò in eodem Monasterio, de quo supra memini, sunt plus quàm septuaginta personæ religiosæ post ipsius reformationem, quarum multæ sunt graduatæ, adeò quoque dietim confluunt, ut jam locus citò non possit capere: & licèt his temporibus sint anni steriles, oporteatque jam dare magnas steuras & continuas, tamen nihilominus Deus illis benè providet, quippe quorum oculi in Deum sperant, ut det illis escam in tempore opportuno.

Consideretur etiam ex diversitate hujus obser-vantiæ

(a) *fortè* Mellicense.

vantiæ corporalis, quæso, quanta oriantur scandala apud laicos. Dum enim per viam proficiscuntur, alii in publicis hospitiis sicut & laici utuntur carnibus. Veniunt alii, qui licèt fateantur se fore ejusdem Ordinis, sed recusant carnes manducare satisfacientes Regulæ. Pensate, quæso, quale ex hujusmodi diversitate talibus scandalum oriatur, cum vel illos judicent transgressores Regulæ, aut hos tanquam hypocritas spernant. Propter quod uniformitas hujus observantiæ corporalis necessaria esset, videlicet abstinentia carnium, quæ salvo Regulæ statuto laxari non potest.

Idem videtur fore considerandum, quòd Monachi Ordinis S. Benedicti, quoad hanc observantiam corporalem in nullo differunt a Canonicis Regularibus, regulariter viventibus, qui tribus diebus duntaxat certis anni temporibus in hebdomada carnes edunt.

Sed fortè quis dicet arguendo contra superiora, quæ sonant, quòd carnis lapsus vix potest vitari esu carnium continuato: & tamen Canonici Regulares regulariter viventes esum carnium hujusmodi continuantes, huiusmodi lapsûs sunt expertes: ergo etiam Monachi ejusmodi esum continuantes æqualiter possent hujusmodi lapsum evadere, & per consequens non fuit hæc causa principalis, propter quam prohibitus debuit esse ejusmodi carnium esus Monachis. Ad quod dicitur, quòd Canonicis Regularibus non est prohibitus [esus carnium] ex Regula, cum hoc, ne surgant in ipsis motus carnales, moderatè datur. Item comedunt omnes simul in uno

Refe-

Refectorio, ubi evitabiliores ſunt exceſſus quàm extra refectorium. Item Benedictini debent eſſe rigidiores & altioris profeſſionis & per conſequens perfectionis quàm Canonici Regulares. Unde in habitu ſunt magis abjecti. Item habitus ad carnem eſt magis aſper, in vigiliis quoque ſunt ſtrictiores, in laboribus manualibus quoque plus fatigati. Reſtabat etiam in cibis eos eſſe frugaliores, ut quòd abſtinerent a carnibus, ſaltem ſani: quod & voluit S. Benedictus. Nec Papa Benedictus videtur voluiſſe laxare hoc Regulæ ſtatutum, ſed magis ſtringere Monachos ad ipſum ſervandum, ut eſt in ſcriptis deſuper editis.

Et quamquam finalis intentio abſtinentiæ carnium fuerit propter vitare carnis lapſum, tamen etiam ad hoc voluit S. Benedictus profeſſores ſuos abſtinere, ut corpus caſtigaretur, etiamſi nullus carnalis motus inde ſequeretur, juxta exemplum Apoſtoli, qui dixit: *caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne, cùm aliis prædicaverim* &c. Attenta tamen cauſa principali magis hi eſſent cogendi ad omnimodam abſtinentiam carnium, qui jam diu earundem eſum continuaverunt, ex quo etiam continuaverunt carnis lapſum diutina conſuetudine, id eſt: corruptela, quem ſic continuatum ſubitò poſſent reſtringere: quoniam non expedit ſucceſſivè fieri hujusmodi lapſus reſtrictionem, ſed ſubitò, cum periculum ſit in mora. Talismodi etiam conceſſione datur occaſio judicii proximorum, contra quod dicit Apoſtolus: *qui manducat, non manducantem non judicet.* Item contemptûs. Unde id eſt: *Qui*

non manducat, manducantem non ſpernat. Item valde timendum eſt, quod talibus recenter reductis daretur occaſio proprietatis, cum prius conſueti ſint ad velle & libitum ſuum ordinare diſpoſitionem carnium ſecundum plus & minus, lautius & ſimplicius, accipere & dare a parentibus & alienis: foverunt quoque ſcholares, lenas ac alios quoscunque ſibi ad hoc placentes alienos & domeſticos, committantque furta, & niſi coguntur reſipiſcere radicitusque evellere hujusmodi abuſiones, non eſt veriſimile, quòd proficiant temporis ſucceſſu.

Præterea ſi unus aut duo in tota Congregatione aliqua intenderent renuntiare vitæ enormiori priori, videntes alios in ſua duritia perſeverare, non videtur, quòd manerent cum eis in loco, ut etiam experientia probavit. Non etiam eſſet benè ſecurum cum ipſis manere. Præterea plures, qui jam diu in obſervantia regulari vixerunt, ſi hujusmodi conceſſio fieret per ſacrum Concilium, non manerent in Ordine S. Benedicti, ſed intrarent Ordinem Cartuſienſem, quorum etiam plures cognoſco. Et ratio eſt: quoniam Prælati & ſubditi Regularis obſervantiæ multum inquietarentur per aliquos carnales, qui non deſunt etiam Monaſteriis regularis obſervantiæ. Ubique enim diabolus habet zizania in medio ſeminis boni. Hi tales nimirum tam apud Abbatem, quàm apud Conventum inſtarent importunè & opportunè, ut, ſi non condeſcenderetur ipſis in ſuo Monaſterio ad eſum carnium, ſaltem licentia daretur eis ingrediendi Monaſteria tali conceſſione gaudentia. Ex quibus inſtantiis maximè frangerentur etiam plures, qui videntur fore de numero perfectorum. Nulla

Nulla etiam videtur fore difficultas, vel ſaltem modica reducere hunc Ordinem ad primævam inſtitutionem. Cum enim bonus Prælatus eligitur, qui manutenet obſervantiam regularem, etiamſi habeat multos fratres involuntarios, ipſe vincit: ſicut e contrario ſi eſt malus, fratres ſui etiam boni & quamvis multi per eum vincuntur. Nec vita eſt adeò dura, quòd ſit importabilis, cum ſit *diſcretione præcipua* ſecundum Gregorium.

His conſideratis Reverendiſſimi Patres dignentur Ordinem conſervare, quantum ad hoc ſtatutum Regulare, in ſuo eſſe.

Item Reverendiſſimi Patres, ad bonam Ordinis S. Benedicti atque plenariam reformationem arbitror fore neceſſarium, quòd ſit uniformitas in habitu, in cerimoniis & officio Divino. Videmus enim ferè omnes Ordines in his eſſe conformes. Primò quoad habitum non eſt, ut apparet, Ordo, qui tantum diverſificetur in habitu, ſicut apparet hodie in Ordine S. Benedicti. Eſt enim diverſitas colorum ultra tres colores in Clementina *Ne in agro Dominico* expreſſos, qui etiam colores intelliguntur de veſtibus habitui proximis, & ſunt niger, brunus & albus. Secundò in ſciſſura cucullarum & floccorum, capparum & ſcapularium, qui habitus exprimuntur ſuprà citato Cap. Quidam enim totaliter poſtponunt habitum regularem, & deferunt pallia more ſecularium, & capucia non annexa, ſed in ſpatulis (a), ut ſunt Epiſcopi ejusdem Ordinis, & nonnulli Abbates & alii Monachi, & in facie ſacri Concilii.

Ll 2 Item

(a) *i. e.* humeris.

Item camisias lineas in capitiis apparentes contra Decretalem *Extra. de Statu Monach. cùm ad Monast.* Item mitras more secularium Sacerdotum. Item caligas pretiosas, sotulares etiam cum chordulis contra Clem. *Ne in agro.* Item subpalliis extra domum, sed in domo scapulare sine capucio annexo. Item capucia in spatulis delata non sunt fissa in humeris secundum Clementinam: *Ne in agro.* Item quidam deferunt floccos, cucullas ac scapularia cum capuciis annexis, sed ab ante clausis, alii cum capuciis ab ante apertis, sed retro protenso usque ad juncturas genuum. Plerique habent hujusmodi capucia ab ante aperta, foderata (a) cum zendato (b) vel serico, licèt nigro contra Constitutionem Clem. *Ne in agro*, ubi hoc cavetur. Alii cum pellibus ovinis subtilibus in modum Cardinalium.

Item nonnullos Præsules ejusdem Ordinis vidi incedere equestres cum equitaturis splendidis & in palliis pretiosis. Simile vidi de quibusdam Abbatibus. Item dormiunt verisimiliter in lectis nudi in linteaminibus lineis. Sunt item aliqui non utentes floccis nec cappis, sed solis cucullis & scapularibus. Alii econtra non cucullis sed solis floccis & scapularibus. Unde ut cognoscatur Episcopus Monachus ab Episcopo non Monacho, expedit, ut deferat ab extra habitum Religiosum ejusdem Ordinis juxta tenorem Canonum Juris similem, prout Episcopi Religiosi & Cardinales aliorum Ordinum faciunt. Non enim parva ex hujusmodi habitùs occultatione seu non delatione possunt oriri scandala.

(a) pellita. (b) *seu* cendato, *tela subserica.*

dala. Statuatur hoc idem aliis ejusdem Religionis Monachis tam Abbatibus quàm quibuscunque aliis ejusdem Ordinis Prælatis ac eorum ſubjectis, ut ſimplici habitu, Religioni reſpondenti, incedant tam exteriori quàm interiori.

Et expediret, quòd confirmarentur advizamenta (a) porrecta, quanquam non concluſa, in Concilio Conſtantienſi, niſi per hujusmodi advizamenta Religioſus unius Ordinis nequiret agnoſci a Religioſo alterius Ordinis propter habitus ſimilitudinem: aut niſi profeſſus a Novitio, aut Clericus a Converſo etiam ejusdem Ordinis non valeat diſcerni. Et quoniam decentiâ habitus extrinſeci dicti Ordinis Monachi profeſſi & Novitii morum honeſtatem oſtendere debent, advizatum fuit quòd Clerici Religioſi deferant largas & latas tonſuras, ita quod circulus ipſarum latitudinem duorum digitorum transverſalium non excedant. Poteſt autem eſſe minor, quod non prohibet advizamentum. Item quòd decenter ſe habeant in veſtibus, id eſt: tunicis, habitibus, ſcilicet exterioribus, & calceamentis juxta Conſtitutionem Clem. *Ne in agro*, & conſtitutionem Benedicti XII. de forma & honeſtate veſtimentorum, ut videlicet portent tunicas & veſtes habitui proximas nigri, bruni aut albi coloris juxta morem apud eos ſervari ſolitum. Brunum tamen colorem non intellige eum, qui aliquo modo tendat ad rubedinem, prout aliqui volunt intelligere, ſed merè nigrum, non fuſcum. Dicitur enim propriè brunus color hic, cùm fundamentum alicujus

(a) *i. e.* conſilia.

panni fuit rubeum, & ei ſuperductus eſt color niger. Unde ſub diverſis nominibus niger color poſitus eſt propter diverſarum terrarum diverſam denominationem. Sintque iſtæ veſtes rotundæ & talares, non fiſſæ, nec alia deformitate notandæ, largas manicas habentes usque ad pugnum protenſas, nullo modo bottonatas ſeu nodatas: non tamen adeò largas, quòd latitudo ipſarum ſupra pugnum cum pollice erecto valeat extendi. Contra quod faciunt plures, deferentes manicas ab ante amplas, ſubductas pellibus pretioſis, aut oſtendunt ab extra foderaturas hujusmodi pellium nobilium. Nec circa os cubiti, ſicut quorundam abuſus, ultra protendatur, quamquam brachium poſſit faciliter verti & infraduci. Plerique tamen contra hoc avizamentum habent manicas adeò linguatas, quôd nunnunquam ſunt accommodata repoſitoria. Unde portant nonnunquam pecunias aut alias res in hujusmodi manicis contra Clem. *Ne in agro.*

Almuciis de pellibus loco capuciorum ſint contenti in Monaſterio, quibus utantur ſub habitu regulari, non ſuper habitum: nec ſint ſimpliciter de pellibus ſolis, ſed talibus pellibus ſuperductus debet eſſe pannus coloris nigri vel bruni, prout practica Monaſterium Sublacus & Specûs S. Benedicti hodie docent. Capuciis tamen honeſtis in locis, in quibus ſoliti ſunt ipſa portare, fiſſis ſuper humeros longitudine quatuor digitorum transverſalium ad minus, uti de licentia Abbatis poſſunt. Sed conſuetudo habet, quòd illi de Specu utuntur tantùm extra Monaſterium, deferuntque ſub habitu ſeculari. Et

expe-

expedit, quia aliàs occultaretur habitus Religionis.

In vestibus zendatum pro foderaturis, vel manicas varias seu alia pretiosa non portent, sed tantùm agniculorum seu agnellorum pellibus pro dictis foderaturis, aut saltem aliis pannis non pretiosis, nec etiam lineis utantur, saltem albis. Nec foderaturæ supra collum vel in fimbriis vestium vel oris manicarum appareant aliquo modo. Præterea cùm ipsos de Monasterio continget proficisci, floccum, cucullam aut cappam deportent, & subtus cappam, si eam portaverint, scapulare.

Descriptio habitus regularis secundùm suam denominationem.

Floccus est habitus protensus usque ad talos, rotundus inferiùs, adeò latus, quòd passus infra ipsum faciliter fieri possit, habens manicas, quæ longitudine unius cubiti ultra manum extendantur, latitudo verò earum alium cubitum cum dimidio non excedat.

Capucium verò latitudine non attingat os cubiti, sed circa medium ossis cubiti & ossis superioris prope spatulam protendatur. Dictum verò capucium retro protendatur ad minus usque ad corrigiam, nec ultra ipsam per quatuor digitos valeat extendi.

Cuculla verò est habitus similis Flocco, nisi quod manicis caret.

Cappa est habitus dispositus in modum pallii communis, circumquaque clausi, nec fissuras aliquas habens ad equitaturam. In capucio ab ante aperto ejusdum habitus potest fieri nodus, cum quo claudatur propter ventum, ne intret.

Scapulare eſt habitus, duabus peciis (a), una ab ante, alia a retro connexus, quo utuntur ſub cappis in via, in hoſpitiis depoſita cappa incedunt in eis, in laboribus & ſub ornatu in Miſſa.

Omnes iſti habitus debent habere capucia annexa, ab ante aperta.

Duo igitur primi habitus ſunt Monachorum Clericorum profeſſorum. Quicumque igitur Novitius Clericus in aliquo talismodi habitu in probationis anno incederet, & annum non profeſſus tranſcenderet, hic tacitè videretur profeſſus ſecundùm diſpoſitionem juris. Scapularia Clericorum in latitudine habeant dimidium cubitum ad minus, Scapularia verò Converſorum non ſint ita lata, ſicut Clericorum, nec ita protenſa. Similiter aliæ eorum veſtes breviores ſint veſtibus Clericorum. Converſi igitur profeſſi in Monaſterio & extra utantur pallio a pectore deorſum per totum, ab ante aperto, habentes capucium ſimiliter ab ante apertum, ipſi pallio apenſum, ſub quo ſemper deferent ſcapulare modò, quo ſupra. Novitii Clerici habeant habitum ſimilem cucullæ Clericorum profeſſorum, niſi quòd in lateribus a brachiis deorſum per totum utrisque apertus ſit. Utantur etiam ſcapulari, quando neceſſitas expoſcit. Novitii verò Converſi ſolo utantur in omni loco ſcapulari.

Eſt autem conſuetudo Monaſteriis deferre Clericis profeſſis in Monaſteriis floccos & cucullas, ambos ſcilicet habitus, Floccos ad Miſſam Conventualem & Veſperas, cucullam verò ad alias Horas & ad menſam atque collationem.

Serva-

(a) *i.e.* partibus.

Servata igitur hac dispositione habitus, Monachi nigri different a modo dispositionis habitus omnium Ordinum. Nam alias cum pluribus aliis fieret coincidentia. Si enim Clerici deferrent capucia ab ante clausa, coinciderent cum Cistercienſibus. Item si Novitii Clerici deferrent cucullas similiter Clericis professis, tunc si ultra annum in eo starent, essent tacite professi, cùm esset indistinctus ab habitu professorum. Et si Conversi deberent deferre scapularia tum etiam, dum professi essent, non differrent a Cistercienſibus, dummodo, ùt advizamenta sonare videntur, capucia ab ante essent clausa. Item non differrent habitu a Novitiis Conversis. Ergo videtur, quòd dispositio & distinctio præscripta sit aptissima, & per sacrum Concilium approbanda.

Color verò habitus exterioris debet esse omnino niger. Item expediret, vestes etiam habitui proximas fore nigras, tum propter nomen, cum ejusdem Ordinis & Religionis Supposita dicantur *Monachi nigri*, tum propter vitandam diversitatem inter Supposita professa ejusdem Ordinis, quorum aliqua forsan deferrent nigri, alia albi coloris vestimenta: tum etiam, quia hujusmodi colore, scilicet nigro, vestium prædictarum differrent a Cistercienſibus, qui ferunt albas vestes. Expediret tamen, quòd Novitii deferrent albi coloris ejusmodi vestes, ut inter eos & professos etiam esset aliqua in vestibus differentia. Et quanquam vitandus sit exitus Novitiorum de Monasterio, ad pernoctandum saltem extra Monasterium, tamen quia casus varii sunt, quòd oportet aliquando etiam tales emitti, expedit eos incedere

 in

in habitu ſuo, quem in Monaſterio deferunt, unà cum ſcapulari, ubi brevior ſit propter itinerationem. Camiſiis lineis aut cannabinis (a) non utantur, ſed vel ſtamineam & veſtem laneam loco dictarum camiſiarum portent, in quibus etiam dormiant. Monaſteria tamen Specus S. Benedicti & Sublacenſe, loco camiſiarum puris veſtibus laneis utuntur ſemper, cùm ſtamineæ videantur eſſe nimis molles. Nec poſt balnea utantur lineis, cùm etiam eadem Monaſteria non habeant aliqua balnea, ſaltem pro ſanis, niſi quis fuerit infirmus, qui tunc cum omni honeſtate & pudicitia ſumma ad unam tunam (b), aut ſi quis indiget phlebotomia ventoſarum, ſimiliter facit. Quanquam Regula S. Benedicti videatur profeſſoribus ſuis, etiam ſanis & fortibus concedere balneorum uſum, quia in Capitulo Regulæ 30. dicit: *Balnearum uſus, quoties expedit infirmis, concedatur: ſanis autem & maximè juvenibus tardiùs concedatur.* Expoſitores Regulæ dicunt, quòd illud *tardius* intelligatur *ter in anno*, videlicet circa feſta Reſurrectionis, Pentecoſtes & Nativitatis Domini. Et videtur, quòd cauſa conceſſionis circa illa & non alia feſta fuerit, quòd corpus abluatur, ut agilius ad hujusmodi laborum exercitium reddatur.

Alio modo intelligitur ly *tardiùs*, ut ſi aliquis labor habeatur & injungatur aliquando uni vel pluribus, qui cænulentus aut ſordidus eſt, ut purgare latrinam, facere murum, coquere lateres, aut calcem præparare aut cæmentum, aut aliquis his ſimilis: tunc

(a) *Cod.* canapeis. (b) *vas aquæ capax, dolium.*

tunc talibus ejusmodi laboribus exercitatis ablutio corporis conceditur propter ſordium deterſiones.

Si tamen humanæ fragilitati in balneis deberet condeſcendi, hac diſpoſitione arbitrarer fieri neceſſarium, ut fieret balneum ſudoris in quodam vaſe magno capacitatis ad minus duarum perſonarum, ita quòd ab extra præparetur aqua calida in caldari quodam, fieretque ibidem caldar priori minus, in quo calefierent herbæ variæ ſecundùm varietatem neceſſitatis reſtitutionis ſanitatis fratribus infirmis, ſecundumque conſilium Medici periti, ita quòd ab eisdem caldaribus per cannam quandam in vas prædictum ventilaretur calor. Cum paucis namque lignis hujusmodi fieret præparatio balnei, nec in idem vas plures quàm unus intraret, quo abluto ſuccederet ſecundus & tertius usque ad finem. Et in caſu, quo Conventus tantus eſſet, quòd una die non poſſent omnes ablui, facerent duobus continuis, niſi propter infirmitatem aut phlebotomiæ neceſſitatem oporteret intrare ſecundum ad alium. Et hoc ideo, quia corpora Monachorum, qui Mundo mortui ſunt, debent eſſe tam occulta hominum viſui, ſicut ſi eſſent realiter mortua, ne videlicet contrahatur fomentum aliquod carnalis concupiſcentiæ.

Nec difficilis videtur hujusmodi abſtinentia, cùm cernamus etiam puros laicos perpetuò abſtinere a balneis. Item Canonici Regulares Ordinis S. Auguſtini veſtiti balneantur, ne impudicitia inſoleſcat. A fortiori igitur deberet hoc fieri a Monachis Ord. S. Benedicti, Magis etiam hujusmodi Religioſi deberent ſolicitari de balneo animæ quàm corporis.

Item

Item apparet, pernecessarium fore, ut prohibeantur Monachi ejusdem Ordinis, ne intrent balnea communia tum propter conservationem pudicitiæ, quam semper debent habere tanquam puellæ seu Virginis quoad velandam corporis nuditatem, tum etiam propterea, quia Mundo mortui sunt. Unde non debent se ostendere viventibus, carnis curam facientes: tum etiam quia frequenter serviunt mulierculæ nudæ, unde posset per fenestras visus intrare mors in animam. In domo propria, Monasterio scilicet, non esset in talibus difficultas, cùm propria possent ædificari & fieri balnea. Extra verò domum, videlicet in locis alienis talismodi Religiosi curam carnis facientes intrant balnea communia. Unde expediret, haud dubiùm providere per sacrum Concilium, ne aliqua talia fierent. Modus verò intercipiendi esset talis meo videre, quòd Religiosi hujusmodi, domos exeuntes proprias, prohiberentur omnino intrare balnea nisi necessitas infirmitatis cogeret balneari. Tunc fieret in domo in tuna quadam plena aqua calida aut in dolio, nisi esset in oppido, ubi essent domus religiosæ, quæ fortasse haberent balnea propria. Cum his coactus necessitate posset balneari.

Si autem quis gratiâ recuperandæ sanitatis corporalis per aliquem peritum Medicum mitteretur ad thermas, ibidem disponat, si poterit fieri, ut solus intret adjuncto sibi, si necesse fuerit, ministro. Sin autem, saltem in camisia aut tenui tunica, ùt staminea, pudicissimè honestissimeque se conservet, nullas cum aliis exercens levitates, benè continens visum, in uno loco perseverans: habeatque duas hujusmodi

stami-

ſtamineas, ut una ſiccante alterâ utatur. Et fortaſſe expediret ſibi ferri de eisdem balneis aquas ad habitationem ſuam, niſi fortè ita naturaliter non operentur.

Præterea calceamentis utantur ſtivialibus, id eſt: ocreis exeuntes propter equitaturam. Ubi verò venerint ad locum, ubi ad tempus intendunt manere aut in domo propria, utantur botis ſeu ſotularibus (a) altis & corrigiatis, non fibulatis, ita quòd altitudo ſpatium quatuor digitorum comprehendat ſupra cavillam (b). In ſtivalibus tamen ocreis fiunt a plerisque magni abuſus. Portant enim more armigerorum cum fibulis in calce pedis clauſas & roſtratas ac benè ſtrictas. Item nonnulli deferunt burſas ſericeas, aliàs rubeas & ſplendentes. Quidam etiam cingula deferunt & peras, fibulis & aliis ornamentis argenteis decoratas aut aurichalco ſeu electro. Unde & quidam Prælati de hujusmodi metallo calcaria & ſtrepas deferunt exeuntque cum magna comitiva, ſecum ferentes phyalas & alia pocula argentea, annulos quoque pretioſos in digitis ferentes, quæ omnia videntes ſcandalizantur.

Unde, Reverendiſſimi Patres, neceſſe reor ponere in his omnibus debitum moderamen, per certaque & diſcreta capitula ſub certis pœnis, augendis etiam, ubi non ſufficerent pœnæ in jure expreſſæ, ne videlicet hujusmodi exorbitantiæ ita periculosè continuentur: ſupplicoque, quantum fieri poterit, in his reformandis practica vitæ Monaſteriorum Specûs S. Benedicti & Sublacenſis ſequatur, ubi eſt origo Ordi-

(a) *ſeu* ſubtalaribus, *calceis*. (b) cavilla *pedum eſt* talus.

Ordinis S. Benedicti, vita quoque Regularis observantiæ ab initio institutionis ejusdem Ordinis strictè continuata.

Porrò de uniformitate Divini Officii, Reverendissimi Patres, necessarium reor tractari in Ordine S. Benedicti, & multis ex causis. Quibus etiam ex causis quasi omnes Ordines in toto Mundo sunt uniformes. Prima namque & principalis causa uniformitatis Divini Officii [est]. Cùm enim in tota Christianitate, ùt apparet, vix invenitur in aliqua Religione tantus collapsus, sicut in Ordine S. Benedicti, & ideo magis necessaria sit reformatio, sintque Monasteria admodum pauca reformata præfati Ordinis, Conciliumque sit congregatum propter reformationem faciendam in capite & in membris: Monasteria autem reformanda oportet habere personas ea instituturas in Regulari observantia, quas oportet recipi de Monasteriis reformatis, quæ tamen Monasteria, scilicet reformata & reformanda, verisimiliter in Divino Officio discordant: unde videtur, quòd reformandi deberent sequi reformaturos tum propter tædium, quod aliàs haberent reformaturi, non scientes modum reformandorum, propter etiam tonos introducendos, melodias hymnorum, accentus Evangeliorum, Epistolarum, Prophetiarum & Lectionum & melodias alias Versiculorum, Responsoriorum brevium, Præfationum, *Kyrie*, *Ite Missa est*, *Te Deum laudamus* &c. Et nisi in his fiat uniformitas, timendum est vehementer, reformaturos non manere cum reformandis.

Item cùm multi ejusdem Ordinis profugi & vagi sint

ſint Monachi, & nonnunquam breviariis carentes ad diverſa Monaſteria divertant; in quibus manent aliquando per unam vel duas noctes. Non invenientes igitur ibidem libros ſuæ rubricæ veriſimiliter non orant horas Canonicas, & ſi orant, tunc majori tædio id faciunt & confuſius, quàm aliàs facerent, ſi haberetur uniformitas ubilibet. Per hujusmodi etenim uniformitatem multos haberent adjutores reformandi, quibus aliàs carerent. Populus quoque, maximè litteratus, ædificaretur multum audiens uniformitatem, ubi aliàs ſcandalizatus fuit de diſcordia: multique intrarent Religionem, qui aliàs manent ſeculares, aut intrant alias Religiones, conſiderantes tantam diverſitatem. Si enim intrarent aliquod Ordinis S. Benedicti Monaſterium, & addiſcerent cum magna difficultate conſuetudinem cantus & aliorum ejusmodi Monaſterii, timerent tamen poſtea ſe mitti ad aliud Monaſterium vel causâ reformandi, vel propter exceſſum aliquem, & quia multi ſunt duri ingenii ad cantum addiſcendum, qui aliàs multum etiam ſunt docti, reſilirent veriſimiliter a tali propoſito, aut intrarent Ordinem aliquem, in quo ſervatur uniformitas, ut ſunt Ordo Cartuſienſis, Ciſtercienſis & omnes Ordines Mendicantium.

Inveniuntur namque in una Diœceſi aliquando plura Monaſteria S. Benedicti, quorum aliquando ſunt tria in uno milliari, & neutrum concordat cum alio in Divino Officio. Unde ad ſervandam ſeu introducendam uniformitatem arbitror expedire, quòd omnia Monaſteria S. Benedicti tenerent idem Divinum Officium cum Monaſteriis Specûs & Sublacenſis,

ſis, quod ſit ſecundum Romanam rubricam. Una cauſa eſt, quia eadem Monaſteria habent originem ejusdem Ordinis, a quibus omnia alia Monaſteria ejusdem originis prodierunt mediatè vel immediatè. Eccleſia etiam Romana eſt capitalis totius Chriſtianitatis, cujus rubrica minus eſt reprehenſibilis. Item cum eandem rubricam etiam habeant duo Ordines Mendicantium, ſcilicet Fratrum Minorum & Fratrum Eremitarum S. Auguſtini, ſintque iidem Ordines in varias Mundi partes diſperſi, facilius poſſunt haberi libri exemplares pro reſcribendo.

Sed obſtant fortàſſe reformandi in hujusmodi Divini Officii mutatione propter pretioſitatem. Ad hoc poterit dici ipſis perſuadendo, ut præſcripta bona ex tali mutatione ſequantur, quòd ſi non faciant repente ſingulorum librorum mutationem, ſaltem ſucceſſivè hoc faciant, primo anno unum, ſecundo alterum, tertio tertium & ſic de cæteris: & ſi non ſcribantur in pergameno, ſaltem in papiro: ſi non in textu, ſaltem in notula, vel etiam miſcendo papiro pergamenum, donec tempus proſperius arridebit: & quia ſucceſſivè modus ejusmodi plus placet, qui primo videbatur moleſtus.

Neceſsè denique arbitror, ſi cantus & aliàs Divinum Officium cum debitis religioſis prolationibus debet perfici conſuetudinibusque & ceremoniis, ſi etiam ad hoc cæteræ regulares conſuetudines non debent dari neglectui, nec tempora regularia, ad hoc ſtatuta prætergredi, ut quædam tam in cantu quàm lectione, mero conſuetudinario uſu introducta, reſecentur, cùm ſint ſuperflua, & eorum intuitu debita omit-

omittantur, ùt ſunt ſeptem Pſalmi Pœnitentiales, cottidie iterati, item Quindecim Gradus, Preces in ferialibus diebus perlongæ ad omnes horas, duæ vel tres Miſſæ quotidie cantatæ, ubi una tantùm eſt de neceſſitate, & raròduæ, ſola die Natalis Domini tres. Multa etiam tam in Laudibus, quàm in Veſperis & Curſu Beatæ Virginis ſuffragia, & quaſi quotidianum novem Lectionum officium mortuorum cantatum, & longè creberrimæ fiunt Proceſſiones, nonnunquam etiam per campos ad eccleſias remotas, ubi contrahunt familiaritatem venenoſam cum perſonis extraneis, & etiam cum mulieribus, quæ difficillimé poterunt in mentibus eorum evelli. Quorum omnium intuitu, immò etiam adhuc plurium, memoriæ non occurrentium, Officium Divinum ex Regula debitum, ac aliæ conſtitutiones Regulares confuſiſſimè & cum magna feſtinatione, indevotione ac intentione perverſa complentur, ita quòd plerumque in quibusdam Pſalmis, in Verſibus plerisque vix ſolus finis percipi poſſit, chariusque amplectuntur iſta ſuperflua & non debita, quàm Regularia & debita.

Opportunum item judico, quòd ubi anniverſaria tanta ſunt fundata apud aliquod Monaſterium, quòd duæ Miſſæ ſæpe vel quaſi quotidie cantentur, ut diſpenſetur, quòd pro tempore Miſſa poſſit legi, & Officium mortuorum, videlicet *Placebo* & vigiliæ nunquam cantentur, ſed ſemper legantur, & ſolùm cum tribus Lectionibus & Laudibus. Lectiones tamen legantur per accentus excepto die commemorationis animarum & anniverſario Fun-

 dato-

datorum, in quibus per totum cantetur. Si tamen ſpecialiùs aliàs volunt aliquod anniverſarium peragere, poſſunt cum novem Lectionibus, ita quòd ſolæ Lectiones, cum Reſponſoriis cantentur & Antiphona ad Benedictus cum ipſo Cantico, dummodo (a) alia omnia legantur aut agantur duo vel tria anniverſaria ſub uno.

Item quòd tantùm quatuor in anno fiant Proceſſiones, ſcilicet Corporis Chriſti, in die animarum, Purificationis beatæ Mariæ, Dominicaque in Palmis. Et tales Proceſſiones ſolùm fiant in ambitu & eccleſia, nunquam autem extra portam Monaſterii ex cauſis priùs dictis. Experientia enim longa doctus didici, certè vix ſufficere tempora diei & noctis, quantumcunque longa ſint, ad rite, devotè & religiosè perficiendum Divinum Officium, omnibus ſuperiùs expreſſatis tanquam ſuperfluis reſectis, ita quòd ad hoc etiam aliæ regulares conſuetudines & neceſſitates naturales compleantur, ùt ſunt Capitularia officia, correctiones in eisdem, dormitio, comeſtio, opus manuum, lectio cellæ, lotio pedum diebus Sabbati, confeſſio Sacramentalis, collectio ad hujusmudi confeſſionem, perſpectio Cantûs & Lectionum Chori, petitio neceſſariorum, ſcriptura, aliquando etiam lotio capitis & raſura, collatio ſerotina quotidiana cum lectione longa, expoſitio capituli Regularis quotidie, & aliquando audire ſermonem. Immò audeo dicere, quod tempora diei naturalis ſint nimis brevia ad hæc agenda ſemotis omnibus ſuperfluis. Supplicatur ergo Veſtris

(a) *Cod.* cum ubi.

ſtris Reverendiſſimis Paternitatibus, ut conſiderata hac diſpoſitione dignentur ea confirmare, aut per Sacrum Concilium confirmari ordinare, attento, quod huic Sacro Ordini S. Benedicti pro ſui relevatione ac conſervatione ſit perneceſſaria.

Cùm etiam ex Regula S. Benedicti ad tenendum cerimonias in ipſo Officio Divino, nec non cæteris operibus & locis obligemur, ſintque nonnullæ diverſitates in eisdem quaſi in omnibus Monaſteriis ejusdem, in tantam quoque devenerint diſſuetudinem in certis locis Monaſticis, quod plerumque ſuppoſita in eisdem verecundentur eas practicare, remiſſiusque ſe in eisdem habentes, quàm plerique Sacerdotes & Clerici ſeculares: in choro namque cantantes hinc inde ſpatiantur circumferentes oculos huc illucque, in perſonas muliebres viſum jacientes, ac nonnunquam ibi figentes: propter quod haud dubiùm aliud canunt, ac aliud ruminant contra Capitulum Regulæ XIX. ubi ſic dicitur: *ergo ſic ſtemus ad pſallendum, ut mens noſtra concordet voci noſtræ.* Item contra deſcriptionem ſeptimi gradus humilitatis Cap. VII. Regulæ poſiti, ubi ſic dicitur, quòd Monachus *non ſolùm corde ſed etiam corpore humilitatem videntibus ſe ſemper indicet, id eſt, in opere, in Oratorio, in Monaſterio, in horto, in via, in agro vel ubicunque ſedens, ambulans vel ſtans inclinato ſit ſemper capite, defixis in terram aſpectibus* &c. Neque tales inclinant nec diſcooperiunt aut ſtant, vel flectunt valde raró, & cum hoc indevotè, cùm ad hoc admoneamur ex Regula Cap. XX. ubi dicitur: *Si cùm hominibus potentibus volumus aliquid ſuggere-*

re, non præsumimus nisi cum humilitate & reverentia: quantò magis cùm Domino Deo universorum cum omni humilitate & puritatis devotione supplicandum est? Et non in multiloquio sed in puritate cordis & compunctione lachrymarum nos exaudiri sciamus &c. Ubi per hoc, quod dicitur: *Si cùm hominibus* &c. voluit, quòd [si] loquentes hominibus potentibus, Regibus, Principibus & Prælatis discooperimus, inclinamus, flectimus genua, sic etiam facientes simus loquendo cum Deo, id est: orando, Ex hoc itaque Capitulo elicitur, quòd obligemur ad cerimonias. Et per hoc, quod dicitur: *& non in multiloquio* &c. monet superfluas orationes abjicere, & necessarias seu debitas cum cordis devotione & lachrymarum compunctione complere.

Præterea cerimoniæ nonnullæ regulares fiunt per signa, ùt sunt discoopertiones, inclinationes, operum charitatis exhibitiones, prostrationes. Quædam fiunt ob Dei & Sanctorum ejus honorem & reverentiam, ùt fit in orationibus, de quibus in Capitulis Regulæ a decimo usque ad vigesimum inclusivè. Aliæ fiunt coram ipsis senioribus a junioribus propter reverentiæ exhibitionem, ùt petitio benedictionis, inclinatio, discoopertio, ùt est in Capitulo LXIII. Regulæ. Sed aliquando fiunt junioribus ab ipsis senioribus, ùt denominatio fraternæ dilectionis in eodem Capitulo. Præterea quædam fiunt ad fratrum communitatem, ùt servitium mensæ, lotio pedum in Capitulo XXXV. Quædam fiunt coram infirmis, ùt provisio aut servitium eorum, ùt in Capitulo XXXVI. Quædam fiunt ad hospi-

hoſpites, ùt reverentialis inclinatio, aut totius corporis proſtratio in terra, ſicut habetur in Capitulo LIII. Aliquæ fiunt ob exceſſuum punitionem, ùt proſtratio totius corporis in terram, ſuſtinentia percuſſionis virgarum, inediæ, carceris, comeſtionis in terra coram communi Conventu, objurgationis quoque publicæ in Capitulo, privationis vocis & loci Capitularium, ſtationis etiam ad mattam tempore Divini Officii pro tarditate ad idem veniendi, taciturnitatis continuæ, niſi habeat licentiam, & etiam excommunicationis, ſi neceſſe fuerit, & in modo ſe habendi tempore ejusdem excommunicationis. Hæc omnia habentur ex Regula ex Capp. XLIII. XLIV. & etiam ex Capp. XXIII. XXIV. XXV. XXVI. XXVII. XXVIII. XXIX. & XLII.

Sunt tamen plurimi, qui, ùt dixi, minimè hujusmodi cerimonias curant ſervare, immò derident eas ſervantes. Cùm autem (a) ſine hujusmodi cerimoniis vitæ Regularis non poſſit veriſimiliter proficiendo creſcere, attento, quòd his contemptis receditur longè ab humilitate, quæ eſt Religionis fundamentum, & ſpreto fundamento non poteſt quid ſolidi ædificii fieri: ſupplicatur Veſtris Reverendis Paternitatibus, quatenus dignentur ſtatuere hujusmodi ceremoniarum uniformem obſervationem, cùm ad eas ſervandas ex Regula teneantur Monachi Ordinis S. Benedicti: dignenturque cooperari ad ipſarum confirmationem, per ſacrum Concilium faciendam ſub certis pœnis expreſſis ſecundùm ejusdem ſacri Concilii arbitrium, & ut ſervetur ubilibet

(a) *Cod.* enim.

in eisdem cerimoniis modus Monasteriorum Specûs S. Benedictini & Sublacensis ex causis de uniformitate Divini Officii assignatis.

Fortè quædam desunt.

Ejusdem Martini de Senging EPISTOLA Ad Ven. Johañem de Weilhaim, Priorem Mellicens.

De Statu Monasterii Bursfeldensis sub initium suæ reformationis.

Jesum consolatorem & se ad quævis grata.

PRædilecte Frater. Sentiens verissimis argumentis Vos mihi semper fuisse inclinatum veræ charitatis affectione tam Vobis absenti quàm præsenti (omni siquidem charitatis officio me prosecutus hactenus fuistis demeritis meis id utique non exigentibus) grossæ ob hoc ingratitudinis vitio me novissimè in vos peccâsse arbitrari possem prima facie, sine spe brevis reditûs præsentiam meam clam Vobis auferendo, amico vale prætermisso, irrequisito quoque vestro consilio in ævum fortè mihi salubri, ne indignatio hujusce forsan occasione concepta

pta radicetur in terra cordis, pariat quoque, quod absit, odium, per quod delear de memoria bona vestra, ac reperirem pro benedictione maledictionem: non modò congruum, sed & debitum judicavi, Vobis scriptis singularibus mentem meam aperire, quibus & amicitiam ac fraternum zelum priores renovare, mœstitiamque mentaliter conceptam consolari valerem. Etsi nulli hinc scripserim præterquam Domino meo Abbati & tribus fratribus novissimè professis pro eorum stabilimento, quibus ex debito obligari me arbitror, quia filios meos reputo: Vobis tamen nunc etiam singulariter scribere volui, ne meorum successuum maneatis expertes cum multis, sed potiùs aliud sentiatis cum paucis. Sit phylacterium hoc impigra Christi tumbæ & perseverans visitatrix, quæ suo charitatis ardore prima omnium videre resurgentem Christum meruit, Apostolorumque fuit Apostola, quæ discipuli Christi & Petro manifestare jussa est Christi resurrectionem. Quasi enim Petrus non fuisset unus ex discipulis Christi, ita nostra chartula remandat tibi dilecte salutes. Sic igitur mandavi nuntiis his: dicite successus meos Abbati, Fratribus & Fratri Johanni. Privilegium amoris singularis in eo intelligi exhortor.

Veniam ad me purgandum, quantum potero. Abs vale singulari & fraterno me vobis subtrahere nequaquam intendi, prout uni dixeram, qui itidem suspicabatur de se. Verùm tempus protrahebatur discurrendo ad Abbatem, & in ordinandis necessariis, fratribus etiam mecum convescentibus me tenentibus sermonibus, & propter equi defectum ac

subitam auræ mutationem, & propter locum pro nocturno tempore destinatum, qui quantum ad restans ejusdem diei tempus, in improportionata adhuc erat distantia, ad quem adhuc eodem habui sero pertingere propter inveniendos comites pro via ulteriori. Sic itaque factum fuit, ut propter hujusmodi timores, cùm actu de hoc cogitarem, vobis non valefecerim nec fratri Johanni Slecht. (a) Ob hoc supplico, quatenus piam apud vos capiat interpretationem vobis insperatus meus celer recessus.

Nôsse tamen vos opto, me prospero successu, regia viâ, venisse huc ad Bursfeldiam die S. Cosmæ & Damiani, Deo, cœlo, electis & hominibus ac jumentis mihi servientibus ad hoc feliciter. Nam benè sanus & potens corpore unà cum jumento huc veni. Verùm in via substiti pluribus diebus. In Wallsee octo milliaribus a Mellico exspectando alium equum mansi usque ad sextum diem. In Ratisbona tribus diebus expectando comites propter insecuritatem. In Nürnberga septem diebus fui subtiliter tentus per Magistrum Conradum. (b) Dominum Doctorem, quia verè magnam mihi exhibuit charitatem. Ego credo & nihil dubito, quin suis expensis seclusa omnia spe rehabendi ipse emisset mihi equum cum omnibus necessariis. Mansi Bambergæ per unum diem. In Salveld quodam

(a) *Dicto de Häching, Monacho Mellic. facto anno 1435.* (b) *Hic videtur esse Conradus de Herbipoli, Canonici Juris Doctor, Mellicii Monachus creatus anno 1470.*

dam Monaſterio unum diem. In Erfordia Monaſterio S. Petri unito cum Burſveld uno die.

Tractor hìc verè humaniter & charitativè. Eſt locus ſolitarius, ſilvis circumquaque cinctus ſuper ora cujusdam fluminis navalis, dicti Wezara, ſitus, bonis abundantis piſcibus, ùt trutis magnis, quas hìc vocant eſoces, & anguillis. Sunt propè Monaſterium ſuper eodem flumine quatuor arcæ piſcium. Habentur hìc boni caſei caprini. Tandem, vix tamen, didici bibere cerviſiam. Vini uſus eſt hìc, ſed in ſolo ſacrificio altaris. Laudabilis eſt hìc converſatio. Jam recenter iterum inſtituit unum Monaſterium in Haſſia Dominus Abbas ad inſtantiam Domini Lantgravii Haſſiæ, qui eſt fautor hujus Monaſterii & princeps pacificus, licèt hoc Monaſterium Bursfeld non ſit in terra & ſub Dominio ſuo, quoniam eſt in Saxonia in Ducatu Brunſvicenſi.

Jam de novo obtulerunt ſe tres Abbates pro unione ſuorum Monaſteriorum Bursfeldæ, ſcilicet Ettenheymünſter, ad S. Stephanum in Herbipoli, & Hirſaw, ſed dilati ſunt uſque ad proximum Capitulum Bursfeldenſe, quod in quarta hebdomada poſt Paſcha celebrabitur.

Pauperis eſt dotationis & ſimplicis ſtructuræ. Unde quoad ſtructuræ ſimplicitatem & dotationem non ſcio in tota Auſtria aliquod Monaſterium, quin ſit notabilis exceſſus, in regulari tamen vita nullum. Magna enim ſe detinent charitate Suppoſita. (a) Habent tota æſtate & autumno labores manuales

(a) *i. e.* Monachi.

cum humulo, fœno duplici, collectione fructuum arborum &c. aliquando per diem ad duas horas continuas.

Pater (a) est bonus, exemplaris, adeò ut benè verificetur de eo dictum Sapientis in Ecclesiastico: *rectorem te posuerunt? Noli extolli, esto in illis sicut unus ex eis.* Victum tamen & vestitum sufficientem paupertate non obstante suis subministrat. Nisi enim temporaliter â susceptionis hospitum, a visitationis Monasteriorum necessitate [impediretur], deliciæ suæ essent continuare cum fratribus in Conventu in exercitiis regularibus. Unde frequenter prædictis cessantibus est in Matutino, Capitulo & Refectorio. Verùm non sic abundanter sunt singula loca pro Conventu præparata sicut in Mellico. Nam Monasterium hoc fuit ante paucos annos adhuc meo ævo Monialium, totum ruinosum, & quasi de novo construi necesse est.

Rasura fratrum fit per ipsos fratres Clericos, non per aliquem secularem. Abest enim ab hominibus. Unde proxima civitas distat duobus miliaribus benè mensuratis. Locus rasuræ non est stuba, sed hieme & æstate in quadam habitatione frigida. Singulis octo diebus raduntur barbæ, & singulis quindenis capita. Cellulæ sunt simplices & bassæ. Interstitia sunt sepes luto liti. Januas nullas habent sed vela. Possum contingere manu trabem pavimenti superioris. Refectorium est competens, loca tamen sunt vitreis benè munita. Per singula loca secreta currit aqua. Infirmitorium necdum

(a) Joannes de Indagine.

necdum vidi, dicitur tamen humile. Testudines hìc sunt raræ.

Fui a principio adventus mei ad hunc locum, videlicet fortè post quatuor dies valde alteratus. Itaque timui me non supervicturum. Motus ob hoc feci confessionem magis prægnantium peccatorum de tota vita. Et cùm proposuissem suscipere Sacramentum extremæ unctionis (timui enim propter incontinentiam Sacramentum Eucharistiæ suscipere) supervenit consolator DEus, faciens proventum cum dolore, & mitigavit ipsum. Unde in septem diebus non potui sequi Conventum. Facta est tunc mecum magna charitas. Adjunctus fuit mihi frater continuus, me obstetricans. Urina fuit missa ad unum Physicum in unam civitatem Imperialem distantiæ trium milliarium in magna pluvia. Portatum est mihi regimen scriptum & quædam medicinæ. Convalui Deo volente. Reintravi Conventum septima die, & usque nunc sanus continuavi. Veruntamen nolite annuntiare in Geth neque in compitis Ascalonis, ne forte lætentur filiæ Phylistiim.

Recommendo me vobis cordialiter. Salvtate collegium Conversorum & fratrem Johannem Slecht. Sint vobis intimiùs recommendati tres novissimè professi. Valete. *Ex Bursfelda per Fr. Martinum die S. Lucæ 1457.*

Cùm hanc Martini nostri Epistolam prelo jam parâssem, & alia quæpiam circumspexissem, quæ ab illius argumento non admodum abluderent, incidi in litteras Reverendissimi ac Excellentissimi Domini Thebarum

barum Archiepiscopi, Apostolici apud Colonienses Nuntii, in quibus singularia quædam & scitu non indigna de hodierna fortuna Monasteriorum, quæ se dudum Monasterio Bursfeldensi Congregationis nomine unièrunt, referuntur. Scriptæ autem hæ litteræ fuerunt ad Eminentissimos S. R. E. Cardinales eo tempore, quo de stabilienda Monasteriorum Congregatione Benedictino-Bavarica Romæ alibique maximè agebatur. Eæ sic habent:

* * *

Retuli Eminentiis Vestris, litteris 15. Februarii datis, quòd scripserim personis fide dignis Monachium, ut haberem notitiam, quæ desideratur a Congregatione deputata super negotia Congregationis Benedictino-Bavaricæ, circa disciplinam Ecclesiasticam ac œconomicum gubernium Monasteriorum illius Congregationis, conformiter ad ea, quæ Eminentiæ Vestræ a me requisierunt litteris 24. Januarii ad me ordinatis.

Cùm itaque responsiones ab iis, quibuscum super hoc negotio correspondi, advenerint, eas Eminentiis repræsento fideliter in sex capita divisas, sicuti ab illis habeo, a quibus informationem capere debui.

Primò in ordine ad disciplinam Ecclesiasticam audio, quòd a tempore concessæ Exemptionis supradicta Congregatio celebraverit quatuor Capitula Generalia, id est: annis 1684. 86. 89. 1692. Subsecutæ sunt postea visitationes Monasteriorum ad minimum duæ in duobus annis, quando præscripto

ſcripto tempore, ſcilicet ante erectam Congregationem Monaſteria Bavariæ exceptis illis, quæ in Diœceſi Auguſtana conſtituta ſunt, aut nunquam aut rariſſime viſitata ſunt ab Ordinariis, taliter quòd Religioſi triginta & pluribus annis in Monaſterio viventes nec recordentur alicujus viſitationis cælebratæ.

Secundò in illius Congregationis Monaſteriis eſt ſtabiliter introducta recollectio Spiritus, quæ fit tribus vicibus de die, uſus Exercitiorum S. Ignatii & renovatio votorum ſolemnium facienda voce & in ſcripto ſemel in anno. Inſuper frequentiora jejunia: lectio ſpiritualis tam in refectorio ſuper menſam, quàm extra refectorium ſtatutis temporibus de die iteranda. Unde bònus odor eſt conceptus de iſtius Congregationis Religioſis, & in tota Bavaria ſparſus.

Tertiò circa paupertatem regularem informatus ſum, quemlibet Religioſum de anno in annum tradere Prælato ſpecificationem omnium rerum, quas habet apud ſe & ad proprium uſum: & Superior vel auget vel imminuit uſum rerum deſcriptarum juxta arbitrium & beneplacitum ſuum, ut tollat omnem omnino proprietatis occaſionem.

Pro inſtructione Novitiorum habent communem Novitiatum in Monaſterio S. Stephani prope Friſingam, ubi obſervatur exactiſſimè diſciplina Monaſtica ſub directione hominum ætate profectorum, & in diſciplina regulari ac virtutibus Religioſis practicatorum, ubi plurimum adfert fructum unio multorum Novitiorum: quod neutiquam fieri poſ-

ri possct, si, quod sæpius ante contigerat, in particulari aliquo Monasterio unicus tantùm Novitius instrui deberet.

Ut etiam aliquid de commodo Studii Communis referam & explicem, dico, quòd habeant Studium Theologiæ in Monasterio Sancto Andex, & Monasterio Frauencellensi: Studium Philosophiæ Schyræ, præterquam quòd aliqui cum consensu Capituli Generalis possint ad alias Universitates mitti ad studia. Et hæc sunt quatuor puncta seu capitula concernentia regularem disciplinam.

De reliquis duobus punctis circa œconomiam non potui in particulari aliquid expiscari, nisi quòd in Capitulis Generalibus Domini Abbates reddant exactam rationem suæ administrationis Commissariis, ab eodem Capitulo pro recipiendis rationibus ordinatis ac constitutis. Dant etiam notitiam omnium redituum & exituum seu expensarum cujuslibet Monasterii seriò indagando, an debita contracta aut bona alienata sint &c. Credibile est, expensas Monasteriorum esse nonnihil imminutas, cùm Religiosi juvenes minoribus impensis & sumptibus in studiis alantur, quàm antea factum sit. Domini Abbates accedunt communiter refectorium ad regularem mensam, quod antea non faciebant, atque ideo multæ inutiles expensæ causabantur.

Visitationes triennales in hac Congregatione consuetæ, sine splendore & magnis expensis celebrantur. Nulla ampliùs pretiosa honoraria, ùti olim Ministris Episcopalibus dari consueverant, in electionibus novorum Abbatum donantur. Denique

que post erectam Congregationem sublata est frequentia comminationum, quæ sub quocunque prætextu sine sufficienti causa præteritis temporibus facile expediebantur ab Ordinariis cum maximis expensis Monasteriorum.

Hæ sunt notitiæ, quas cum omni circumspectione debita excepi circa statum Congregationis Benedictino - Bavaricæ, quæ multùm diversa est a *Congregatione Bursfeldensi* istarum partium, quæ quia non potuit sese eximere a subjectione Episcoporum, jacet in deplorato statu, & deficit vehementer tum in disciplina regulari & Ecclesiastica, tum œconomica, præsertim in principalioribus Monasteriis. In cujus rei argumentum & pro clara probatione illorum, quæ in relatione mea affero, licitum mihi sit in ista occasione Eminentiis Vestris humillimè significare ac præsentare, quòd in Diœcesi Coloniensi Monasterium *Cornelii Münster*, aliàs Congregationis Bursfeldensis, post multas visitationes & comminationes, quas ab Archiepiscopi Coloniensis Ministris perpessum est, inventum fuerit habere uno eodemque tempore tres Abbates resignatos aut depositos. Nàm isti Ministri & Commissarii Episcopales nihil magis curabant, quàm occasionem habere novos Prælatos in dicto Monasterio idenidem benedicendi ac instituendi ea solùm de causa, ut ex ejusmodi electionibus & institutionibus ac confirmationibus Monachorum loculos emungere, ac magnam pecuniarum summam ad se attrahere possent: atque ideo maximè soliciti fuerunt occasione depositionis alicujus Superioris vel Prælati, non adeò boni, sesę offerente,

te, ad novas electiones quantocyùs procedere, alios atque alios eligendo sine delectu subjectorum habilium, & in ipsa depositione aut electione absque prævia inquisitione in mores eligendorum, ac in causas depositionum frequentes Prælatorum mutationes moliri. Ex quo factum est, ut, sicut sine omni delectu & prævia in qualitatem personæ inquisitione ad Infulam promoti sunt, ita postea de facili sine respectu ad quamlibet instantiam, etiam insufficientem, a dignitate Prælaturæ dejiciebantur cum maximo Monasterii damno, infamia ac pecuniarum expensis: quia Monasterium hujusmodi depositis Prælatis obligatum mansit quot annis magnam pecuniæ summam subministrare, tantummodo ut quieti persisterent in Conventu. Atque per hunc procedendi modum insigne illud Monasterium *Cornelii-Münster* eò devenit, ut præclara illa fundatio hodie non longè a totali ruina absit.

Etiam Monasterium *Brauvillere*, aliàs ditissimum, in districtu sacræ Nuntiaturæ Coloniensis existens, ad incitas & extremam necessitatem redactum est propter dissensiones Monachorum. Hoc Monasterium etiam non est exemptum a jurisdictione Ordinariorum, sed subjacet Ordinario Coloniensi, qui ne quidem permittit, ut Visitatores ex Congregatione Bursfeldensi faciant suum officium, illudque reforment, ac emendanda emendent. Quin immò cùm clarè cognoscat Ordinarius Coloniensis, modernum Abbatem esse omnino incapacem ad regimen continuandum, indulsit quidem post longam tergiversationem, ut S. Sedi Pontificiæ supplicari posset

possset pro Coadjutore, qui incapaci Prælato auxiliatrices manus porrigeret eumque succollaret: sed pro officio Coadjutoris Episcopus Coloniensis præsentavit ac promovit virum septuaginta duorum annorum, decrepitum & valetudinarium, pro cujus in officio Coadjutoriæ institutione prænominatum Monasterium solvere debuit duo millia Scutorum Romanorum, nostra moneta ultra quatuor millia florenorum in parata pecunia. Et quas utilitates vir adeò decrepitus & extrema senectute exhaustus Monasterio causabit?

Ita etiam proceditur in aliis Monasteriis, in S. Nuntiatura existentibus, non exemptis ab Ordinariorum jurisdictione, ubi Episcopi liberè suam authoritatem exercere & disponere possunt.

Unde putarem ego, non tantùm utile & S. Ordini proficuum, sed etiam omnino necessarium fore, ut omnia Monasteria (exceptis illis, quæ in ipso territorio & jurisdictione Episcoporum existunt) a jurisdictione Episcopali eximerentur, ut saltem disciplina Monastica restitueretur, & in antiquum florem reponeretur, tacendo de rebus œconomicis.

Rogo Eminentias Vestras, dignentur hanc meam informativam narrationem benignis auribus excipere, & me, qui sacræ Purpuræ reverentiam facio, porro suis gratiis fovere.

Coloniæ 22. Martii 1693.

Eminentiarum Vestrarum

Humill. devotissimus & obligatissimus servus

G. A. Archiepiscopus Thebarum.

S. Johannis Capistrani
Ord. FF. Minorum
EPISTOLA (a)
Ad Universitatem Wiennensem.

Argumentum.

Narrat felices & amplos, quos Dei gratiâ in Moravia fecit, Catholicæ fidei progressus, Universitatemque rogat, ut doctrina præstantes aliquot viros ad se mittat, qui publicæ suæ cum Rockizano Hussita Concertationi intersint.

Sacræ & Illustri Theologiæ Artium Universitati Wiennensi Frater Johannes de Capistrano, Ordinis Minorum minimus & indignus, commendationem humilem & devotam, ac gratiam salutarem, & pacem in Domino sempiternam.

NOlo vos admirari, Clarissimi Viri, Doctoresque celeberrimi diuturnum silentium meum, quo vobiscum usus sum, postquam ex ipsa inclyta Urbe Wiennensi discessi: quandoquidem nihil grave, quod scribendi ad vos causam mihi

(a) *Ex Cod. Mellic. N. 13.*

hi præberet necessariam, [occurrit]. Neque enim id ulla negligentia vel oblivione erga me vestrî factum fuisse putetis, cùm tantus sit cumulus vestrorum erga me beneficiorum, ut vestri memoriam nulla unquam possit delere oblivio. Quis enim tanta ingratitudine plenus extiterit, ut tam grandi honore a vobis susceptus, possit conscientia reclamante, tantæ humanitatis & benivolentiæ oblivisci, quanta, ut apud vos essem, amplexati me fuistis, ultra quàm decebat parvitatem meam? Equidem ita me Illustrissimæ vestræ Universitati perpetuò devinctum fateor, ut semper illam sim cum honore habiturus. Cui cùm præter me habeam nihil, meipsum totum dedam, totumque tradam, quo uti valeat tanquam mancipio suo. Sed de his hactenus.

Ut Hieronymus ait, *tractant fabrilia fabri.* Igitur Clarissimi Doctores, de tuenda causa inter Bohemos & me, Catholicæ scilicet fidei nostræ, cujus tutelam cùm non minùs libenter quàm acute protegendam susceperitis, semper omnibus postpositis magnum mihi præstant argumentum ad vos esse recurrendum tanquam ad eos, qui non solùm provocati, sed sponte hujuscemodi causam tueri minimè verentur tum pro sustentanda veritate, tum quia vestrum & meum est officium, non solùm causam Catholicæ fidei defendere, sed augmentare & magnificare, magnificatamque conservare.

Postquam hanc Moraviam patriam sum ingressus, Præstantissimi Magistri & Doctores, ùt debui, semper pro viribus contra Bohemorum damnatas hæreses egi, neque minis neque aliquo alio timore

 unquam

unquam a prædicandi officio destiti, sed palam locutus omni, quo valui, studio, ad refellendam illorum damnatam opinionem, qui dicunt necessarium esse ad salutem sub utraque specie communicare, me contuli. Quo factum est, ut non solùm multi Barones, Nobiles & Sacerdotes, atque omnibus computatis ultra quàm quatuor millia meis in manibus Hussitarum errores abjuraverint, (ut sileam multos alios conversos, qui sub istorum Baronum conversorum dominio degunt) sed toto Bohemiæ regno sublevato & in rumore posito, Barones ipsi Bohemi, sub utraque specie communicantes timentesque de populorum conversione incitaverunt, & ut veriùs dicam, compulerunt Magistrum Johannem Rokiczan ad habendum mecum disputationem, ut ego ab illo devictus cogar silentium imponere, aut ille a me superatus fiat illis causa salutis.

Ipse autem Rokiczanus audacia pro sapientia usus, ut se insuperabilem Baronibus redderet charumque & gratum, pridie suas ad me litteras dedit satis honestas, licèt tamen meo judicio, summo cum cordis dolore. Quarum quidem litterarum copiam cum responsivis meis pariter & non nullas alias litteras ad me destinatas, ad suam Regiam Majestatem transmittam. Quas omnes cùm instituerim ad vos esse deferendas nomine Serenissimi Domini Regis, rogo, ut non pigeat illas perlegere, ut maturiùs & cautiùs determinationi suæ Regiæ Majestatis consulere possitis, quæ pro loco, tempore & die & personis affuturis in actu facienda est. Antea enim, quàm a Johanne Rokiczan invitatus fuissem, mihi ipsi pro loci digni-

dignitate & peritiſſimorum pro pulchra corona ipſam Inclytam Wiennam delegeram, ſi hujuſcemodi actus deberet celebrari. Sed ne ipſi Bohemi dicant me elegiſſe locum pro arbitratu meo, malo, ut a Sereniſſimo Domino Rege locus determinetur, quàm a me, ne collationem facere recuſent. Et quanquam non ignorem, hujuscemodi fidei cauſam determinandam fore per ſanctam Romanam Eccleſiam, tamen quia aliàs & in Concilio Conſtantienſi & Baſilienſi determinata & deciſa fuit, non incongruum viſum fuit, ut pro fidei defenſione & Bohemorum reductione illam viriliter aggrediamur.

Quamobrem cùm hujusmodi diſputatio celebranda omnino ſit, me totum ad ipſam ſacram veſtram Univerſitatem convertam, illam precibus, quibus valeo, obſecrando per eam ſummam benivolentiam, quam erga me gerit, per pretioſiſſimum Chriſti ſanguinem, per communem Bohemorum ſalutem, perque ea ſtudia, quibus tanto tempore delectatur, ut determinato priùs loco per Sacram Regiam Majeſtatem, eligere dignentur nonnullos viros peritiſſimos, & quàm maximè in ſacris litteris, ex ſufficientioribus totius almi ſtudii Wiennenſis, qui quidem ad locum determinandum habeant proficiſci. Si Wienna eligeretur locus, nihil mihi gratius nihilque jucundiùs afferri poterit. Quoquo modo tamen res ſe habeat, victoriam de Bohemis aſſequi volumus Divina favente gratia, ſi operam dare volueritis. Comparabitis etenim laudem & gloriam immortalem apud Deum & apud homines, ſi rem hanc attentare minimè dubitabitis. Ego autem omnem

Nn 3 ſpem

ſpem præter cœleſtem in vobis fixi & locavi. Quos quidem tanto adjumento mihi eſſe, ſi volueritis, poſſe intelligo, ut nihil ſit præterea mihi requirendum. Quare ſi mei memorem, ſi me chariſſimum, ſi dignum denique veſtris beneficiis judicatis, hoc a vobis peto, ut omnino huic præclaræ Collationi celebrandæ, quæ non parvum pondus habet, nonnulli ex vobis velint intereſſe, cùm magnum & maximum decus ſimulque ornamentum Illuſtriſſimæ veſtræ Univerſitati ſitis allaturi.

Pergite itaque Præclariſſimi Viri, & ad quod veſtra præclara ſtudia vos incitant, dirigite greſſus, ut vobis laudem, ſplendorem & præmia, mihi lætitiam & conſolationem & jucunditatem, Bohemisque univerſis ſalutem & pacem æternam afferatis.

Valeat Sacra Illuſtriſſimaque Univerſitas veſtra Wiennenſis ad gaudia ſempiterna. Libellum, quem his diebus contra Bohemos edidi, ad vos aliàs transmittam, mitteremque nunc illum libenter, ſi transſcribendi otium præſtaretur, cùm tantis [negotiis] ſimus præpediti, ut vix has manu feſtina exarare valuerim. Valete interim, & quid de hujusmodi collatione facienda ſentiatis, nobis reſcribere non ſit moleſtum. Ex Znoyma XXIV. die Septemb. anno Domini 1451.

Totius almæ Univerſitatis Wiennenſis inutilis ſervus, licèt Orator fideliſſimus Frater Johannes de Capiſtrano Minorum minimus & indignus, filiusque veſter immeritus.

Ejusdem

Ejusdem
EPISTOLA SECUNDA
De publicis & promiscuis Balneis Religiosorum.
Ad Thomam de Paden, Priorem Mellicensem.

Monitum (a) *Librarii.*

Quæsitum fuit a Venerabili Patre Johanne de Capistrano, Generali Ordinis Fratrum Minorum Citramontano, utrum Religiosus balneans inter seculares, non domesticos sine signo vel habitu Religionis suæ incidat excommunicationem, quod asserebatur præfatum Patrem Johannem prædicâsse, & ubi Canon hic in Sexto contineatur: Et si sic, quis a tali excommunicatione possit hujusmodi Religiosum absolvere. Item quis dispensare possit super irregularitate, siquam taliter excommunicatus Divinis se immiscendo &c. contraxisset. Super quibus respondit præfatus Venerab. Pater.

Reverendo in Christo Patri & Religioso Venerabili Fratri Thomæ Ord. S. Benedicti, sacri Monasterii Mellicensis dignissimo Priori, mihi percolendissimo.

VEnerande in Christo Pater humili cum recommendatione gratiam salutarem & pacem in Domino

(a) *id totidem verbis præfigitur Epistolæ in Cod. Mellic. N. 13.*

mino sempiternam, & animum ad obsequia grata paratum. Hesterna die vestras suscepi litteras, quibus quæritis, an verum sit, quod fama vestras perduxit ad aures, me videlicet prædicâsse, Religiosos, qui balneantur cum laicis, non domesticis, sine signo Religionis suæ, excommunicatos esse ex Canone Sexti: & quod si ita est, velim vos informare, in quo loco Sexti præfatus contineatur Canon &c.

Ad quod breviter quæsitum respondeo: verum esse, me juxta prædictum Canonem & alia Canonica jura prædicâsse multoties. Canon autem ille Bonifacii VIII. est in ti. *Ne Clerici vel Mo. se ne s. mi. C. ut periculosa*, ubi sequitur Textus: *ut periculosa Religiosis evagandi materia subtrahatur, districtiùs inhibemus, ne de cætero aliquis quancunque Religionem tacitè vel expressè professus in studiis vel alibi temere habitum Religionis suæ dimittat, nec accedat ad quævis studia litterarum, nisi a suo Prælato cum consilio sui Conventus vel majoris partis ejusdem sibi eundi ad studium licentia primitus sit concessa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto* &c. Talis est textus. Glossa autem Joannis Andreæ ita dicit: *ut periculosa, tracta fuit de Extravaganti*: Gravis & dolore non vacua. Et in verbo: *quamcunque Religionem* dicit Glossa: *dum tamen approbatam* de voto eod. Lib. Et in verbo: *expressè* dicit Glossa super eodem Libro de Regulis c. 1. &c. sicut in libris vestris pleniùs videre poteritis. Attendite tamen ad verbum: *temere*, super quo dicit Glossa:

ex

ex causa enim licet habitum transformare, si justa sit, puta timor supra de vi. & ho. Cler. c. Clerici.

Idem autem Joannes Andreas in eod. c. *Ut periculosa* in Novella sua Lectura dicit, quòd prædicta excommunicatio ligat Religiosos balnea intrantes sine habitu in conspectu secularium personarum. Sed si occultè intrent & stent ita, quòd a secularibus non videantur, non incidunt. Ex quo etiam includitur, quod Religiosi exuentes se, id est: deponentes habitus propriæ Religionis in conspectu secularium sive in claustro, sive alibi, ut ludant ad pilas, vel similia, excommunicationem incurrunt. Idem est etiam, si causa non est urgens, ùt quia vadunt ad piscandum deponentes habitum in conspectu secularium.

Archidiaconus autem in prædicto c. *ut periculosa* dicit: *licèt ista constitutio attribuatur Domino Bonifacio, tamen originaliter fuit Innocentii IV.* Et infra in verbo *temere* Archidiaconus ipse apostillat dicens: *hoc dicit, quia ex causa posset &c.* Et in verbo *habitum* dicit: *habitus Monachialis videtur esse cuculla, ùt patet in eo, quod legitur & notatur 19. q. 3. mandamus. 20. q. 3. præsens. Et eadem causa in themate. Et supra de æta. & quali. intelligimus.* Et in verbo: *dimittat* dicit idem Archi-Diaconus: *adeò habitus est annexus ossibus Monachorum, quòd in quocunque loco consistentes, sive in lecto quiescentes constanter eo uti debent, ùt habetur. 20. q. 1. c. vidua.* Ad hæc supra de vita & hon. Cler. c. Clerici in fin. & 23. d. c. Sanctimonialis, ubi Glossa dicit: *etiam in infirmitate.* Et opponit Archi-Diaco-

nus de *cap. sine ornatu 21. q. 4.* Sed idem ipse solvit, quia illud Capitulum loquitur in Clericis secularibus, qui non sunt ita adstricti sicut Monachi. Et igitur dicit Archi-Diaconus, pœnam istius prohibitionis extendi etiam ad Abbatem, quia Monachorum appellatione includitur etiam & Abbas, ùt in c. *Mandato. de Simonia.* Et probat per multa jura, ostendens etiam, quòd licèt Monachus dimittens habitum postea reassumat, sicut faciunt Apostatæ, quamvis postea efficiatur bonæ famæ, non potest eligi in Abbatem argum. *1. q. ultra si quis omnem.* Et adhuc etiam allegat multa jura.

Hoc etiam tenet Dominus Petrus de Ancharano in dicto c. *ut periculosa* dicens: *Sed nunquid in lecto debet tenere*, scilicet habitum? *Respondeo: Canon sentit, quòd sic 20. q. 1. c. fi. dum dicit:* semper. Subdit Johannes Andr. hìc, scilicet in dicto c. *ut periculosa* in Novella: *Non putat de mente hujus textus, quòd Monachus in cella sua dimittens habitum, vel dum balneum intrat in occulto, vel jacens sine habitu ligetur hac constitutione, videlicet quòd incidat excommunicationem, sed tunc demum, quando exhibet se aspectibus hominum sine habitu suæ Religionis.*

Hoc etiam tenet Frater Petrus nostri Ordinis in Directorio Juris in *ti. de Ornatu Ordinis* §. *item honestas.* Et in *ti. ne Cler. vel mo.* §. *Sed quid si Religiosis.* Et *in ti. de sent. exc.* §. *25.* Hoc communiter tenent moderni Doctores in Universitatibus Italiæ, licèt verbum *temere*, non amplè declarent. Ideo dicendum secundùm Papiam, *temere*, id est:

id eſt: præſumptuosè, fatuè, ſtultè, ſine cauſa, ſine conſilio. Unde *temeritas* præſumptio, violentia, fatuitas. Et eſt temeritas cum inconſiderata dolorum perpeſſione gladiatoria periculorum ſuſceptio. Et hinc temerarius dicitur præſumptuoſus, audax, qui audet audenda & non audenda.

Ad id, quòd dicitis, quòd inſuetus eſt Canon apud vos, valde miror: quia in Univerſitatibus, ubi Canonica jura leguntur, ventilatur Capitulum: *Ut periculoſa. Ne Cleric. vel. Monachi Lib. VI.* Nec tamen abolitus eſt per antiquitatem dictus Canon, nec per contrariam conſuetudinem abrogatus: quin immò talis conſuetudo, quæ dicenda eſt potiùs corruptela, peccatum magis aggravat; quia tantò graviora ſunt peccata, quantò diutiùs infelicem animam detinent alligatam, ùt in *c. fi. extra. de Conſuet. & in C. quanto. c. t. & extr. de Simo. C. non ſatis &c. ſe & in C. non debet de conſang. & affinit. & in C. cùm haberet, de eo, qui dum in ma. quam pol. per adult. ad fin.*

Eſt ergo remedium, ùt communiter ſervant Religioſi de obſervantia per Italiam balneis indigentes ex conſilio Medicorum, quòd provideant ſibi de levibus & antiquis habitibus vel tuniculis cum cuculla, aut occultè intrent, ita quòd nudi a ſecularibus non videantur. Sed certè, ùt mihi relatum eſt per eos, qui interfuerunt, quod abominabilius & impudicitius eſt, & a Religioſis perſonis tanquam peſtiferum & pernitioſum venenum protinus fugiendum, quod etiam mulieres indiſtinctè, juvenes & profectæ nudæ cum viris nudis balnea, quæ dixiſtis,

ſtis, frequentiùs intrant. Cujus turpitudinis abuſum judicandum veſtris conſcientiis ſub Divino timore & ſalutis deſiderio relinquo.

Abbas autem abſolvere poterit ſive Prælatus, quia abſolutio a tali excommunicatione non eſt ſpecialiter Sedi Apoſtolicæ reſervata. Ergo Epiſcopi & Prælati Epiſcopalem jurisdictionem habentes ſuper ſuos ſubditos abſolvere poſſunt, ùt in *C. Imper. de ſent. excomm.*

De irregularitate autem majus dubium eſt per ea, quæ notantur in *C. cùm æterni* §. *ſciturus de ſen. & re judic. Lib. VI.* dum dicit: *damnabiliter ingeſſit ſe Divinis.* Unde dicerem, quod ſi ſcienter & appenſatè in contemptum Canonis poſt excommunicationem, talis irregularitas non niſi auctoritate Apoſtolica poterit aboleri, ùt in dicto c. *cùm æterni.* Cautela igitur eſt in tali caſu recurrere ad Reverendum Dominum Senenſem in Nova Civitate, qui nunc auctoritate fungitur Apoſtolica. Valete feliciter, & animadvertite diligenter, quòd ſi non vultis pati pro ſanctimonia & honeſtate veſtra, ut mulieres, quantumcunque velatæ & antiquæ, veſtrum clauſtrum ingrediantur, nedum Eccleſiam: quantò minùs ergo talibus Religioſis convenit balnea nudos cum nudis mulieribus introire? Ex Wienna 1455. die ultima menſis Februarii.

Veſter, ſi quid eſt,

Frater Joannes de Capiſtrano

manu propria me ſubſcripſi.

Animad-

Animadversio in præcedentem Epistolam, ipsius, ùt videtur, Thomæ de Paden, Prioris Mellicensis.

IN hac Epistola notandum. Johannes Andreæ, super cujus dicta fundat se Pater Johannes de Capistrano, super Canone: *ne periculosa*, in Novella sua Lectura dicit, quòd prædicta excommunicatio ligat Religiosos balnea intrantes sine habitu in conspectu secularium personarum: sed si occultè intrent & stent, ita quòd a secularibus non videantur, non incidunt. Ubi idem Johannes in fine addit, quòd si Monachus in cella dimittat habitum, aut jaceat sine habitu, non incidit, sed solùm cum conspectibus hominum se objicit sine habitu. Ubi tantùm vult dicere, quòd intentio Canonis solùm ligat, dum depositio fit in conspectu hominum. Sed verba Canonis non videntur sonare ad illam intentionem, sed ad illam, ne Monachi apostatent ab Ordine & vagentur hinc inde ùt seculares: Et hoc expresſè continetur in initio Canonis, quia talis est *temeraria* depositio habitus, non autem illa, quæ fit ad utilitatem in balneo vel ad solatium parvum in horto, ubi non deponitur habitus temerariè nec dimittitur, nec abjicitur, sed locatur ad locum aliquem, ut statim reinduatur. Item sequeretur contra Joannem Andreæ, quòd si quis volens apostatare ab Ordine, & adhuc existens in Monasterio occultè abjiceret habitum in cloacam cum spretione & contemptu, & sic occultus sine habitu maneret in Monasterio per triduum, donec tempore opportuno clam exiret, sequeretur [inquam], quòd in illo triduo talis non esset excommunicatus, eò quòd hoc non fecit in conspectu hominum &c. Udal-

Udalrici de Weilhaim
Canonici Reg. S. Aug. in Diessen
Ad
Johannem de Weilhaim
Priorem Mellic.
EPISTOLA
De tribulationibus & procellis Monasterii sui ob sanctioris disciplinæ introductionem. (a)

Obedientiam filialem tam debitam quàm condignam cum orationibus in Christo utinam devotis.

PAter amantissime. Jam per multos annos nulla a me habuistis scripta. Sed nolite cogitare, quòd hoc omiserim propter aliquam indignationem aut displicentiam, aut quòd oblitus sim de beneficiis vestris olim mihi a vobis impensis, & de magna charitate mihi exhibita, aut quòd decreverit in me charitas erga Vestram Paternitatem: aut quòd ductus sim pœnitentia de ingressu meo Religionis. Nequaquam: sed confiteor coram Deo, quòd si non intrâssem Religionem, adhuc intrarem & refero vobis grates æternaliter, quòd me induxistis

(a) *Ex Cod. Mellic. H. 45.*

stis & informâstis ad intrandum. Spero enim me per vos salvari. Nullum habeo amicum post patrem meum carnalem, qui mihi tanta bona contulit, quàm sicut Paternitas Vestra. Absit a me, ut de illis ingratus existam & ea oblivioni tradam. Sed propter multas rationabiles causas omisi, ut vobis non scriberem.

Et primò quia hucusque quasi per decem annos in tanta anxietate & tribulatione fui una cum fratribus meis de Understorff & maximè cum Decano nostro Magistro Johanne, cui semper adhæsi, propter sanctam observantiam, quòd etiam tæduit nos quàm pluries vivere. Tradidit enim nos Dominus culpis nostris exigentibus in manus inimicorum nostrorum, ut ij, qui antea expulsi fuerunt, cùm primò inciperetur observantia in Monasterio nostro, nolentes ad hanc dare consensum, dominarentur nobis. Et hucusque fortiores nobis fuerunt. Qui etiam nos sine misericordia afflixerunt die ac nocte, sperantes illo modo nos removere a Monasterio. Sed confortati in Domino hæc omnia sustinuimus per longa tempora propter observantiam, & hucusque semper timebamus expulsionem. Sed pius & misericors Dominus videns afflictionem nostram & intentionem rectam eripuit nos ab inimicis nostris & æmulis in tantum, ut omnia, quæ cogitabant mala erga nos & sanctam observantiam, Dominus permissit super eos. Et pro nunc non est mihi timor, quia certus sum, quòd pro nunc habebimus progressum in sancta observantia.

Igitur

Igitur Venerabilis Pater nolui hucusque vobis insinuare anxietatem meam, nec alicui amicorum meorum, ne aliquem contristarem. Et forsitan Deo volente ita factum est: quia si vobis insinuâssem omnia, quæ hucusque sustinui in observantia in loco isto, forsitan a vobis informatus fuissem, & ad alium locum me dedissem, & ex illa mutatione multa mala & scandala venissent, quæ omnia fuissent in detrimentum animæ meæ. Et devotione quadam motus vovi, quòd propter nullam tribulationem mutare vellem locum, sed omnia tolerare pro Christo (etiam mortem) sicut etiam mihi factum est.

Pro observantia incarceratus binies fui. Decem diebus in tenebris sedi. *Te Deum Laudamus* ibi cantavi. Per decem septimanas a Monasterio exclusus fui, sed cum honore statim reversus. Bis coram Principe & Consulibus steti & respondi pro observantia. Et tandem dedit nobis Dominus victoriam, ita ut quinque fratres inimici regularis vitæ & persecutores nostri missi & separati sint a loco isto. Et hæc noviter facta sunt.

Venerabilis Pater, multa haberem vobis scribere, sed nuntius modò expectat nolens tardare, ut amplius scriberem. Sed in brevi Domino concedente vobis scribam omnia gesta nostra. Dominus mirabilia operatur nobiscum & in omnibus Monasteriis circumquaque. Supplico vobis cordintimè, ut aliquid mihi scribatis. Commendo me orationibus

nibus veſtris. Scripta ſunt hæc raptim in Monaſterio Dieſſenſi in die S. Magni anno 1456.

Item hucusque nulli unquam audebam ſcribere.

Frater Ulricus de Weilhaim, Profeſſus in Dieſſen.

Ad calcem hujus Epiſtolæ ſequentia ſua manu Joannes de Weilhaim noſter adnotavit: Idem poſtea de dato feria 6. poſt feſtum S. Andreæ anno 1458. miſit prolixum ſcriptum (a) de majoribus tribulationibus & vexationibus, quàm fuerint præcedentes, & de malitia adverſariorum. Item tertium ſcriptum non fuit allatum, ſed aliàs novi certitudinaliter, quòd Magiſter Johannes Schön, Zelator Religionis promotus eſt in Præpoſitum dicti Monaſterii Dieſſenſis.

(a) *Hoc nondum reperi in Bibliotheca Mellic.*

Cœnobitarum Mellicensium EPISTOLA ENCYCLICA De obitu Ven. Nicolai de Mazen, Abbatis & Reformatoris sui (a)

Universis & singulis venerabilibus in Christo Patribus, Dominis ac Fratribus, Abbatibus, Præpositis, Prioribus, Decanis, ac eorundem vicesgerentibus, & Conventibus eorum venerandis, Frater Leonardus electus, totusque Conventus Monasterii Mellicensis Ord. S. Ben. Pataviensis Diœcesis, humilem in Christo recommendationem, & nobis afflictis orbatisque condolere.

PAtres amabiles, & Fratres in Christo venerandi. Solicitat nos gemituum luctusque intolerabilis magnitudo, persuadet gratitudinis integritas, admonet verus amor, ejus singulariter animam fidelibus, præsertim Religiosis, commendandam, per cujus vitæ decursum sacra Religio felicia suscepit incrementa, cujus ope multos sanctæ Ecclesiæ filios regularibus disciplinis constat imbutos, cujus denique exemplo ac religiosa doctrina ad virtutum

(a) *Ex Cod. Tegernseens.*

tutum ſtudia innumerabiles allecti promotique creduntur. Illorum, inquam, animabus ſingulariùs ſuccurrendum fore arbitramur, qui, dum in hac adhuc terra viverent, obſequioſo virtutum famulatu rei Eccleſiaſticæ vigilanti ſolicitaque curâ promovendæ inſudârunt indefeſsè.

Cum quanta verò laborum instantia ac ſedulitate Reverendus in Chriſto Pater, Dominus Nicolaus, noſter noſtrique Monaſterii Pater & Abbas quondam Divinis rebus, Monaſticæ diſciplinæ ac virtutum ſtudio tam in ſe quàm ad proximos operam dederit, multorum, qui hunc in corpore poſitum noverunt, teſtatur laudis preconium. Cùm itaque Pater miſericordiarum ac Dominus univerſæ terræ eundem Venerabilem in Chriſto Patrem noſtrum, quod quidem cum multa cordis anxietate ſcribimus, viam univerſæ carnis nuper infra ſacram Dominicæ incarnationis noctem ingredi juſſerit, Eccleſiæ ſacris devotè procuratum, idcirco univerſitati veſtræ ex laudabili, quæ inter ſacræ Religionis Monaſticæ perſonas in commendandis utrimque fratrum animabus noſcitur vigere conſuetudine humiliter & devotè duximus ſupplicandum, quatenus ejuſdem Venerabilis Patris, fidelis quondam animarum zelatoris, animam Divinæ pietati ac miſericordiæ in veſtris orationibus ſincero commendare velitis affectu, conſuetudinesque Monaſteriorum veſtrorum, in hujusmodi charitatis operibus hactenus obſervatas, illi fideliter impertiendo: nomen quoque ipſius pro annua ſtatuenda memoria, virtutis ipſius ac religionis noſtrique precatûs intuitu Mortilogiis ve-

ſtris annotantes. In quo præter ſpem æternæ retributionis etiam nobis ſolatium gratiamque facietis ſingularem.

Inſuper venerabiles Patres & Fratres in Chriſto chariſſimi annuam honorabilis viri Conradi Seürinġer, genitoris ejusdem quondam Venerabilis Patris noſtri, ſub eisdem nocte & hora defuncti ſecumque ſepulti, ſimili apud Dominum veſtris charitatibus recommendamus affectu, ut, ſicut in vita ſua dilexerunt ſe, & in morte non ſunt ſeparati, ſic Divino conſpectui veſtris devotis orationibus ſuffragantibus pariter repræſentari mereantur per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. Amen.

Interea animam cujusdam Fratris Egidii Hager, noſtræ Congregationis Diaconi profeſſi, & ante triennium defuncti, eadem devotione per vos petimus adjuvari, fidem de prædictis manus veſtræ ſubſcriptione nobis facientes.

Datum in præfato noſtro Monaſterio Mellicenſi in Feſto S. Scholaſticæ Virginis anno Domini MCCCCXVI.

Johan-

Johannis de Welming
Abbatis Mellicens.
EPISTOLÆ (a)

De restituenda universim in Ordine S. Benedicti Monastica disciplina & procuranda rituum ac observantiarum conformitate.

I.
Ad Casparum Abbatem Tegernseensem.

Supermelliflua dulcedinis suavitate abundanter indefesseque inter procellosos hujus Mundi occursus, ipsius, quem cuncta desiderant, frui, cunctasque laborum fatigas optatum in finem cedere, nec non cum orationibus sincerissimum in omnibus complacendi affectum.

REverende Pater, amicorum colendissime. Nuper receptis, & diligenter pensatis Paternitatis Vestræ scriptis, doctrina salutari Religionisque nostræ zelo & affectu refertis, clarè pastoris boni emicuit pia, discreta, utilis ac necessaria mentis solicitudo cum devota precum ad par-

(a) *Ex Cod. Tegernseens.*

vitatem meam instantia pro unionis modo observantiæ nostræ Religionis, ejusdem inter nos conformitate, nec non perpetua stabilitate, animadvertens solicitè dissimilitudinem observantiarum Ordinis nostri, disgregationis & instabilitatis matrem, providensque humanæ conditionis fluxibilitatem, per quam faciliùs defluit bonum quàm conquiritur, potissimè si desit tutela provida Rectorum cum vigilantia continua. Nil siquidem adeò inest menti nostræ, quin inertiâ labi contingat, sicuti prô pudor experientia ostendit in nostræ sacræ Religionis collapsu, quæ pluribus in locis viduata pastoribus, dilacerata ordinibus, facta videtur scandalum interitûs.

Hinc noverit Paternitas Vestra percolenda, sæpius inter plures Ordinis nostri Patres de stabiliendis nostris cerimonialibus ac observantiæ unione introducenda retroactis temporibus collationes varigenas habitas fuisse, certis quidem Patribus ad hæc anhelantibus, aliis ad alia se referentibus; sed penè omnibus mihi id onus imponentibus, cùm utique plus aliis mens mea perplexa temporalium causarum retibus id efficere nequiverit. Considerata siquidem negotiorum magnitudine & propria in his inidoneitate ac inexperientia plus placuisset dudum habuisse mutuam Dominorum Patrum in aliquo loco ad invicem conventionem.

Inde juxta Paternitatis vestræ desiderium, petitionem & oblationem, habito cum certis Dominis & Patribus colloquio, placuit de his collationem sufficientem haberi in Monasterio nostro per certos

Pa-

Patres, licèt paucos, proximo mense Februarii, si & in quantum Paternitas vestra Reverenda aliquem vel aliquos e vestris mittere decreverit. Alioquin si auræ asperitate aut alio impedimento id a parte Paternitatis Vestræ fieri nequiret, saltem sine ulteriori dilatione Paternitas Vestra dignaretur mittere ad Octavas Paschæ, ubi sufficiens, & quantum fieri posset, conclusiva deliberatio de singulis necessariis & utilibus fieri deberet Deo assistente ac dirigente, sicut hæc latius in præsenti calamo commisi ad sincerissimum & affectu plenum Patrem meum & filium Paternitatis Vestræ, Fratrem Conradum, quem affectuosiùs præsumo commendatum unà mecum & meis Eidem Paternitati Vestræ, mihi sinceriùs præcolendæ, Domino Priori & omnibus filiis Vestris, Patribus meis prædignis.

Datum in Monasterio Mellicensi die S. Galli Abbatis anno Domini MCCCCLIX.

Fr. Johannes Abbas Monasterii Mellicensis.

II.

Ad Eundem.

Reverentiam & orationes, & omne, quod decet, & potest cordis mei affectus.

REverende in Christo Pater, Domine & amice percolende. Abundè refrigeratus, directus ac consolatus per Vestræ Paternitatis Reverendæ Filios & Patres meos in Christi amore sincerissimos, præsentium bajulos, gratias, quas possum,

Deo offerens pro vestri & totius sacri Conventus vestri Religiosissimi zelo, conversatione ac incremento ejusdem in omni disciplina & vita Monastica ac regulari, obnixiùs deprecor, magis ac magis in idipsum nos extendentes, viriliter perseverare, ac confidenter stare, conari ac laborare pro Monasticæ disciplinæ Ordinis nostri efficaci manutentione, unione ac conformatione, quemadmodum providus & zelosus Pater meus, Dominus Prior (a) Vestræ Paternitatis Reverendæ diligenter ad hoc egit & se occupat, uti id ore ad os & scriptis ostendere, ac de cunctis copiosè eandem informare poterit. Quapropter eidem Patri mora non imputetur, quæ protelata est ob aliorum Patrum absentiam & petitionem meam, ut ejus in Domino frui possemus dulci alloquio & præsentia, quem unà cum altero filio vestro superfluum puto commendare, cùm vita religiosa eos meritò commendet.

Cæterùm Patrum Præstantissime, noverit Paternitas Vestra, de pluribus quoad regularis observantiæ incrementum factam esse collationem, sed conclusum adhuc absolutè nihil, sicut de his clarè constat sæpe dicto Patri Priori. Omnia siquidem tempus habent. Vestris tamen devotissimis orationibus spero suo in tempore rebus dari finem felicem, quem concedat Omnipotens omnibus nobis.

Datum in Monasterio Mellicensi die 26. Mensis Februarii anno Domini MCCCCLX.

Fr. Johannes Abbas Monasterii Mellicens.

III.

(a) *Bernardus de Waging.*

III.

Ad Eundem.

Reverendo in Christo Patri, Domino Casparo, Abbati Monasterii in Tegernsee, Patri & amatori suo singularissimo, Agni Paschalis veri gaudium perenne, atque cum debita reverentia orationes in Domino.

Reverende, emerite ac in Christo colendissime Pater. Nuper receptis vestræ amplectendæ Paternitatis scriptis, charitatis ac Religionis zelo eximiis adeò incaluit cor meum, quòd nihil plus liberet, quàm tanti Patris votis, piis & justis, quantocyùs effectualiter in omnibus, prout exilitas mea sufficeret, cooperari. Id siquidem Deo gratius ac animarum saluti accommodum, & denique statui nostro necessarium ac debitum. Sed heu temporum varietate vel potiùs malitia in tantum adsunt mentis distractiones, ut vix tot timoribus & tortuosis perplexitatibus ac varietatibus cor hominis sufficiat.

Inde, Patrum Optime, instantibus ac plenæ fiduciæ precibus ad præsens satisfacere totaliter nequiens, eò quòd Synodo, si etiam haberi poterit, personaliter non interero: Nihilominus nacta aliquali occasione operam dabo videre tanti Patris ac Patrum & fratrum in Christi visceribus percolendorum desiderabilem præsentiam: interim possetenus acturus, & utinam ad vota in his, quæ ad nostræ Religionis ac observantiæ uniformitatem, conserva-

 tionem

tionem ac incrementum, Deo auxiliante opportuna videbuntur, & per vestros avisata sunt, vestrûm omnium devotissimis fotus orationibus, desideriis & adminiculis!

Etiam, Reverende Pater, præsentium latorem, dilectum in Christo Fratrem Leonardum, qui satis honestè & religiosè nobiscum conversatus est, Vestræ committo Paternitati.

Datum in Monasterio Mellicensi Secundà post *Quasi modò geniti* anno Domini 1460.

Fr. Johannes Abbas Monasterii Mellicensis. (a)

Caspari Abbatis Tegernseensis EPISTOLA, *qua ad præcedentem respondet.*

Jesum Crucifixum, in quo Pascha gaudiosum, & in eo cum orationibus affectum plus quàm amorosum.

REverende, Supercolende, Dignissime ac amantissime Abba. Dum essem pridie propter quorundam Fratrum ab hac vita decessum confe-

(a) *alias tres ejusdem Epistolas vide paulò post.*

confectus nimio mœrore, mox Deo dirigente adfuit inopinatè Veſtræ Paternitatis Colendiſſimæ afferens omni charitate plenas & ornatiſſimas, mihi tunc diu deſideratas plurimumque gratas. Tantam exinde conſolationem recepi, ut omnis mœror, ſi non auffugit penitus, tamen non modicùm ſit mitigatus.

Placent profectò Paternitatis Veſtræ ſolicitudo, zelus ac diligentia multa in re noſtra tam honeſta quàm ſancta. O finis quando veniet? O ſi, quod tam ardenter deſidero, ut fiat, aliquando factum gaudenter videbo! O ſi, quod benè apparet initiatum, optato aliquando fine adimpletum videam! O quis ſcit, ſi tam diu in hujus vitæ miſeria durabo, ut aliquando valeam gaudenter oculis conſpicere carnis, pro quo tam crebrò & acriter pungit & ſolicitat ſtimulus mentis? Timeo vehementer, quòd mors vorax, dira nimis & rapax mihi tam diu non parcat. Tunc quoque ſpes omnis decidet, ignorans de meis ſucceſſoribus, quid fiet.

Hinc optarem unicè & deſiderarem, ne impedimentum pararet multitudo, aut ne diutiùs negotium hoc maneret in ſuſpenſo. Nos pauci, qui dudum ſimul convenimus, puta Monaſteriorum quinque Abbates & Conventus, rem ipſam pleniùs diſcuteremus, atque ut ſic ad finem tenderemus optatum. Non tamen per hoc veſtræ Colendiſſimæ Paternitatis intentionem, quæ juſta [eſt] & ſancta, aliquatenus reprehendo, ſed rem taliter concluſivè terminari videtur difficile valde, & mora prolixior diſpendium parit, eſtque non modicum nociva. En præſtò ſum hodie & omni tempore, prout etiam ſum antea polliciti-

licitus, non perſonis parcere, non rebus. O læta mors & dies lætitiæ ab hac vita decedere priùs plantatis & benè regulatis, nec non firmiter roboratis omnibus & ſingulis, quæ ad rem noſtram accommoda & neceſſaria noſcuntur! Sufficiant nunc iſta de his. Nam Prior noſter reliqua ſupplebit.

Unum autem avidiſſimè ac deſideratiſſimè præſtolabor, ut Veſtræ ampleſtendæ Paternitatis venerabilis perſona, quemadmodum ejusdem ſcripta promittunt, ſe nobis in Monaſterio Tegernſee, dum id commodiùs poterit, viſibilem exhibeat pro ædificatione, gaudio & conſolatione ſingulari, nullo unquam tempore tradenda oblivioni. Tunc enim de rebus noſtris & aliis poſſemus pariter quietiùs & pleniùs conferre.

Nova noſtra in patria ſunt omnia mala: ideo de eis nil ſcribo. Deus nos adjuvet & donet vitam æternam amen.

13. die Maji anno Chriſti 1460.

Fr. Caſpar Abbas Monaſterii Tegernſeenſis.

Obſervatio in præmiſſam Epiſtolam.

NEquaquam vanè Sanctiſſimus Abbas auguratus fuit timuitve, ne ſibi feſtina mors tantam felicitatem, quantam in patrata Benedictinorum Monaſteriorum unione meritò reponebat, invideret. Siquidem ex Tegernſeenſium Cœnobitarum Epiſtola Encyclica,*

cyclica, quam lectu dignissimam ex Codice Mellicensi, signato nunc Lit. H. num. 45. mox integram exhibebo, satis constat, Casparum Aindorffer, Abbatem hactenus laudatum, anno illico insequente diem supremum obiisse. En ipsam Encyclicam, cujus auctorem esse Bernardum de Wabing, Priorem Tegernseensem nullus dubitaverim.

Tegernseensium
EPISTOLA ENCYCLICA
De Obitu
Domini Caspari
olim Abbatis in Tegernsee. (a)

Reverendo in Christo Patri ac Domino, Domino Johanni Abbati, nec non honorabilibus, Religiosisque Viris R. Priori, totique Conventui Monasterii Mellicensis fratribus sibi in Christo dilectissimis, Fratres Prior & Conventus Monasterii Tegernsee, heu oves sine pastore, in Jesu omnium Salvatore post luctus & lamenta præsentis miseriæ vera futuræ beatitudinis gaudia feliciter assequi sempiterna.

REverende Pater, honorabilesque Religiosi Patres & Fratres. Cùm sit versa in luctum nostra cythara, gaudium nostrum & omne solatium

(a) *Ex Cod. Mellic. H. 45.*

latium ingenti mœrore sit penitus absumptum, nil scimus aut possumus aliud depromere, nisi lamentum cordiale, carmen perlugubre ac totius amaritudinis intolerabile væ. Revera nunc istis diebus, malis id nostris exigentibus, ira Dei gravissima desæviit in nos, ac veluti torrens aquæ vehementer inundantis operuit nos. Siquidem recessit a nobis pastor optimus, dux noster & bellator fortis interiit, capitis nostri corona decidit, decor omnis noster totaliter emarcuit, norma vitæ nostræ & exemplar virtutum & morum occubuit, lucerna nostra extincta est, & caligo tenebrarum irruit in nos. Hinc premunt, quin immò opprimunt nos totos vehementes angustia & mœror circumvallatos undique amaritudine ac repletos inæstimabili dolore.

Sanè, quod gementes & flentes atque dolentes cumque luctu referimus gravissimo, noster quondam Ductòr & Præcessor dignissimus, nostri Monasterii intus & extra Restaurator, quin verius, alter Fundator, nec non nostræ sacræ Religionis observantiæ Reparator, Institutor, Augmentator & Conservator, Reverendus Pater Dominus divæ memoriæ Caspar, olim Abbas noster & prænobilis vertex, qui dum in humanis vitam ageret, nostri statum Monasterii annis triginta quatuor, mensibus sex, laudabiliter & optimè gubernando sic providè temporalia & sagaciter administrabat, ut curam non minùs necessariam spiritualibus solerter ac devotè impenderet: sic curis externis vigilanter intendebat, ut interna nequaquam negligeret: sic in istis solicitè agebat, ut in illis minimè tepesceret: sic manu utra-

que

que utens pro dextera, ut, quamvis corpore & viribus imbecillis, infirmitatibus continuis, gravibus ac diversis creberrimè ureretur, non tamen illis, scilicet temporalibus, ministerium necessarium subtrahebat, nec istis, ut puta spiritualibus, solertia debita jugique vigilantia aliquatenus deerat.

Hic talis ac tantus Jesu Christi imitator præcipuus, vitæ regularis zelator maximus, in consiliis sagax & providus, in agendis constans & strenuus, ad Deum devotè fervidus, ad fratres religiositate præclarus, omni quoque morum honestate perspicuus, hominem non verens, Deum solum timens, in magnis & assiduis infirmitatibus plus gaudens quàm dolens, Deoque semper gratias agens, nunquam otio torpens, assiduè orans aut legens aut curæ domesticæ aut fratrum utilitati prospiciens, quotidie Deo Patri Filium in sacrificio offerens, carnis commoda non quærens, eique vix necessaria indulgens, supra indictam Ordinis censuram & præter Regulæ rigorem seipsum districtiùs affligens, in adhibendis ad consilium fratribus semper eorum potiùs voluntatem quàm propriam perficiens, pacem ad subditos ac inter eos unitatem concordiæ velut unum summè necessarium, sine quo cætera sunt nihil, summopere providens, jugiter nutriens, conservans & augens: hoc solum præ omnibus intendens, ut ipsi & singuli fratres essent in idipsum unum, invicem amantes, pacem sectantes, alterutrùm obedientes, idem sapientes, unum cor & animam in Deo habentes. Hæc & his similia studio, quo poterat, vir optimus iste in se suisque subditis efficere sedulò magnopere satagebat,

bat, sese nihilominus bonorum omnibus exemplum vividum in cunctis præbebat.

Nam quidquid ad animæ salutem pertinebat, plus opere quàm sermone implebat. Fuit namque lucerna, quæ non sub modio curæ corporeæ, nec torporis aut desidiæ latebat, sed super candelabrum sanctæ Deoque dilectæ conversationis posita cunctis lucebat. Eminebat quippe in ipso exteriori habitu animi ejus interna pulchritudo. Erat enim in incessu venerabilis, benignitate affabilis, moribus immutabilis, humilibus placabilis, rebellibus inexorabilis. Veruntamen rigorem austeritatis temperabat in eo mansuetudo humilitatis. Delinquentibus minabatur frontis austeritas, sed blandiebatur cordis serenitas. Erga benè agentes Petrus apparebat in vultu, erga delinquentes Paulus in Spiritu, & juxta Patris sanctissimi Benedicti monitum in eo durum Magistri, pium Patris semper ostendebat affectum.

Nempe in suis judiciis supremum judicem vehementer formidabat, cui se redditurum de cunctis rationem inevitabiliter cogitabat. Sed quid plura? Virtutum cultor, vitiorum ultor, fratrum amator, neminem palpans, peccata non dissimulans, præesse dolens, prodesse gaudens, plùs amari a subditis quàm timeri appetens, misericordiam judicio præponens, sub onere Prælaturæ crebrò suspirans & gemens, dignitatem cœlestem plus quàm terrestrem ambiens. Absolvi namque ab officio sæpissime postulabat, & alteri cedere frequenter affectabat, nec petulanti, ùt assolet, in ipso officio quocunque detinebatur affectu, sed solo charitatis communisque utilitatis respectu.

Non

Non enim propria quærebat, sed propriis communia anteponebat, seque ultrò laboribus cunctis ingerebat, majorem fructum de aliorum sperans quiete, quàm si vacaret sibi ipse.

Erat autem in regiminis cura plurimùm pavidus, in judiciis providus, in imperiis moderatus, in increpatione discretus, suam propriam fragilitatem semper suspectus. Erat quoque sobrius, castus, pudicus, quin immò pudicissimus, sed & in omnibus temperatus ac benè regulatus. Erat demum pro salvandis animabus solicitus, ac de reddenda pro eis ratione semper timens & anxius.

Hic itaque vir cœlicus & homo Angelicus post mira & grandia, quæ annis & mensibus, ùt supra, in sui regiminis cura operatus est, bona, postquam plurima & gravia, quæ annis totidem in suo corpore pertulit, mala, cùm se sentiret ad exitum jam propinquare, recepto secum devotiùs viatico, corpore videlicet Dominico, nec non sacro perunctus oleo XVII. die mensis Januarii, portas mortis horridas pertransiens, ac luce vitæ præsentis valedicens, paulo post Solis occubitum nos orphanos, desolatos relinquens Solem adiit, qui nescit occasum.

Verùm cùm vix aliquis inveniatur & rarus, etiam quantumvis perfectus & justus, qui viam vitæ mortalis Mundique spurcitias impollutus transcurrere valeat, ut nil prorsus cœnulentum, quod horrendi exustionem purgatorii non vereatur, remaneat, maximè in eis, qui cura temporalium onerati in regimine animarum cæteris præsunt: eapropter ad vestras devotiones spiritu anhelo currentes, cum devoto

precatu exoramus attentiùs, ut, siquid, quòd oculos lateat mortalium, Pater noster prætactus hinc secum purgandum tulerit, eidem pietatis affectu apud justum indicem vestro fideli dignemini interventu succurrere.

Si verò nil dignum cruciatu, sicut optamus, in eo remanserit, apud eundem nihilominus misericordem Dominum pro gratiis reddendis debita juxta mutuæ condictum fraternitatis officia cum additionibus quantociùs persolvere velitis: nomen quoque ipsius, ut vobiscum in memoria remaneat perpetua, vestro mortuorum catalogo diligentiùs annotare, pro nobis omnibus ùt sic desolatis, orbatis, afflictis, tribulatis & nimiùm conturbatis apud Patrem misericordiarum, consolatorem mœrentium preces effundere, nobisque impetrare, quod propriis assequi meritis diffitemur.

Hoc autem potissimè ac devotissimè precamur, quatenus vestrarum interventione orationum devotarum apud Dominum misericordiarum talem nobis pastorem & ducem obtineatis, cujus doctrinam imitari & vitam sit nostræ professionis jam citiùs attingere finem. Sed o Abba Caspar, pastor bone, quis nobis dabit alterum te? Certè quia similem tibi est impossibile inveniri, optamus, ut nobis talis divinitus detur, qui tua vestigia a longe saltem imitetur: qui per te plantata sustentet, rigata fœcundet, ædificata non dissipet, restaurata conservet, firmata ampliùs roboret: sanata non aliquatenus infirmet, neque a tuis rectis semitis vel modicùm declinet. Tribuat hoc ipsum pius & misericors Dominus

minus, qui cùm ſit potens, ſit etiam volens Amen.

En Patres & Fratres, quia amor ejus, de quo ſermo, ſed & dolor pro eodem nos verbis excedere fecit, quod quidem veſtra charitas velit benigniùs interpretari. Datum xx. die Menſis Januarii anno Chriſti 1461.

Ven. Bernardi de Wahing, Prioris Tegernſeenſis Epiſtola de ejusdem Abbatis Caſpari obitu & electione Conradi, hujus nominis V. Abbatis Tegernſeenſis (a) ſcripta ad Johannem de Weilhaim Mellicenſem.

In JEſu Chriſto cum orationibus devotis & recommendationibus ſolitis filialem ſinceriſſimum affectum.

REverende cordialiſſime Pater, nunc inter mortales unice & ſingulariſſime dilecte, immò ſuper omnes amantiſſime. Veſtræ Reverendæ Paternitatis pridie ad me ſcripta recepta mihi mœrenri & amarè dolenti non modicum attulerunt ſolamen. Quippe eo extincto, qui me ampliùs quàm ſeipſum diligebat, mihique ad vota ſingula parere, nec non in omnibus conſentire, & ſemper complacere ſtudebat, qui denique mihi, dum viveret, lux erat,

(a) *Ex eod. Cod.*

erat, oculus & dux, quin immò pater, mater, soror & frater, pastor quoque pius & rector, nec non benignus in omnibus auxiliator & optimus semper consiliator: hic me nuper seminecem superstitem relinquens, ab hac luce migraturus, finem jam adesse præsentiens, singulis fratribus per ordinem cum amplexu & osculo valefaciens expletis orationibus solitis, sana ratione inter fratrum manus appodiatus, (a) circumstantibus omnibus, & pariter orantibus, corde & animo in Deum suspensus, veluti suaviter obdormiens, beato & Christianissimo fine quievit.

In cujus transitu, & ante & post, quantùm contristatus extiterim, afflictus & anxiatus, quantùmque viribus mentis & corporis extenuatus, novit ipse, qui omnia scit. Quin etiam ipse, prout sentio, agnosco, quamvis non plenè. Siquidem ex quàm pluribus satis evidenter conjicio, quòd eum, qui ut sic dum humanitus viveret, mihi vita extiterat, nunc, o Deus miserere, sum citiùs secuturus in morte, nec post eum, qui alterum cor, & cujus anima cum mea erat eadem secundùm Deum, diutiùs subsistere valeo aut volo. Nulla unquam citò pertransiens & umbratilis consolatio animum sic penitus mœrore absumptum, ac ingenti dolore nimis depressum, poterit in pristinum restaurare, quamvis, o Pater dulcissime, consolationes tuæ, tuis scriptis gratissimis misericorditer mihi exhibitæ, aliquantulum meam affecerint mentem.

Con-

(a) *reclinatos.*

Consolatur proinde non modicum, quòd virum hunc optimum, multarum utique & magnarum operatorem virtutum, quibus per omne tempus, dum viveret, incessabiliter insudavit, quasque tandem fine laudabili consummavit, abiisse potiùs crediderim quàm obiisse. Sed unde & quo? Certè de morte ad vitam, de tenebris ad lucem, de mœrore ad gaudium, de miseria transitoria ad gloriam sempiternam. Quòd cum ita sit, ùt piè spero & opto, veruntamen de ejus abscessu & absentia affectus sensualis gemitum extorquet, lachrimas exprimit, atque crebriores excitat singultus. Rursus ea, quæ modò divinitus mecum sunt acta, mentem dejectam relevant & erigunt, ac plurimùm consolantur: sed & robur præstabunt, & vires restituent qualescunque.

Ut autem vestra Reverenda, semperque amanda Paternitas nostri statum ad præsens noscat Monasterii & fratrum, utque, prout decet congaudeat, & orationes efficaces pro bona continuatione effundat, Eidem summariè notifico, quòd, dum divæ memoriæ Reverendi Patris, olim Domini Casparis Abbatis fuisset funus lachrimabile juxta morem traditum sepulturæ, mox ego timoribus & curis maximis repletus Capitulum convocavi, meamque mentem & consilium super plurimis agendis, cavendis & prævidendis latiùs explanavi. Et quia vacante Abbatia jam singula vacabant officia, ego cum clavibus officium Prioratus resignans hortabar supplicando instantiùs, ut regimen Monasterii alicui & curam committerent, qui posset & nôsset in agen-

 dis

dis nos omnes dirigere, & in casibus & curis emergentibus cuique supervenienti respondere: volensque exire omnes acclamabant, & precibus multis exorabant, ut id onus usque ad novi Abbatis institutionem de novo assumerem, & ne meipsum quærendo partialem me redderem, sed communi potiùs utilitati providerem.

Igitur piis annuens votis eorundem, coassumtis per me & sociatis mihi quibusdam in auxilium fratribus, ne mora nobis dispendium faceret, quamvis viribus destitutus competentibus, acquievi. Moxque die altera Capitulum convocans, pleniùs mentis conceptum coram omnibus exposui. Gratia autem assistente Divina, meis votis in cunctis sine resistentia singuli parebant, me nihilominus, quem desolatum nimiùm cernebant, suis piis solaminibus sinceriter confortantes fidem præstabant, quòd mihi adhærere, & in omnibus meis monitis & suasionibus vellent plenariè consentire. Ecce cum bona voluntate fraterna concordia, ubi idem in idipsum aderat sapere & sentire, quod & meritò Deum exorabilem nobis & placabilem effecit.

Accito itaque cum testibus Notario publico diem pro electione futuri Abbatis, consentientibus universis assignando, feriam videlicet secundam, quæ erat in crastino festi S. Pauli conversionis, tanquam terminum peremptorium cum sequentibus immediatè præfixi. Erat autem hæc dies octava post sepulturam Domini Abbatis defuncti. Misi quoque concitè ad Dominum loci Ordinarium, eundem ex nomine totius Conventus vocans ad interessendum

lum hujusmodi nostræ electioni. Vocavi etiam Venerabiles Dominos Abbates Monasteriorum Scheirn & Montis Andechs. Qui unà cum legatis Domini Ordinarii accelerantes in jam dicto festo nobiscum præsentes affuerunt. Cum quibus in crastino servatis servandis juxta formam Decreti Basiliensis Concilii, & per viam mixtam, in quam præ cæteris coram Notario & testibus capitulariter consensimus, ad electionem processimus, Compromissarios statuentes duos Abbates prædictos unà cum Venerabili Patre Domino Johanne Simonis, Decano Ecclesiæ Frisingensis, assistentibus Venerabilibus viris, Domino Decretorum Doctore Stedler in Spiritualibus Vicario, nec non Domino Wilhelmo Tacz, jam dictæ Frisingensis Ecclesiæ Canonicis.

Porrò ipsis Dominis Compromissariis jam dictis inter alia commissionem sub jurejurando fecimus, ut votis singulorum singillatim & secretè perscrutatis, eum in Abbatem eligerent, qui votorum pluralitatem ultra medietatem totius Conventus esset habiturus, nullum habendo respectum ad meritum vel Zelum. Expleto igitur scrutinio omnium vota exceptis duobus peregrinis in duas personas confluxerunt, quarum nulla juxta condictum ultra medietatem attigerat, sed citra numerum medium pariter stabant. Quo experto una ex his duabus Deo inspirante mox sua vota in alterum transtulit, in quam etiam illa duo vota peregrina translata sunt. Et sic de novo omnes unanimi consensu & concordi voluntate in eandem personam consensimus

mus eamque Deus dudum elegerat, in nostri Monasterii Abbatem & pastorem elegimus.

Ipse est Venerabilis Pater, Dominus Conradus de Weilhaim, qui fuit nostri Monasterii Cellerarius & provisor in temporalibus annis quàm plurimis, vir utique bonus & religiosus, industriosus, providus & gnarus, zelum habens ad observantiam, & in temporalibus experientiam multam. Qui quidem mihi singulariter & intimè conjunctus ac insuper consentaneus in omnibus; talem se erga me exhibet, quòd extra & præter beneplacitum meum & velle, ut ita dicam, nec pedem velit movere. Deus-Homo ipsum confirmet, ac sibi ad gloriam nos insimul unanimes in cunctis conservet! Pro quo tu Pater sancte, Deum exora quotidie devotè.

Hic itaque Deum offendere timens ejusque voluntati contraire non debens nec valens, licèt cum plurima & importuna renitentia raptus, tractus & coactus, obedienter subiit onus. Pro quo Deo grates & laus.

Hæc sunt, Pater Colendissime, quæ tuæ Venerandæ Paternitati volui ad præsens insinuare, ut & tuis precibus sanctis & meritis nobis apud eum, quem amas, quæ sunt bona & necessaria, obtineas, ut quemadmodum cœpimus, proficiendo quotidie in melius finem tandem optatum & optimum feliciter assequamur amen. Valentini 1461.

Fr. Bernhardus, Prior in Tegernsee.

Nota

Nota Johannis de Weilhaim in præmiſſam Epiſtolam.

EX præmiſſa epiſtola luce clariùs patet viri mittentis religioſitas, charitas, ſtyli ſcientiæque claritas atque profunda humilitas. Qui cùm alter erat, in quem vota concurrerant, nomen ſuum reticet, & in concurrentem ſua transfert vota & quod mirabile eſt, ad hominem comparatione ſui nullius momenti exiſtentem, ſe tantùm inclinat, prout tenor epiſtolæ declarat. O Deus piiſſime & miſericors, fac me talem, qualem me vir tantæ excellentiæ reputat amen.

EPISTOLA
Conradi Abbatis Tegernſeenſ. Ad Johannem de Weilhaim Mellicenſ.
De ſua electione in Abbatem.

In eo, qui eſt, ſingulariſſimæ charitatis affectum cum Orationibus, quæ mens ſic colligata & unita valet.

DEceſſus ab hoc ſeculo nequam & acceſſus ad eum, qui pro piiſſimis laboribus coronat laborantem usque ad veſperam viriliter in ſua

vinea ſi gaudium præſtat, incuſſit tamen immenſum fletum & dejectionem in eo, quia redundavit in caput meum. Onus enim grave cecidit ſuper caput meum, onus mihi impoſſibile, onus exceſſivæ proportionis ad perſonam, vitam, ſcientiam &c. onus, inquam, quod ſecundùm B. Benedictum taliter gravatus ſemper meminiſſe debet, ſciens, quam difficilem rem ſuſcipit, animas præcipuè regere, multorum ſervire moribus, arguere, obſecrare, increpare &c. reddere rationem Deo de ſingulis animabus & judiciis, culpam ſibi incumbere, quidquid ipſe in ovibus utilitatis minus potuerit invenire, proferre nova & vetera, lucrari animas, caſtum in moribus, vitia odientem, non turbulentum, non anxium, ſervare in omnibus diſcretionem & potiſſimè ſanctam Regulam. O ubi hæc & alia ad illa neceſſaria ſunt? Ad hæc quis idoneus? Ille ſolus, cui gratia Divina ſuffragatur. Ego non talis ſi ſine Dei offenſa potuiſſem, fugiſſem, certâſſem, reſtitiſſem usque ad mortem. O utinam hæc vocatio miſeratione, & non ultione Dei facta ſit!

Terret valde illud: *Cui plus committitur, plus ab eo exigitur:* quantò ſtatus altior, tantò caſus proclivior: Alios regere, qui ſe hucusque neglexit! O pie Jeſu quid feciſti mihi ſic? Nonne facies tentato & deſtituto proventum? Facies quidem, ſi fecero meum. Talis ergo ſic minùs idoneus, impotens & dejectus quærat auxilium, ſolatia, directorem, te Deum meum præcipuè: te deinde, quem alloquor, te, qui & ego: aliàs colligati fraterna charitate ſumus, ex quo mihi plus teneris. Auxiliare

ergo

ergo mihi, frater mi, consolare mœstum, erige dejectum, conforta pusillanimem. Sit demum affectus erga me & Monasterium nostrum, uti fuit tempore pii patris antecessoris. Sic curramus viam mandatorum Dei hic, ut tandem epulemur Pascha æternum Amen. Datum Dominica *Reminiscere* per fratrem tuum Conradum, dictum Abbatem 1461.

Inscriptio: Zelatori sacræ Religionis P. Johanni dicto de Weilhaim, suo Cordiali.

Johannis Abbatis Mellicensis
EPISTOLA IV. (a)
Ad Conradum Abbatem Tegernseensem,

De negotio unionis & conformitatis in Regulari observantia Monasteriorum Benedictinorum in Germania.

In Christo JEsu orationes, & ad beneplacita paratam cum affectu complacendi voluntatem.

REverende in Christo Pater. Patres & Domini Abbates nostri in Austria aliàs circa festa Pentecostes & ex post, scriptis Dominorum

(a) *Ex Cod. Tegernʃ.*

norum Patrum & Abbatum Provinciæ Moguntiensis informati sunt, quomodo de his, quæ per eos hucusque deliberata sunt pro sancto unionis observantiarum Ordinis nostri, informationem vivæ vocis oraculo per vestræ Paternitatis Reverendæ Dominum Priorem citiùs habituri essent: sicut hoc idem nuper circa festum Visitationis Beatæ Virginis exilibus, ùt potui, precibus a Paternitate Vestra Reverenda optavi. Inde verosimiliter demeritis meis frustratus hucusque, non desino mei & citatorum Dominorum & Patrum Abbatum Ordinis nostri loco adhuc obnixiùs pulsare & petere confidentia singulari, quatenus Paternitas Vestra Reverenda ob tam grande bonum Ordinis dignetur annuere quantocyùs descensum ad Patres Provinciæ Salisburgensis, præfato viro Patri Priori Vestro ad hauriendum ex eo informationem in prætactis, ac ex post deliberare, & si videbitur, aliquos ex nobis mittere ad cæteros Patres & Dominos Abbates Provinciæ Moguntinensis pro consummatione operis tam felicis, offerens meos & me pro posse. Ocyùs ex Monasterio Mellicensi, 3. Fer. ante Michaëlis anno Domini 1464.

Con-

Conradi Abbatis Tegernſeenſis EPISTOLA Ad Melchiorem (a) Abb. S. Udalrici Auguſtenſ.

in eadem cauſa. (b)

Reverendo in Chriſto Patri, Domino Melchiori, Monaſterii S. Udalrici in Auguſta Abbati, nec non Capituli Provincialis digno Præſidenti, Amatori ſuo ſingulari, in JEſu Chriſto cum orationibus ſinceriſſimum affectum, nec non animum conſtantem ad incœpta jam dudum pro Ordinis exaltatione firmiter proſequendum Deo ad laudem animarumque æternam ſalutem.

REverende Pater, & uti confido, amator ſingularis. Venerunt pridie, id eſt, in feſto Omnium Sanctorum Reverendi Patris Domini Abbatis Mellicenſis ad me litteræ, quarum data ſonat de feria III. ante Michaëlis, in effectu continentes, qualiter ipſe idem jam dictus Reverendus Pater & alii quidam cum eodem Abbates Provinciæ Salzburgenſis ſcriptis Dominorum Abbatum Provinciæ Mogun-

(a) *Cognomento* de Stamheim, *anno 1435. Monachum Mellicenſem.* (b) *Ex eod. Cod.*

Moguntinenſis dudum informati extiterint ſuper unione obſervantiarum Ordinis noſtri ejusque reformationis, de qua jam dicti Domini Abbates apud ſe diu & multùm tractaverunt ſecum in ejusmodi unionem &c. noſtræ Salzburgenſis Provinciæ Patres Ordinis convenire cupientes &c. Et quoniam Dominus Abbas Mellicenſis prætactus de commiſſione, a quibusdam veſtræ Provinciæ Patribus Priori meo tunc factâ, dudum certa ex me & iterata ſcripta recepit, quarum occaſione cum aliis, prout ſcribit, perpaucis colloquium habuit, quos ſibi conſentaneos & gratos invenit, fuiſſentque iidem parati ad Patres veſtræ Provinciæ juxta intentionem ipſorum in finem, qui quæritur, ex ſuis tunc mittere duos vel tres. Sed quia nec diem nec locum aſſignatum receperunt, idcirco eorundem piis votis hucusque reſpondere ad placitum & parere neglexerunt. Denique mei Prioris antedicti præſentiam, quam optabant & ſperabant, obtinere hactenus minimè potuerunt: quem etiam ego ad veſtræ Paternitatis aliorumque preces & beneplacitum ad eosdem mittere etſi volui, non valui cauſis & impedimentis legitimè retardatus.

Hinc etiam Patres prædicti, ignorantes, quid agerent, ſeipſos ſuſpenderunt, certiora ſibi nuntiari poſtulantes. Sed & ego jam diu a Paternitate Veſtra cum deſiderio informari exſpecto, qualiter erga veſtros agatur in negotio, & quid Patres Bursfeldenſes in ipſorum privato diffinierint Capitulo, utrumne unionem ſanctam cum cæteris velint ſubire, ac inſuper quid veſtra Paternitas cum ſuis Collegis, dum nuper

nuper vice altera congregati fuiſſent, in re ipſa pariter decreverit fieri &c. Hæc etenim veſtra Paternitas mihi ſuo tempore inſinuare promiſit: quod quidem opportunè ut fiat, etiam atque etiam exopto. Quibus agnitis eadem Domino Mellicenſi reſponſurus aliquid certius valeam renuntiare.

Dignetur itaque veſtra Paternitas mihi reſcribere, & ſiqua poterit, ſano cum conſilio ſolamina præſtare, ut ſaltem poſt feſta Paſchalia Patrum fieri conventio poſſit. Nec forſitan locus aptior dari poterit quàm Auguſta, cùm a nobis nimiùm diſtet civitas Nürenberga. Ego pro ſancta unione & Ordinis totius neceſſaria reformatione, quod mea intereſt, negligere nec debeo nec volo. Puto etiam hucusque meam bonam voluntatem ſatis cum effectu oſtendiſſe.

Scribit Dominus Mellicenſis, quòd ex noſtris pauciſſimi ſint, qui velint, nec tamen alii multi hos paucos impedire poſſint. Huic addo ego, quòd ex his pauciſſimis, qui velint, ſint forſitan jam nulli, qui poſſint. Nam ad præſens in partibus Auſtriæ per omnia malè [eſt] & deterius quàm unquam. Rediit unus de fratribus meis, dudum ad vindemias miſſus, ex cujus relatione, ſi fides in Deum non eſſet, humanitus ſequi deſperatio poſſet: qui pluribus vicibus in itinere manus violentas, Deo eum tenente, evadere potuit difficulter. Clerus præcipuè deprimitur, exactionatur, profligatur & exoſus habetur a cunctis. Monaſteria devaſtantur, ſpoliantur, deſolantur, nec eſt, qui eripiat, aut piè condoleat miſerendo.

Noſtrum quoque Monaſterium in Auſtria hoc anno

anno damnificatur in mille florenis & aliquantulum ſupra. Deo gratias! Sed heu nondum finis. Præterea quidam Patres Religioſi cum ſuis Conventibus totalem a ſuis ædibus & Monaſteriis quotidie cum gemitu expulſionem exſpectant. Ecce hi quomodo ad ſanctam unionem ſe dare poterunt nunc vel deinceps, niſi forſitan pius Deus novum benedictionis & benignitatis annum ſuis famulis dignetur propitius elargiri. Quod ut faciat, oremus pariter quotidie devoti. Ipſe veſtram Paternitatem feliciter conſervet per tempora multa amen.

Datum ex Tegernſee die octava menſis Novembris anno 1464.

Frater Conradus Abbas
Monaſterii Tegernſee.

Ejusdem Conradi EPISTOLA Ad Joannem Abbatem Mellicenſem. (a)

De eadem re.

Reverendo in Chriſto Patri, Domino Johanni, Abbati Monaſterii Mellicenſis, amatori ſuo & amico ſingulari, JEſum Patris unicum Virginis partum, mentis jubilum, in quo ſeipſum cum affectu & orationibus devotus.

REverende Pater, & uti confido, amator ſingularis. Dudum veſtra Paternitas mihi ſcripſit ſupplicando pro Priore meo, quatenus eundem circa feſtum Mariæ Magdalenæ, veſtræ Paternitati & aliis quibusdam Reverendis Dominis Abbatibus in civitate Khrembſa præſentem facerem ob cauſas &c. Sed quoniam id fieri tunc temporis non potuit, & ex pòſt varigenis infauſtisque occurſibus, rebus in diverſa mutatis, major eundem mittendi dilatio intervenit; tandem fratribus duobus vindemiarum tempore ad Auſtriam euntibus ipſum Priorem cum eisdem miſiſſem, ſi pro tunc de actis & conclu-

(a) *Ex eod. Cod.*

ſis Patrum quorundam Provinciæ Maguntinæ citiùs informatus fuiſſem. Nam Dominus Abbas S. Udalrici mihi vice altera tunc ſcripſerat, qualiter ipſe cum aliis Patribus, ſibi adhærentibus eſſent conventuri ad ſimul tractandum & conſiliandum de mediis congruis & modo ſe cæteris uniendi, mihique per eos conſiliata & ut ſic diffinita quantocyus inſinuare promiſit. Quod quia facere neglexit, me animo hærentem diutiùs in ſuſpenſo reliquit. Unde & Priorem meum retinui, quousque certiùs agnoſcerem, quid facere Patres jam dicti decreviſſent.

Cùm verò veſtræ Paternitatis ſcripta aliàs circa feſtum S. Michaëlis miſſa, nuper in feſto Omnium Sanctorum ad me veniſſent, in quibus iterum Veſtra Paternitas Priorem meum ad ſe mittendum precabatur: quod quia tunc fieri non poterat, & tempus jam aptum tranſierat, mox eundem ad Auguſtam tranſmiſi, ut ibidem apud Dominum Abbatem S. Udalrici de ejusdem & aliorum ſibi conjunctorum intentione ſe pleniùs informaret, & quod melius mihi foret agendum, conſequenter edoceret. Qui etiam redeundo ſecum attulit varia ſcripta, ex quibus inſtructus de futuris agendis majori, quàm antea, ſum dubio conſtrictus. Transmitto autem veſtræ Paternitati ſcripta hæc ipſa, quibus ſe ipſam informare, mihique iis perpenſis ſanius conſulere valebit. Siquidem non magnæ efficaciæ, immò neque multum utile video, Priorem meum vel ſolum vel cum alio ex me vel nomine aliorum ad intentionem Domini Abbatis prætacti ad Auguſtam ac deinceps Nürnbergam transmittere, cum nos ipſi in noſtra Provincia, vel

vel ſaltem aliqui ex nobis ſimul hucusque convenire & efficaciter colloqui, mutuasque intentiones & conſilia, prout utique optatum & expediens fuiſſet, ad invicem conferre nequivimus. Et forſitan ex noſtris nimis ſunt pauci, qui ſanctam hujusmodi velint unionem amplecti. Quare cum Patribus Provinciæ Moguntinæ ad finem, quem intendunt, in negotio tam arduo utiliter & cum effectu tractare, utrum nobis conſultum & multum utile; Veſtræ Paternitatis ſaniori judicio hìc & in aliis me pleniſſimè ſubmitto.

Ego quidem Ordinis intuitu & pro bono communi ejusdem, obque rogatum quorundam Venerabilium Patrum in negotio hoc ſancto collaborando hactenus, quod potui, etiam cum mei detrimento fideliter ac ſolicitius effeci. Inſuper ſiqua per me reſtarent in futurum fructuosè facienda, paratum me redderem, non parcerem perſonis nec rebus. Quin immò ſi res ipſa expoſceret pro Ordinis exaltatione, perfectæque & uniformi ac ſtabili ejusdem reformatione. me ipſum impenderem & offerrem ad laudem Dei Omnipotentis, qui nos pariter in idipſum ſalvet feliciter & conſervet amen.

Datum in die S. Nicolai anno Chriſti 1464.

Fr. Conradus Abbas Monaſterii Tegernſee.

Melchioris Abbatis Sanct-Udalricani Ad Johannem Abbatem Mellicens.

EPISTOLA (a)

in eadem causa.

Venerabili in Christo Patri, Domino Johanni Abbati Mellicensi, in Christo Jesu ad sacram Religionem devotum affectum, atque ipsius salubre incrementum [&] sincerum effectum pro salute.

VEnarabilis Pater. Transmisit ad me Reverendus Pater, Dominus Abbas Tegernseensis religiosum Patrem Bernardum, Priorem suum cum scriptis, insinuando, Patres nonnullos, potiores tamen, Provinciæ Salzburgensis anhelare ad unionem sive uniformitatem observantiæ Regularis cum Patribus Provinciæ Moguntinæ, qui etiam exposuit affectum Vestræ Paternitatis & cæterorum Patrum, licèt paucorum Provinciæ Salzburgensis ad dictam unionem Patrum Provinciæ Moguntinæ, simul etiam studiosiùs inquirens de his, quæ

(a) *eod. Cod.*

quæ interim Patres Provinciæ prætactæ de hujusmodi uniformitate tractàrint. Cui exposui ea, quæ mihi constabant, prout idem Pater Prior Vestræ Paternitati latiùs enarrare studebit, unum præsertim sibi pandens, quòd videlicet Patres Provinciæ Moguntinæ statuerint iterum pro eo negotio tractando simul convenire ad Nürnbergam ad proximam Dominicam *Jubilate* post Pascha. Unde motus laboravi seriosiùs & institi, quantum potui, apud præfatum Patrem Dominum Tegernseensem, ut ad me mittat ad Augustam adhuc ante Dominicam Palmarum antedictum Priorem suum Bernardum, ut mecum ad eandem convocationem eat ad Nürnbergam: qui etiam aliàs pluries mecum fuit in Congregationibus, ubi de hujusmodi uniformitate tractatum fuit.

Propter quod etiam valde optarem Paternitatem Vestram unacum aliis Patribus, saltem aliquibus, Provinciæ Salzburgensis aliquem nobilem & rationabilem Patrem vel Fratrem de Provincia Salzburg. transmitti ad Monasterium Tegernsee, qui unacum Priore præfato veniret ad me ad terminum prædictum, Dominicam vid. Palmarum, ubi ambo mecum expectarent adventum cæterorum Patrum Provinciæ nostræ, præcipuè de observantia Mellicensi, qui antequam ad præfatam Convocationem veniant ad Nürnbergam, statuerent priùs convenire in Augusta ad colloquendum antea ac conferendum de his, quæ in Nürnberga tractanda erunt, ubi expediens apparet fore etiam præfatos Patres Vestræ Provinciæ.

Itaque si sic expedire visum fuerit Paternitati Vestræ, poterit facere, quod optimè noverit faciendum. Ego si quid facerere possem pro sancta religione nostra, paratus essem neque corpori neque rebus parcere ad laudem Dei Omnipotentis, qui est benedictus in secula, cui me & mihi commissos commendet, oro, pro nunc in tribulationibus constitutos, qui teste B. Martino, nunquam sic prope est hominibus, sicut in periculis constitutis.

Datum in Augusta in die S. Catharinæ V. & M. Anno 1464.

Frater Melchior Abbas ad S. Udalricum Augustæ.

Conra-

Conradi Abbatis Tegernſeenſis EPISTOLA (a) Ad Melchiorem Abbatem Sanct-Udalricanum.

Reverendo in Chriſto Patri & Domino Melchiori, Abbati Monaſterii SS. Udalrici & Afræ Auguſtæ, amatori ſuo ſingulari, in JEſu Chriſto orationes cum ſincero affectu, nec non complacendi voluntatem cum effectu, pro poſſe ſcilicet, & firmiter proſequi dudum pro ſancta unione ſalubriter incepta usque in finem.

REverende Pater, amatorque ſingularis. Nuper ante tempus Adventus, ad Paternitatem Veſtram miſi Priorem meum ob cauſas, prout conſtat. Qui rediens Veſtræ Paternitatis intentionem litteris Ejusdem ad me miſſis, ſcilicet & verbis propriis ſufficienter expoſuit. Grata erant omnia. Sic fieri optabam, quemadmodum narrata eadem ſonabant & ſcripta. Unde mox hac & alia occaſione fratrem Cellerarium meum miſi ad Auſtriam, cum quo Domino Abbati Mellicenſi Veſtræ Paternitatis litteras transmiſi: Eum quoque meis ſcriptis unacum Prioris prætacti pleniſſimè, prout potui, de ſingulis informavi.

(a) *Ex Cod. Cod.*

Verùm cùm frater prætactus veniſſet in Strenberg, a fide dignis aviſatus, progredi ulteriùs nec valuit nec debuit. Subſtitit itaque in Achleüttn repauſans, [&] laico cuidam noſtro familiari Monaſterio, & in partibus Auſtriæ undique benè noto negotia circa Imperialem Majeſtatem & alios ejusdem patriæ potentes peragenda commiſit. Cui ſimiliter litteras prætactas & ſcripta ad Dominum Mellicenſem deferenda commendavit. Quibus ut ſic præſentatis jam dictus Dominus Mellicenſis pro dando reſponſo tunc deliberaturum ſe dixit & reſponſa daturum per nuntium eundem, quem juxta pollicitationem ſibi factam ſperabat rediturum ad ſe. Quia verò certis infortuniis obſtantibus nuntius expeditis negotiis in reditu Monaſterio Mellicenſi applicare non potuit, & ſic frater prædictus jam in craſtino Feſti S. Scholaſticæ ad nos reverſus, nullum reſponſum ſecum reportavit. Hoc autem refert, quia non malè nec pejus, ſed peſſimè res agitur in partibus prædictis, & non alicui de loco ad locum tranſitus patet ſecurus. Nam & nuntius prædictus evadere non potuit: quin bina vice captivatus & tortus pœnas non immeritas luere fuit coactus.

Hæc Veſtræ Paternitati ad præſens ſignificare curavi, ut, quantum ad negotium unionis & ſanctæ reformationis eadem Veſtra Paternitas juxta ſapientiam deſuper ſibi datam & gratiam ſatagat, ut nihilominus, quod intenditur, proveniat Deo ad laudem & toti Ordini ad majorem profectum. Nam quamvis ex parte Patrum noſtræ Provinciæ nunc

rebus

rebus ſe taliter habentibus, ut vobiſcum juxta placitum concurrant, poſſibilitas non adſit, venient forſitan aliquando tempora feliciora, quando ex impoſſibili facile, immò neceſſarium fiet.

Ego hucusque quod potui facere, non neglexi, & ignoro, quid amplius reſtet faciendum per me. Unde de cætero me abſolvens Veſtræ Paternitati, quia potens eſt, ipſum ſanctum negotium ſinceriſſimè recommendo, ſimul & me ipſum in Chriſto devoté, qui nos pariter ſalvet & conſervet feliciter amen.

Sumus propter noſtros Principes in magna tribulatione. Forſitan Veſtræ Paternitati de eorum diſcordia conſtat, quia publica. Unde de hoc ſcribere utile non eſt. Orationes a Veſtra Paternitate & a veſtris devotis pro nobis fieri obnixè precamur. Datum Julianæ Virg. anno Chriſti 1465.

Fr. Conradus Abbas Monaſterii in Tegernſee.

Johannis Abbatis Mellicensis EPISTOLA V.

Ad Conradum Abb. Tegerns.(a)

In eodem negotio.

Reverendo in Christo Patri Domino Conrado, Monasterii in Tegernsee Abbati emerito, Patri & amico suo præcipuo, in Christo JEsu ad S. Religionem salubre incrementum, & in eodem se cum affectu & orationibus devotis.

REverende Pater, amicorum præcipue. Suscepi Paternitatis Vestræ, mihi sincerius percolendæ, scripta aperientis causas in iis omissionis missionis Domini Prioris vestri, uti optârunt certi Domini Patres Abbates Ordinis ad Austriam, ac Domini Abbatis S. Udalrici & aliorum sibi conjunctorum intentionem, desiderium & mutuam conventionem, eligensque in his hærere parvitatis meæ judicio, paratus insuper pro Ordinis exaltatione & uniformi ac stabili reformatione nec parcere personis sive rebus, immò tanquam verus pastor & animarum solicitus rector semetipsum impendere.

Pro quibus altissimo referens gratias, ac zelo Ordinis nostri sancto congaudens, effectualiter, prout scirem

(a) *Ex eod. Cod.*

ſcirem & poſſem volenti animo concurrerem tam ſancto operi una cum aliis Dominis & Patribus Abbatibus Provinciæ noſtræ, ſi ipſa tempora & patriæ negotia unà cum certis circumſtantiis infauſtis ad opus tam ſanctum & arduum non tardarent. Equidem ſicuti etiam Paternitas Veſtra Reverenda ſentit, absque mutuis Dominorum Patrum Abbatum Provinciæ noſtræ, vel ſaltem illorum, qui in obſervantia regulari utcunque nobiſcum concurrunt, aggregatione, collocutione, tractatu & concordia nihil uniformitatis concluſivè fieri poterit cum Reverendis Dominis & Patribus Provinciarum aliarum, & potiſſimè Moguntinenſis, propter nimiam ad invicem differentiam in rubricis, cerimoniis & pluribus aliis, etiam certis Regulæ impertinentibus, ſed plus obſervantiam onerantibus, ùt apparet. Nec facile debemus transgredi terminos Patrum noſtrorum, quia nova aliquando ea facilitate deſeruntur, qua & accepiuntur.

Unde Patrum Percolende, conandum videtur, ne leviter moveamur a noſtris introductis, quæ longæva & matura deliberatione acta, continuata & originata ſunt a Patribus doctis, peritis ac religioſis, profeſſis in locis, ubi a tempore Sanctiſſimi Benedicti, Legislatoris noſtri creditur viguiſſe regularis obſervantia. Nihilominus omnimodis expediens videtur, ut certi Domini Patres Provinciæ noſtræ ſaltem circa Feſta Paſchalia ad interloquendum ſe in loco apto convenirent. Ideo dabitur opera poſſibilis, quatenus circa eadem tempora Dominus Pater & Abbas in Cella Mariæ cum aliis

aliis sibi adjunctis iter ad Paternitatem Vestram Reverendam in Tegernsee arripiant, in ascensu declinantes ad Monasteria Ordinis nostri viciniora, ibidem exploraturi mentes Dominorum Patrum eorundem, offerentesque, si unà cum eis certos mittere placeat.

Insuper si visum fuerit, nacta opportunitate circa Dominum Metropolitanum Provinciæ nostræ aut suos, attentabitur promoveri negotium pro posse. Apparet siquidem opportunum fore, si quo modo Patres Ordinis Provinciæ nostræ, vel saltem aliqui se mutuò intelligerent. Ex post efficaciùs in negotio unionis agi posset, quia forte certæ observantiæ nostræ etiam in aliis Provinciis nobiscum ex post concurrerent, ac sic efficaciùs finis præintentus obtineretur. Quapropter unacum Paternitate Vestra Reverenda apparet, interim suspendendam missionem esse circa Palmarum ad Augustam, sicut etiam Reverendo Domino Patri Abbati S. Udalrici ibidem in præsenti scribo juxta tenorem copiæ hic inclusæ, obnixiùs petens, quantociùs unacum scriptis suis mittere ad Augustam dignetur.

Demum Patrum amantissime, Vestræ Paternitati Reverendæ & Vestrorum devotionibus simus interim nos in tribulationibus positi recommissi, ut Domino Deo nobis assistente, qui propè est tribulatis, in omnibus sic agamus & procedamus, sicuti suæ beneplacitum fuerit voluntati, & necessarium ac utile nostræ saluti amen.

Datum in Monasterio Mellicensi Dominica post Conversionis S. Pauli Apostoli anno 1465.

Fr. Johannes Abb. Mon. Mellic.

Ejusdem

Ejusdem
EPISTOLA VI.
Ad
Melchiorem Abbatem
S. Udalrici August.
Cujus in priori sit mentio.

Reverendo in Christo Domino Melchior (a), Monasterii SS. Udalrici & Afræ in Augusta Abbati emerito, Patri suo sincerius percolendo, in Domino JEsu orationes devotas, atque in religionis nostræ zelo incrementum & unionem proficuam.

PAter Reverende. Receptis scriptis Paternitatis Vestræ Reverendæ de data S. Catharinæ, & cæteris copiis ac litteris Reverendi Domini Abbatis in Tegernsee atque Prioris sui intellexi, Reverendam Paternitatem Vestram & Dominorum Patrum Abbatum nostri Ordinis Provinciæ Moguntinæ conatus & commendabilem ac multigenam solicitudinem pro inductione uniformitatis observantiæ regularis. Et quia bonum quantò communius, tantò præstantius, ideo placeret concurrere cum Paternitate Vestra Reverenda ad hoc ipsum Dominum Prio-

(a) *ita Cod. Tegerns.*

Priorem in Tegernſee, ac aliquem expertum Provinciæ noſtræ circa Dominicam Palmarum in Auguſta. Quod & ego judicarem opportunum valde & neceſſarium propter variam & multiplicem diſſidentiam cerimoniarum & rubricarum in obſervantia noſtra, in tantum, quia vix pauca reperiuntur Monaſteria in præfatis uniformia. Inſuper introducta per Dominos Patres de Bursfeldia in multis valde a nobis differunt, propter quæ non ſine notabili labore & experientia multiplici conandum eſt Dominis Abbatibus ac Patribus Ordinis, ut talia aſſumant, concludant & approbent ſolerter, ne in inductione ad unionem aliquem contingat rationabiliter gravari, ſed reſpectus habeatur generaliter & conſideratio ad perſonas, tempora & loca, ut nemo terreatur, aut juſtè ſubterfugium petat.

Inde videretur conandum, quantum poſſibile foret, ad ſequendum ipſam Regulam noſtram & practicam ejusdem derivatam immediatiùs a Monaſteriis Legislatoris noſtri, diſcretam ſatis, & ad profectum accommodam, ne ſi a principio nova & varia conſtituerentur, minùs voluntarios reſipiſcere faciant. Equidem conſiderata nunc temporis fragilitate humana, diſcretione præcipua opus eſt talia ordinare, quæ veriſimiliter continuari poterunt. Unde cuncta cerimonialia obſervantiæ noſtræ indifferentia moderari poſſent, ne nimia corporis fatiga in talibus ſpiritum extinguat. De his utinam daretur, ſicut veriſimiliter expediret, latiùs os ad os conferre!

Interim

Interim tamen, quantum patriæ nostræ negotia, dura & minùs prospera admittent, habebitur opera possibilis circa Dominum Metropolitanum Provinciæ nostræ, atque Dominos Patres Ordinis dictæ Provinciæ, si quo modo aliqui ex Patribus Ordinis, saltem circa Festum Paschæ venire possent ad Tegernsee, aut ad locum alium aptum, & consequenter, si opus fuerit, ad Paternitatem Vestram Reverendam ad interloquendum se de præfatis. Siquidem Patribus Provinciæ nostræ satis dubium est aliquid concludere de mittendis communiter, eò quòd non plenè constat de modis & mediis aliisque per Paternitatem Vestram Reverendam & cæteros Reverendos Dominos & Patres Provinciæ Moguntinæ.

Dei misericordia dirigat utrimque Dominos Patres, ut sic procedant in re tam necessaria & sancta, quatenus Dei honor, animarum salus, & Ordinis nostri exaltatio votivè & feliciter proveniant. Demum Patrum Colendissime, simus invicem commendati, sicut confido. Datum in Monasterio Mellicensi Dominica post Conversionis S. Pauli Apostoli anno Domini 1465.

Fr. Johannes Abbas Monasterii Mellicensis.

Mel-

Melchioris Abbatis S. Udalrici August.

EPISTOLA.

Ad

Conradum Abb. Tegernf. (a)

Reverendo in Christo Patri ac Domino, Domino Conrado Abbati Monasterii Tegernsee, suo amatori & amico præcipuo, JEsum Christum, in quo omne bonum suum, cum orationibus affectum sincerum, & ad omne beneplacitum animum paratum.

REverende Pater, amator & amice singularis. Celebravimus proximè in Bamberga juxta morem & Ordinis statuta Capitulum Provinciale cum solemnitatibus & ritibus solitis, ubi fructum fecimus majorem, quàm in retroactis Capitulis multis. Interfuit eidem Pater Bernardus Vester, qui Paternitati vestræ multa consolatoria narrabit. Nam tractatibus & actibus singulis, sicut unus nostrûm, interfuit, quæ ibi sunt gesta, prout vidit & audivit, latiùs poterit & plenius voce viva enarrare, quàm ego ea calamo valeam in charta enarrare.

Vestræ

(a) *Ex Cod. Tegernf.*

Vestræ Paternitatis zelum bonum, quem ostendit, & desiderium sanctum, quod ad unionem & Ordinis veram reformationem habet, Patres plurimùm commendant, & laus Vestræ Paternitatis & fama exinde major accrescit. Immò Pater suavissime, fidem maximè bonam & famam permagnam apud Patres nostræ Provinciæ obtinuisti. Unde mihi maximum est gaudium, quòd præfatum Bernhardum ad nostrum misisti Capitulum. Idcirco & hortor & moneo cum omni charitate in sincera veràque confidentia, ut vestra Paternitas perseveret, atque prò bono communi totius Ordinis & reformatione ejusdem nobis cooperetur. Quod quidem efficaciùs fieri non poterit, nisi conformes in observantiis efficiamur, & sanctam unionem, pro qua jam diu laboravimus, reformati inter nos faciamus, prout etiam Patres trium observantiarum (a) jam finaliter consenserunt, & in votis concordes fuerunt. Deus omnipotens nos dirigat, & nostris cordibus inspiret, atque perficere concedat, quæ suæ sunt placita voluntati, & nostræ proficiant saluti amen.

Vestra Paternitas cum Monasterio Tegernsee a Consulatu Civitatis Nürnbergensis est magnificè honorata cum speciali *propina*, Patri Bernhardo, tanquam Priori seorsim soli, singulariter oblata, quod etiam mihi & cæteris solatium fuit & gaudium singulare. Benè valeat Paternitas Vestra, & constans permaneat. Nam

(a) ni fallor, Mellicensis, Castellensis, & Bursfeld.

finem, quem diu quæsivimus, Deo donante tandem in brevi assequemur ipsi ad laudem & gloriam, qui bonorum & omnium largitor & auctor. Datum anno 1467.

Fr. Melchior Abbas Monasterii.
SS. Udalrici & Afræ in Augusta.

Abbatum Provinciæ Moguntinæ EPISTOLA (a) Ad eundem Conradum Abb. Tegernf.

De actitatis in suo Capitulo Provinciali.

Reverendo in Christo Patri ac Domino, Domino Conrado Abbati in Tegernsee, Patri & Domino sibi in Christo semper sinceriter præamando, in JEsu omnium vero Salvatore, veram & æternam nobiscum optamus consequi salutem, affectum insuper, quem amor sanctus ferventiorem efficit, offerimus cum pace devota.

REverende & Religiosissime Pater. Quòd Ordinis & sanctæ unionis intuitu vice tunc tertia Vestra digna Paternitas Virum, Religionis

(a) *Ex eod. Cod.*

nis zelum habentem, beneque meritum ac nobis perchariſſimum, Fratrem Bernhardum nobis fecit præſentem, unacum cæteris Patribus univerſis optimè commendatum gratumque recepimus & tenemus.

Penſavimus altè & penſamus Veſtræ Paternitatis ſanctum propoſitum & animum, quem geritis ad obſervantiam ſanctam. Hinc non modicùm lætificati ſumus, & plurimùm ædificati. Fratrem prætactum præter morem & contra Capituli ſtatutum ad intereſſendum noſtris tractatibus & Capitularibus actibus ſponte admiſimus, ei veluti cuique ex noſtris locum aſſignantes eidem. Et quoniam, uti libet Veſtræ Paternitati ſcribere: multa nec tempus nec facultas indulget, præſumimus de fratre prædicto, quòd referenda ſuo tempore non negligat latiùs referre, portantes interea ex ſuperabundanti, & manentes cordibus ſinceris Veſtræ Paternitati, ut ſuum fervorem ſanctum continuando retineat, & interim ex narratis per fratrem Bernhardum conſolationem recipiat, permaneatque conſtans & firma. Nam negotium ſanctum fini, qui quæritur, ad noſtram ſanctam, veram piamque intentionem jam magis magiſque approximat: quamquam Sathan cum ſuis, qui ejuſmodi nunquam abeſt ſuis machinationibus, nunc iterum ſe palam ingerendo tranſitum ulteriorem præpediat: ſed Deo auctore eò major nobis profectus inde accreſcit, quò illo contra nos acriùs ſæviente in perſeverando conſtantiores fuerimus reperti. Non ſinunt occupationes graviores, quibus nunc premimur, calamum extendere ad ampliora.

Rr 2 Domi-

Dominis Præsidentibus in Capitulo publicè est facta commissio de scribendo Vestræ Paternitati & cæteris de Provincia Salzburgensi Patribus & Dominis prædignis. His & præsens bajulus fidelis nostram insufficientiam supplebit. Deus autem Omnipotens nos unum facere dignetur, atque uniat in se, & secum feliciter faciat in æternum vivere & regnare.

Valeat Paternitas Vestra Reverenda in ævum in JEsu cum omnibus veris obedientibus filiis. Datum ex Mònasterio Montis Monachorum anno Domini 1467. feria V. post *Jubilate.*

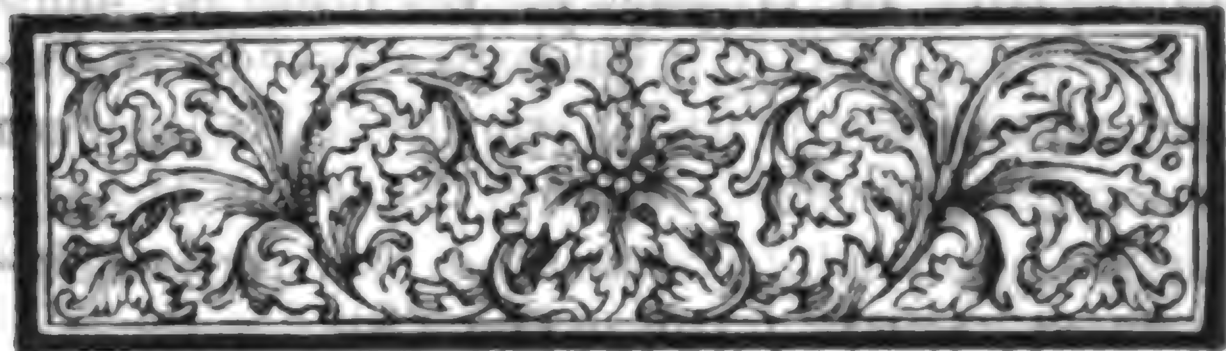
Fr. Eberhardus Abbas Montis Monachorum.
Fr. Sebaldus Abbas S. Ægidii.
Fr. Martinus Abbas in Münster Schvvarzach.

VEN.

VEN. PATRIS JOHANNIS DE WEILHAIM PRIORIS MELLICENSIS VITA,

A duobus Benedictinis Tegernseensibus coævis conscripta.

Ex MS. Cod. Monasterii Tegernſ.

INCIPIT VITA VEN. PATRIS JOHANNIS DE WEILHAIM.

In Christi nomine amen!

Anno Domini MCCCCIII. ex patre Udalrico, Slitpacher cognomento, ac ejus conjuge Dorothea, de Murnau oriunda, in festo Sancti Udalrici Episcopi Diœcesis Augustensis, in civitate Schongau, nascitur eorum primogenitus, quem Johannem vocaverunt, qui ab eis in puerili ætate scholaribus traditus est disciplinis.

Anno Domini MCCCCXIII, defunctis utrisque parentibus infra octo dies sub Adventu Domini, sequenti anno translatus est ad civitatem Weilhaim ad maternos amicos, ibidem educatus: unde sæpe dictus est *de Weilhaim*, quanquam frequentiùs juxta cognomen paternum *Slitpacher* vocaretur.

Anno verò Domini 1421. ad Ulmam veniens, annis duobus, non tamen integris, illic in scholis

moratus est. Reversusque ad Weilhaim sub anno Domini 1424. post festa Paschalia descendit ad studium almæ Universitatis Wiennensis, [&] ibidem ad annum usque undecimum incompletum demoratus est. Quibus sub annis quantum profecerit, quidque egerit, causâ omittimus brevitatis.

Deinde sub anno Domini 1434. accessit Monasterium Mellicense, aliquot Fratres ejusdem sub salario annuo taxato eruditurus. Qui sæpius secum retractans, ad qualem statum se vellet convertere, tandem proposuit ad vitam claustralem se donare. Hinc subsequenti anno 1435. in Vigilia Nativitatis S. Johannis Baptistæ assumpsit tonsuratus habitum probationis sive Novitiorum. Qui anno sequenti, videlicet 1436. die 19. Aprilis votum emisit Professionis secundùm Regulam B. Benedicti.

Post paucos lapsos annos ad suggestionem Fratris Conradi de Geisenfeld, Magistri Artium, Dominus Abbas Christannus, tertius in reformatione præfati Monasterii Mellicensis, injunxit ipsi Fratri Johanni, ut *Expositionem Regulæ S. Benedicti* compilaret. Qui obedientia obstrictus, licèt invitus, assumens laborem, & continuans, usque ad Capitulum XLV. vel circiter, sensit opus nimis grave fore sibi, vires & scientiam suam excedere. Ideo humiliter petiit a tanto onere supportari. Et exauditus fuit absolutus.

Rursum antedictus Frater Conradus, postea in nostro Monasterio S. Quirini Martyris in Tegernsee ex causis incorporatus, non cessans instigavit Dominum Christannum Abbatem, ut iterum ipsi Johanni injungeret, quatenus talem laborem susciperet. Quo

facto

facto tunc ex voto suæ professionis adstrictus obedientiâ, pro exsecutione Operis assumpsit pro themate Abrahæ a Domino Gen. XVII. dictum, & ab Apostolo ad Rom. c. 4. allegatum, scilicet: *Patrem multarum gentium constitui te.* In cujus laborioso processu, extenso quàm plurimùm, gravatus, a labore Conventuali, Divini videlicet cultus, nullam habuit, nec habere desideravit exemptionem, quia laborem suum latere voluit, nec quisquam præter Dominum Abbatem & prætactum fratrem Conradum rem agnovit. Cui ipse frater Johannes, dum perfecit ex integro, eundem ad emendandum seu approbandum exhibuit. Et ita usque ad Capitulum Regulæ S. Benedicti LII. pervenit.

Nam sub anno Domini 1441. cum duobus collegis sibi adjunctis ad Monasterium SS. Udalrici & Afræ in Augustam causâ reformationis transmissus fuit cum tristitia & lachrimis tempore Quadragesimali. Dehinc æstivo tempore supervenit dictus frater Conradus, quodam alio fratre associato sibi. Primi autem duo fratres adjuncti fratri Johanni ante hiemem ad Mellicum redierunt.

Deinde sub anno Domini 1442. ad instantiam Illustris Principis Domini Alberti Ducis Bavariæ, & epistolis pluribus repetitam, duo fratres Conradus & Johannes vix inducti, profecti sunt ad Monasterium Beatissimæ Virginis Mariæ, *Ettal* nuncupatum, a Serenissimo Principe & Domino, Domino Ludovico, Divæ memoriæ Romanorum Imperatore ac Bavariæ Duce ex mirabili visione sibi in Italia ostensa fundatum & constructum. Ad quod Mona-

ſterium in Vigilia ſive Profeſto Dominicæ Aſcenſionis applicuerunt, ubi permanentes ultra quadraginta hebdomadas, ſæpe dictus frater Johannes advertens prolixitatem Operis cœpit aliud *brevius* colligere multa omittendo, & pauca adjungendo, atque ad prænominatum Capitulum LII. Regulæ procedendo.

Anno autem Domini 1443. ad Monaſterium ſuæ profeſſionis in Quadrageſima reverſus idem Opus ſive *Gloſſam Regulæ* ibi ad finem perduxit. Ne tamen prima Expoſitio ex toto incompleta foret, eandem ſtylo curſorio & brevi perfecit. Succeſſivè verò valde multa conſcripſit Opuſcula, aliorum exarando, & quædam compilando, prout inferiùs aliqua exprimentur.

Poſt hæc ſub anno Domini 1451. aſſociatur Reverendis Patribus, Dominis Abbatibus Martino, Monaſterii B. Mariæ V. ad Scotos Wiennæ, nec non Laurentio Cellæ Mariæ, poſteà ad Gottwicum translato, Magiſtris Artium, vice Domini Reverendi Patris ſui Abbatis Stephani, etiam Artium Magiſtri excellentis, nec non Baccalarii Sacræ Theologiæ, ad viſitandum Monaſteria Apoſtolica auctoritate Provinciæ Salzburgenſis Ordinis Beatiſſimi Patris Benedicti ſexus utriusque. O quantos timores, labores, fatigas & pericula itinerum cum prædictis duobus Abbatibus toleraverit, quis queat enarrare? Neque opus eſt commemorare.

Denique ſparſim & diverſis temporibus fuit directus ad quatuor Monaſteria, in quibus officium geſſit Prioratus, quæ clauſtra ſunt Cella Mariæ, Formbach, Gottwicum & Eberſperg. Tandem ex Eberſperg

ſperg accedente conſenſu Domini Abbatis ipſius ad inſtantiam & petitionem Reverendi Patris & Domini, Domini Sixti Epiſcopi Friſingenſis per medium ejus Vicarii, utriusque Juris Doctoris, altera vice perrexit ad Monaſterium Ettal quatuor menſibus ibidem exiſtendo. Deinde ad cœnobium S. Sebaſtiani in Eberſperg, prout Dominus Prælatus ſcripto manus ſuæ deſideravit, revertitur. In quibus quinque cœnobiis quis hæſitet non ſine labore ipſum habitâſſe?

Sed in Monaſterio Mellicenſi ter fuit Prior Clauſtralis, pluries Subprior, bis quoque Vicarius Generalis, donec duo electi Abbates auctoritate Sedis Apoſtolicæ, cui dictum Monaſterium immediatè ſubjectum eſt, confirmarentur. Haud dubiè in dictis Obedientiis, & aliis nobis ignotis non pauca gravamina ſuſtinuit. Nunc tangamus Opuſcula, quæ compilavit proſaicè & metricè, licèt non ſemper ſervato ordine temporis.

Inprimis *Excerptum* ſatis utile fecit *ſuper Quarto Libro Sententiarum ex Lectura egregii Sacræ Paginæ Doctoris Magiſtri Nicolai de Dinckelſpühel*, quam idem in Mellico compoſuit. Quod Excerptum fuit ignorante fratre Johanne cum multa admiratione in Studio Wiennenſi ad pennas ſcribentium pronuntiatum.

Compoſuit & tertium breve Opuſculum ſuper Regula S. Benedicti præmiſſo themate: *hoc fac & vives*, quod *Memoriale Viaticum Regulæ* attitulavit, & in multis reperitur locis, quod occaſione Schiſmatis inter ſacrum Baſilienſe Concilium, cui adhærebat,

bat, & Dominum Papam Eugenium pro ſuo itinere ad cautelam compoſuit.

Collegit & *Gloſſam textualem ſuper Novo Teſtamento*, interlineares Gloſſulas inſerendo.

Conſimile Opus fecit ſuper Libro Pſalmorum, nec non Expoſitionem titulorum, qui ſolent Pſalmis præferri: & illud *Claviger Pſalterii* nuncupatur, quia per titulos materia Pſalmorum quaſi per *clavem* oſtium domorum aperitur.

Etiam parvum Opuſculum de continentia cujuslibet Pſalmi, quoad ejus materiam, breviter perſtrinxit, ut ſibi tunc videbatur, & hoc *Materiale* (a) *Pſalmorum* vocitatur.

Item grande Opus ſuper Biblia collegit cum magno labore de continentia cujuslibet Capituli, quoad ſenſum litteralem, & ipſum *Extractiones Bibliæ* attitulavit, & in noſtro Monaſterio Tegernſee de ſua manu retinetur: & præter ſuam intentionem fuit nomen ejus notificatum, & conſcriptum de bona littera ad ſuum Monaſterium Mellicenſe transmiſſum fuit.

Confecit aliud ſimile compendioſius ſub themate: *Quæcunque ſcripta ſunt* &c. quod *Summarium de continentia Bibliæ* attitulatur.

Dictavit Opus Metricum ſuper Biblia ſub themate: *Colligite fragmenta*, quod *Fragmentum Bibliæ* nominavit, ubi pro quolibet Capitulo unum Verſum dictavit ſecundum ordinem litterarum Alphabeti usque ad *V.* incluſivè, ſic tamen, quòd loco litteræ *K*, a qua paucæ dictiones inchoantur, *J* conſona ponatur. Dantur & ſigna, per quæ *quota* Capitu-

(a) *f.* Memoriale.

pitulorum noſcitur ſingulorum non cum gravi labore.

Confecit rurſus aliud breve, quod *Gemma Bibliæ* dicitur, ſervato ordine litterarum alphabeti interpolatim, in quo unum metrum perſtringit materias quandoque duorum, aliquando trium Capitulorum.

Dictavit etiam metricè notabile *Opus ſuper Quatuor Libros Sententiarum*, ubi mira compendioſitate cujuslibet diſtinctionis quaſi tota materia comprehenditur.

Aliud breve dictavit pro qualibet diſtinctione, unum tantùm verſum fabricando ſecundùm ordinem litterarum Alphabeti juxta formam omnino in Fragmento Bibliæ obſervatum.

Compoſuit etiam *Memoriale metricum ſuper Regula beati Benedicti* pro quolibet Capitulo unum metrum juxta ordinem alphabeti litterarum, ſicut in Fragmento Bibliæ obſervavit.

Confecit & alterum *brevius* ſecundùm modum in Gemma Bibliæ tentum.

Confabricavit quoque *Memorialia metrica de vita S. P. Benedicti* ſecundùm tenorem Libri II. Dialogorum B. Gregorii Papæ, unum *latius*, ſecundum *brevius*, & tertium *breviſſimum*.

Item *Speculum Humanæ Salvationis*, a quodam rhythmicè cum figuris aptis compilatum, pro quolibet capitulo originaliter exemplaris octo verſus dictat, & id *Compendium humanæ ſalutis* appellavit.

Compilavit *Tractatum brevem de felicitate Beatorum.*

Tracta-

Tractatum de ascensionibus cordis.

Expositionem Officii Capitularis.

Glossam super Mysticam Theologiam S. Dionysii ex Commentis Domini Linconiensis & Vercellensis collectum.

Excerpsit etiam *Consolatorium Viatoris ex Summa Galensi*, aliàs Collectionum, valde bona: nec non aliqua *exempla brevia de vita SS. PP. antiquorum.*

Plures quoque fecit *Collationes* ad Conventum Mellicensem ex obedientia *de cunctis festis* sibi injuncta.

Et Quæstionem determinavit, *an Monachis Ordinis B. Benedicti sanis & fortibus sit esus carnium concessus per Constitutionem Domini Benedicti Papæ duodecimi*, & clariùs ostendit, quòd non sit eis indultus, sed partim restrictus.

Excerpsit *Tractatulos ex Libris Venerabilis Richardi de S. Victore de SS. Trinitate & Contemplatione Majori, servato ordine competenti:* etiam de eisdem *libris sex*, scilicet *de Trinitate*, & *Quinque de Contemplatione Majori:* nec non & de *Minori*, quæ aliàs *de Patriarchis* vocatur, *breves sententias* sive auctoritates excerpsit.

Quanta dictamina, alia prosaicé, & præcipuè metricè fecerit, ignoramus, neque ipsum scire arbitramur, quamvis de nonnullis nomen ignoretur.

Plures etiam libros magnorum auctorum exemplariter scripsit, de quorum numero est Expositio notabilis Domini Cardinalis super Regula S. Benedicti, Johannis de Turrecremata appellatum.

Dictus

Dictus etiam frater pro quodam consanguineo suo, Canonico Regulari Ord. S. Augustini collegit *Brevem Glossam textualem super Regula ejusdem S. Augustini.*

Item *Avisamentum Prælatorum.*

Item *Formulam Metricam Vitæ Christianæ.*

Item *Tractatulum metricum de Quantitate Syllabarum cum Commento, & de Figuris Generalibus ex Doctrinali* tractus.

Item *Tractatulum de præparatione ad Missam*, in Cella Mariæ collectum.

Item *tres Tractatulos de Charitate, Humilitate & Hospitalitate.*

Item *multas Responsiones ad dubia* sibi proposita.

Item *Tractatulum reprehensivum cujusdam scripti a Cartusiano contra Regulam S. Francisci & Fratres Minores* facti.

Item egregias & sufficientes fecit *Responsiones ad plurimas Quæstiones* varias & difficiles.

Item fecit *Excerpta super novem Libros Reductorii Moralis Magistri Petri Berchorii de Pictavia.*

Denique pro cultu Dei scripsit Missalia tria, Gradualia, Nocturnalia & Diurnalia pro suo & usu aliorum.

Hæc pauca nos Fratres N. & N. in nostro Monasterio Tegernsee pro memoria viri consignavimus & nostrorum successorum. Nam ad Cœnobium nostrum affectum habuit singularem, prout rebus effectualiter & multiformiter ostendit, a quo etiam fassus est multa percepisse beneficia charitatis, quæ nolumus causâ humilitatis commemorare. Extra Visita-

ſitationem generalem Monaſteriorum Provinciæ Salzburgenſis Ordinis noſtri, tribus vicibus nos ex charitate viſitavit cum noſtra non minima congratulatione & gaudio: ubi etiam, veluti humanum extat, ad certos habuit notitiam & affectionem plùs familiarem.

Inſuper Venerandi Patres & Prælati noſtri fuerunt ipſi valde favoroſi, ſcilicet Dominus Abbas Caſpar Aindorffer, felicis recordationis, noſtri loci Reformator, vir prudens & Zelator vitæ Regularis. Similiter Dominus Conradus, de Weilhaim oriundus, diligens Monaſticæ obſervantiæ conſervator & manutentor. Quamplurima prætermiſimus & omittimus, ne adulari cenſeamur.

Obiit autem dictus vir Johannes Slitpacher tempore Domini (a) Martini Papæ V. anno Domini 1418. auctoritate ejus Profeſſus reformati Monaſterii, ſub anno Domini 1482. vigeſima quinta Octobris. Cujus anima in ſancta pace requieſcat. Amen.

(a) *Ita apographum mecum communicatum.*

APPEN-

APPENDIX,

In qua nonnulla, quæ Vitam Johannis de Weilhaim ampliùs illustrant exhibentur.

I.

Petri de Schaumberg, Cardinalis & Episcopi Augustani EPISTOLA (a) ad Christannum Abbatem Mellic.

Quem rogat, ut de suis quosdam Fratres mittat, qui regularem disciplinam in Monasterio SS. Udalrici & Afræ suo exemplo sustentent.

Venerabili in Christo Patri ac Domino Christanno, Abbati Monasterii Mellicensis, Pataviensis Diœcesis, amico nostro in Christo sincerè dilecto, sincerum affectum in singulis complacendi cum desiderio omnis boni.

VEnerabilis & Religiose Pater, in Christo Jesu nobis dilectissime amice. Ad aures vestras non sine ingenti jubilo cordis & claritate spiritua-

(a) *Ex Cod. Mellic. G. 2.*

rituali deducimus per præſentes, vepres & zizanias, quæ prô dolor in ſato agri Dominici, Monaſterio ſcilicet SS. Udalrici & Affræ, civitatis noſtræ Auguſtenſis, nobis pleno jure ſubjećto, procurante ſatore malorum operum pluribus retroaćtis temporibus pullulârunt, per gratiam Spiritus Septiformis, cooperantibus nobis ad id quibusdam notabilibus Prælatis veſtri Ordinis, quos ad ipſum laudabiliùs perficiendum vocavimus, aliquantulùm excidimus, & in culturam redegimus, ùt ſperamus, Deo gratam.

Cùm autem in præfato Monaſterio paucitas ſit Suppoſitorum & fratrum Religioſorum, ſaltem Monaſtic æ diſciplinæ & regularis obſervantiæ expertorum: & ne propter penuriam agricolarum Deo placentium, ſcientiumque malas ſegetes a bonis evellere, contingat prædićtas zizanias periculoſiùs pullulare, & fundamentum poſitum demoliri: ideo ad vos tanquam ad hortulanum prædignum ſacræ plantationis hortuli Patris veſtri Benedićti beati recurrimus, cum exauditionis fiducia vobis obnixiùs ſupplicantes, quatenus ſine temporis morula velitis aliquos de veſtris fratribus, quos noveritis ad dirigendam & irrigandam iſtam novellam plantationem & ſurculos non ex integro virides, habiles & idoneos, & in Monaſtica diſciplina & ſacra reformatione moribus & ſcientia exercitatos, ad præfatum noſtrum Monaſterium deſtinare feſtinetis, ut ſupra fundamentum ſolidè poſitum poſſint ædificia ſpiritualium virtutum ſolidiùs ædificari, in perpetuas æternitates permanſura. In quo exhibebitis pro-

pria

pria vobis dictante conſcientia obſequium Deo gratiſſimum, & nobis charitatem & benivolentiam noſtris mentibus pro condigna retributione, ſiquando poterimus, conglutinabiliter imprimendam.

Datum ex civitate noſtra Auguſtenſi in craſtino Epiphaniæ anno MCCCCXLI.

II.

Johannis Abb. Monaſterii SS. Udalrici & Afræ EPISTOLA (a)

Qua vita transmiſſorum ſibi Fratrum Mellicenſium commendatur.

Univerſis & ſingulis Venerabilibus in Chriſto Patribus, Abbatibus Prioribus, Conventibus Ord. S. Ben. præſentes inſpecturis, ſinceram fraternamque in Domino Charitatem.

VObis & cuilibet veſtrûm harum tenore refulgeat, quòd dilecti nobis in Chriſto Fratres Conradus de Geyſenfeld, & Johannes Slitpacher Presbyteri, & Johannes de Ulma Subdiaconus, ſinguli ſuorum officiorum executionem ha-

(a) *indidem.*

bentes, nobiſcum per annum ſteterunt ob profectum regularis obſervantiæ, ſeſeque benè, laudabiliter ac religiosè geſſerunt. Quos etiam diuturnius cordicitus gratiſſimè conſervâſſemus nobiſcum, niſi tam importuna iterata vocatio Illuſtris ac Magnifici Ducis Alberti Bavariæ eos nobis abſtuliſſet. Quapropter rogamus per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti, quatenus eosdem benignè, favorabiliter, charitativeque ſuſcipere ac recolligere dignemini: in quo nobis ac Ordini gratum exhibebitis beneplacitum. Datum noſtro in Monaſterio SS. Ulrici & Affræ infra muros civitatis Auguſtenſis ſituato, anno MCCCCXLII. quarto Nonas Maji ſub ſigilli noſtri minoris munimine tergotenus appreſſi.

III.

Sigismundi Religioſi, Cœnobitæ Sanct-Udalricani, de vita & moribus eorundem & aliorum Fratrum Mellicenſium, qui Monaſterium S. Udalrici reformârunt, Teſtimonium, *Chron. Auguſtani Parte II. cap. IV. apud Piſtorium Rer. Germ. Script. Tom. III. pag. 607.*

JUxta ſacros Canones ſanitas Orbis terrarum eſt frequens convocatio Conciliorum. Celebrato igitur Concilio Conſtantienſi ac dein inchoato Baſi-

Basiliensi sancta Ecclesia maximè in Religiosis cœpit reformari. Sanè dudum Illustrissimus Dux Austriæ Albertus, pòst Rex Romanorum, ex Sublacensi Monasterio Patres impetraverat, qui Monasterium Mellicense Pataviensis diœcesis reformârunt, ex quibus post per Bavariam, Austriam & Sueviam multa sunt reformata. Nam & ceremoniarum cultus aptior & ex fonte primo, ubi S. Benedictus plantavit, religio purior hauriebatur. Præerat tunc huic loco mitis animi vir Dominus Joannes, de quo diximus, qui dissimulando in regularibus dissolutionem in subditis generare sinebat: ob quæ primò ab inclyto Ecclesiæ membro, Domino Petro, Episcopo Augustensi, pòst Cardinali & Legato Apostolico sæpiùs correptus, deinde a Patribus Ordinis coactus assumere fratres de præfato Monasterio & sacram observantiam inducere fuit. Assumpti sunt inprimis inter alios duo gemelli Fratres, qui aliis coadunatis pro tempore sacris actibus insistebant. Erat odor ille aliis ad vitam, qui perseverabant in loco, aliis in mortem, qui exierunt, fugientes salutem. Reducitur Divini cultus frequentia, silentium in claustrum, devotio in Ecclesiam, castitas in Dormitorium, parsimonia in Refectorium: proscribuntur a Conventu Fratrum vitia, præsertim proprietatis: intercluditur aditus secularium &c.

Duo illi *gemelli Fratres, quorum meminit loco citato Sigismundus, fuère Venerabiles Patres* Henricus & Johannes, de *Carniola* cognominati, quorum sequens Epitaphium in Monasterio S. Udalrici habetur:

EPITAPHIUM

Ven. FF. Henrici & Johannis Mellic. O. S. Ben. hujus Monasterii SS. Udalrici & Afræ Reformatorum.

SAnguis, conditio, quos ætas officiumque
Junxerat, hos pariter nunc humus una tegit.
Nam genuit fratres Carinthia terra gemellos,
Queîs laudis titulum vita probata dedit.
Henricus primo nomen, reliquoque Johannes,
Atque Prior primus, Subprior alter erat.
Hi duo virtutum plantas ſeruêre ſalubres:
Unde celebre ſibi nomen uterque tenet.
Namque Monaſterium hoc recto de tramite lapſum
Inſtauraverunt auxiliante Deo.
Mille, quater centum quinquaginta dedit & ſex
Natalis Domini, cùm moriuntur ibi,
Prima dies Maji primo fuit ultima vitæ,
Alterius quintâ mors fuit ante die.

IV.

IV.

Johannis de Weilhaim

Brevis narratio (a) de tentata anno MCCCCXLII. reformatione Monasterii Ettalensis O. S. Bened.

DOminus Albertus Bavarorum Dux impetrata a Concilio Basiliensi facultate reformandi Monasteria sui Dominii, audiens duos Monachos (b) Monasterii Mellicensis, de suo principatu oriundos, Augustæ in Monasterio SS. Udalrici & Afræ constitutos, scripsit illis successivè quatuor epistolas invitando eos ad terram suam. Qui primùm dissimulantes, post secundam litteram Principis rescripserunt, humiliter eum rogantes, quòd permitteret ipsos Augustæ demorari, quia consolationem jam de Mellico acceperant super scrupulis suis, occasione schismatis habitis. Cùm verò tertiò rescriberet, unus dictorum fratrum vadens Monacum, petiit, ut sineret eos causis expressis stare in dicto Monasterio S. Udalrici, ad quod sub expensis ejusdem missi fuissent. Qui non acquiescens viva voce desiderium suum confirmavit, & id ipsum Augustæ, cùm Dominum Fridericum Romanorum Regem illic comitatus fuerat, replicavit.

(a) *Ex Cod. Mell. H. 45.*

(b) Johannem de Weilhaim & Conradum de Geisenfeld.

Tandem dicti Fratres ejus petitioni annuentes, deducti sunt ad Principem, eo vecturam providente ad Monacum, & inde transvecti ad Monasterium Beatæ Virginis in Etal Frisingensis Diœcesis, quò in Vigilia Dominicæ Ascensionis applicuerunt. Cùm autem post multos labores & diligentiam parùm proficerent ob omnimodam Abbatis inutilitatem locum deserere deliberârunt, præsertim quia idem Abbas ipsis violentiam inferre nisus est. Dominus verò Dux, ipsorum discessionis audiens voluntatem ipso Abbate referente, sed causas obticente, infra octo dies per nuntios tres misit præfatis fratribus litteras, desiderans, ut ibidem perseverarent. Qui habita deliberatione, ad nullum tamen terminum, se obligantes, in loco usque medium Quadragesimæ perdurârunt, & tunc abscesserunt, unus (a) ad Tegernsee, alter (b) ad Mellicum redeundo.

Ex præmissis patet, quàm cautè est Monachis, reformaturis aliquem locum, agendum, cùm dictus Dux, plurimùm fervidus ad Monasteriorum reformationem, non habens collaterales, negotium promoventes, paulatim rem reliquerit infectam. Tandem tamen fundavit novum Monasterium Ord. S. Ben. in monte Andechs, qui vulgariter *Sanctus Mons* nominatur, ubi moriens in capite Quadragesimæ in civitate Monacensi est adductus & sepultus, prout vivus locum elegit. Cujus anima requiescat in pace. Defunctus est anno Domini 1460.

V.

(a) Conradus. (b) Johannes.

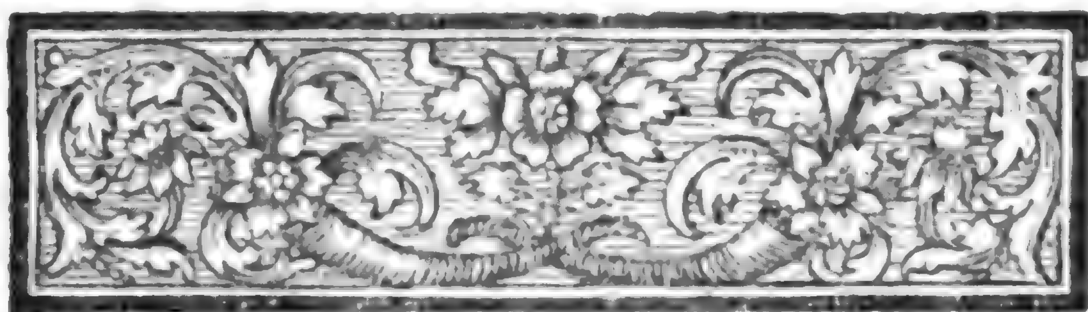
V.

Angeli Rumpleri Testimonium de Joanne Slitpacher de Weilhaim, *Histor. Formbacensis Lib. II. in Thesauro Anecdotor. Noviss. Tom. I. Parte III. col. 447.*

HUjus (*Caspari Abbatis Formbacensis*) temporibus quid acciderit, compertum non habeo: tradunt tamen, alteram reformationem sub eo accidisse. Verùm non alia statuta tradita sunt quàm in prima, nec alii reformatores affuerunt. Abbas tamen vix nomen retinuit. Nam in pluribus negligens fuerat: unde & increpationes non evasit. Ut tamen diutiùs perseveraret, *Joannes Schlitpacher*, homo religiosus, & summæ in rebus Divinis prudentiæ, anno Prioris officium tenuit, cui adjunctus fuerat Frater, quem *Jacobum* vocitabant. Huic non tantam laudem adscribunt ùt Joanni. Nam, quod reprehensibile est, Joanne Lectioni regulari operam dante, is cum cæteris fratribus gulæ & Baccho indulgebat. Unde quod ille ædificabat, hic destruebat. Nam ajunt, *Schlitpacher* semper quatuor horas legere solitum. Verùm peracto anno ad proprias ædus reversi sunt, & Frater Georgius Prioris officium suscepit.

JOHANNIS
HOC NOMINE TERTII
EPISCOPI EYSTETTENSIS
HISTORIA
REFORMATIONIS MONASTERII SANCTÆ WALPURGÆ
Ord. S. Bened.

Ex MS. Cod. Bibl. Mellicensis.

INCIPIT HISTORIA

JOhannes Dei gratiâ ſanctæ Eyſtettenſis Eccleſiæ Epiſcopus devotiſſimis Chriſti Virginibus, cariſſimisque Sorori ac filiabus Sophiæ Abbatiſſæ, Walburgæ, Katherinæ & Margarethæ ſanctimonialibus Monaſterii ſanctæ Walburgis Civitatis noſtræ, reſtauratæ Sacræ Religionis perpetuum ſtabilimentum; & ad coronam laboris thalamum introire Chriſti ſponſi veſtri.

Deus, qui glorificatur in Concilio Sanctorum, magnus & excelſus ſuper filios hominum, vocat, quos eligit, relictisque paternis ædibus in terram peregrinationis abire jubet, & quæ illic ſuper firmam petram ædificavit, ſolidiſſimo incremento juxta Divinum promiſſum confirmat, ùt nec iraſcentibus ventis, aut jaculis antiqui hoſtis collabi queant. Hæc vobis conſolatio ſit Dilectiſſimæ Soror, & Filiæ, ne tœdio vincamini, exiviſſe terram nativitatis veſtræ ac de domo paterna, Monaſterio ſcilicet Montis Beatæ Mariæ Virginis apud Bodardiam, in qua dulcibus

eibus amplexibus Issengardis prudentissimæ fœminæ Matris vestræ in omni Regulari disciplina educatæ estis. Neque terreamini in terra aliena procellis adversantibus, sive laboris magnitudine, Sponsi vestri Salvatoris nostri imitantes vestigia, qui de summis cœlorum descendens, in hujus exilii valle peregrinatus est, non alia utique, quàm nostræ salutis causà, cujus amore, si verè illum diligitis, omne exilium præsentisque seculi ærumnas, & miserias pro nihilo ducetis. Quin imò libenter portabitis, quando rependere ei gratitudinem rectè cogitatis, à quo & æterna gaudia, immensamque remunerationem consequi speratis, cùm ipse pro vobis sustulerit majora, quibusque nihil dignum retribuere valetis.

Sed & si actus atque merita præclarissimæ & Illustris Virginis Beatæ Walburgæ Patronæ Vestræ consideraveritis; cujus vitam & gesta legentes, ejusque stillantes & miraculis coruscantes cottidie cernentes, hoc ipsum compertum habetis, reliquisse ipsam pro Christo parentes, honores, divitias, &, quæ mundi hujus sunt, contempsisse, universam exivisse potentissimam Anglorum Regiam domum, ac in terram alienam penè desertam assumpto sacro velamine in Religionis habitu, magnos Christi Confessores, Germanos suos secutam, quorum primus Willibaldus Episcopus, alter Wunebaldus Abbas sub Regularis militiæ censura ipsam Christo famulantem diligentissimè instruxere. Quæ cùm tam amplissimo regno, splendidissimæque gloriæ Christi amore se subtraxerit, districtioni monasticæ corpus nobile & delicatè nutritum subjiciens, magnum imitatio-

cationis, virtutum & ſanctimoniæ vobis præſtat exemplum, ut tranſitoria ſingula reſpuentes, cupiatis terrena pro cœleſtibus commutare, ac mundi gloriâ, univerſisque concupiſcentiis carnis abjectis velitis cum illa in Chriſti thalamo æternaliter conregnare.

Multæ, ùt arbitror, hujus ſeculi Virgines ſunt, & utinam paucæ, quæ ſi ſcirent, poſt annales & ampliùs carceres reginas ſe futuras, aut in magnis potentatum divitiis ſeu honoribus regnaturas, facile pœnas omnes pro gloria tranſitoria tolerarent: quantò magis decet Chriſti ſponſam afflictiones, moleſtias, & quæcunque ſponſus in ea permiſerit, ſpe æternæ gloriæ perpetuò manſuræ, patientes ſuſtinere, cùm certa ſit, quòd fidem is non fallat in cœlis, cui fidem ſervavit in terris, atteſtante Apoſtolo: *Quia Deus fidelis eſt, & verax*, quæ repromiſit, fideliter & obſervat?

Ad hoc non parum movebunt vos Dei in vos collata beneficia. Virginitatis namque candore ab illo decoratæ eſtis, quæ cum ſuper excellens Divinumque munus ſit, hanc ſe duntaxat conſecutas fatebuntur, quibus cœleſti donô largitum fuerit. Præterea ajebat ſapiens neminem continentem, niſi Deus det, eſſeque Sapientiam ſcire, cujus eſt hoc donum. Admiranda etenim virtus corporis integritas tum Angelicæ comparticipat naturæ, cum vim conſuetudinis vincit, ardentem in membris flammam extinguit, amorem conjugis, liberorumque dulcediñem contemnit, ac ſi quid reliquum eſt carnalium voluptatum, deſiderio cœleſtium ſuperat. Quæ cum

cum corporis vires excedant, non suis meritis usurpet humana fragilitas, quod ex gratia cœlestis possidet largitoris, sciatque, quæcunque hanc custodierit illæsam, tam se gratam Deo, ut jam inter Angelicos censeatur concives computari.

Esse autem virginitatem Deo placitam, & quasi Divinæ amicam naturæ, ipse non solum postquam Unigenitus æterni Patris filius humanam in terris Matrem Virginem, Virgo in ævum permanens delegisset, multosque utriusque sexûs virginitatis flore à se ditatos, alios quidem miraculorum prodigiis insignitos, alios verò Martyrum coronâ perseverante constantiâ laureatos, cœlestis regni fecerat hæredes & consortes, ostendit: verùm etiam in retrò seculis, & apud Hebreos, & illos, qui Divinæ Religionis fuerunt ignari, portentis quibusdam, & signis demonstravit. E quibus scimus quosdam prophetiæ spiritu polluisse, nonnullos contra naturæ cursum exhibuisse miraculum. Et ut illas, quales Divinæ literæ commemorant, prætereamus, fuêre apud Romanos Vestales Virgines, quarum una, Æmilia nomine, dum in templo Vestæ pro imperii sui officio lampadem accendere tentaret, extincto foculo carbonem adjiciens emicantem statim ignem accepit. Altera ejusdem Ordinis Virgo Vestalis aquam in ministerium hauriens, dum repentino impetu cribrum pro vase arripuisset, aquam ipsam in cribro deferens non effudit.

At illa corporis integritas Deo perfectè grata atque placens comprobabitur, quæ in voto perpetuæ continentiæ, voluntate spontanea consecratur. Quod hinc comprehendere potestis: quoniam si rem alie-

næ

næ poteſtatis, quamvis pulchram aut pretioſam admiremur, placeatque hæc pro tempore aſpectu, nusquam tamen ex integro diligitur, niſi in veſtrum dominium fuerit translata. Quod ſi etiam uſu illius accommodato parumper perfruamini, non cenſebitis propterea, quin imò expleto commodi uſu omnis ad eam ceſſabit affectus. Sic & Chriſtus in ſibi duntaxat deſponſatis virginibus, & quæ ſe illi perpetua caſtitate dedicârunt, admiratur ac diligit virginitatem, in tantumque complacet, ut nihil gratius ſibi offerri potuiſſet; quamquam ad tempus fortaſſe contineas, veluti ſeculi virgines, quæ vel ob inopiam, aut aliàs fortuitò ſæpè continent, non magni hujusmodi continentiam Dominus exiſtimabit. Hinc fructuoſiora opera dicimus, quorum exhibitioni votum ſive obligatio in Deum ad ea perficienda præcedit, illaque minora, quæ quis ſua ſponte Deo præſtat, faciatve vel ne, ſuo arbitrio reſervans: veluti majorem mercedis gratitudinem, conſequitur, qui arborem ſimul & fructus donat, quàm is, qui ſolos fructus alicui offert. Propterea Dominus & Salvator noſter, dum in Evangelio Diſcipulum ſuum deſcripſiſſet, illum eſſe dicebat, qui, poſtquam ejus amore parentes, agros & domum reliquiſſet, etiam ſe ipſum abnegaret, hoc eſt, voluntati propriæ renunciaret, tollens crucem & ſequens Chriſtum.

Nec idcirco dicitur minùs ſponte Chriſtum ſequi, quia obligatus voto, quod promiſit, explevit. Nam ut cum effectu ſatisfaceret, Deumque tanquam legitimum creditorem de ſolutione certum redderet, ad promiſſum conſtitutum ſua ſponte ſe obligavit ſupererogans

erogans

erogans obligationem, ad quam non tenebatur, & quod sui erat arbitrii se privans, ut ne persuasore iniquo, etiam si vellet retrocedere, creditorem suum fallere posset: Denique & videmus sic homines agere in seculo, ut quos ex amore beneficiorum capiendorum certiores reddere volunt, promissionibus obligationibusque firmioribus securos constituunt, ac si quid illis his præcedentibus donatum fuerit, multò gratiùs acceptant, & inter chara beneficia computant. Et si quidem promissor debitum fallat, licèt aliud munus liberaliter tibi offerat, parvam utique gratiam referes, sed solutum debitum gratiùs te accepisse affirmabis.

Ad promissorum verò evidens testimonium gloriosissimæ martyres, ac Christi sponsæ Beatæ Agnes & Lucia non immeritò adducuntur, quarum virginitatem Ecclesiæ Historia plus cæteris, pari etiam martyrio laureatis, commendat: non alia utique de causa, nisi quia cœlesti sponso continentiæ votô astrictæ, terrenum sponsum contempserunt. Unde utraque præter miraculorum virtutem prophetiæ spiritum meruêre, quo & pacem Ecclesiæ à Deo datam, quave corona in æterna gloria cum Christo decorandæ forent, quasi jam accepissent, prædixerunt. Hinc præclarissima Agnes ait: *Induit me Dominus cyclade aurô textâ, & tanquam sponsam decoravit me corona, posuitque signum in faciem meam.* Cujus quidem coronæ meritum sibi duplicandum à Domino affirmabat Lucia Virgo Christo devota, si vim etiam in corpore passa mentem incorruptam retineret. Hanc reor coronam seminis illius, quod jactans Evangelicus

gelicus

gelicus agricola centesimum fructum profert: & signum in facie positum contestor illorum, qui non coinquinaverunt vestimenta sua, suntque sine macula, ac signati in frontibus suis sequuntur Agnum, quocunque ierit. Quod itaque Agnes Beatissima in vita prædixerat, post mortem apparens in veste splendida & gemmis ornata parentibus demonstravit, sequens Agnum nive candidiorem per omnes cœlestis aulæ mansiones, locum & nomen sempiternum melius à filiis & filiabus in domo Domini, veluti Regia sponsa jam consecuta.

Quas quidem connubas vestras vobis exemplum proponite devotissimæ Christi Virgines & sponsæ, certas vos reddentes, si Sabbata atque mandata Domini custodieritis, lucidissimas mansiones, locumque & nomen melius in domo ejus recipietis. Non fallit cœlestis promissor, si fidem observaverit humanus constitutor. Novit legem conjugii, quam statuit, ut mutua & reciproca sit in matrimonio obligatio, tantumque debeat maritus fidei, quantum observaverit uxor. Si fidem integram Christo tenueris in terris, reddet tibi coronam, quam descripsit Agnes futuram in cœlis.

Sed ne vos fallat opinio: non blandiamini, quasi sola corporis integritate hanc posse consequi existimetis. Certè conjunx legitima, quamvis casta, etsi omni obediat corporis officio, dissentiat autem voluntati mariti, jussionibus illius minimè parens, garrula fuerit fortasse, semper renitens, quietisque impatiens, nusquam perfectè ab illo diligetur, charave habebitur; quoniam amor magis animorum

concordiam desiderat quàm corporum. Consensu
namque contrahitur matrimonium, & individuam
vitæ consuetudinem teneri vult. Quin imò hoc in-
ter carnale conjugium, & spiritualem desponsatio-
nem distat, quòd, ùt de primo inquit, *erunt duo in
carne una*, & de altera ait Apostolus: *qui autem ad-
hæret Domino, unus spiritus est;* sicque necesse ha-
bes, quæcunque Christo desponsata es, ut unus spi-
ritus, uniusque voluntatis cum illo existas, nun-
quam ab illo discordes: quæ prohibuerit, evites:
quæ mandaverit, exequaris. Præterea idem Apo-
stolus Virginem Deo placentem asseruit *cogitare, quæ
Domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu.* Non
denique magni existimavit Dominus carnalem etiam
parentum cognationem, quasi illi affectiones præ-
bere videretur, sed cùm se quærerent; *quæ est mater
mea, & qui sunt fratres mei?* respondit: *qui facit
voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, hic meus fra-
ter, soror & mater est,* huic omnes affectiones dan-
das contestans, qui Divinæ pareret, satisfaceretque
voluntati, non ei, qui sola carnis ratione niteretur,
ob quod & matrem non primo sed ultimo loco ex-
pressit. Ostendit & hoc facto, dum lectissimæ Mar-
tyri suæ Agathæ in tabula meritorum taliter descri-
beret insignia; *mentem sanctam, spontaneum hono-
rem Deo, & patriæ liberationem,* ùt quæ mentem
sibi sanctam, honoremque spontaneum Deo exhi-
buisset, patriæ liberationem suis precibus obtinuisset.

Mentem igitur sanctam, dilectissimæ filiæ exhi-
bete Christo. Diligit namque corda pura Dominus,
hisque se ostendit, quemadmodum & in Evangelio
ait:

cit: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Hinc Propheta exoptat: *Cor mundum crea in me Deus.* Mens illa sancta est, quam vir gentilis Tullius in suis Officiis (a) descripsit dicens: *Mente pia nihil divinius dedit homini Deus ipse.* Hac contemplamur Deum, in corpore positi, ad cœlestia sursum erigimur, ipsum adoramus, cum ipso confabulamur. De hac mente sancta reor Apostolum Joannem dixisse: (b) *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata ejus custodimus, & quæ sunt placita coram illo, facimus.* Hæc, inquam, mens est ornatus ille præcipuus sanctarum mulierum, quem definit Apostolus Petrus, summus Ecclesiæ Pastor, ut sit (c) *sancta conversatio earum in timore, non extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus, sed qui absconditus est cordis homo in incorruptibilitate quieti & modesti spiritûs, qui est in conspectu Domini duplex.* (d) Interior ergo homo est, quo spiritu vivimus, spirituque coram Deo per fidem ambulamus; qui si quietus & modestus fuerit, erit in conspectu Domini meritò duplex; si rectus & simplex, totum corpus lucidum reddet. Si autem nequam, hoc est, perversa fuerit mentis intentio, totum corpus tenebrosum erit. Videte igitur charissimæ, ne lumen, quod in vobis est, tenebræ fiant: quin imò per rectam intentionem in interiore homine Christo per

(a) *Lib. III.* (b) *I. Joan. III. 21. & 22.* (c) *I. Pet. III. 2. &c.* (d) *ita Cod. Vulgata:* locuples.

per fidem & lucis opera cohabitare studete, ne in sola carnis puritate gloriantes, neglectô oleô bonorum operum, extinctisque lampadibus famæ laudabilis vitæ à thalamo sponsi vestri, quod absit, cum fatuis virginibus excludamini.

Sed dicetis fortasse: cur nobis præ cæteris tantum (a) commemoras Walpurgam & Agnetem Virgines Sanctas? Ad quæ ego: certè, quia illarum apud Deum obtentu puto vos ad hunc locum destinatas. Indicant hoc clarissima omina, si poni debeant, quæ ostenderunt. Nam cùm sæpè mecum cogitâssem, duceremque noctes insomnes, quibus mediis abusus noxius, & detestatæ vitæ enormitas insolentium mulierum, quæ locum sacrarum stillantium Reliquiarum occupabant, è medio tolli possent, reviviscеretque regularis vitæ sanctitas, jam penè pedibus conculcata, maximas recuperandæ salutis reperimus instantias. Imperitum etenim vulgus, quod id plurimùm vano errore ducitur, hanc rem, usum videlicet, longævo tempore usurpatum mutari impossibile judicabant. Ex hinc animatæ Moniales dissolutæ ac magis resistentes, quæcunque monita salutaria pro nihilo ducebant. Concurrebant & his parentum, cognatorum, affiniumque præsidia dicentium, quia nobilibus ortæ parentibus, religionis asperitatem ferre non valerent. Hinc adversus renitentium contumaciam Ecclesiasticâ censurâ processum est, resque ad summi Pontificis audientiam deducta. Nec defuêre minæ, quòd causa perni-

(a) Cod. tanti.

pernitiosa malique exempli armis defenderetur. Sed quia Dominus est dissipans consilia gentium, & reprobat cogitationes populorum, remittit Pontifex Maximus causam Episcopo, mandatque, ut juxta officii debitum evellat & dissipet, plantet, & ædificet. Intelligunt sanius cognati de salute agi cognatorum, animosque laxant iratos. Interea, ut ad cor revertantur induratæ permittit Dominus unam ex his affligi pustula in facie, quem morbum cancrum appellant, vitamque miserabiliter cruciatæ extinxit. Aliæ insolitè lascivientes, scandalis subactæ, cum dedecore plurimo evagantur. Verum ne quæque opportuna obmitterentur, vocati sunt Patres Religionis, viri probatiores, qui locum & personas circumspicientes statuêre, quæ disciplinæ monasticæ aptiora videbantur.

At incassum acta sunt omnia. Simulatæ nonnullæ obtemperavêre, ut ficta fide cautius fallere possent. Aliæ relicto loco in viam alienam abierunt. Non minus tamen curæ nobis fuit, quomodo personis in vita regulari exercitatis collapsam religionem repararemus vagabaturque mens non parum ad diversa. Inspirato autem consilio cum fama insignis monasterii Montis Boppardiensis ubique crebresceret, per venerabilem, probatissimumque virum Rudolphum Decanum Wormaciensem Religiosissimam fæminam Isengarden, Matrem vestram, accersiti obtinuimus. Quid plura? quod Deo auctore agitur, sanctorum precibus facilè impetratur. Factum est, ut, dum illa mittendas vos delegisset, reluctante maligno hoste, quæ locum sanctæ Walburgis

contumaciter occupabant, non modicè ad malum agitabantur. Obseratis nempe ostiis, dejectis muris dum obeditioni resistere tentarent, ea die quasi victæ, armis depositis ad fugam omnes se converterunt, malitiæ suæ reliquias gravi Monasterii jactura relinquentes, cui omnia munimenta jam abstraxerant.

Consolatio verò Divina vestro adventui quàm plurimùm præsidiata est. Advenistis tutè, nullis molestatæ insidiis. Sed & fato quodam pro vestro stabilimento, quæ Romanus concesserat Pontifex, illico supervenêre. Necdum tamen his consenserat ex antiquis Monialibus Abbatissa Elizabeth superstes, mulier utique prudens & circumspecta, quæ quamvis inprimis renitens, divino tamen ducta persuasore facilè vobis assentiens, omnem monasterii curam lætanter Sororis Sophiæ commisit manibus. In Natalitio itaque Beatissimæ Agnetis sacratæ Virginis locum ingressæ Angelum Domini præparatum invenistis, qui & sordes præcedentium purgaret, sequentibusque mundatum relinqueret. Incepistis dehinc dirutas reficere officinas, ut juxta Apostolum, *non quod spiritale, sed quod animale prius esset, deinde quod spiritale*, jaciendisque fundamentis grandis subacta est profunditatis molestia, ut suspicatus sit nemo tantam laboris difficultatem superventuram. *Quod* verò *difficilius, hoc præclarius*, inquit Cicero. Meritis castissimæ Christi Sponsæ Beatæ Walburgæ Patronæ vestræ ad consummationem felicem perducentur ædificia & officinæ necessariæ.

Supereſt

Superest autem, ut ad spiritualis ædificii opus manus apponatis: propter id enim priora inchoata sunt, nec dicitur quicquam gestum, dum restat aliud faciendi. Ad reerigendam, reformandamque suffocatam regularis vitæ disciplinam nobis elaborandum est. Quod tum difficilè fortassis putatis, quia de loco quietis secretique otii dulcedine existis, pugnam adversus indomitas, insolentes, impatientesve Monachas suscepturæ, quæ nec subesse, aut disciplinam ferre norunt; quin imò abjecto jugo Domini, suavem contemplationis cibum fel & amarum dicunt, auribus percipere salutis verbum contemnunt, emendationem vitæ aspernantur, correctionem vitiorum non sustinent, nullis Superiorum præceptis obediunt, Regulam & quicquid juste sancitum, si transgrediuntur, levifaciunt pro libito propriæ voluntatis, etiamsi indecens, indecorum impudicumve sit, agere volunt, student corporis delitiis, carnis voluptates sectantur, nec aliquod obscœnitatis genus obmittunt, si non loci oportunitas prohibeat.

Porrò luctamen hoc acre suspicemini, amantissimæ, si quæ ex præcedentibus ad vos revertantur. Neque tamen bellum recusabitis Christi amore, ac spe confortatæ æternæ gloriæ, memores, quod ait Scriptura: *Nemo coronabitur, nisi legitimè certaverit.* Existimatisne, magnum vos in monasterio sub quiete & tranquillitate præstitisse obsequium Deo? Fateor quidem non parvum hoc esse fructum labiorum vestrorum confitentium nomini ejus: sed nunc excellentiorem viam vobis demonstro, quoniam majora pro laude ipsius vobis debentur certamina,

ut patienter toleretis adversa, corripiatis inquietas, consolemini pusillanimes. Hæc vobis gratia erit apud Dominum, qui ex numero plusquam centenario ancillarum suarum ad hoc opus singularis dilectionis suæ dono vos deputavit. Certè nulla re majus charitatis indicium attestante Joanne Apostolo Deo poterimus [exhibere] quàm si sicut ipse pro nobis animam posuit, ita & nos pro fratribus animas ponamus. Unde cùm percunctanti sibi à summo Ecclesiæ Pastore, an eum diligeret? responsum foret, quòd ipso teste eum amaret, non aliud illi imposuit, quàm ut oves pasceret, omnibus dans intelligi hoc præcipuum fore dilectionis divinæ signum, si proximos pascendo pro salute illorum etiam nos ipsos poneremus. Si ergo peccantem ab errore iniquitatis suæ revocas, si titubantem & pusillanimem confortas, si ignorantem & dubium, qualiter in via Domini ambulare debeat, instruis ac doces, cæterosque errantes in viam rectam perducis, nonne Deo reddis animas, quas diabolus conabatur auferre? In hoc gratum Deo exhibebis obsequium, offeresque sacrificium acceptum, cùm id tua cura tuaque diligentia consequatur, pro quo se ipsum Deo Patri holocaustum immolavit. Tum autem gratius erit, si ex præda antiqui hostis Deo, quod suum erat, recuperaveris, Evangelio sacro attestante: *Gaudium est Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta novem justis, qui non egent pœnitentia.* Qua contestatione Divina clarè convincitur, majoris meriti mercedem illos absque dubio apud Deum consecuturos, qui reducendis erranti-bus,

bus, reformandisque perversis moribus operas impendunt, quàm si loca pia & religiosa pro his, qui justi sunt, erigerent: sicut & lex imperatoria laudabiliorem illum judicat, qui opus non benè factum reformat, quàm illum, qui primus adinvenit.

Quod si laboris magnitudini conferre velis, hoc ipsum comperies, multò graviùs onus pro tollendis abusibus, renovandisque bonis moribus tibi incumbere, quàm si bonum aliquod aut ordinatum ex novo statueres, sive benivolos animos ad recta sectanda induceres. Inprimis namque pugnandum tibi erit adversùs repugnantes defendentesque diu usitata; etsi absurda sint. Nemo enim de se malè sentire vult, pauci suos errores cognoscunt, quin & errata sæpè defendimus, & si meliora proponantur, veterum usu allecti abhorremus, dicente Evangelio: *Nemo bibens vinum vetus, statim vult novum. Dicit enim, quia vetus melius est.* O quàm benè attendunt scripturam hanc utriusque Ecclesiastici statùs homines nostri temporis, qui benè agere recusant, & perversè vivere quærunt! Quot glossis veteres abusus defendunt, non reminiscentes, quid doceat Apostolus: *Expurgate*, inquit, *vetus fermentum, ut sitis nova conspersio.* Et alibi: *Renovamini spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundùm Deum creatus est.* Difficile est valde in his destruere corpus peccati, ut ampliùs non serviat peccato, sed tamen non impossibile: potest enim Dominus de lapidibus suscitare filios Abrahæ: Et vineæ cultor nunc novas vites ponit, veteres verò præcidit, suffodit, stercus apponit, quo reducat,

ut fructum plus afferant. Sic omnes nos Dominus vult adhibere diligentiam, nihilque incultum in sua vinea remanere.

Ad hanc culturam in terra aliena vos posuit idem Dominus, Religiosissimæ Soror & filiæ, ut & antiquas sterilesque arbores diligenter colendo fructiferas reddatis, & novas plantando recens & nobile germen suavium fructuum Christo relinquatis, sicque in thesauro spiritualis lucri vestri nova inveniat & vetera. Non vos terreat in hoc delectabili labore alienæ patriæ asperitas: quoniam à mundo seclusæ omne solum patriam existimare debetis, quæ nihil proprium in eo possidetis. Mementote, quòd semper electos suos Dominus peregrinari jussit, sicut ipse ad nos peregrinatus est. Et ne longiores petamus, Illustrissima Patrona vestra vobis testis existit. Minores forsitan prospexit Dominus fructus vestros, antequam exiretis; hinc vult, ut planta transplantata fortius crescat, qui ait, Prophetam non esse acceptum in patria sua. Si igitur summis electis suis pares vos hoc munere constituit, videte, ne ingratæ tanto beneficio reperiamini, neve in vacuum gratiam Dei accipiatis. Ipse vobis assistet, qui dicit: *In tempore accepto exaudivi te, & in die salutis adjuvi te.* Non patietur labores vestros incassum ire. *Administrat* enim, ut ait Apostolus, *semen seminanti, & multiplicabit semen vestrum, augebitque incrementa frugum justitiæ vestræ*, ac tandem reddet vobis mercedem laborum Sanctorum suorum.

Non tædeat vos, neque abhorreatis habitare cum perversis & malis: quoniam hæc est probatio fidei

fidei vestræ. Non enim satis bonus censetur, qui cum bonis bonus est, sed, qui inter malos nihilominus bonus perseverat. Inde beatus Job testatur dicens: *Frater fui draconum, & socius struthionum.* Legitur & Loth in Sodomis cum malis bonus extitisse, qui fugiens, de securitateque confidens graviter peccavit. Denique sic sæpè Dominus bonis malos associat, ut per eos latentem virtutem illorum exerceat. Sic beato Martino Bricium adjunxit, patientiamque ejus per illum comprobavit. Unde minimè Religiosos illos, sive quoscunque alios approbamus, qui, cùm persecutionem, quamvis modicam apud fratres, aut socios sustinent, statim fugæ remedium quærunt, putantes in locis aliis posse Deo securiùs, quietiusque serviri, non animadvertentes, quòd *si desit animus, non adjuvat locus*, ut inquit Gregorius. Nec te putabis in loco alio securiorem futurum, qui hostem habes illicò te secuturum. Quòd si ad Dominum te converteris, hic tibi auxilium præstabit, cujus oculi in omni loco contemplantur bonos & malos.

At non inficior, quin imò & affirmo, in sanctis Deoque sacratis locis, præcipuè autem circa Sanctorum venerandas Reliquias posse illorum patrocinio multa gratiarum dona impetrari. Hi enim loca pia sanctificant, in quibus & Deus glorificatur, virtutes & miracula Christi fidelibus ostenduntur, ipsique intercessores continui apud Altissimum pro his existunt, qui nisi nos defenderent, & tuerentur, iram Dei, quam peccata nostra provocant, graviori vindicta sæpè sæpiusque haud dubium sentiremus.

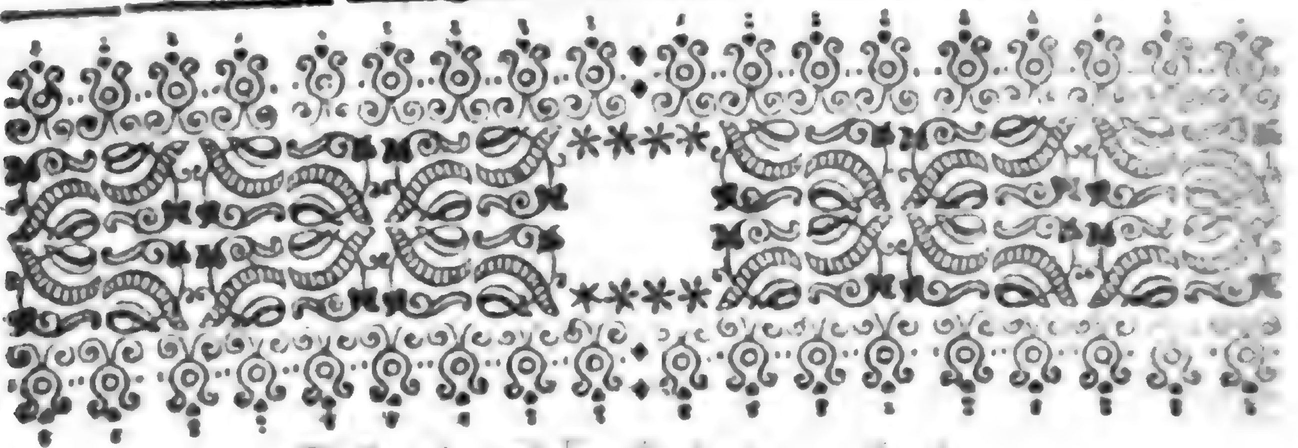
Igitur

Igitur dilectissimæ Christi Virgines & sponsæ, glorificate nobiscum Dominum, qui in hoc consilio Sanctorum suorum, Patronorum nostrorum Willibaldi Episcopi & Walburgæ Virginis huc vos perduxit, & ad reformandum locum illum, instituendumque sanctæ Regularis observantiæ atque monasticæ vitæ normam posuit, [Eundemque] devotè invocate, quatenus sic mentes vestras illuminet, vires perseverantia corroboret, ut illorum intercessionibus adjutæ valeatis opus Domini bonum, quod incepistis, ad suam laudem, multorumque salutem feliciter consummare, recepturæ [ad] hujus finem vitæ cum virginitatis corona præmia vestri laboris sempiterna, quæ vobis sponsus vester Christus pariterque nobis præstare dignetur regnans cum Sanctis omnibus in secula benedictus Amen. Datum Eystett in castro nostro Montis S. Willibaldi VII. die mensis Februar. Dominicæ Incarnationis anno MCCCCLVII. sub Pontificatu Sanctissimi Domini nostri Calixti Papæ III. & Imperio Invictissimi Cæsaris Friderici III. Romanorum Imperatoris feliciter regnantis Amen.

ANO-

ANONYMI CARMEN RHYTHMICUM VETUS DE MISERIIS ORDINIS MONASTICI.

Ex Cod. MS. Mellic.

OLim Ordinem nostrum Principes ama
Et Romani Præsules ipsum honora } bant.
Grata privilegia gratis nobis da
Et præter suffragia nihil postula

Nunc est tributarius idem Ordo fac
In communem hominum sortem est redac } tus.
Servituti sub jacet totus, & confrac
Pro subventionibus ad usuras trac

Plures domus Ordinis debitis gravan
Et ex hoc pericula magna generan } tur.
Nam, ut debitoribus debita solvan
Oportet, quod reditus vel terræ vendan

Bona nostra tradita Ordini jampri
Successores filii auferunt ei } dem.
In factis hujusmodi peccant multum qui
Primam eleemosynis non servantes fi

Olim dum simplicitas Ordinis vige
Nos laudabant homines, nullus nos læde } bat.
Collectas ab Ordine nemo require
Sed Ordo pacificè Deo servie

Nunc

Nunc videntes homines grandes appara-
Equos, & Sammarios, splendidos orna-
Dicunt: nisi locuples esset horum Sta-
Non valerent ducere tales equita-
} tus.

Propter terras etiam, vineas & pra-
Quæ sunt à fidelibus nobis quondam da-
Nos rodunt, lacerant, dicunt nimis la-
Sunt bona, quæ possidet gens hæc cuculla-
} ta.

Ipsi non considerant, quando labora-
Non ut nos tantummodo, sed multos pasca-
Supervenientibus bona nostra da-
Et exinde modicum nobis reserva-
} mus.

Nos sumus in pluribus similes jumen-
Cui dantur paleæ excusso frumen-
Sustentamur etenim pane & pulmen-
Servato hospitibus lauto nutrimen-
} to.

Nos sumus agricolæ, sed nostra cultu-
Sæpe fit inutilis nobis propter plu-
Jam corrupti äeris turbata natu-
Modò lædit vineas, modò lædit ru-
} ra.

Ea, quæ pauperibus solebamus da-
Et in usus varios hospitum apta-
Cogemur de cœtero nobis reserva-
Ne nos hæc benignitas cogat mendica-
} re.

Quid

Quid prodeſt tot vineas, tot agros tene
Laborare jugiter, & ſemper ege } re.
Mendicis Ordinibus melius eſt ve
Quàm nobis, qui talia videmur habe-

Papa nihil appetit ab his ſibi da
Quia nudus aliquis nequit ſpolia } ri.
In hoc ſolent Ordines iſti gloria
Quòd poſſeſſionibus nolunt onera

Ipſi nihil poſſident, non ſunt indigen
Colunt enim divites, frequenter poten } tes.
Apud eos comedunt nihil reſpuen
Quæ ſibi conveniunt, dapibus uten

Surgentes à prandio, remotisque men
Benedicunt Dominum manibus exten } ſis.
Retributis hoſpiti gratiis immen
Recedunt, non computant de factis expen

De iſta materia plura non loqua
Sed omiſſis aliis ad nos reverta } mur.
Pœnas hujus temporis lætè patia
Ut bonis cœleſtibus frui merea

Signum eſt, quòd Dominus non vult nos peri
Qui nos tanquam filios non ceſſat feri } re.
Ipſe per hæc triſtia det nos hinc tranſi
Quòd ad vera gaudia poſſimus perveni

Amen.

INDEX.

A.

D.

E.

F.

G.

H.

L.

M.

N.

O.

P.

Paſſio

R.

S.

Silentii

T.

U.

Virgi-

B. Wal-

W.

FINIS.

